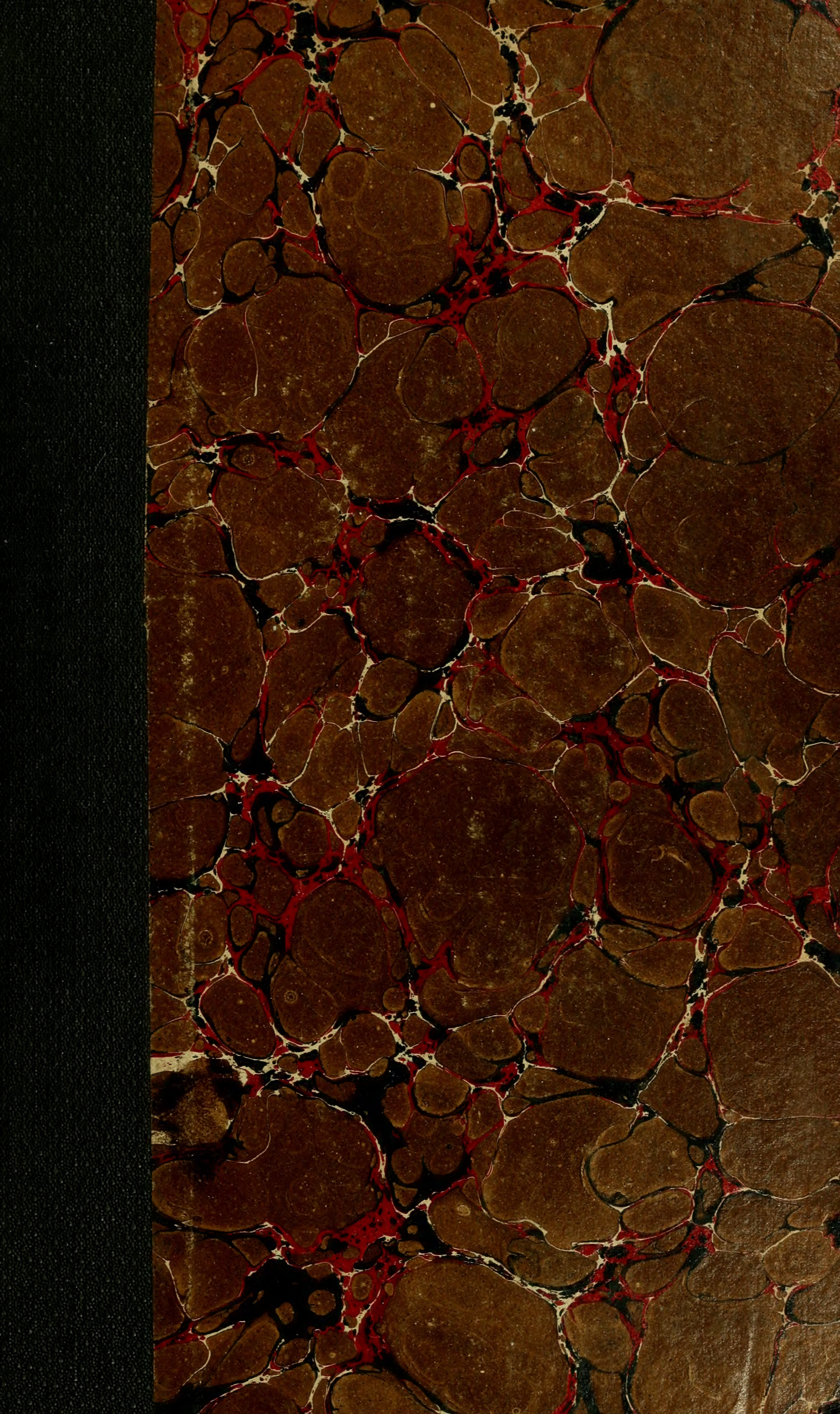
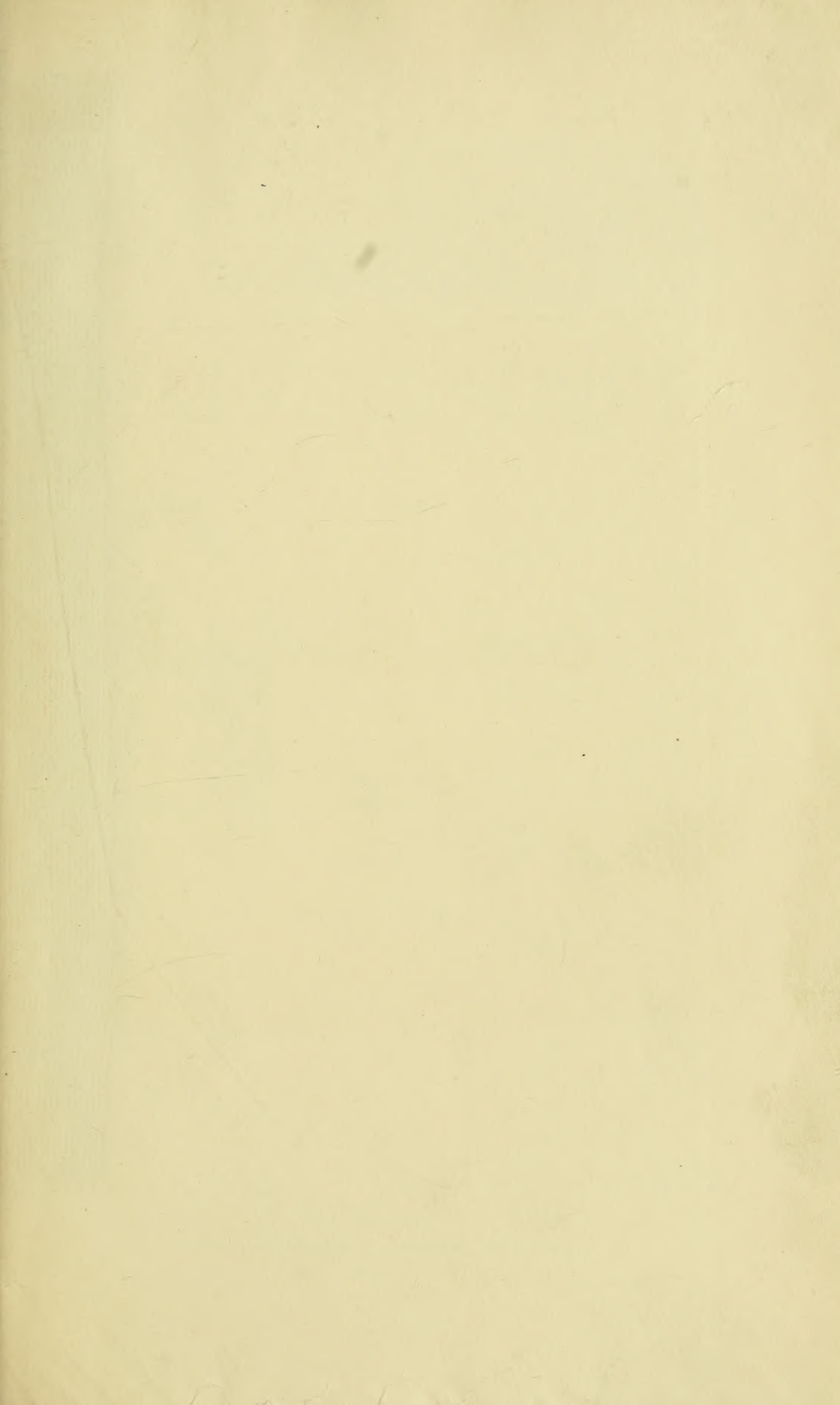

BOHUSLÄNSK
FISKERITIDSKRIFT.

UTGIFVEN

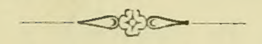
AF

AXEL VILH. LJUNGMAN.

I.

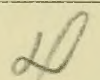
1884.

N:o I—VIII.

GÖTEBORG.
GÖTEBORGS HANDELSTIDNINGS AKTIEBOLAGS TRYCKERI.
1884.

Innehållsförteckning:

Det med den ökade samfärdseln och den stigande ekonomiska utvecklingen ständigt växande behofvet efter både färsk och till olika handelsvaror beredd fisk såväl som de större anspråken på icke blott fiskerinäringens hela utöfning utan äfven den utbjudna fiskens eller fiskprodukternas beskaffenhet hafva i alla civiliserade länder under de senaste årtiondena framkallat kraftfulla ansträngningar till fiskebedriftens höjande. Så hafva kostsamma vetenskapliga undersökningar och praktiska försök utförts, särskild personal för den offentliga verksamheten till fiskeriernas främjande anstälts, inflytelserika föreningar till näringens förkofran bildats, skrifter utgifvits o. s. v.; och om nu än den tid, då man vid Sveriges vestkust får skåda en liknande offentlig verksamhet, ligger aflägsen nog, så mana dock de goda föredömena till efterföljd, i den mon de för ändamålet tillgängliga fast obetydliga medlen det medgifva. En ytterligare anledning härtill har det ånyo "yppade ymniga sillfisket" vid bohusläDska kusten fört med sig. Det framstår nu säkerligen, bland annat till följd af nämnda fiskes ojemna förlopp och den otillräckliga vinst, bedriften lemnat särskildt åt sillberedningsverken, klart för en och hvar, att det är af synnerlig vigt, icke blott att så utveckla det bohuslänska sillfisket, att den förvärfsmöjlighet, det erbjuder, blifver i högsta måtto intensivt och väl begagnad, utan äfven att bohusläuska skärgården beredes ett varaktigt välstånd och såvidt möjligt räddas undan de olägenheter, som åtföljde de föregående bohusländske sillfiskeperioderne. Med detta syfte bildades ock under slutet af förra året en Förening

till bohuslänska fiskeriernas främjande med säte i Uddevalla, bland hvars första åtgöranden under innevarande år blef att fatta beslut om utgifvandet af en *bohuslänsk fiskeritidskrift* för spridandet af ökade insigter uti fiskeriyrket och för det ytterligare förverkligandet af Föreningens syften.

Denna tidskrifts utgifning tager härmed sin början. Dess syfte blifver att, i mon af för dess utveckling tillgängliga medel, så allsidigt och fullständigt som möjligt följa fiskerinäringens utveckling såväl inom som utom Göteborgs och Bohus län genom att i sakrika uppsatser lemna redogörelse för densamma till den näringsidkande allmänhetens upplysning. Alla de i utlandet gjorda och äfven för den bohuslänske fiskeriidkaren i nämnvärd mon värde egande framstegen uti fiskerinäringens bedrifvande eller uti kännedomen om de i samband med näringsutöfningen stående förhållandena skall tidskriften sålunda söka att bringa till den bohuslänska allmänhetens kännedom. I främsta rummet skall den alltså sysselsätta sig med fiskerinäringens utöfning, med hänsyn till såväl sjelfva fiskets bedrifvande och förlopp som fångstens afsättning färsk, beredning till gångbar handelsvara, fiskmarknadens ställning m. m. dithörande af rent praktisk art, samt vidare med fiskets vård, d. v. s. med de för fisktillgångens ökande eller bibehållande uti ett begränsadt fiskevatten nödiga åtgärderna, med fiskerilagstiftningen, hvilken såsom bekant just för närvarande utgör föremål för regeringens och myndigheternas särskilda verksamhet inom vårt land, med fiskeriadministrationen och med åtgärderna till fiskarenas vård och deras hemorts förkofran, en hittills väl mycket försummad del af föremålet för verksamheten till fiskerinäringens främjande, samt slutligen med de mer rent vetenskapliga sträfvandena, rörande de i ekonomiskt hänseende vigtiga fiskarternas naturalhistoria, för så vidt densamma för näringsutöfningen är af betydelse, fiskets historia och statistik samt fiskerinäringens nationalekonomik. Tidskriften skall

dessutom lemna fullständig redogörelse för Föreningens till bohusländska fiskerierna främjande angelägenheter och verksamhet samt bemöda sig att blifva ett kraftigt organ för utförandet af denna Förenings beslut och för genomförandet af hennes omfattande och för Bohus läns välfärd så betydelsefulla syften.

Tidskriften utkommer till en början blott uti ett färre antal (minst fyra) häften om året, men torde framdeles, i händelse den lyckas förvärfva sig allmänhetens bevågenhet, komma att utgifvas med ett häfte hvarannan månad eller kanske t. o. m. med ett häfte i månaden. Den måste nemligen vara afsedd för sådana dels utförligare uppsatser dels ett varaktigare värde egande notiser, som passa mer för en tidskrift än för tidningarne. De oftast blott mer för tillfället värdefulla notiser åter, rörande de stora fiskenas utfall, fiskmarknadens ställning m. m., som yrkesmannen är i så stort behof af att erhålla, måste deremot utan något det ringaste dröjsmål offentliggöras genast de anlända, hvilket ju synbarligen endast kan ske uti en daglig tidning.

A. V. L.

Äldre handlingar rörande bohuslänska fiskerierna.

I.

Till Gouverneuren i Giötheborg, angående silfischet i Giötheborg.

Wår ynnest etc. etc. Wij hafwe, Troo Man etc. etc. med seerdeless misshag förnummit, det Frans Cornelius Hendrich, som aff oss ifrån Hollandh för sillfänget schull, införschrefwen ähr, intet blifwer uti Giötheborg handterat, som Wij gerna hade sedt och förmodat, och att han derföre är sinnader, att resa till Holland tillbakarss igen, Wij lembne nu det till sin ohrt, om Wåre goda intentioner till det gemehna besta, antingen med wilje illuderas af någon i Giötheborg, som till äffwentyrss kunna hafwa någon anseende på privat nyttan, heller och det af oförståndh scheer, förmeenandess att andre Bönåssar schola kunna prestera efwen det samma, för hvilket denne Frans Cornelius Heinrich införschrefwen ähr, hwilket alt een annan tijd lärer sig bättre uthwijsa, men såsom Wij bem:te persohn met stoor möda hijt in i Landet inbekommit hafwa, och der hooss wisserligen förmode, att han som sig weetschap hafwer acquirerat uti Sillefänget och dess insaltande, lährer kunna giöra det gemena bästa een stoor tienst och nytta, Ty wehle Wij ingaledess det han med oförrättade saker schall begifva sig till bakarss, utan att han måste her förblifwa, till dess han till det ringaste i sillefänget hafwer giort een godh begynnelse, till hwilken ända Wij eder i nåder anbefalle, det I honom på det bästa sättet der nedre accommoderen, uti det som Wij honom förmedelst wår egen skrifft her om hafwe accorderat, hvilke conditioner och wil-

kohr Wij wilie att han fullkombligen schall hafwa att åthniuta, oacktandess att han för krijget schull intet hafwer kunnat præstera dhe 2 heringssbyser som i hanss beställnings breff mentioneras. Och på det han uti den löhnen som honom tillsagt är, och ifrån d. 20 Feb. reknass skall, må finna sitt nöije, Ty hafwe Wij befallat Wårt Cammar Collegium och WILHELM DRAKENHIELM, att the af förste i Götteborg fallande Licent Medell skall låta honom bekomma...... RDr hvartill I och willien honom assistera, att Wår förordning måtte medh forderligaste exequeras och werkställig giörass, serdeeless befalle Wij eder i Nåder, det hvadh han till sin wercks inrättande kan hafwa af nöden, I honom wille wara behielpelige, animerandes honom så i ett som annat till att begynna och inrätta det som Wij med så stoor åhåga hafwe welat befordra: hvadh heringssbyserness bebyggiande, som till detta wercket mäst reqvireras, widhkommer, såsom Wij förnimme aff ABRAHAM VON ECK, att dhe i Götheborg intet willie partecipera der uti, Ty kunne I der till interponera eder försorg, och een och annan som kunne hafwa medell, der till medh gott maner och tienlige motiver förmå och inråda etc. etc.

Datum Stockholm den 30 Augusti 1667.

P. B[RABE]. L. v. L[INDE]. G. O. ST[ENBOCK].
M. B[IÖRNKLO]. C. R[ÅLAMB].
S. FRANK.

II.

Till General SCHONLEBEN swar, att Osterhandeln bör wara frij uti Bahuus Lähn.

CARL etc. Wår etc. Wij see utur Eder underd. skrifwelse, dat. d. 11 Feb. sidstl. huru som åhr 1686 är wordet contraherat med Rådmannen i Uddevalla ANDERS KOCK

och dess interessenter öfwer een Osterhandell, således att han för ett wist prijs nembl. 12 Dlr Smt tunnan åhrligen från hösten till wåhren hwarje fjorton dagar skulle lefwerera friska Ostror till wår Hoff-förtäring, sedermehra hafwa jemväl andre förskaffat sig högstsahl. hans Kongl. May:ts wår högtährade K. H. Faders nådige resolutioner, hwarutinnan hwar och een lembnas fritt att idka samma handell och göra tillförsell af Ostror och Humbrar, dock som icke allenast Osterfisket mycket aftager, enär alla hafwa frijheet utan åthskildnad att fiska*), utan lijda jemwäl ofwanb: Contrahenter därigenom stor skada, aldenstund de äro pliktige både i goda och onda wägar att framskaffa Ostror, hvaremot de andre allenast betiäna sig där af när wägarne äre gode, och fara där med på hwad ort de hälst wilia, och där mästa profiten är till att göra; Ty hemställe I Wårt nådigaste välbehag underd. om icke ofvanbe:te Rådman och dess Interessenter med denne handeln måge blifwa maintinerade, så att dhe utan någons intrång få idka densamma. Nu som Wij finne wara bäst, att denne Osterhandeln lembnas hwar och een frij som den har lust att idka**), ty hafwe I det samma att låta Eder wara till hörsam rättelse. Och Wij etc. Datum Stockholm den 18 Julij 1698.

CAROLUS.

C. PIPER.

---

*) D. v. s. att ingen inskränkning vare sig uti strandegarnes här i Bohus län urgamla rätt till uteslutande fiske å deras landgrund eller uti öfriges frihet att fiska derutanför (liksom i Danmark f. ex.) egt rum. Uti Norge upphäfdes strandegarnes rätt till uteslutande fiske å deras landgrund för hummerfisket genom kungl. reskriptet den 23 April 1728, men den qvarstår fortfarande för ostron och agnskal. (Utgifvarens anmärkning).

**) Genom ett slarffel af A. E. HOLMBERG (Bohusläns historia och beskrifning: II, Uddevalla 1843, sid 96—97; III, Uddevalla 1845, sid. 120) har vid redogörelsen för denna kungliga skrifvelse ordet *handel* blifvit utbytt mot ordet *fiske*, hvilket senare gifvit anledning till det alldeles oriktiga påståendet, att CARL XI gjort bohuslänska hummer- och ostronfisket till ett slags regale, som senare genom denna skrifvelse skulle frigifvits åt hela svenska allmänheten (jfr: Underdånigt betänkande med förslag till ny fiskeristadga m. m. Stockholm 1883, sid. 55). (Utgifvarens anmärkning).

III.

Project
til et nytt Reglemente om Sillfisket i Götheborgs och Bohus Län.

(Afgifvet den 3 Juni 1788 af den af Kgl. Maj:t den 3 Mars samma år förordnade "Beredning öfwer Sillfiskeri-Handteringens närmare reglerande".)

Wi Gustaf etc. etc. etc. göre witterligt, at sedan uti de senast förflutne åren en större mängd af Sill uti Götheborgs och Bohus Läns Skärgård sig wisat, och lemnat tilfälle til anläggning af flere Sillsalterier och Trankokerier, än anledning war at förmoda, då Wi under d. 21 Julii 1774 i nåder utfärdade Wår Stadga öfwer hwad derwid borde iakttagas, hafwe Wi i nåder ansett nödigt, at til befrämjande af denna Närings-gren, dess utvidgande och i behörig ordnings hållande, ytterligare stadga de ändringar, Wi derwid ansett dels nödige, dels ländande till befordran af Sillfiskets utwidgande och Rikets dermed förenade winning; Wi hafwe derföre lemnat dem, som uti denna rörelse deltaga, tilfälle, at genom wissa walde och hitkomne Fullmäktige uppgifwa de medel och ändringar, hwilka desse ansett til ändamålet bidragande; och sedan Wi låtit detta ämne i hela sin widd Oss uti underdånighet föredragas, hafwe Wi i nåder för godt funnit, at til alla Wåra trogna Undersåtares underdåniga efterlefnad stadga, som följer.

§ 1.

Utan afseende på stånd eller wilkor tillåtes hwarje af Wåre trogne Undersåtare, at antingen för egen räkning, eller i bolag med flere inrätta Sill-Not, och uti Götheborgs och Bohus Skärgård Sillfiske idka, den Sill han eller de fångat, föryttra, och med egna båtar til Städer och inrättade Förädlings-ställen bortföra, utan at för en sådan frihet någon afgift erlägga.

§ 2.

Alle, som i Notar deltaga, skola njuta Wårt nådiga beskydd, och wara frie för wärfning, utskrifning, inqvarte-

ring, skjutsning och flera dylika beswär, utan så är, at de bebo skattlagde Heman, eller idka Borgelig näring, i hwilken händelse de såsom Hemansbrukare eller Borgare böra anses.

§ 3.

Den eller de, som hädanåt utreda ny Not och båtar, skola til understöd af första utgiften erhålla 16 R:d. 32 ss. hwilka de hos Kgl. Maj:ts Befallningshafvande äga undfå, och skal denna förmon wara hwarjom öpen, til dess antalet af nya Notar hunnit til 200.

§ 4.

Skulle den, som i Not deltager, uti Rusthåll hafwa del, äge rätt, at sin andel sjelf nyttja och bebo, så wida på dess lott et åttondels Heman honom tilfallit, eller han en lika stor del genom köp förwärfwat, är det Krono-Heman, njute rätt til klyfning, om han ärft eller köpt en sextondedel; och i den händelse han med sina öfriga deltagare icke i godo om ägornes klyfning kan öfwerenskomma, äge han rätt, at genom Landtmätare genast förhjelpas til sin andel, och denne senare wara skyldig, at answara för delningen, utan at ägaren med någon Rättegång må beswäras.

§ 5.

Den som utur Riket för brott sit afwikit, tillåtes icke uti fiskande deltaga, Sill-handel drifwa, eller låta bruka sig wid Förädlings-werken.

§ 6.

Hwarje Not bör till kringförande af sin erhållna fångst hålla så många båtar, som samfält kunna draga 200 tunnor Sill, men äger rätt, at hålla båtar til 400 tunnors drägt; för desse båtar betalas ingen afgift, enär de endast sysselsätta sig med egen fångst, utan böra allenast hos Upsyningsmannen upwisas, anteknas och märkas, sedan de förut hos Städernas Mätare til deras drägt blifwit pröfwade och krönte; stånde ock Not-ägare fritt, at til gemensamt kring-

förande af egen Sill, gå i bolag med 3 til 4 Notar; skulle någon af dessa fri-båtar beträdas från andra Notar upköpa Sill, ware båt och last förwerkad.

§ 7.

Sill-upköperi må hwarje idka, men ware skyldig för hwarje tunna färsk Sill dess båt förmår bära, betala årligen 4 ss. hwilka hos Magistraten i närmaste Stad, eller Krono-Fogden i Orten böra erläggas, innan han af Upsyningsmannen må erhålla tilstånds-bref; ware ock skyldig, at hos Upsyningsmannen upwisa behörigt Mätare-bref å sin båt, och låta teckna det numer och märke, Upsyningsmannen för nödigt finner, til känbar skilnad från Notarnes fribåtar; dristar någon drifwa Sill-upköperi, innan han föregående fullgjort, hafwe förwerkat båt och last, plikte dessutom 33 R:d. 16 ss. samma Lag ware, om Sill-upköpare föra skämd Sill.

§ 8.

Båtar under 20 tunnors drägt, som Allmogen eller andra nyttja til upköpande af Sill til egit behof, betala ingen afgift, utan så är, at de Fiskköperi idka willa, då de lika afgift, i jämförelse af sin storlek, med de större båtar utgöra böra, rätta sig ock i sådan händelse efter thy föregående § utsatt.

§ 9.

Wore någor så djerf, at han borttog eller förstörde de å Sillköpare-båtarne af Upsyningsmannen satte märken, at dermed förwilla tillsynen och undgå den utsatte afgiften, plikte för bedrägeriet 13 R:d. 16 ss. och miste äran.

§ 10.

Til inrikes Orter må färsk Sill föras, och til hwem som åstundar, föryttras; gås främmande Kust förbi, rätte sig efter Seglations-Ordningen, men ej må färsk Sill til Utländsk man försäljas, eller mot waror förbytas, wid bot af 33 R:d. 16 ss. ej eller må utländsk man, wid lika bot, Sill

här fiska eller upköpa; dock wil Kgl. Maj:t, i anseende til särskilta omständigheter, i nåder hafwa tillåtit Strömstads Borgare, at til Norrske Inbyggare få försälja färsk Sill, sedan den wid tullkammaren anmäld och förtullad blifwit; och ware sådane Norrska båtar tils widare fria från de wanlige umgälder.

§ 11.

Alla båtar, som nyttjas til Sillens kringförande, böra af Städernes Mätare til deras drägt mätas, hwarje tunna färsk Sill til 80 kannor räknad, och bör båtarnes tunnetal uti båten inbrännas jämte dess namn, som mätningen förrättat, sedan gälle det köpare och säljare imellan til rättelse; är tilgång til full last, jämnas Sillen endast i båten så, at wid ändarne och sidorne den ligger lika jämn, brister något i lasten, bör krönt tunna nyttjas, hwarmed Notarnes båtar böra wara försedde. Finnes fel eller flärd wid mätningen, straffas Mätaren efter Kgl. Maj:ts Förordning om mått, mål och wigt.

§ 12.

Wid hwarje Not bör en Förman af Delägarne wäljas, och hos Uppsyningsmannen anteknas; denne äger allena rätt, at sluta köp om Sillen, utsätta priset för Notens båtar, och hålla hand deröfwer, at alt fylleri och oskickelig lefnad må förekommas, samt arbetet wid Noten uti behörig ordning fortsättas; han bör ock förekomma, det ingen af delägarne må skilja sig från bolaget, sker det, njute han af Upsyningsmannen skyndsam handräckning til dess återställande.

§ 13.

Den som Not äger, bör hafwa den i ordning sist inom d. 1 October; och den som med lodet först får känning af Sillen, äge rätt til första warpet, sedan nyttje hwarje Not rättigheten i den ordning de ankomma, Strandägaren likwäl förbehållit, at då han med Not sig infunnit, intaga den ordning han åstundar; ej må någon härutinnan hinder göra,

eller mer än et warp i ordningen nyttja wid bot af 16 R:d. 32 ss. den som wid Sillens ankomst, gjorde första fångsten och den som sist wid fiskets slut Not sin kastat, bör til upmuntran erhålla 100 R:d. När Sillen ankommer, att den med fördel fångas kan, utsätte Upsyningsmannen wiss tid af 8 eller 10 dagar, inom hwilken tid Sillen til Sillsaltare bör hembjudas och kringföras; skulle full afsättning hos dem icke winnas, må ägaren til lasten den til andra eller Trankokare föryttra.

§ 14.

Nu är warpet dragit, ware Not-ägare skyldige Sillen genast uttaga, bortföra eller försälja; behåller någor i sin Not Sill öfver dygnet, eller lemnar död Sill efter sig, böte 16 R:d. 32 ss. härunder likwäl icke begripit den händelse, då Sillen med Not i vikar och sund instänges.

§ 15.

Kastar någor sten eller barlast uti eller nära wid Not-warp, plikte 16 R:d. 32 ss. ware ock skyldig, hwad utkastat blifwit, genast uptaga, om det sig göra låter; samma lag ware, om någor i Hafwet utkastar död Sill, eller Sillråk.

§ 16.

De nu å landet inrättade Sillsalterier måga bibehållas, men inga flera anläggas, utan at Wi i nåder dertil samtycke; ägarne af nu inrättade Sillsalterier likwäl obetagit, at til annat ställe flytta deras Werk. De Salterier, som i Städerne äro anlagde, böra, efter möjeligheten, så fort sig göra låter, flyttas utom Städerna; om werkställigheten hwaraf Wår Befallningshafvande genom Magistraten äger försorg draga.

§ 17.

De Sillsalterier, som å Krono-Hemans ägor eller Oss tillhörige Holmar inrättade blifwit, böra oförryckt ägarne, såsom annor deras wälfångna ägendom, tilhöra, så länge de Sillsalteriet fortsätte, och de som å Frälse- eller Skatte-

grund Sillsalteri anlagt, böra, enär de fullgöra ändamålet, utan förtydning til godo njuta de wilkor, med jordägaren betingade blifwit, utan at den senare må äga rätt, fordra större förmoner.

§ 18.

Tränger Salteri-ägare, äge fritt, at å denna Inrättning taga förlag, efter thy Förlags-Stadgan utsätter; Borgenär äge ock rätt, at wid behörig Domstol intekning taga, men ej gälle för laga rättighet eller intekning längre än Sillsaltningen fortsättes, utan ware Borgenär skyldig, förädlingen fullfölja, om han sin förmonsrätt wil til godo njuta.

§ 19.

Salteri-ägare hafwa frihet, at efter tilwerkningens storlek hålla 2, 3 til 4 båtar til Sillens afhemtande från Notarne, desse frikallas från all afgift, så wida de föra Sillen til egen förädling. Dessa skola mätas, på sätt 11 § i denna Stadga utsätter; wil ägaren dermed handel drifwa, ware skyldig erlägga den afgift 7 § för Sill-upköpare stadgat, gör han det ej, men likafullt med Sill handel drifwer, plikte som nyssnämnde § vid hwarje händelse utsätter.

§ 20.

Ingen utländsk undersåte må Sillsalteri idka, eller såsom Borgenär blifwa ägare af något Sillsalteri, utan så är, at han i Riket inflyttar, bor och bygger, samt Kgl. Maj:t och Riket tro och huldhet swär, och förbinder sig, at här qwarblifwa, då han med inländsk man må njuta lika rättigheter; ware ock han, dess hustru och barn uti 3 år frie från alla personliga utskylder.

§ 21.

Med Salt-tullens erläggande wele Wi i nåder bewilja Salteri-ägarne 8 månaders uppskof från den dag fartyget till hamnen ankommit, dock ware skyldig, at ställa pant, eller giltig borgen såsom för egen skuld.

§ 22.

Salteri-ägare måge från hwad Ort, som hälst, förse sig med alla för Inrättningen oumgängeliga waror, och til kärils förfärdigande antaga egit folk; äge ock rätt, at til sina uti Skärgården boende, eller under fiske-tiden från Landsorterne antagne Arbetares förnödenhet uphandla nödige matwaror, och sådane dem tilhanda hålla.

§ 23.

De, som från Landsorterna willa förfoga sig til Skärgården, at biträda wid Sillfisket, Sillsalterier och Trankokerier, frikallas från den utgift hwarje til behörigt Pass erhållande måst widkännas; utan anser Kgl. Maj:t det wara nog, at en af Församlingen, efter erhållit Präst-bewis om deras frägd, som från Soknen til Skärgården willa afgå, sådant å Lands-Cancelliet anmäler, då et Pass för alla bör meddelas; ware ej eller desse skyldige at betala större lösen, än för et Pass erläggas bör; fordras eller tages af dem mer, plikte den brottslige för egennytta sin med tjenstens förlust.

§ 24.

Öpna båtar, som i Skärgården kringföra Sill, Tran eller andre Förädlings-werkens tilhörige nödwändighets-waror, äga frihet, at utan bewakning intaga sin last, Upsyningsmannen och Tull-Betjente dock obetagit, at wid utlastningen tilstädes wara til eftersyn, at under denna frihet ej olaglig last dold blifwit, men all skottning til efterseende af skämd Sill ware förbuden; har Betjeningen anledning til misstanka af denna förbrytelse, äger den tilfälle wid utlastningen, at sådant anmärka och åtala. Beträdes inländsk man, at til utrikes Ort hafwa affört färsk Sill, böte 33 R:d. 16 ss. säljer någon inländsk dylik wara til utrikes man, de Norrske härifrån undantagne, ware til samma bot förfallen; är det Sill-upköpare, hafwe sin rätt tillika förbrutit, at widare denna handel idka.

§ 25.

Stäfwer och tunneband måge från alla så in- som utrikes Orter införas, de Fartyg, som dylike waror eller barlast innehafwa, likwäl förbundne, at wid Tullkammaren sig anmäla, och besigtning undergå, innan de med sina ladningar til Sillsalterierna eller Trankokerierna inlöpa.

§ 26.

At röka Sill, stånde hwarjom fritt, och må den til hwem som hälst föryttras, sedan behörig tull erlagd blifwit, och när den rättighet uphört, som Grosshandlarne Arfvidsson och Bolag wunnit, at allena tilreda pressad Sill, eller så kallade Pilchards, ware ock hwarje Sillsaltare lofgifwit, at denna Näring widtaga.

§ 27.

Sillsaltare ware skyldig, at af Sillråket tilwerka Tran, och rätte sig i den delen efter thy, som här nedanföre om Trankokerier stadgadt finnes; försummar han denna skyldighet, böte 16 R:d. 32 ss.

§ 28.

När Sill saltad är, ware hwarje Sillsaltare skyldig, at å hwarje tunna inbränna första bokstafwen af dess dopnamn och hela tilnamnet, at köparen må weta, hwilken förwaran bör answara; försummar han detta, böte 16 R:d 32 ss. skulle han beträdas, at til Sillsaltning hafwa nyttjat tunna af mindre innehåll än 48 kannor, ligge i twäböte; samma bot ware, om han försummar med brända bokstäfwer utsätta warans godhet, och bör utmärkas med F. S, B. S, eller M. S. det förra å den feta, det senare å den blandade, och det sista å de öfriga tunnor; beträdes Sillsaltare med swek i dessa fall, miste tillika äran.

§ 29.

Alla Trankokerier, som förut äro inrättade, tillika med dem, som nu äro fullt färdige, wil Kgl. Maj:t tils widare

tillåta at brukas; men de, hwarå ingen kostnad blifwit gjord, förbjudes at widare fullföljas. Dock ware ägare af gamla Trankokerier tillåtit, at å flera ställen fördela sina pannor; de böra til antal och rymd wara de samma.

§ 30.

Hwad om Sillsalterier i anseende til säker besittning uti 17 § stadgadt finnes, hwad uti 18 § om förlag och intekning utsatt är, och hwad 20 § om utländsk man innehåller, gälle ock för Trankokeri-ägarne.

§ 31.

Trankokningen bör förrättas med Torf eller Stenkol, men til itändning wil Kgl. Maj:t tillåta, at tils widare för hwarje panna af 9 qvarters diameter i bottnen och derutöfwer, 4 famnar wed må inköpas och anwändas, hwilken wed hwarje Trankokare d. 1 October bör hafwa inköpt; är pannan mindre, bör weden i samma förhållande minskas, som på Upsyningsmannens urskiljande bör ankomma; bryter någor häremot, plikte 16 R:d. 32 ss.

§ 32.

Trankokerier hafwe frihet efter storleken af deras pannor, hålla 2, 3 til 4 båtar, at från Notarne afhemta en del af sit behof, desse böra ingen afgift erlägga, men mätes och krönes på sätt 11 § föreskrifwer; skulle dermed Sill-handel drifwas, betale efter thy 7 § utsätter.

§ 33.

Transjudningen bör med noggranhet werkställas, at klar och ren wara winnas må, skulle likwäl hända, at en del blefwe mindre ren, bör til redighet härutinnan Trankokaren med ibrända bokstäfwer G. T. och S. T. å hwarje Fat utmärka dess beskaffenhet antingen god eller sämre; ware ock skyldig at å Faten inbränna första bokstafwen af dess dopnamn och sit fulla tilnamn; kröne ock emot answar

hwarje Fat, innan Tran påfylles, försummas något häraf, plikte som i 28 § utsatt är.

§ 34.

Trangrumset å de ställen, det sig göra låter, bör till förekommande af illak stank, i jorden nedgräfwas och öfverhöljas, å de ställen, sådant icke kan werkställas, bör det inom säker stängsel inneslutas, at det icke i sjön må kunna utflyta; blifwer sådant stängsel skadadt, innehålle Trankokare med all tilwerkning, til dess sådant botadt warder; ej må sjudningen widtagas, förrän Upsyningsmannen ägt tilfälle utröna, huruwida stängseln i behörig ordning botad blifwit, kan han wid tilsägen icke sig infinna, äge i sådan händelse Trankokaren frihet, tilkalla Krono-Fogden i Orten, som i närwaro af 2:ne Nämdemän besigtningen förrättar, och deröfwer lemnar sit betyg, som til Upsyningsmannen bör genast aflemnas; åsidosätter Trankokaren sin skyldighet i dessa fall, böte 33 R:d. 16 ss.

§ 35.

Den rättighet 22 § tillägger Salteri-ägare, njute ock Trankokaren.

§ 36.

Öpna båtar med Sill, Tran eller andra Förädlingswerkens tillhörigheter, som stranna, måge ägarne sjelfwe besörja, at de warda bärgade, utan at Dykeriet dermed må sig befatta.

§ 37.

Salteri- och Trankokeri-Betjente, som otrohet wisat, tillåtes icke, at uti Marstrand njuta beskydd, utan böra derifrån wid påfordran utlefwereras; samma Lag ware, om Notarnes utskickade med Sill-ladning med otrohet warda beträdde.

§ 38.

Af all saltad Sill och Tran tilkommer Kgl. Maj:t Tionde; sker afsättningen til inrikes Ort, bör hwarje Tionde-

tunna eller Fat efter Sillens packning, hos Tullkammaren wid afsättningsstället aflemnas; sändes tilwerkningen utrikes, må ägaren Tionden wid den Tullkammaren afgifwa, der Förpassningen tages, och wil Kgl. Maj:t om Tiondens föryttrande til dess trogne och mäst behöfwande Undersåtares behof, låta nådig befallning afgå.

§ 39.

Upsyningsmannen, som Kgl. Maj:t förordnar, bör, jämte sina underhafvande tilse, at denna för Riket så fördelaktiga rörelse i jämn och laga ordning hålles, efter thy, som Kgl. Maj:t i denna Stadga föreskrifwit; honom bör det tilkomma at skydda hwarjom och enom wid sin rätt, och befordra öfwerträdaren til förtjent straff, och wil Kgl. Maj:t för honom låta utfärda befallning, hwarefter han sig rätta bör; missbrukar han sit ämbete och dess myndighet, stånde derför til answar och fylle skadan han wållar; men då han sin föreskrift med underdånigt nit fullgör, tages han med dess underhafvande i lika beskydd, som Tullbetjente åtnjuta.

§ 40.

Af de böter, som denna Stadga utsätter, tilfaller hälften Kgl. Maj:t och Kronan, samt andra hälften Beslagaren; gittar ej den sakfäldte böta, arbete wid Kronans Fästning.

§ 41.

Alla förbrytelser emot denna Stadga böra wid närmaste Rådstufwu-Rätt uptagas, och med all skyndsamhet och rättwisa afgöras; finnes någor med Utslaget missnögd, äge frihet, at inom den tid, 25 Kap. 5 § R. Balken föreskrifwer, deri söka ändring hos Kgl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium.

§ 42.

Alla Förordningar, Reglementen och Författningar, som förut om Sillfisket uti Bohus-Länska Skärgården gjorde och

utfärdade blifwit, komma til efterfölgd at upphöra; deremot bör denna Stadga en gång om året uti September månad uti Götheborgs och Bohus-Län, å Predikstolarne, til underdånig efterrättelse upläsas.

Till yttermera wisso, etc. etc.

IV.

Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegii Instruction, hvarefter Intendenten vid Sillfisket och Trankokerierna hafver sig att rätta. Gifven Stockholm den 14 Januari 1799.

1 §.

Sedan Kgl. Maj:t, genom skrifvelse af den 31 Mars 1791, i nåder förordnat, at tilsyn vid Sillfisket och trankokerierna i Götheborgs och Bohus läns skärgård, bör handhafvas af en dertil förordnad Intendent, så uphörer derigenom den befattning, som Lots-Officeraren tilförene dermed haft, egandes således icke Lotsverket at befatta sig med Intendentens göromål, ej heller han med deras.

2 §.

Som föremålet af Intendentens förrättning är et œconomiskt ämne, hvilket hörer til Konungens Befallningshafvandes i Länet speciela och Kgl. Commerce-Collegii allmänna vård; så kommer Intendenten at stå under Landshöfdingens närmaste tillsyn och Kgl. Commerce-Collegii öfverinseende, i följe hvaraf honom åligger at oförsummeligen hörsamma de bud och befallningar, som af Landshöfdingen, antingen omedelbart, eller å Kgl. Collegii vägnar meddelte varda.

3 §.

Intendenten, som skall bo i Götheborg, bör besegla skärgården vissa tider på året, för at göra sig noga underrättad om de orter och ställen, hvarest sillen plägar hafva sin gång, serdeles der den ömnogaste sillfångsten erhålles, samt förskaffa sig kännedom af allt hvad til fiskeri-, salteri- och trankokeri-rörelsen hörer.

4 §.

Om hösten bör Intendenten begifva sig til skärgården i September eller Oktober månader, tidt och ofta segla längs efter Bohusländska kusten, på 2 à 3 mils afstånd från stränderna, och derunder på vanligt sätt, med lod försöka, när sillen är i annalkande, då han följer den in i skären och genast gifver det tilkänna, och upmuntrar fiskare, at tidigt vara tilreds at börja fisket. Intendenten bör sedan uppehålla sig i skärgården tils fiskets slut, flitigt besöka de fjärdar, vikar, skär eller hamnar, hvarest sillfiskare hafva sina lägen och notvarp, samt förekomma och hämma de oredor och sjelfsvåld, som kunna upkomma så väl fiskare emellan, som mellan dem och upköpare. Och åligger desse at visa honom hörsamhet och lydno uti det han i sådant afseende bjuder och befaller, på det skick och ordning i skärgården vid fisket och uphandlingarne må befrämjas och iakttagas.

5 §.

Vid fiskets början bör han inberätta til Kgl. Collegium, huru det sig liknar; under dess fortsättning insända rapporter 2:ne gånger i månaden, och när det uphörer afgifva om förhållandet slutelig berättelse in duplo, et exemplar til Kgl. Collegium och et til Landshöfdingen, då han äfven bör anmäla om eller hvad hinder han förmärkt ligga sillfisket eller transjudningen i vägen, och föreslå hvad han, för sin del, finner tjena, til befrämjande af det ena och andra.

6 §.

Den farkost Intendenten nyttjar til seglingen och resorna i skärgården består Kgl. Maj:t och Kronan, enligt Kgl. brefvet af den 2 December 1783, men Intendenten underhåller densamma med årlig reparation under den i högstberörda Kgl. bref utsatte tid, eller intil dess fartyget ej mera är brukbart, då besigtning derå förrättas, som uppsändes til Kgl. Collegium. — Det sjöfolk som erfordras til besättning under resorne, håller Intendenten sjelf, utan rättighet til någon ersättning.

7 §.

Intendenten skall uprätta förteckning på alla i skärgården befintliga Sillsalteri- och Trankokeri-verk, jemte de å de sistnämnda varande trankittlar, med upgift af deras rymd, samt å notar och vadlag, för at vid anfordran kunna lemna behörig underrättelse.

8 §.

Intendenten bör med all sorgfällighet och vid ansvar hålla hand derå, at de vid trankokerierna påbudne grumsdammar behörigen inrättas och vidmakthållas. — Befinnes någon grumsdam så otät, at grumset utflyter i sjön, bör Intendenten genast försegla kittlarne och inberätta händelsen til Konungens Befallningshafvande, som utslag deröfver meddelar; egandes den dermed missnöjde at i Kgl. Commerce Collegio sig besvära.

9 §.

Åligger Intendenten at hafva noga tilsyn vid hvarje trankokeri-verk, at stenkol och torf nyttjas til bränsle under kittlarne; men icke ved mera än som erfordras til antändning.

10 §.

Intendenten eger tilse, at okrönta eller ojusterade käril icke nyttjas vid sills inläggande eller trans ifyllande,

hvarken til export eller inrikes afförsel vid laga plikt, för den, som okrönt käril nyttjar.

11 §.

Intendenten tilkommer at märka och numerera alla verkens och vadlagens kringförare-båtar, som ock uppköpare-båtar, samt at antaga til Sill-upköpare sådane personer, som enligt Reglementet äro dertil berättigade, emot det de erlägga til Kgl. Maj:t och Kronan den derför stadgade afgift, som upbäres af kronobetjeningen. — På Sill-upköparne håller Intendenten en noga förteckning, och då de sig anmäla å hans station, eller ock, efter af Landshöfdingen utfärdad kungörelse, inställa sig inom 14 dagar å de mötesställen, som utsättas til båtarnes eller seglens märkande och numrering, bör han meddela dem vanlige frisedlar, för hvilka, då allmogen infinner sig hos honom i hans station, han vid sysslans förlust ej får emottaga betalning; men då Intendenten reser allmogen til mötes på vissa platser uti skärgården, eger han, at på sätt Kgl. brefvet den 5 Oktober 1786 stadgar, upbära en afgift af åtta skillingar för berörda märkens och frisedlars utdelning; dock bör på allmogens fria vilja bero, antingen den heldre åstundar at i dessa ärenden besöka Intendenten uti dess station, eller ock, at vissa platser utsättas, der Intendenten må allmogen til mötes sig infinna. Af förteckningen på de antagne Sill-upköpare skall Intendenten hvarje år vid sillfiskets slut insända et exemplar til Commerce-Collegium, och tvänne til Landskontoret at biläggas räkenskaperna.

12 §.

De kringförare- och upköpare-båtar, som ej äro försedde med behörige frisedlar och märken, men föra färsk sill, böra anhållas, båt och last konfiskeras, och genast til den mestbjudande försäljas.

13 §.

Då någon vill anlägga nytt Trankokeri, sökes tillstånd dertil hos Landshöfdingen, som inhemtar Intendentens utlåtande, huruvida stället är så beläget at grumsdam tjenligen kan inrättas. Börandes Intendenten tilse, at verket eller bryggorna icke anläggas uti eller nära invid notvarp, och at grumsdammen innehåller minst 3 à 4 alnars bredd och göres af sten eller med timrade dubbla brokistor, fyllde med stengrus, sand och sjötång eller stenkols stybbe, samt åtminstone innantil fordras med bräder.

14 §.

At alla Tullkamrar i Länet eger Intendenten at reqvirera utdrag af förflutna årets Tullspecialer öfver den sill eller tran, som blifvit exporterad, eller til inrikes orter förd, hvaraf författas och insändes til Commerce-Collegium et sammandrag, som visar beloppet af sillsaltningen, trankokningen och skeppningen.

15 §.

Åligger Intendenten tilse at vid Hamnrätterna allt ordentligen tilgår, enligt Kgl. Maj:ts förnyade Hamnordning, och at vid Domstolarne angifva och beifra de emot Fiskeri-Stadgan begångne förbrytelser; egande Intendenten at i sin tjenstförrättning njuta lika rätt, hägn och handräckning som Fiskaler och Tullbetjente.

16 §.

Öfver alla saköres medel upprättar Intendenten behörig Saköres längd, hvaraf et exemplar insändes til Commerce-Collegium, och afgifves derjemte verificerad räkning in duplo til Landskontoret.

17 §.

I allt öfrigt ställer Intendenten sig til efterrättelse hvad angående sillfiskerierna och trankokerierna i Göthe-

borgs och Bohus Läns skärgård redan är eller framdeles kan blifva förordnadt.

År och dag som föreskrifvet står.

På dragande kall och Ämbetes vägnar

(L. S.)

Carl Erik Nibelius. J. M. Wenström. J. J. Ljunggren. Dan. Wigius. C. Lenngren. Ol. Widegren. C. W. Stråle. Carl Beckman.

V.

Instruction för den af K. Bfhde förordnade Tillsyningsman öfver fiskerierna i Göteborgs och Bohus län; gifven i Göteborg å Landskansliet den 28 Febr. 1855.

§ 1.

Tillsyningsmannen står under Konungens Befallningshafvandes i länet omedelbara lydnad.

§ 2.

Hans åligganden i allmänhet äro:

1) att så noggrant som möjligt vaka deröfver att gällande stadgar för saltsjöfisket varda efterlefda samt åtagna skyldigheter för åtnjutande af understöd eller premier från statens sida, till beredande af ändamålsenligare fiskesätt, behörigen uppfyllda.

2) att egna erforderlig omsorg derom att, genom af honom meddelade upplysningar och råd, de mest ändamålsenliga methoder blifva af fiskare kända och begagnade, med afseende såväl å sjelfva fiskets idkande, som å den fångade fiskens behandling, i det hufvudsakliga syfte att fisket må efter hand tillvexa och förbättras, samt varan blifva så fördelaktigt afsättlig som möjligt.

3) att i den mon, som sådant ske kan, äfven på annat sätt söka verka till förbättrande af fiskeri-allmogens ekonomiska ställning, i hvilket hänseende han särskildt bör bemöda sig att tillvägabringa:

a) inbördes försäkringsbolag för genom olyckshändelser förlorade båtar och fiskeredskap,

b) bolag för idkande af storfiske på fullkomligaste sätt, äfvensom för uppköp och afsättning af sålunda fångad fisk.

4) att i öfrigt ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som K. Bfde kan finna för godt att, med hänsigt till föremålen för hans tjenstebefattning, meddela.

§ 3.

Till K. Bfde bör Tillsyningsmannen efter hvarje års utgång afgifva berättelse om hvad af honom i ofvannämnda hänseenden blifvit tillgjordt och hvad verkan deraf sig visat.

§ 4.

Tillsyningsmannen eger att, uppå anmaning, erhålla vederbörande kronobetjenings handräckning, der sådant är behöfligt för uppfyllande af hans tjensteåligganden.

§ 5.

Likaledes eger han att anlita närmaste kronobetjening för befordrande med dess kronobref-post af de skrifvelser och rapporter, som han i tjensten har att aflåta.

§ 6.

Tillsyningsmannen bör underhålla eller lega tjenlig båt med erforderlig besättning för begagnande vid af tjensten påkallade resor, för hvilket ändamål han eger att, jemte bestämdt arvode för besättningen, åtnjuta det anslag, som genom Kgl. Brefvet d. 23 innev. månad är vordet faststäldt.

Hvilket vederbörande till efterrättelse länder.

Datum ut supra.

O. I. FÅHRÆUS.

C. F. ENGELBLOM.

Oafgjorda petitioner rörande bohusländska skärgården och hafsfisket.

I.

Till herr Statsrådet och chefen för Kgl. Civildepartementet!

Under de senaste årens sillfiske vid bohusländska kusten har ofta behofvet af ett lagbestämdt lämpligt mått för den färska sillens mätning och en lagbestämd minimistorlek och beskaffenhet hos de för sillens saltning använda tunnorna gjort sig gällande, och jag ansåg mig derför ock redan för tvänne år sedan böra uti en vördsam pro-memoria framhålla detta behof till afhjelpande.*) Den derefter följande tiden har än ytterligare, i den mon sillfiskenäringen utvecklats till allt större betydenhet, ökat detta behof derhän att den nu rådande ovissheten och olikformigheten i nämnda hänseenden börjat att medföra allt större olägenheter.

I afseende på mätningen af den färska sillen saknas nemligen nu helt och hållet ett passande lagligt mått för densammas verkställande, enär de befintliga täta kubiska måtten äro för mätningen mindre lämpliga och de i kgl. stadgan den 22 november 1878 medgifna koniska hektolitermåtten hvarken kunna anses fullt tjenliga eller kunna med framgång användas så länge äfven kubikfotsmåtten fortfarande få användas. Vid mätningen af färsk sill å hamnkajerna i Göteborg för export till utlandet skall enligt erfarnes omdöme ett cylindriskt tunnmått å 1 hektoliters rymd bäst motsvara behofvet. Ett större mått hålles för att fyldt med sill varda för tungt för att nog beqvämt kunna lyftas

---

*) Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohusländska sillfisket. Göteborg 1882, sid. 8--9, 11—12. — Jfr vidare: Nordisk Tidsskrift for Fiskeri. VI. Kjöbenhavn 1880, sid. 328. Deutsche Fischerei-Zeitung, 1881, N:o 35 sid. 282. Fisker-bladet. Frederikshald 1881, N:o 4. Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1882, N:o 210. Bohusläningen, 1882, N:o 55, 73. (Utgifvarens anmärkning).

med blotta händerna. För mätning under andra förhållanden åter torde cylindriska mått à $^1/_2$, 1 och $1^1/_2$ hektoliter samt sillvagnar à $1^1/_2$, 2 eller flera hektoliter vara mest tjenliga (jfr bilagda af mig utgifna anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel, sid. 111—119, der denna fråga närmare blifvit utredd). I Norge är genom kgl. resolution den 9 mars innevarande år "tilladt til Brug udelukkende ved Opmaaling af fersk Sild at justere Maalekar af Træ paa $1^1/_2$ Hektoliters Indhold og *forsynede med Huller i Bunden og i Sidestavene*". Detta sillmått, som i Norge ersatt den gamla "Maaltønden" af 139 liters rymd, användes såsom räkneenhet vid mätningen, för hvilket ändamål det äfven här i Bohus län torde vara mycket lämpligt (jfr bilagda anteckningar rör. sillsaltning m. m. sid. 119).

Beträffande vidare frågan om en viss bestämd minimirymd och beskaffenhet hos silltunnorna, så torde det för den svenska sillfiskenäringen vara lika nödigt som för den skotska, holländska och norska, att förvärfva sig ett godt anseende i marknaden genom att uppträda med likstora och fullgoda silltunnor, hvilket åter förutsätter en reglering genom lagstiftningen; ty frivilligt ena sig ej alle våre salteriidkare derom. I likhet med Hollands föredöme vore det tvifvelsutan bäst att bestämma sig för en storlek å silltunnan, som gjorde densamma nära likstor med den skotska, men slutade på jemna tiotal liter, d. v. s. för en minimirymd af *120 liter.* *) Förslaget att bestämma silltunnans storlek fullt lika med den skotska tunnan **) innebär införandet af en helt ny måttstandard och sålunda en orimlighet, utan måste i alla händelser denna sistnämndas rymd genom de små bråkdelarnes bortkastande reduceras till närmaste hela tal liter, d. v. s. till 121 liter, i fall man ej liksom hollän-

---

*) Föreslaget af utgifvaren och derefter tillstyrkt af stadsfullmäktige i Uddevalla m. fl. korporationer och myndigheter. (Utgifvarens anmärkning).

**) Såsom motförslag förordadt af landshöfdingeembetet samt handelsföreningens herrar fullmäktige i Göteborg. (Utgifvarens anmärkning).

darne föredrager 120 liters rymd hos silltunnan. Vidkommande åter beskaffenheten i öfrigt hos tunnorna torde de för skotska tunnan gällande bestämmelserna om stäfvernes tjocklek kunna lända till föredöme, så att denna ej medgifves understiga 13 millimeter; men i afseende på bandningen är kanske ej rådligt bestämma sig uteslutande för träband, utan bör frihet lemnas att äfven använda jernband af motsvarande styrka. Uti ofvan åberopade broschyr om sillsaltning m. m. finnas hithörande förhållanden fullständigt utredda å sidorna 128—139.

Slutligen vore det för svenska fiskerinäringen förmonligt, om samtidigt med bestämmelserna om silltunnans storlek och beskaffenhet äfven medgåfves, att efter skotsk metod uti fullgoda tunnor saltad svensk sill finge användas till proviantering vid armén och flottan samt statens inrättningar. Som det nu är brukligt, godtages f. ex. bohussill vid dylik proviantering endast om den kan utgifvas för norsk sill.

Tjörn den 24 December 1883.

Axel Vilh. Ljungman.
Riksdagsman för Orosts och
Tjörns häraders domsaga.

II.

Till Konungen!

De förändrade förhållanden, som i den bohuslänska skärgården inträdt med det sedan vintren 1877—78 ånyo "yppade ymniga sillfisket," hafva föranledt oss undertecknade, riksdagsfullmäktige i andra kammaren för nämnda skärgård, att hos Eders Kongl. Majestät i djupaste underdånighet anhålla om åtskilliga lättnader för införseln från utlandet af för fiskeribedriftens utöfning oumbärliga varor.

Redan under förra seklet medgafs sådana uti 4 § af Kongl. Maj:ts nådiga stadga för nordsjöfisket och salterierna uti Göteborgs och Bohus län den 20 november 1766, och nutidens mångfaldigade anspråk på underlättad samfärdsel göra behofvet af dylika lättnader nu än mer känbart. I främsta rummet vore det sålunda önskligt att erhålla en förenkling uti den nu i § 170 af Eders Kongl. Maj:ts nådiga tullstadga den 2 november 1877 föreskrifna proceduren för utverkandet af tillåtelse till inklarering af fartyg samt lossning af icke tullpligtiga varor sådana som salt, stenkol, stäfver, tunnband m. m. vid sådana platser, der tullbevakning men ej tullkammare finnes och hvilka icke enligt § 5 af anförda nådiga tullstadga medgifvits särskilda rättigheter uti ifrågavarande hänseende. De platser i bohusländska skärgården, vid hvilka det är af behofvet påkalladt att sålunda få under iakttagande af en förenklad procedur inklarera fartyg och lossa icke tullpligtiga varor, äro hufvudsakligast följande, nemligen: 1) Grebbestad, 2) Fjellbacka, 3) Bovallstrand, 4) Kungshamn, 5) Grundsund—Gullholmen, 6) Mollösund, 7) Klädesholmen—Rönnäng och 8) Kalfsund. Vidare vore det önskvärdt att framdeles om möjligt på den långa kuststräckan mellan Lysekil och Strömstad erhålla endera af de der för trafiken bäst belägna bland de nyss uppräknade platserna (Grebbestad eller Fjellbacka) försedd med sådan ständig tullbevakning, som i anförda 5 § af åberopade nådiga tullstadga sägs, samt för tullplats förklarad. Då nu bohusländska fiskeribedriften lidit ej ringa men derigenom att införseln af de ofvannämnda nödvändighetsartiklarne försvårats, till följd hvaraf desamma ock för näringsidkarne fördyrats, och då åt flera län, såsom till exempel Gotlands och Kalmar län, medgifvits vida mer omfattande fördelar i detta hänseende, samt då bohusländska sillfiskets stigande betydenhet och lofvande framtid väl kunna anses göra Bohus län förtjent af att gynnas med liknande förmoner, som förunnats befolkningen i de andra nämnda länen; så torde denna vår

underdåniga begäran säkerligen också kunna påräkna Eders Kongl. Maj:ts nådiga bifall.

Underdånigast

Axel Vilh. Ljungman. J. Rundbäck.
J. Andersson. A. P. Lind. J. Marcuson.

Stockholm den 8 Juni 1883.

III.

Till Konungen!

Undertecknade, som vid kommunalstämma med Tanums församling den 10 sistlidne September erhållit uppdrag att uppsätta och till Eders Kongl. Maj:t ingifva församlingens underdåniga ansökan om att å Grebbestad måtte inrättas en mindre tullkammare eller tullstation för icke tullpligtiga varors behandling, få med fullgörandet af detta vårt uppdrag i djupaste underdånighet andraga de skäl, som enligt vårt förmenande tala för nådigt bifall till den ifrågasatta åtgärden.

Från Grebbestad har under de senare åren till andra inrikes orter årligen utskeppats omkring 20,000 tunnor hafre och annan spannemål samt en myckenhet sill, hvilken sistlidet år uppgick till 2000 tunnor, och när dertill kommer att Grebbestad är en af bohuslänska skärgårdens främsta badorter och att der finnas tolf handlande, som tillhandahålla ortens innevånare deras behof af vanliga köpmansvaror; så torde deraf kunna slutas till den på platsen rådande affärsverksamheten. Ett ytterligare bevis på dennas betydenhet erbjuder den lifliga postsamfärdseln å Grebbestads poststation, hvilken är en af de mest betydande inom sin klass uti riket. De från poststationen afgående värdeförsändelserna uppgå sålunda årligen till närmare 3,000 stycken,

och antalet af de värdeförsändelser, som dit ankomma, är äfven ganska betydligt.

För fiskerinäringen eger Grebbestad redan en ej ringa betydelse genom den tilltagande fabrikation af fiskkonserver af flera slag, som der utöfvas, och genom de sillsalterier, der finnas, en betydelse som framdeles torde allt mer ökas, i den mon Grebbestads förträffliga läge med hänsyn till utöfvandet af ett omfattande storsjöfiske äfven från skärgården norr om Soten kommer att genom en underlättad samfärdsel göra sig gällande. *)

Grebbestad anlöpes af de utmed norra hälften af Bohus läns kust gående ångbåtarne samt är föreslaget till ändpunkt vid hafvet för tvänne med understöd af länets hushållningssällskap undersökte jernvägslinier (Falun—Vestra Ed—Sundshult—Grebbestad—Krossekärr samt Uddevalla—Saltkällan—Grebbestad—Krossekärr). Grebbestad eger nemligen en förträfflig hamn, som jemte den närbelägna Krossekärrshamnen erbjuder lätt och *kort* insegling från öppna hafvet, isfrihet m. fl. äfven officielt vitsordade förmoner.

Grebbestad har sedan gammalt utgjort en koncentrationspunkt för näringslifvet i den del af Bohus län, der det är beläget, hvarför der ock fordom hölls en allmän marknad för trakten. Grebbestad erbjuder ock genom sitt förmonliga läge större utsigt att växa ut till en verklig *stad*, än någon annan plats på sträckan mellan Lysekil och Strömstad, hvadan Grebbestad synbarligen ock är förtjent af att framför hvilken annan plats som helst vid samma sträcka gynnas med förmonen att förklaras för tullplats samt förses med sådan ständig tullbevakning, som i 5 § af Eders Kgl. Maj:ts nådiga tullstadga den 2 November 1877 föreskrifves. Den nämnda kuststräckan emellan Lysekil och Strömstad är dessutom med hänsyn till kustfarten inomskärs delad uti tre skarpt åtskilda afdelningar, af hvilka den söder om Sote-

---

*) Jfr Ljungman, A. V., Bohus läns hafsfiske och dess framtid. Göteborg 1882, sid. 37—38. (Utgifvarens anmärkning).

hufvud belägna har sin tullplats i Lysekil och den norr om Tjurpannan belägna sin i Strömstad, under det att den mellanliggande delen är i saknad af en egen tullplats, inrättad å den ort, som inom densamma ingifver de största förhoppningarna om framtida utveckling till ekonomisk betydenhet.

Det nu rådande förhållandet, enligt hvilket ett fartyg, som skall afgå till eller ankommer från utrikes ort måste, utan afseende derå om dess last är tullpligtig eller tullfri, anlöpa Strömstad för klarering, föranleder dertill att för exempel en af Grebbestads köpmän införskrifven last skall lossas, besigtigas och åter inlastas för vidare befordran uti Strömstad, allt omgångar som i hög grad måste inverka hämmande på handelsrörelsen i Grebbestad och dess omgifning samt för konsumenterne fördyra de varor, som dit införskrifvas. Visserligen kan detta för sjöfarten och handeln å Grebbestad med tillhörande skärgårdsdel hindersamma anlöpande af Strömstad undvikas derigenom att i hvarje särskildt fall tillstånd från Kongl. Generaltullstyrelsen utverkas om befrielse derifrån emot fullgörandet af andra i sådant fall stadgade föreskrifter; men i afvaktan på svar måste ju fartygen ligga stilla vid närmaste tull- eller lotsstation på lastemottagarens bekostnad. De förluster, som genom detta förhållande på mångfaldigt sätt uppstå, äro oberäkneliga och skulle, om tillförlitlig utredning derom kunde åstadkommas, visa sig vara ganska betydande.

Då nu tullplatser af den beskaffenhet, här blifvit ifrågasatt, till större antal inom för exempel Gotlands och Kalmar län inrättats å flera orter, som i betydenhet stå vida efter Grebbestad, och då det å nyo "yppade ymniga sillfisket" icke blott medfört behofvet af underlättad införsel af icke tullpligtiga varor sådana som salt, stenkol, tunnstaf och tunnband, utan äfven ingifvit säker förhoppning om ytterligare ekonomisk förkofran för orten; så våga vi ock i djupaste underdånighet föreslå inrättandet å Grebbestad af sådan

tullplats, att fartyg lastade med icke tullpligtiga varor der må kunna inklareras.

Grebbestads samhälle och Tanums församling afvakta med oro Eders Konglig Majestäts nådiga beslut och hysa jemte oss deras utsedde ombud den förhoppning, att denna underdåniga ansökan måtte vinna Eders Kongl. Majestäts nådiga bifall.

Underdånigast

F. D. Carlborg. J. O. Örtenblad.
A. P. Lind. A. J. Hansson.
J. Nilsson. F. Bergqvist. A. Lydén.

Grebbestad i April 1884.

IV.

Till Konungen!

Från och med vintren 1877—78 har stora massor af Nordsjön eljes synbarligen tillhörande sill hvarje år nalkats bohuslänska skärgården, uti hvilken de då äfven, om än ej fullt så regelbundet som önskligt, ingått och blifvit föremål för ett fiske, hvilket, i förhållande till dess nyhet, fiskarenas ovana och fångstmaterielens otillräcklighet samt de vid början liksom vid slutet af hvarje fiskeperiod enligt erfarenheten från de äldre perioderne alltid mer ogynsamma och mindre beräkneliga fångstomständigheterna, måste hållas för ganska rikligt och lofvande. De vintrar, då gynsammare fiskeförhållanden rådt, har fångsten nemligen långt öfverstigit den myckenhet, som erhölls under motsvarande del af den näst föregående fiskeperioden, hvilken visar en fiskets vida långsammare utveckling till stor betydenhet. Att nu en ny period af det bohuslänska sillfisket verkligen tagit sin början med ofvannämnda vinters ymniga sillfiske, bestyrkes dels af

det faktum, att sillen från och med sagda vinter regelbundet nalkats bohusländska kusten, dels af den med förhållandena under föregående perioder öfverensstämmande ordning, uti hvilken sillen, med hänsyn till både tiden för insteget och platsen inom skärgården för besöken, ingått uti denna sistnämnde, dels af en månghundraårig erfarenhet, som tydligen ådagalägger, att hafssillen med en iögonenfallande regelbundenhet med vissa mellantider af uteblifvande semisekulärt-periodiskt besökt bohusländska kusten, och då nu en sådan mellantid för omkring halftannat årtionde sedan utgått, så kan man med fog sluta till en fortvaro af den nu pågående perioden till omkring år 1920, då en ny mellantid för hafssillens uteblifvande från bohusländska kusten vidtager, intill dess att under tredje fjerdedelen af 1900-talet en ny fiskeperiod åter begynner. Hvilken ofantlig betydelse för både Bohus län och hela riket detta fiske kan väntas komma att ega, framgår tydligt nog af erfarenheten från föregående perioder (jfr Bilagan B, sid. 4—16).

Det nu senast "yppade ymniga sillfisket" vid bohusländska kusten bör alltså till följd af denna sin med skäl väntade stora betydelse vara väl förtjent af statens särskilda omvårdnad, på det att den i hafssillens kustbesök yppade rikedomskällan måtte varda så fullständigt och klokt som möjligt begagnad under den tid, den fortfar att flöda, på samma gång som ett bestående välstånd och ett kraftfullt näringslif skapas i bohusländska skärgården. Den nu senast förflutna vintrens synbarligen af egendomligt afvikande naturförhållanden härrörande mycket ogynsamma fiskeförlopp har också än ytterligare ledt uppmärksamheten å behofvet af kraftiga offentliga åtgärder till bohusländska sillfiskets hastigare förkofran till en högre utveckling i afseende på dess utöfning; ty om än fiskeförhållandena under förra året vid de urgamla sillfiskena i Stora Belt och vid Sveriges sydligare kuster, oafsedt med hvad slags redskap fisket än bedrifvits, varit lika dåliga eller blott föga bättre än i bohus-

länska skärgården, så vitnar dock erfarenheten från de utländska stora sillfiskena, att man i ej oväsentlig mon kan göra sig oberoende af ogynsamma yttre förhållanden genom fångstmaterielens och fiskesättets allt högre fullkomning. Såväl med afseende härå som med hänsyn till den begränsade tid, bohuslänska sillfiskeperioden varar, är det alltså nödigt, att genom offentliga åtgärder söka bringa till stånd en dylik mer fullkomlig näringsutöfning inom långt kortare tid, än som kan ega rum, om näringen lemnas helt och hållet åt sig sjelf. Ett dröjsmål härmed synes ock innebära en ej ringa våda derutinnan att resultatet af fiskeperiodens näringslif genom detsamma kan varda långt mindre, än det i annat fall bort blifva.

Från Skotland, som nu eger det i afseende på fångstens värde mest betydande sillfiske i verlden, har man ock i detta hänseende en talande erfarenhet att anföra. Det skotska ostkustfisket har nemligen i högst väsentlig mon med stora utgifter förknippade offentliga åtgärder att tacka för sin nuvarande kolossala betydenhet och höga fullkomning. Då den i Edinburgh residerande fiskeristyrelsen (Board of fisheries) år 1809 begynte sin välsignelsebringande verksamhet, var skotska hafsfisket en helt obetydlig näring, men kloka anordningar och stora anslag hafva i förening med det öfver hela landet stigande välståndet och den storartade ekonomiska utvecklingen i öfrigt höjt äfven hafsfisket till en näring af verkligt stor betydenhet. Enligt år 1842 offentliggjorda uppgifter från nämnda fiskeristyrelse utbetalades genom densamma för fiskerinäringens befrämjande af statsmedel under åren

1809—1819:	327,282 £	9 s.	6	d.
1820—1829:	762,461 £	—	$8\frac{1}{2}$	d.
1830—1841:	132,977 £	13 s.	$10\frac{1}{2}$	d.
Summa	1,222,791 £	4 s.	1	d.

De anförda stora beloppen (tillsammans omkring 22 millioner kronor) offrades hufvudsakligen för åstadkommandet medels

rikliga premier af fiskens möjligast jemna och likartade beredning till en fullgod handelsvara, och i den mon man sålunda tillkämpade sig en allt bättre och större marknad för den till handelsvara beredda fångsten, i den mon växte också näringen till i betydenhet och kraft. De äldre försöken att medels stora statsunderstöd framkalla ett sillfiske efter holländskt mönster hade deremot fullständigt misslyckats. Fiskesättet och fiskeredskapen fullända också fiskarena bäst sjelfve genom egen erfarenhet efter de på platsen rådande förhållandena. Den form af en näring, som för den ena orten under der rådande egendomliga förhållanden kan vara snart sagdt oöfverträfflig, den är ofta för en annan ort med olikartade förhållanden fullständigt obrukbar, en obestridlig sanning som man tyvärr allt för ofta förbiser.

En högre näringsutveckling är emellertid omöjlig att åstadkomma, om icke de ekonomiska förutsättningarna för dess tillvaro och trefnad förefinnas. Der dessa saknas, är sträfvan efter den högre näringsformen fullständigt fåfäng. Den ekonomiska grunden för den önskade näringsformen måste fördenskull först bringas till stånd, innan man kan påräkna att denna form skall kunna lifskraftigt bestå för sig sjelf och snabbt utvecklas till större betydenhet. Då nu bohusläningarne i främsta rummet hafva skottarne att täfla med i den stora sillmarknaden å kontinenten, så är det tydligen också nödigt för de förre, om de skola så segerrikt kunna bestå i konkurrensen, att de förmå utveckla sin näring äfven med införandet af ett utomskärskustfiske, liknande de senares, att de ej få arbeta under förhållanden, som äro allt för mycket ogynsammare än de för de senare rådande. Skottarnes långa försteg är nemligen redan en så betydande svårighet, emot hvilken bohusläningen har att kämpa, att han neppeligen lärer kunna uthärda med mer. Det skotska hafsfisket har numer, sedan premier ej längre utbetalas, för sin trefnad i främsta rummet att tacka de skotska fiskarehamnarnes förbindelse med det storbritanniska jernvägsnätet.

Denna förbindelse möjliggör nemligen en tillräckligt god afsättning icke blott för den betydande del af sillfångsten, som, i stället för att exporteras såsom saltad sill, förbrukas inom landet färsk eller rökt, utan äfven för det under den öfriga delen af året idkade hafsfiskets fångst, hvarigenom man året om har lönande användning för sina dyrbara, för både drifgarns- och bankfiske afsedda båtar. Detta är deremot nu i bohusländska skärgården ingalunda förhållandet, hvadan redan till följd deraf ringa eller ingen utsigt finnes, att det skulle löna sig att anskaffa dylika för båda de nämnda slagen af fiske i Skagerack och angränsande del af Nordsjön lämpliga fiskebåtar. För att detta skall kunna med framgång gå för sig i nämnvärd omfattning, är sålunda oumbärligt, att i bohusländska skärgården erhålla åtminstone ett par välbelägne fiskarehamnar bragte i direkt förbindelse med det svenska jernvägsnätet, hvarigenom en ordnad inhemsk handel med färsk hafsfisk möjliggöres och verkliga fiskare-städer, i hvilka en näringens för den högre utvecklingen oumbärliga koncentration och ett kraftigare näringslif uppstå, åstadkommes vid dessa hamnar. En dylik koncentration af hafsfiskenäringen uti med god jernvägsförbindelse försedda fiskarestäder utgör nemligen i sjelfva verket den stora drifkraften i och den fasta ekonomiska grunden för det storbritanniska hafsfiskets intensiva bedrifvande, stora betydenhet och fullkomning. Så stridiga åsigterna än städse varit om rätta sättet att lämpligast befrämja hafsfisket, så fullständigt eniga hafva de dock sedan några årtionden tillbaka varit om att intet medel i så hög grad bidrager till nämnda närings uppblomstring som de främsta fiskelägenas förening med det inre landets jernvägsnät medels de derför nödiga jernvägslinierna. Erfarenheten från utlandet bär till och med vitne om huru helt oväntadt en förut obefintlig rik hafsfiskebedrift flerstädes rent af framkallats genom jernvägarnes inflytande. Bohusländska skärgårdens förening med det svenska jernvägsnätet utgör sålunda obestridligen den

hufvudsakligaste ekonomiska förutsättningen för det bohuslänska hafsfiskets och särskildt sillfiskets uppbringande till en ståndpunkt, närmande sig det skotska fiskets. Utan jernvägskommunikationer skall ock hvarje försök att utveckla bohuslänska hafsfisket till den nämnda högre ståndpunkten visa sig vara förgäfves. Anläggningen af de behöfliga jernvägslinierna skall ock visa sig vara ett både långt billigare och dertill vida säkrare sätt att höja bohuslänska hafsfisket, än det i Skotland förr använda premiesystemet, hvarförutom jernvägarne ju utgöra en qvarblifvande egendom, som för all tid fortfar att befrämja icke blott fisket, utan äfven andra näringar i den trakt, de genomlöpa, och som sannolikt i en framtid skola återgälda staten det i dem nedlagda kapitalet eller åtminstone fullt ränta detsamma.

En jernvägsanläggning, som skall kunna bringa bohuslänska skärgården och bohuslänska hafsfisket upp till dess rätta höjd, måste möjligast gent förena en välbelägen uthamn i norra samt en central och välbelägen uthamn i mellersta bohuslänska skärgården med det inre landets jernvägsnät och särskildt med vestra stambanan (jfr Bil. B, sid. 23, anm.), hvilket synbarligen i ena som andra hänseendet förmonligast och billigast kan ske genom tvänne till en gemensam öfver Uddevalla och Venersborg fram till nämnda statsbana gående stamlinie sammanlöpande uthamnsgrenbanor, hvilket åter förutsätter Uddevalla—Venersborg—Herrljunga-jernvägs inlösande och utläggande till normal spårvidd, enär staten väl ej bör bygga jernbanor, som icke stå i omedelbart samband med de befintliga statsbanorna, och för öfrigt det visserligen finnes skäl att antaga, det hela den föreslagna jernvägskomplexen men knappast alla dess skilda delar hvar för sig skulle gifva nöjaktig afkastning (jfr Bil. B, sid. 29), och enär någon annan utväg att fördelaktigare eller med ringare kostnad åvägabringa nämnda jernvägsförbindelse tydligen ej finnes till. De till ändpunkter för de nämnda uthamnsgrenarne af den föreslagna jernvägsanlägg-

ningen lämpligaste platserna äro för den norra grenen den bekanta Grebbestad—Krossekärrshamnen och för den södra grenen någondera af de bästa hamnarne i nordvestliga delen af Orosts vestra härad (f. ex. Ellös, Malösund eller Fiskebäckskil). Ingen af de eljes föreslagna jernvägslinierna till länets norra eller mellersta skärgård kan i afseende på förmonlighet och ekonomiska utsigter ens på långt när jemföras med de här föreslagna. Längst och dyrast af dessa andra väl knappast några utsigter egande jernvägsförslag är linien från Frändefors å Bergslagernas jernväg till Lysekil, det minsta värdet för bohuslänska hafsfisket eger linien från Mon å Dalslands jernväg till Strömstad och de största olägenheterna för båtfart och fiske inomskärs skulle den tillämnade linien till Marstrand medföra genom flera trafikerade sunds öfverstängande. Ingendera af vare sig dessa eller andra här icke förordade jernvägslinier ut till skärgården skulle för öfrigt kunna tillfredsställa mer än blott en mindre del af skärgården. De innebära heller icke möjligheten af en framtida utveckling genom en naturlig anslutning till dem af smärre tvärlinier. Södra skärgården är minst i saknad af ytterligare jernvägsförbindelse och får dessutom sannolikt sitt behof derutinnan genom det rika Göteborgs försorg fullt tillfredsställdt genom den i förening med jernvägen genom Halland till Skåne ifrågasatta hamnlinien utmed södra sidan af Göteborgs yttre hamn.

Fördelarne af det här förordade jernvägsförslagets utförande för både fiskerinäringen, Bohus län och hela riket äro uti de bifogade bilagorna närmare angifna (Bil. A, sid. 12—26, 33; Bil. B, sid. 22—23, 27—30, 31—32, 36—39, 44—46). Bohus län skulle alltså genom det här föreslagna jernvägsföretagets realiserande vinna en den kraftigaste häfstång för både sitt hafsfiskes och sin sjöfarts förkofran, på samma gång som det skulle så vidt möjligt räddas undan de olägenheter, som medföljde näst föregående sillfiskeperiod och vid dennas upphörande störtade landskapet ned i den

djupaste fattigdom och elände, samt bringas uti en innerligare förening med det öfriga Sverige och befrias från den nedtrycktheten och det framåtskridandet hämmande beroende, uti hvilket det, allt sedan det blef svenskt, städse befunnit sig. Bohus län förunnades nemligen ej samma ovärderliga förmon som de öfriga eröfrade provinserna att få blifva ett län för sig, utan sammankopplades med ett stycke af ett annat landskap och uppoffrades för detta. Vidare kan anföras, hurusom genom nämnda jernvägsföretag det eljes snart nog ifrågakommande anbringandet af ett andra spår å den vestligaste delen af vestra stambanan sannolikt för lång tid gjordes obehöfligt, på samma gång som staten dädanefter ensam utan konkurrens från enskilde komme att besörja trafiken från vestra stambanans område ut till Skagerack.

Den längsta af de nya här förordade jerrvägslinierna ut till skärgården kan vidare till större parten ingå såsom del uti den föreslagna fortsättningen från Göteborg genom Bohus län till norska gränsen af den påbegynta vestkustbanan, i händelse en sådan fortsättning i framtiden skulle komma till stånd, hvarjemte densamma kan göras än gagneligare för landskapet genom anslutningen af smärre enskilda tvärlinier (jfr Bil. B, sid. 38—39). Mer än blott sannolikt är dessutom, att staden Uddevalla skulle använda den summa, den erhölle för de en half million kronor representerande aktier, den eger uti Uddevalla—Venersborg—Herrljunga-jernväg, till byggandet af en jernbana från Uddevalla uppigenom den på goda samfärdslägenheter så vanlottade sydvestra delen af Dalsland till Laxsjön.

Ehuru de stora samfärdselsangelägenheterna tvifvelsutan äro statsangelägenheter, och ehuru jernvägar särskildt äro att hålla för de aldra lämpligaste statsdomäner, kan staten naturligen ej befatta sig med jernvägsföretag, med mindre de erbjuda staten nöjaktig valuta för de uppoffringar, staten för deras åvägabringande nödgas göra. Staten kan och bör emellertid vid bedömandet af ett jernvägsföretags

förmonlighet taga i betraktande åtskilliga förhållanden, som ett enskildt bolag i regeln icke ens kan fästa sig vid såsom f. ex. fastighetsvärdets stigande och näringarnas förkofran i den trakt jernvägen genomlöper samt derigenom ökade skatter från jernvägens område och ändpunkter, förenandet af afskilda landsdelar med landets hufvuddel, strategiska förmoner o. s. v. — Nu synes Bohus län emellertid med hänsyn till jernvägsföretag, bland annat till följd af "det yppade ymniga sillfisket", erbjuda staten fördelar, hvilka i minst lika hög grad som i fråga om f. ex. Norrland böra föranleda en statens verksamhet till det bohuslänska näringslifvets förkofran genom byggandet af de jernvägslinier, som utgöra en oumbärlig förutsättning för att nämnda näringslif skall komma till en sund och kraftig utveckling. Inlösandet till staten af en enskild jernväg innebär icke mer något afskräckande, då nu redan flera exempel förefinnas derå, att staten inlöst enskilda banor, ja till och med smalspåriga sådana.

Då det slutligen under den närmare framtiden är fullständigt omöjligt för bohusläningarne, att sjelfve kunna ihopbringa det kapital, som är oumbärligt för det här förordade jernvägsföretagets fullständiga realiserande såsom ett helt, hvilket ju synbarligen är ett vilkor för att företaget skall kunna bära sig (jfr Bil. B, sid. 29, 46—47), och då förhållandena för närvarande synas vara gynsammare än någonsin för det nämnda företagets utförande af staten; så få undertecknade riksdagsfullmäktige i andra kammaren från Bohus län härmed i djupaste underdånighet hemställa,

det täcktes Eders Kongl. Majestät i nåder draga försorg om vidtagande af nödiga åtgärder för inlösandet till staten af Uddevalla—Venersborg—Herrljunga-jernväg samt dennas derefter följande utläggning till normal spårvidd och byggandet i samband dermed af en normalspårig jernväg dels från Uddevalla till Grebbestad—Krossekärr, dels från lämplig punkt å denna linie till tjenligast

befunnen uthamn i nordvestliga delen af Orosts vestra härad.

Underdånigast

A. V. Ljungman. F. Cöster.
A. Andersson. J. Andersson.
A. P. Lind. J. Marcuson.

Stockholm den 10 Maj 1884.

Obs. Såsom bilagor till petitionen voro följande tvänne broschyrer fogade, nemligen: A) Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohuslänska sillfisket. Göteborg 1882. — B) Bohus läns hafsfiske och dess framtid. Göteborg 1882.

Afgjorda petitioner, rörande bohuslänska skärgården och hafsfisket.

I.

Uti petition till Kongl. Generalpoststyrelsen*) hade de bohuslänske riksdagsmännen i andra kammaren den 6 Juni förra året anhållit, "det Kongl. Generalpoststyrelsen måtte draga försorg om inrättandet af ett ökadt antal postanstalter i bohuslänska skärgården och om åvägabringandet af en lifligare postgång dersammastädes." Efter det vederbörande lokalmyndigheter häröfver hörts, ingick Kongl. Generalpoststyrelsen med anledning häraf den 28 sistlidne februari till Kongl. Maj:t med hemställan om bifall till ett i hufvudsaklig öfverensstämmelse med sökandenes önskningar affattadt förslag till anordnandet af nya och utvigdning af äldre postförbindelser inom Göteborgs och Bohus län, hvilket förslag

---

*) Petitionen finnes i sin helhet införd uti tidningen Bohusläningen för den 11 Juni 1883, N:o 46.

den 2 sistlidne maj vann Kgl. Maj:ts bifall, hvarigenom medgifvits:

"*att*, såvida af norska postverket anordnas postbefordran alla dagar i veckan från Prestebacke station å järnbanan Fredrikshall--Mon till första skjutsstation å svenska sidan, daglig postföring må åvägabringas från sistnämnda station till Strömstad och från Strömstad till Prestebacke, i sammanhang hvarmed dock bör indragas nuvarande postbefordran å linien Strömstad—Hogdal—Svinesund, med iakttagande likväl deraf, att postforsling en gång i veckan, fram och åter, mellan Strömstad och Hogdal skall fortfarande ombesörjas;

att postförbindelse tre gånger i veckan, fram och åter, må anordnas: å linien Hoga (Tjörns poststation)—Kyrkesund, å linien Tanum—Sannäs och å ringlinien Horleby (Orosts postkontor)—Stillingsö—Slussen—Henån—Horleby, dock med indragning af nuvarande postföring å linierna Horleby—Stillingsö och Horleby—Henån;

att från två till tre turer i veckan, fram och åter, må utvidgas postföringen

å linien Göteborg—Säfve—Harestad—Lycke, med utsträckning af samma postföring till Jörlanda öfver Hålta och vidare till Uddevalla, men med indragning samtidigt af nuvarande landtbrefbäring mellan Jörlanda och Hålta äfvensom postföring mellan Jörlanda och Kareby,

å linien Säfve—Torslanda,

å linien Jörlanda—Svanesund—Horleby—Kårehogen,

å linien Kårehogen—Fiskebäckskil,

å linien Kårehogen—Gullholmen,

å linien Kårehogen—Käringö,

å linien Horleby—Mollösund,

å linien Horleby—Hoga,

å linien Sundsby—Hjelteby,

å linien Hoga—Klädesholmen,

å linien Herrestad—Fiskebäckskil,

å linien Fiskebäckskil--Gåsö,

å linien Skredsvik—Högås med utsträckning till Sundssandvik,

å linien Östeby—Amborseröd—Grafvarne,

å linien Amborseröd—Olofsholm och

å linien Tanum—Östad;

att från en till två turer i veckan, fram och åter, må utvidgas postföringen å linien Göteborg—Hellingsjö—Skene;

att den postförbindelse å linierne Uddevalla—Strömstad, Qvistrum—Lysekil, Rabbalshede—Fjellbacka och Tanum—Grebbestad, som enligt nu gällande bestämmelser skall underhållas under vintermånaderna tre gånger, men den öfriga delen af året två gånger i veckan, fram och åter, må ega rum tre gånger i veckan, fram och åter, under hela året;

egande Generalpoststyrelsen att, derest under någon del af året tillfälle erbjuder sig att å flere eller färre af förenämnda linier få post med ångbåtslägenhet fortskaffad i en utsträckning, som motsvarar behofvet af postutvexling, under samma tid antingen inskränka eller helt och hållet inställa den postföring, hvars anordnande nu blifvit medgifven."

Uti sitt ofvan omförmälda utlåtande till Kgl. Maj:t om förbättrad postsamfärdsel för Bohus län omnämner Kgl. Generalpoststyrelsen derjemte att postdirektören i Göteborg på sökandenes förslag tillstyrkt nya poststationers inrättande å

Stockevik i Stenkyrke socken,
Kyrkesund i Klöfvedals socken,
Slussen i Torps socken,
Sundssandvik i Högås Socken,
Rabbalshede i Qville socken,
Sannäs i Tanums socken och
Svinesund i Hogdals socken.

Dessa stationer torde sålunda komma till stånd. Sökandene hade vidare föreslagit, det nya poststationer måtte inrättas å Varekil i Stala socken, Stocken i Morlanda socken och Oxevik i Dragsmarks socken samt att Grebbestads poststation måtte förändras till postkontor.

II.

På grund af den 10 september förra året från Tanums sockens kommunalstämma erhållet uppdrag ingingo häradshöfdingen F. Carlborg, riksdagsmannen A. P. Lind m. fl. under början af innevarande år till Kongl. Maj:t med en petition om inrättandet af en lotsstation å Grebbestad och om uppsättandet af inseglingsfyrar å Morö och Håskär samt ledfyr å Klätten eller andra lämpligare befunna platser. Såsom skäl härför åberopades hurusom sjöfarten å Grebbestad med anledning af det med vintren 1877—78 ånyo började ymniga sillfisket blifvit lifligare. Sedan lotsstyrelsen emellertid afstyrkt denna anhållan, har Kongl. Maj:t afslagit densamma. — Det är emellertid att hoppas, det frågan om främjandet af sjöfarten till och från Grebbestad härmed ej fallit, då det är att antaga, att otillräcklig motivering från sökandenes sida eller ock andra mer tillfälliga omständigheter förorsakat den ogynsamma utgången.

Praktiska resultat af fiskodling i Canada.*)

(Öfversättning).

Till utgifvaren af Forest and Stream

Ottawa, Canada, Maj 28, 1883.

Efter att uppmärksamt hafva läst edra två ledare om fiskodling, vågar jag framställa några ärligt menande anmärkningar, grundade på fakta från min kännedom om fiskodlingsarbetena och deras praktiska resultat i Canada. Den första af nämnda artiklar förtjenar särskild uppmärksamhet för sin författares talang och sakkännedom. Den handlar om en berättelse till finska regeringen af prof. Malmgren,

*) Forest and Stream, Juni 21, 1883, p. 408.

hvari denne afråder från införande af artificiel fiskkläckning i Finland efter det i Nikolsk, inom Novgorodska guvernementet, tillämpade systemet. Malmgren stöder sin åsigt med hänvisning på särskilda länder, uti hvilka han påstår, att en kostnaden motsvarande verklig inkomst icke blifvit ernådd genom artificiel kläckning af fisk. Förlåt mig om jag säger, att inspektören Malmgren enligt min uppfattning icke har uppgifvit, såsom Ni föregifver, "att artificiel kläckning af fisk, särskildt i Nordamerika och Canada, alldeles misslyckats." Han medgifver tvärtom allt annat utom den financiela framgången, hvilken han anser icke kunna bevisas genom någon märkbar förbättring af Förenta Staternas och Canadas fiskerier i följd af fiskyngels utsläppande i stora massor.

Jag har mottagit bref från M. von dem Borne i Tyskland, hvari denne begärt upplysningar, för att kunna vederlägga den lärde doktorns uppgifter. Andra korrespondenter i Canada hafva erhållit liknande meddelanden. Mitt svar till v. d. Borne hänför sig endast till förhållandena i Canada, sådana dessa framstå ur officiela, för allmänt bruk tryckta berättelser. I detta mitt bref skall jag inskränka mig till samma slag af fakta.

Befruktningen af stora massor fiskrom och dess utveckling till lifligt och friskt yngel i fabelaktig mängd samt af lofvande utseende, mångfaldigt öfverstigande alstringen på naturlig väg, äro sådana praktiska framgångar, som icke kunna dragas i tvifvel. Methoderna för säker och lycklig transport af befruktad rom samt af yngel till aflägsna orter hafva äfven befunnits ändamålsenliga. Den intressanta, nyss försiggångna uppvisningen i South Kensington af amerikansk och canadensisk fiskrom under utveckling, efter en färd öfver oceanen, icke allenast ådagalägger transportens möjlighet, utan antyder tillika, huru svåra uppgifter denna uppfinningsrika företagsamhet, som bragt fiskodlingen till sin nuvarande ståndpunkt, är mäktig. Så långt ges det ingen sannolikhet

för misslyckande, intet rum för tvifvel. Men hvad som ännu återstår att göra, är att öfvertyga verlden, att någon del af denna massvis kläckta fiskrom och detta ymnigt utsläppta fiskyngel, stående i lämpligt förhållande till det ofantliga antalet af redan utkläckt och utsläppt yngel, uppnått mognad samt blifvit åter synlig i handeln och industrin såsom vara och födoämne i sådan uppskattbar mängd, som den redlige är berättigad att vänta. Mångfaldigandet af de säljbara matfiskarne, ådagalagdt genom det verkliga utbytet af fångsten, är det som ännu återstår att visa. Det kan, förmodar jag, ej vara tvifvelaktigt, att den skattdragande (public taxpayer) har rätt att fordra detta bevis; och i Canadas parlament äfvensom i pressen fordrar man detta redan i nästan otåliga ordalag. Vi kunna ej längre förblanda de praktiska framgångarne vid ynglets lyckliga frambringande och lofvande utsläppning med de andra praktiska resultat, som tvifvelsutan inbegripas uti professor Malmgren's uttryck "financiel framgång." Må vara, att det ännu finnes, såsom ni säger, tviflare och klandrare, må vara, att fel kunna begås och att olyckor hända; men det gifves äfven dem som öfverdrifva, det gifves enthusiaster, och med enthusiasmen lurar faran, att blifva öfverhöfvan påverkad till förmon för artificiel fiskkläckning till och med i sådan grad, att man alldeles förbiser nödvändiga omständigheter och oafvisliga kraf, behöfliga att iakttaga för ernående af fullständig framgång, samt för att kunna ersätta staten dess understöd och beskydd.

Med afseende på denna stigande fordran ville jag hafva sagt, att det synes mig blifva det bästa, att vi nu börja allvarligen öfverväga den ekonomiska sidan af saken, såsom varande det vigtigaste af de "praktiska resultaten."

Jag skall derför här bringa i dagen några statistiska fakta beträffande fiskodlingen i Canada samt dess förhållande till konsumtionen och fångsten. Närvarande tidpunkt är för en sådan återblick lämplig, emedan tioårstaxeringen (census)

i Canada nu är afslutad, och de fortlöpande fiskkläckningsoperationerna mellan åren 1872 och 1882 lemnar en tillförlitlig basis för jemförelse.

Canada har nu elfva af styrelsen bekostade fiskkläckningsanstalter i verksamhet, af hvilka åtta befatta sig med kläckning af endast laxrom; dessutom finnas två privata sådana, som äfven kläcka verklig lax; två äro sysselsatta med kläckning af lax-, sik- och forellrom och uti en kläckes sik jämte gös (pike-perch). Den äldsta af dessa har varit i verksamhet redan omkring femton år och den yngsta två år; de största hafva funnits sedan år 1873. Hela kostnaden för dessa 11 staten tillhöriga anstalter har tills dato utgjort 259,400 dollars.*)

Totalsumman af utkläckt och utlagdt fiskyngel från 1868 till 1881 utgör omkring etthundrafem millioner, deraf omkring 20½ millioner lax och omkring 69½ millioner sik.

Hela fångsten af dessa fiskslag uti de fem provinser, i hvilka kläckningsanstalterna finnas, är uti taxerings (census)-handlingarne uppgifven som följer:

	1871.	1881.
Lax................	3,263,200 lbs.	4,754,800 lbs.
Sik.................	4,603,400 lbs.	7,848,200 lbs.

Skilnaden mellan dessa summor är 17 procent *mindre än* den naturliga tillväxten under nästföregående decennium. Tager man i betraktande det tilltagande antalet fiskande och nätbragdernas ökade värde, under de sista tio åren, samt den faktiska afkastningen från nya fiskeställen och områden, vidt aflägsna från platserna för ynglets utläggning, så finner man, att denna jemförelse sålunda icke just förvissar oss om kommerciel fördel. Olyckligtvis utfaller försöket af speciela jemförelser ännu mindre uppmuntrande. Betraktom t. ex. de två kläckningsanstalter, som representera de förnämsta fiskslagen från den maritima och la-

*) D. v. s. omkring 1,425,000 francs eller finska mark. (Öfversättarens not).

custrina delen af Canada, lax och sik, nemligen Bedford-Basin-laxkläckningsanstalten vid hafskusten af Nova Scotia, nära Halifax, och Sandwich-sikkläckningsanstalten mellan de stora sjöarna i Ontario, den ena belägen i öster, den andra i vester. Båda dessa kläckningsanstalter inrättades ungefär samtidigt och hafva redan varit någon tid i verksamhet. En tillräcklig tidrymd för realisation föreligger; och för att vara fullt säker, räknar jag till det i Bedford kläckta laxynglet äfven det, som alstrats i anstalten vid Sydney, C. B., som äfven ligger i Nova Scotia, samt lägger till det sikyngel, som frambragts i Sandwich, det som uppgifvits hafva blifvit utlagdt från anstalten vid New Castle i Ontario. Antalet af laxyngel, som utsläppts i Nova Scotia, var sex och och en qvart ($6^1/_4$) million. Fångsten af lax i samma provins steg, enligt taxeringen (census) år 1871, till 843,600 lbs, och för år 1881 till 316,600 lbs; aftagandet under tio år blir sålunda öfver 50 procent, fastän ännu andra orsaker finnas, som borde hafva förbättrat afkastningen, såsom fridlysning, fiskvägar, m. m. Sikynglet, som utsläpptes inom provinsen Ontario mellan åren 1876—1881, steg till sextiofem millioner sjuhundra tusen individer. Fångsten af sik i samma provins utgjorde, enligt census år 1871, 4,289,000 lbs; och enligt 1881 års census 7,660,200 lbs. Denna förbättring i sikfångsten *kan* i någon mon härröra af artificiel kläckning, men är mest i ögonen fallande på platser, der den uteslutande beror af naturlig fortplantning; och det är ovedersägligt, att fångsten af sik från år 1875 till 1881 årligen aftagit i granskapet af Sandwichs sikkläckningsanstalt.

Laxfiskets tillstånd i Nova Scotia är utan gensaga emot oss. Men den svagaste punkten af allt är ett fall, der vi borde vara starkast, nemligen den äldsta laxkläckningsanstalten vid New Castle, från hvilken inalles fem millioner sex hundra tusen unga laxar blifvit distribuerade. Fångsten af lax i Ontario var, enligt census år 1871, 17,800 lbs, och enligt census år 1881 *alls ingen.* Superintendentens rapport

för år 1881 intygar, att, så långt uppgifter ingått, laxfångsten *alldeles slagit felt.* Det står sålunda fast, att absolut ingenting vunnits under 14 på hvarandra följande år af den framgångsrika utkläckningen af laxrom och årliga utläggningen af laxyngel vid Canadas äldsta fiskkläckningsanstalt.

Om det således är tydligt, att det ekonomiska resultatet af denna stora utgift och enorma distribuering af lax- och sikyngel uti de nu exempelvis valda fall vid hafskusten och insjöarna i Canada inom tio års förlopp varit, på sätt ur de officiela rapporterna framgår, jemförelsevis omärkligt, är det då icke rätt och klokt att erkänna tiden nu vara inne, att fråga oss sjelfve, om det ej fattas någonting uti vårt system af artificiel kläckning af rom och spridning af yngel?

Närvaron af eminente och erfarne fiskodlare från alla delar af jorden vid den internationela fiskeriutställningen i London erbjuder ett sällsynt och lägligt tillfälle att diskutera saken och att bringa i dagen de upplysningar och åsigter, som kunde icke blott undervisa oss och tjena oss till ledning i framtiden, ifall det finnes brister i systemet, utan äfven gifva visshet åt den skattdragande (public tax-payer), att vi äro på väg att förr eller senare få skörda frukterna af så mycket ihärdigt och kostsamt arbete. Denna sida af saken är af så stor vigt med afseende på fortvaron och utvidgningen af artificiel fiskkläckning, att jag tror densamma vara förtjent af uppmärksamhet från framstående och praktiske mäns sida i de båda hemisfererna.

Er ödmjuke tjenare
W. F. WHITCHER.

Obs. Mr. W. F. WHITCHER är Commissioner of fisheries i Canada och synes jemte Mr. VENNING hafva år 1869 tillstyrkt Canadas regering att öfvertaga och i stor skala

drifva den af Mr. S. Wilmot anlagda fiskkläckningsanstalten vid New Castle i provinsen Ontario, som enligt ofvanstående lemnat ett så afskräckande ekonomiskt resultat.

(Öfversättarens anmärkning).

Laxens (Salmo salar L.) vandringar i Östersjön.

(Aftryck ur finska tidningen Sporten, 1884, n:o 2.)

Sedan äldre tider tillbaka fångas i Finland laxar, i hvilkas mun eller inelfvor krokar af fremmande, i detta land alldeles okänd typ och beskaffenhet påträffas. Uti samtliga i Bottniska viken utfallande laxelfvar, de nordligaste elfvarne Torneå och Kemi icke undantagna, äro dylika fynd mycket vanliga, och de göras der hvarje sommar, men sådana fynd hafva gjorts äfven i Kymmene elf, som har sitt utlopp i Finska viken, ehuru måhända icke lika allmänt. Vid Raatti laxpata i Uleå elf, der all lax som fångas säljes rensad, insamla fiskarena hvarje sommar en hel mängd ur laxens mun eller mage tagna för vårt land fremmande krokar. Sålunda uppgafs vid mitt senaste besök derstädes i Augusti sistlidet år, att man bland vidpass 3000 i patan sedan slutet af Juni månad fångade stora laxar, af 25 à 30 skålpunds medelvigt, funnit åtminstone 25 individer, som haft en messingskrok uti sig. Vid Klockarsands kronofiske i Kumo elf, nära Björneborg, erhållas äfven likadana krokar ur laxar till ett icke ringa antal hvarje sommar.

På få undantag när, hvarom närmare längre fram, äro de i laxar funna krokarna af samma slag. De äro förfärdigade af 2—2,5 millim. tjock messingstråd, något hoptryckt i sjelfva kroken, samt variera i längd emellan 9,5 och 11,5

centim.; de flesta mäta likväl i längd c. 10,5 centim., och krokens öppning har en bredd af 2,5—3,5 centim. Vid kroken fastsitter oftast en kortare eller längre stump af ännu nästan frisk och stark ref af 1,5—1,8 mm:s tjocklek, tillverkad af lin. Vid refstumpen är vanligen, då denna är af tillräcklig längd, på några få tums afstånd från sjelfva kroken fästadt ett till storleken varierande, alltid i sin längdaxel genomborradt blysänke af konisk form och 10—20 grams vigt. Stundom äro en eller två bokstäfver, eller andra märken, graverade på sänket. — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — —
Krokarne af nu ifrågavarande slag äro tydligen, liksom äfven sänkena, gjorda för hand, samt derför något varierande till storlek och form, men alla de många tiotal dylika krokar, som gått genom mina händer, och hvilka varit tagna ur laxar, fångade i Torneå, Kemi, Simo, Ijo, Haukipudas, Uleå, Siikajoki, Pyhäjoki, Kumo och Kymmene elfvar, hafva varit af samma allmänna typ och uppenbarligen afsedda för samma ändamål.

Alldenstund besvarandet af frågan, hvarifrån dessa så allmänt förekommande och karakteristiska messingskrokar med åtföljande sänken månde vara hemma, äfven i praktiskt afseende är af stort intresse, har jag egnat densamma någon tids undersökning. Resultat häraf har blifvit, att dessa krokar med all säkerhet komma till oss från Tysklands norra kust, der de om vintern allmänt begagnas till fångst af lax. Enligt professorerne Wittmack och Benecke samt Möbius och Heincke idkas under vintermånaderna, särdeles under Mars och April, lönande krokfiske efter lax längs Tysklands norra kust, från Rügen till Memel, på 30—60 meters djup och 10—30 kilometers afstånd från land. Detta laxfiske synes hafva varit redan från äldre tider i bruk vid den pommerska kusten, och torde ännu bedrifvas der intensivast, men skall enligt prof. Benecke inom de senaste 12 åren hafva utvidgats högst betydligt, och detsamma har nu-

mera genom pommerske fiskare utbredts allt längre och längre mot öster ända till Memel och kanske in på ryskt område. Det härvid brukade redskapet liknar i allt väsentligt den "*laxlina*", som begagnas vid Skånes och Blekinges kuster och hvilkens användning nedanföre skall utförligare beskrifvas, men krokarne och blysänkena, äfvensom refven, äro olika de i södra Sverige nyttjade. Prof. BENECKE i Königsberg, till hvilken jag sändt en messingskrok, tagen ur en i Uleå elf fångad lax, har i ett benäget afgifvet svarsbref till mig kategoriskt bekräftat riktigheten af min slutsats, att dessa krokar äro hemma från den pommerska och preussiska kusten. Då sådana icke begagnas vid någon annan östersjökust, och ej heller utom Östersjön, är det klart, att laxarne hemta exemplar af dem till oss från dessa kuster, der de just användas till laxfångst och hvarest fiskarene årligen mista af dem ett ej ringa antal.

Jemförelsevis mycket sällan finner man stora krokar af förtennad jern- eller ståltråd och fremmande utseende uti laxar, fångade i vårt land. Dessa krokar äro af en helt annan typ, än de nyss beskrifna pommerska messingskrokarne, och de tvänne sådana, jag eger, likna icke fullkomligt hvarandra. Den ena, tagen uti en vid Kristinestad fångad lax af fiskaren HASSELBLATT och mig tillsänd af handlanden H. O. FONTELL i nämnde stad, liknar till form, utseende och storlek de krokar, som om vintern nyttjas till fångst af lax i öppna hafvet vid Bornholm*), sydöstra Skåne och Blekinge. Denna krok är fästad vid ett tvåtrådigt, c. 3,5 mm. tjockt och nedanom ett medföljande blysänke af konisk form på egendomligt sätt omspunnet snöre af hampa samt mäter i längd nära 9 och i öppningen c. 3,5 centim. Kroken, refven och sänket likna så fullständigt motsvarande

---

*) Kaptenen IVAR BRENNER härstädes har haft godheten tillsända mig till jemförelse tvänne af honom sjelf vid Bornholm tagna laxkrokar med vidfästad ref jemte blysänke. Dessa äro af slående likhet, äfven i detalj, med kroken från Kristinestad.

delar af de till laxfångst vid Bornholm och sydöstra Skåne nyttjade *laxrefvarne*, att något tvifvel ej kan ega rum derom, att desamma verkligen förskrifva sig derifrån. Den andra jernkroken åter, hvilken blifvit funnen uti en i Kumo elf fångad lax, liknar äfven mycket den skånska laxkroken, men är något längre, eller 11,5 centim. lång, och af obetydligt tjockare tråd. Den stump af upprifvet, tjockt och starkt hampsnöre, som ännu qvarsitter vid kroken, vidhandengifver, att refven varit af samma slag som den vid Bornholm, Skåne och Blekinge till laxfiske begagnade, och det är således temligen säkert, att äfven denna krok är hemma från samma trakt af södra Östersjön. Att dessa jernkrokar så sällan anträffas hos oss i laxar, beror troligen till god del derpå, att skandinaverne till sina laxrefvar nyttja mycket starkare lina än tyskarne.

Förutom redan nämnda slag af i Finland okända, i laxar funna krokar har jag genom herr H. O. Fontell i Kristinestad nyligen erhållit en af fiskaren Hasselblatt uti en i hafvet vid nämnda stad fångad lax tagen, c. 4 centim. lång krok af tillplattad tjock messingstråd, af högst egendomlig skapnad och genom tvänne hål stadigt fästad vid en c. 40 centim. lång tafs af nära 1 mm. tjock dubbeltvinnad messingstråd. Från hvilken trakt denna besynnerliga krok är hemma, vet jag ej, men förmodar att den kan hafva kommit till oss från ryska sidan af Östersjön.

Doktor Rud. Lundberg beskrifver det vid Skånes sydöstra kust idkade krokfiske efter lax på följande sätt:*) "Fisket med *laxref* eller *laxlina* börjar redan på hösten efter sillfiskets slut och fortsättes hela vintern, så ofta ej väderleken hindrar. Dessa refvar äro konstruerade för att flyta

---

*) Det tyska sättet att fiska med laxlina liknar, att döma af prof. Benecke's beskrifning, öfverhufvud det svenska, men tyskarne synas nyttja blott en krok till hvarje laxref, medan svenskarne hafva tre krokar. Tyskarne skola begagna till bete förutom sill eller strömming äfven mört och vimba, och de klaga att redskap och krokar förloras mycket ofta. Dessutom uppätes laxen ej sällan af sälar, så att endast hufvudet återstår.

vid ytan samt äro blott fästade i ena ändan, hvaremot den andra är fri och kan svaja med strömmen. Den del, som håller redskapet på sin plats, kallas strängen och förankras vid bottnen medelst en lagom stor sten. Då man sänkt stenen, halas omkring en famn af strängen upp och en kobb, "bö-" eller "töjakobben", eller, om man så har, en glaskafle fastgöres vid strängen. Åtta till tolf famnar ofvan denna sättes den andra kobben, "ofvanbökobben", och 4—6 fot under denna fastgöres sjelfva linan eller refven vid "strängen". Refven hålles sedan flytande vid ytan genom flöten af trä eller kork, 4 till antalet. Numera begagnas blott 3 krokar (förr begagnades 5—6) på hvarje ref, hvars längd är 30 famnar. Krokarne, af förtennad jerntråd, äro temligen stora (8 centimeter långa och nära 4 cent. i öppningen) och agnas med sill, hvilken afskäres jemns efter analöppningen och fästes vid kroken så, att dennes spets går genom ögonen och står ut på sidan. Laxlinorna sättas efter hvarandra med så pass stort mellanrum, att de ej kunna trassla sig i hvarandra, då de svaja för strömmen. Den ofvan nämnda bökobben tjenar att hålla strängen uppe i vattnet och hindrar att denna ej af strömmen drages för mycket på sned. Dessa redskap utsättas på ända till 20—30 famnars djup, ju längre ut från land desto bättre. Medan vattnet ännu är varmt på hösten måste nytt färskt bete dagligen påsättas. Då vattnet blifvit kallare håller sig sillen tre till fyra dagar utan att "surna"; är ej betet fullt friskt, tager laxen ej på detsamma. Vid laxfisket på hösten äro de 4 man med 40—60 laxlinor på båten."

Förekomsten af ovanliga krokar uti laxar, som fångas i de från Sverige och Finland uti Bottniska viken utfallande elfvar, var redan för ett och ett halft århundrade sedan bekant. Sålunda skrifver Nils Gisler i Kongl. Svenska Vet. Akad. Handl. 1752, p. 99, härom följande: "I Ångermanälfven fångas årligen många laxar, som hafva stora krokar uti sig, en del af stål, en annan af messing. Med somliga

följa hel friska refvar, till ett qvarter, ibland 2 famnar långa, med blysänken, formade som klockor på en kyrkohåf, eller annorledes, tillika med utsatta bokstäfver, namn och bomärken. I Njurunda älf fingos 2:ne krokar år 1728, som äro till skapnad nog skilde ifrån andra: äro ock mera sällsynte i denna älf, äfvensom den större haf-laxen ej oftare är der synlig, än i höga floder, som äfven nämde år var så stor, att den föga haft sin like. I de öfriga älfvar finnas krokarna mäst lika sins emellan: hvaraf äfven prof insändes till Kongl. Vetenskaps Academin, på dem, som äro tagne i laxar på ett och annat ställe. Om de finnas i alla sorter och varieteter af haflaxen, och om fjärd-lax och lax-öringar någon gång hafva dem, vet jag ej. Såväl upp i strömmar som spak älfven tagas de här: i röd- eller kalfkött-lax är en funnen 6 mil upp i Luleå elf, år 1746. — — — Här i Norrbotten brukas aldrig sådana krokar.“

Sedan äldre tider tillbaka idkas vid Bornholms kuster laxfiske med krok om vintern, med i hufvudsak samma slags redskap som vid Skåne, och skall laxfisket här hafva under de senaste tio åren tilltagit högst ansenligt, isynnerhet med nät. Särskildt uppgifves, att fångsten af smålax och laxungar af 1—3 skålpunds vigt ökats högst betydligt sedan år 1874, då denna fångst ännu var obetydlig, äfvensom att laxnätens antal, som sistnämnda år ännu var ringa, redan år 1880 öfversteg 6,000 stycken. Vid norra Tysklands östersjökust har, såsom redan nämnts, laxfångsten såväl med krok- som nätbragder jemväl ansenligen tilltagit under de senaste åren, och isynnerhet har bortfångandet af laxungar („Speitschen“) af 1—3 skålpunds vigt med not och nät stigit enormt emot förr. Handelshuset M. Radmann & Sohn i Berlin uppgifver såsom exempel härpå, att sistlidne vår hemtats från pommerska kusten *endast* till denna stad c. 40,000 laxungar, „Speitschen“, af $1^1/_4$ skålpunds (!) medelvigt.

De vid nordtyska kusten begagnade messingskrokarnas relativt talrika förekommande uti de laxar, som fångas i

våra laxelfvar och vid våra kuster, bevisar otvifvelaktigt, att laxarne till mycket stor del återvända till våra trakter efter att hafva besökt den nordtyska kusten. En annan del åter, har under sin vandring till Bottniska viken besökt Bornholm och Sveriges sydöstra kust, på sätt de i laxar funna jernkrokarna från dessa orter tydligen bevisa. Alldenstund laxen, enligt hvad allmänt kändt och erkändt är, i regeln återvänder för att fortplanta sig till de elfvar, från hvilka den såsom yngel utgått, måste å andra sidan den slutsats vara berättigad, att den i senare tider yppade rikligare tillgången på lax och laxungar vid Bornholm och isynnerhet vid Pommerns och Preussens kuster hufvudsakligen, kanske uteslutande, måste härröra från det yngel, som alstrats i Finlands (och Norra Sveriges) laxelfvar. I sjelfva verket infördes laxens fridlysning uti Finlands elfvar för 12 à 14 år sedan, och det är just inom denna tidrymd laxfisket i södra Östersjön i så märkbar grad ökats och förbättrats. Men på det att äfven Finland (och Sverige) finge i högre grad, än för närvarande är fallet, njuta frukterna af laxens fridlysning och skydd i elfvarne under dess fortplantningstid, borde ett snart slut göras på det ofvannämnda, oförnuftiga bortfångandet af laxungar vid Bornholm och vid andra, isynnerhet Nordtysklands östersjökuster. Det vore kanhända ändamålsenligt, att en internationel öfverenskommelse i sådant syfte bragtes till stånd mellan samtliga östersjöstater.

Genom att märka laxar har man i England och Skotland trott sig finna, att de skilda arterna af laxslägtet under sin vistelse i hafvet företrädesvis besöka vissa områden af kusten, för att söka sin föda. Sålunda skall enligt Frank Buckland kusten af Norfolk, särskildt trakten kring Yarmouth, vara tillhåll för bulltrout, som så talrikt förekommer i några af Englands och Skotlands elfvar. Den grundlige kännaren af laxfiskeförhållandena i Skotland och särskildt i floden Tweed, David Milne-Home Esq., berättar som exempel på den hastighet, hvarmed en laxartad fisk kan förflytta

sig till ett omtyckt matgrund, att en bulltrout, som blef märkt med en silfvertråd, försedd med inskription, i floden Tweed den 29 Mars 1852, redan den 2 April samma år blef fångad nära Yarmouth, efter att hafva tillryggalagt nära 300 engelska mil på fyra dagar. En annan fisk blef märkt i samma flod den 10 Mars 1880 och fångades vid Yarmouth först den 5 påföljande Maj, eller efter 55 dagars resa. Emedan laxen, Salmo salar, enligt vid Skotland vunnen erfarenhet, skall under sin vistelse i hafvet företrädesvis uppehålla sig för att söka föda på sådana ställen, matgrund, der bottnen består af sand, och då i hafvet vid den tyska östersjökusten mellan Memel och Rügen, vid Bornholm och sydöstra Sveriges kust sandbotten på lämpligt djup och till erforderlig utsträckning är förherrskande, samt de nödiga betingelserna för laxfödans produktion och laxens trefnad eljes äfven torde finnas förhanden, bör väl orsaken till våra laxars regelbundna besök vid dessa kuster kunna sökas i antydda omständigheter. Deremot företages deras regelbundna vandring om våren norrut till de i Bottniska och Finska viken utfallande elfvarne uteslutande för fortplantningsdriftens tillfredsställande.

Helsingfors den 6 Februari 1884.

And. Joh. Malmgren.

Tyska storsjöfiskets svårigheter.

(Öfversättning från Deutsche Fischerei-Zeitung, 1884, N:o 16, sid. 122—123).

Vid Tyska fiskeriföreningens („Deutscher Fischerei-Verein") allmänna sammanträde uti Berlin den 8 sistlidne mars i närvaro af tyske kronprinsen höll professoren

doktor BENECKE från Königsberg ett med förevisning af talrika redskap belyst föredrag öfver de för Tyskland praktiskt tillämpliga resultaten af fiskeriutställningen i London.*) Enligt detta föredrag skulle hafsfisket årligen inbringa i Amerika 450, i England 240, i Frankrike 80, i Norge 25 millioner mark**), hvaremot Tyskland alls icke kommer med i räkningen. Drifgarnsfisket efter sill uppgafs vidare i Skotland sysselsätta 70,000 menniskor och 15,000 båtar samt hafva år 1881 inbragt 44 millioner mark. Tyskland skulle 1879 hafva för 32 millioner mark köpt $1^1/_4$ millioner tunnor sill, hvilken Tyskland sjelft hade kunnat fånga***). Men tyska sillfisket från Emden bedrefs i allt för liten omfattning. En ensam engelsk firma deremot skulle utrusta 200 fartyg med 6 ångare och fånga för $5^1/_2$ millioner mark fisk. I Emden åter hade man arbetat med 10 till 12 fartyg och med så obetydligt kapital, att förlusten af ett enda fartyg bringar hela affären i stockning. Det stora kapitalets medverkan vore derför oundgängligen af nöden och dessutom anläggningen af hamnar i närheten af fångstplatserna.

Så långt professorn från Königsberg enligt redogörelsen i morgonupplagan af Kölnische Zeitung för den 10 mars. — Då han sålunda gjort grundläggarne af sillfisket från Emden den bittra förebråelsen, att de börjat företaget på oklokt sätt, må det tillåtas oss, att granska herr BENECKE's uppfattning med hänsyn till utsigterna för ett tyskt storsjöfiske i Nordsjön.

Grundläggarne af sillfisket från Emden voro sjelfve icke obenägne att vinna det stora kapitalet för deras företag, och de hade för sådant ändamål satt sig i förbindelse med

---

*) Föredraget finnes i sin helhet offentliggjordt uti Circulare des deutschen Fischerei-Vereins, 1884, N:o 3, sid. 52—59. (Utgifvarens anmärkning).

**) En tysk mark motsvarar ungefär 90 öre. (Utgifvarens anmärkn.)

***) Detta djerfva påstående beledsagades genast vid första meddelandet deraf i Deutsche Fischerei-Zeitung (1884, N:o 12, sid. 90) med ett (?) af dennas redaktion. (Utgifvarens anmärkning).

en af de ledande männen uti Diskonto-bolaget i Berlin och anhållit om dess förmedling för införandet af det nya företagets aktier på börsen i Berlin. Deremot visades ingen obenägenhet, men det i anspråk tagna aktiekapitalet (300,000 mark) tycktes vara för litet; man måste komma i marknaden med åtminstone tre millioner mark.

Hvarför begärdes nu ej dessa? Endast och allenast af den bestämda orsaken att man icke hade användning för dem. Till fisket höra icke blott fartyg och redskap utan äfven fiskare, och desse senare saknades så fullständigt, att de först anskaffade 6 fiskefartygen måste uteslutande bemannas med holländare, och till och med detta ringa antal kunde endast med möda förhyras. Hvartill hade det sålunda gagnat att skaffa tio gånger så många fartyg, då man ej kunde bemanna dem! Frågan om besättningar till fiskefartygen är ännu 12 år senare just den brännande frågan. Icke förlusten af ett fiskefartyg, såsom herr Benecke uttrycker sig, bringar affären i stockning (så mycket borde han dock såsom bosatt i Königsberg hafva vetat, att sjögående fartyg försäkras efter sitt värde), utan svårigheten att bemanna fartygen med i fiskebedriften erfaret folk är det som hämmar en kraftigare utveckling.

Tyska nordsjökusten bebos från Ems ända till Elbe af bönder, som idka åkerbruk och boskapsskötsel samt äro så mycket som möjligt fremmande för sjöfarten. De tyske sjömännen på Nordsjön äro ifrån de nedre loppen af floderne och från inlandet, och de hafva hittills heldre egnat sig åt den egentliga sjöfarten än åt fisket, hvilket icke synes dem vara nog lönande och ansedt. Vidare eger tyska nordsjökusten utom vid flodmynningarne blott grunda mudder- och slickhamnar, som äro odugliga för hysandet af mer djupgående fartyg med köl, sådana som de vid engelska kusten uteslutande använda. Sjelfva Emden var länge blott en slickhamn, och om det nu också förhåller sig bättre med denna, så är den dock vintertiden utsatt för att blifva

spärrad af is och fördenskull icke heller passande för vinterfiskets utöfning. Vid hela tyska nordsjökusten vore blott två platser egnade att, liksom f. ex. Maassluis och Vlaardingen nedom Rotterdam, drifva hafsfiske i stor omfattning, nemligen Geestemünde och Kuxhaven, sedan den sistnämnde nu ändtligen erhållit jernväg. Kan nu bemanningsfrågan lämpligen lösas å dessa båda ställen — kostsamma försök hafva tidigare förgäfves gjorts — så innebär deras belägenhet ingen svårighet, ehuru aflägsenheten från fiskeplatserne qvarstår som ett evigt hinder. Man må emellertid ej underskatta svårigheten att anskaffa och inöfva fiskaremanskapet; ty under de första åren skulle man blott erhålla hvad köpmansfartygen ratat och sannolikt än en gång få betala dyra lärpenningar. De manchesteråsigterne hyllande affärsmännen betacka sig vanligen för att göra slik erfarenhet, hvadan de ock torde föredraga annan användning för sina kapital.

Så förhåller sig saken; men man må nu göra sig den frågan, om man ej än en gång, såsom i Frankrike ännu sker och förr äfven hos oss pröfvats, borde söka att öfvervinna de rådande yttre förhållandenas ofördelaktighet genom statspremier. Kommer ingen hjelp utifrån hafsfisket till del, så kan man ej inse, hur det skall inom rimlig tid kunna höjas. Vi sky så mycket mindre, att här lemna rum åt denna uppfattning, som till och med från tyckes det bestämde motståndare till hvarje statshjelp lemnats svart på hvitt å, att icke grundsatsen för sig utan blott den ringa betydenheten af ett möjligt statsunderstöd gör dem stolte nog att afstå från detsamma.

(Hansa.)

Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme.

Den 27 februari 1879 utfärdades af sjutton aktade män i Bergen en inbjudning till bildandet af ett sällskap' med uppgift att verka för fiskeribedriftens upphjelpande inom Norge. Inbjudningen helsades med bifall, och den 26 derpå följande april konstituerade sig "Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme", som då äfven antog stadgar samt utsåg en styrelse att leda den åsyftade verksamheten. Sällskapet har sålunda nu redan under fem års tid fortfarit att med stigande förtroende från allmänhetens sida samt ökade krafter och resultat utöfva sin mycket gagnande verksamhet till den norska fiskerinäringens förkofran.

Sällskapets **organisation** är i korthet följande. Dess säte är i Bergen och det utgöres af dels en och hvar som vill deltaga i sällskapets verksamhet och till dess kassa erlägger antingen ett årligt bidrag af 5 kr. eller ock en gång för alla en summa af minst 100 kr., dels de afdelningar, som till fiskerinäringens främjande bildas i andra landsdelar och förbinda sig att verka i öfverensstämmelse med sällskapets stadgar. Sällskapets angelägenheter handhafvas af en direktion och ett representantskap, tillsammans bestående af 15 i Bergen eller dess omgifningar bosatte medlemmar, hvilke utses på en hvarje år före mars månads utgång hållen generalförsamling. Sällskapets afdelningar hafva rätt utse representanter, som ega säte och stämma lika med de å generalförsamlingen valde. Hvarje afdelning, som har intill 100 medlemmar, får välja en representant, men två, om den räknar fler medlemmar. Desse sålunda utvalde ombudsmän utse inom sig preses och vice preses samt klassernes medlemmar. Sällskapets verksamhet är fördelad på tre fasta klasser, nemligen: a) för fiskförökning ("Formerelsesklassen"), b) för fiskfångst och fiskeredskap ("Fangst-

og Redskabsklassen") och c) för fiskberedning ("Tilvirkningsklassen"), och utgöres hvarje klass af tre bland nyssnämnde ombudsmän valde medlemmar, som sjelfve utse sin förman*). Direktionen utgöres af preses och vice preses samt klassernes förmän. De återstående af ombudsmännen utgöra representantskapet, hvilket kontrollerar direktionens hela verksamhet, utser revisor af förvaltningen m. m. Direktionen anställer och aflönar ur sällskapets kassa en sekreterare och en kassör samt de biträden, den i öfrigt kan finna nödige för sällskapets verksamhet. Ursprungligen fans stadgadt, att ingen af sällskapets aflönte funktionärer kunde utses till ledamot af direktionen eller någon af klasserne, men detta bud är nyligen upphäfdt.

Såsom sällskapets preses hafva fungerat herrar J. Thesen (1879—1882) och D. C. Danielsen (1882—1884) samt såsom vice preses herrar C. Sundt (1879—1881), J. Ameln (1881—1882) och C. N. Worsöe (1882—1884). Under åren 1879—1881 sköttes sällskapets angelägenheter vidare af herr Kjörbo Smidth såsom sekreterare och herr F. Wallem såsom konsulent, hvardera med en årlig aflöning af 2500 kr., men derefter af kaptenen i kgl. norska flottan N. Juel såsom sekreterare och förrättningsförande med en årlig aflöning af 5000 kr.

Med sällskapet samverkande afdelningar hafva bildats uti Tromsö, Bodö (för Nordlands amt), Trondhjem, Christiansund, Florö, Haugesund, Stavanger och Arendal. Inom en af dessa afdelningar, nemligen den för Nordlands amt, finnas flera med en viss sjelfständighet verkande kretsföreningar, hvardera dock med minst 10 ledamöter. Det är äfven brukligt, att menigheter låta inskrifva sig såsom medlemmar i sällskapet och erlägga ledamotsafgift för att så-

---

*) Sällskapets tre klasser motsvara fullständigt de tre första arbetsafdelningarna hos Föreningen till bohuslänska fiskeriernas främjande, hvars fjerde arbetsafdelning för fiskarevård och skärgårdens förkofran deremot icke eger någon motsvarande klass hos sällskapet.

lunda erhålla sällskapets tidskrift och berättelser sig tillsända. Afdelningarna hafva att verka med de medel, de sjelfva förmå åstadkomma, men erhålla stundom äfven anslag från sällskapet för utförandet af bestämda uppgifter.

Sällskapets **ekonomi** är ganska god, då sällskapet utom afgifterne från ledamöterne och filialafdelningarna samt talrika smärre donationer från och med år 1881 åtnjutit ett anslag från staten af 12,000 kr., om hvars höjande till 16,000 kr. dock upprepade gånger gjorts framställning. Till särskilda ändamål har sällskapet dessutom beviljats extra statsanslag såsom f. ex. förra året, då det i anledning af fiskeriutställningen i London erhöll 7000 kr. för utdelning såsom resanslag åt yrkesidkare. Sällskapet förhyr egen kontorslokal, som försetts med nödiga inventarier på sällskapets bekostnad. Sällskapets utgifter hafva ej litet minskats genom allmänhetens välvilliga tillmötesgående, då t. ex. ångbåtsbolagen utan ersättning låtit sällskapets funktionärer och tillhörigheter få medfölja deras ångfartyg o. s. v. Omfattningen af sällskapets ekonomi synes bäst af följande korta utdrag ur sällskapets räkenskaper för år 1883*).

Inkomster:		Utgifter:	
Behållning från föregående år	6,432: —	Administration	7,291: 06
Statsbidrag	19,000: —	Fiskförökningsklassen	5,339: 36
Privata bidrag	9,435: 50	Fångst- och redskapsklassen	10,882: 23
Refusioner	2,205: 49	Fiskberedningsklassen	3,442: 64
Räntor	70: 36	"Norsk Fiskeritidende"	2,330: 19
Brist	962: 74	Bibliotek och samlingar	514: 24
		Resanslag till Londonerutställningen	8,271: 31
		Diverse utgifter från 1882	35: 06
	38,106: 09		38,106: 09

*) Sällskapets inkomster under de föregående åren hafva (med vid hvarje års början befintliga kassabehållningar inberäknade) uppgått till följande belopp nemligen för 1879 till 9,366,03 kr., för 1880 till 16,687,10 kr., för 1881 till 18,067,32 kr. och för 1882 till 23,560,28 kr. — Sällskapets utgifter hafva under samma år uppgått för 1879 till 2,861,74 kr., för 1880 till 9,585,25 kr., för 1881 till 13,111,56 kr. och för 1882 till 16,416,36 kr.

Sällskapet har börjat göra omfattande **samlingar** för bildandet af ett fullständigt fiskerimuseum, innehållande literatur, kartor, ritningar, modeller, redskap, drägter, naturföremål m. m., som afser fiskerinäringens utöfning eller kan bidraga till att öka våra kunskaper om alla med nämnda näring samband egande och på dess utveckling inverkande förhållanden af vigt. Genom gåfvor, byten och med utlandet inledda förbindelser såväl som genom köp hafva dessa samlingar redan ej obetydligt ökats. Lokal för hysandet af dessa samlingar har lemnats af Bergens stad.

Sällskapets **verksamhet** har varit mycket både omfattande och mångsidig, hvarför här också skall under olika rubriker lemnas redogörelse först för denna verksamhets mer allmänna delar och derefter för hvad som mer särskildt uträttats med hänsyn till hvart och ett af sällskapets hufvudsyften.

Sällskapet har sålunda dragit försorg om anställandet af vetenskapliga undersökningar och försök genom att till regeringen ingå med hemställan om fortsättande med anslag från staten af de med Axel Boeck's år 1873 timade död afbrutna undersökningarna af sillen och sillfisket vid Norges vestkust och genom att med egna tillgångar låta utföra dylika undersökningar och försök med hänsyn till ostron- och hummerfisket.

Vidare har sällskapet verkat medels den allmänna undervisning uti allt hvad till näringsutöfningen hörer, som det lemnat genom utgifvandet af "Norsk Fiskeritidende", hvilken utkommer med ett häfte om tre ark hvarje qvartal, genom meddelanden i tidningarne och genom kringsände föreläsare o. s. v., samt medels utställningar och öfverläggningsmöten, med hänsyn till hvilka förstnämnda sällskapet framgångsrikt bemödat sig att för den egna fiskerinäringens främjande draga möjligast största fördel af de lägenheter till inhemtande af ny yrkeserfarenhet, ingående af nya affärsförbindelser och spridande af egna fiskvaror, inledande af samver-

kan med utlandets för fiskeriernas förkofran sträfvande män och inrättningar m. m., som dessa eljes vida mer kostsamma än gagnrika tillställningar erbjudit. Sällskapet har vidare, för att göra dessa utställningar än mer fruktbärande, låtit utarbeta och utgifva utförliga beskrifningar öfver hvad som under utställningarna och de i samband med dem företagna resorna inhemtats, rörande fiskebedriften i utlandet, samt vidare dragit försorg om att från utställningarna hemförda modeller och redskap blifvit till undervisning för allmänheten utstälda å de vigtigaste fiskeriplatserna utmed kusten. De för utredning af för näringen vigtiga frågor liksom för spridandet af en riktigare uppfattning af och ett bättre beteende vid yrkesutöfningen af sällskapet anordnade öfverläggningsmötena åter hafva skötts på ett sådant sätt, att de, utan att medföra nämnvärda kostnader, ländt till verkligt gagn derigenom att man dragit försorg om att yrkesmännen å dem lifligt deltagit i öfverläggningarna och om att en sakkunnig utredning i hvarje särskildt fall lemnats till allmänhetens upplysning.

Vidare har sällskapet verkat genom att afgifva utlåtanden öfver till detsamma hänskjutna fiskerifrågor samt genom att hos vederbörande göra hemställningar om åtgärder till fiskerinäringens befrämjande. Det är i det föregående redan nämndt, hurusom en dylik hemställan ledt till fortsättning af de år 1861 började och med sådan framgång intill våren år 1873 fortsatta vetenskapliga undersökningarna af sillen och sillfisket vid Norges vestkust.

Slutligen har sällskapet verkat medels en omfattande korrespondens med såväl in- och utlandet, genom hvilken upplysningar meddelats och inhemtats, förbindelser inledts o. s. v.

Med hänsyn åter särskildt till fiskets utöfning har sällskapet verkat genom att söka införa och bland de fiskande i olika trakter sprida förbättrad yrkesmateriel, för hvilket ändamål det äfven, såsom nyss nämnts, föranstaltat utställningar af dylik å lämpliga platser kusten utefter; det har

låtit anställa omfattande fiskeförsök, och detta äfven särskildt med drifgarn efter sill i öppna sjön utanför kusten, hvilka sistnämnda försök dock lika litet der som här vid Sveriges vestkust ledt till önskadt resultat; det har utgifvit skrifter rörande och låtit meddela direkt undervisning uti fiskets utöfning och derigenom sökt verka för förbättrade fiskesätts användning; det har lemnat resanslag åt fiskare och dragit försorg om att de i utlandet fått å utländska fiskefartyg inlära sådana fiskesätt, med hänsyn till hvilkas begagnande norrmännen stå tillbaka för utlandet, och hafva berättelser öfver den sålunda imhemtade erfarenheten genom sällskapets försorg offentliggjorts; det har sökt uppmuntra till torskfiskes införande äfven å orter, der sådant fiske i någon större omfattning nu ej idkas, och till fiskfångstens mer omsorgsfulla och driftiga utöfning genom det offentliga utdelandet af premier, som antingen bekostats af sällskapet sjelft eller ock lemnats åt detsamma från egare utaf fiskefartyg, och det har slutligen sökt åvägabringa rederier eller bolag för utrustandet af fiskefartyg m. m. dylikt.

Med afseende vidare särskildt å fiskfångstens afsättning har sällskapet verkat genom försök, rörande fabrikation af fiskextrakt, fisklim m. fl. produkter, angående fiskens tvättning samt behandling med olika sorter och olik myckenhet salt vid beredningen till handelsvara samt beträffande silltunnor af olika slags trä eller med olika bandning; det har lemnat resanslag för inlärandet i utlandet af förbättrade sätt att salta sill, bereda klippfisk, röka lax, sill och annan fisk samt har dragit försorg om att den sålunda inhemtade erfarenheten genom offentliggjorda berättelser kommit allmänheten till godo; det har anstält personer, som lemna undervisning i fiskrökeriers anläggning och drift, klippfiskberedning o. s. v.; det har utgifvit skrifter för spridandet af ökade insigter i fiskens beredning till handelsvara och i fiskhandeln samt ombesörjt meddelanden i tidningarne, rörande de med hänsyn till Norges fiskebedrift vigtigaste ut-

ländska fiskenas förlopp och utfall liksom öfver fiskmarknadens ställning, hvilka meddelanden till dels varit grundade på telegrafunderrättelser från konsulerne; det har vidare utdelat premier, i afsigt att uppmuntra till förbättrad fiskberedning och en omsorgsfullare behandling af fångsten ombord å fiskefartygen, sökt åvägabringa bolag för utöfning af förbättrad fiskberedning samt slutligen äfven afgifvit utlåtanden till vederbörande öfver hithörande frågor.

Med hänsyn åter särskildt till fiskets vård i de olika fiskevattnen har sällskapet verkat genom att draga försorg om anställandet af vetenskapliga undersökningar och försök, i afsigt att genom dem slutligen ernå de för en sådan vård oumbärliga insigterna uti de för fisket betydande fiskarnes och öfriga vattendjurens naturalhistoria; det har vidare låtit anställa försök med fiskodling, bragt till stånd anläggningen af laxtrappor samt slutligen äfven afgifvit utlåtanden till vederbörande, rörande föreslagna åtgärder till fiskets vård i flera fiskevatten, och utfärdat uppmaning till skydd af fiskynglet i fjordarne genom tillämpning af lagstiftningen derom.

Beträffande slutligen särskildt de norske fiskarenas vård och förbättrandet af deras ekonomiska och sociala ställning, har sällskapet verkat genom offentliggörandet af uppsatser, rörande fiskeri- och sjelfhjelpsföreningar, genom understöd åt personer, som egnat sig åt konstruerandet af handmaskiner för hemslöjd bland fiskarebefolkningen, genom försök med i mörkret sjelflysande målning samt genom utdelning i storslagen omfattning af barometrar och spridandet af kunskap om dessas användning för bedömandet af den förestående väderleken; det har vidare afgifvit om stor sakkännedom vitnande utlåtanden, rörande Norges ifrågasatta anslutning till konventionen mellan nordsjömakterne för vidmakthållandet af god ordning bland de fiskande i Nordsjön, hvilken anslutning på grund af konventionens i flera punkter otillfredsställande beskaffenhet afstyrktes, samt angående fiskefartygs skyldighet att föra lanternor o. s. v.

Sällskapet utgifver årligen innehållsrika och värdefulla *berättelser öfver sällskapets och dess afdelningars verksamhet*, hvilka berättelser lemna en både fullständig och klar inblick uti denna verksamhets omfattning och beskaffenhet.

Sällskapets *ställning till styrelsen och allmänheten* såväl som till liknande inrättningar i utlandet synes städse hafva varit den aldra bästa. Den norska styrelsen har vid många tillfällen visat sällskapet sin bevågenhet och på allt sätt sökt främja dess verksamhet, och den norska allmänheten har likaledes, i hvad på densamma ankommer, förtroendefullt gått sällskapet till mötes och underlättat dess sträfvanden.

Sällskapet har visserligen, såsom fallet tvifvelsutan alltid är med alla nya och banbrytande företag, fått erfara svårigheterna af den uppgift, det föresatt sig, och huru månget af dess försök ej fört med sig önskadt resultat; men det har det oaktadt städse gått framåt med ökad ifver, gjort nya ansatser och under hela sin verksamhet ständigt bevarat sig för en sådan ensidighet i sina sträfvanden*), till hvilken liknande föreningar eljes så ofta göra sig skyldiga; så att det kan med fullt skäl framhållas såsom ett ypperligt mönster för en förening till fiskerinäringens främjande och äfven i högre grad än någon annan förening med sistnämnda syfte förtjenar allmänt erkännande för sin så synnerligt berömvärda verksamhet.

A. V. L.

---

*) Härtill är orsaken tvifvelsutan att söka deri att sällskapet har sitt säte uti en af hafsfiskebedriftens äldsta och mest betydande hufvudorter, till följd hvaraf sakkännedom och yrkeserfarenhet städse framför allt annat gjort sig gällande vid bestämmandet och ledandet af sällskapets verksamhet. Häraf synes ock, hur oumbärligt det är för ett fullgodt resultats ernående, att dylika föreningar erhålla sitt säte å rätt ort, der man har att påräkna de bästa och mest erfarna krafterna för deras sunda utveckling och gagnande verksamhet.

Foreningen til Fiskeriernes Fremme i Danmark og Bilande.

Vid slutet af förra året utsändes från Kjöbenhavn en af fyrtio ansedde män undertecknad inbjudning till bildandet af en "Forening til Fiskeriernes Fremme i Danmark og Bilande", hvilken inbjudning äfven infördes uti sista numret för nämnda år af den i Kjöbenhavn utkommande Fiskeritidende. Inbjudningen emottogs med stort förtroende af allmänheten, så att, då inbjudarne den 29 mars innevarande år höllo en konstituerande generalförsamling för den ifrågasatta föreningens instiktande, hade redan öfver 700 personer anmält sig vara sinnade att ingå i föreningen såsom betalande medlemmar, och detta oaktadt årsafgiften satts så högt som 10 kr. Af de anmälde ledamöterne voro 325 från Kjöbenhavn, 230 från Jylland, 64 från Sjælland, 25 från Fyen, 18 från småöarne, 13 från Bornholm, 11 från Færöarne, under det att de fördelade efter yrke voro ungefärligen 350 köpmän, 95 idkare af åtskilliga näringar, 75 embetsmän, 50 utan bestämdt yrke, 30 fiskare, 20 handtverkare, 17 skeppsredare och skeppare o. s. v. Bland de nämnde 30 till medlemmar anmälde fiskarena funnos äfven flera fiskarelag, hvilka hvar för sig skulle behandlas såsom en ensam (fast af flere personer bestående) ledamot. Af de sålunda anmälde infunno sig omkring 150 å det nämnda sammanträdet, hvarefter den nya föreningen konstituerade sig, antog stadgar och utsåg en af sju personer bestående styrelse. Denna styrelse åter valde vid sitt första sammanträde till ordförande kammarherre Aug. Garde, till vice ordförande högsterättsadvokat doktor Hindenburg, till kassör grosshandlaren Vilh. Petersen samt till sekreterare magister Arthur Feddersen. (Föreningens kontorsadress är: Tordenskjoldsgade 25, 2 Sal, Kjöbenhavn K).

Enligt ett tillkännagifvande i Fiskeritidende för den 6 sistlidne maj utgjorde antalet af föreningens medlemmar då 732. Sekreterarens aflöning hade fastställts till 1200 kr. och Fiskeritidende öfvertagits såsom föreningens organ. Denna veckotidning, som med understöd af statsmedel började utkomma vid början af år 1882, innehåller till följd af sjelfva sin beskaffenhet blott kortare uppsatser och meddelanden och skiljer sig sålunda äfven ganska väsentligt från den blott qvartalsvis utkommande Norsk Fiskeritidende, hvilken sistnämnde ju äfven måste vara anlagd med hänsyn till de helt olikartade förhållandena vid norska vestkusten. Danmark eger dessutom redan uti den af regeringens fiskerikonsulent, birkedommer Har. V. Fiedler, utgifna Nordisk Aarsskrift for Fiskeri ett särskildt organ för mer utförliga uppsatser rörande fiskerinäringen.

En fullständigare skildring af föreningens organisation m. m. skall framdeles lemnas, när tillräckligare material dertill erhållits.

A. V. L.

Det senast förflutna och det närmast förestående sillfisket i bohuslänska skärgården.

Det bohuslänska "ymniga" sillfiskets synnerliga ojemnhet och oregelbundenhet under nu innevarande fiskeperiod och särskildt dess nära nog fullständiga felslående under sistlidne vinter samt de deraf alstrade, fast helt visst obefogade farhogorna att nämnde period redan vore slut, såväl som den nu brännande frågan om utsigterna för det enligt de flestes uppfattning i höst förestående sillfisket, föranleda utgifvaren att göra dessa i praktiskt hänseende så vigtiga

förhållanden till föremål för en utförligare uppsats i bohuslänsk fiskeritidskrift; och det oaktadt han ingalunda är omedveten om vare sig de svårigheter eller de obehag, som äro förknippade med ett så ömtåligt och vanskligt ämnes utredning och framställning för allmänheten.

För bedömandet af detta ämne har man nemligen i verkligheten blott att hemta ledning af den historiska erfarenheten från föregående fiskeperioder och af den naturvetenskapliga kännedomen om väderlekens och hafsströmmarnes vexlingar samt dessas inflytande på sillens gång m. m. I båda hänseendena är emellertid den menskliga kunskapen hittills ytterst otillräcklig. Så eger man t. ex. blott nämnvärd kännedom om sillfiskets förlopp från tvänne af de föregående fiskeperioderne, nemligen 1500-talets och 1700-talets, och beskaffenheten af den naturvetenskapliga kunskapen i hithörande ämnen är än mer otillfredsställande, så att f. ex. hydrologien eller just den vetenskap, som här borde kunna lemna den största ledningen, ännu rent af befinner sig uti sitt aldra första låga utvecklingsskede o. s. v. — Ehuru de hittills förvärfvade kunskaperna således både äro och mycket länge måste fortfara att blifva alldeles för ofullständiga och ofullkomliga, för att kunna lemna en fullt säker eller åtminstone i nog hög grad öfvervägande tillförlitlig ledning för beräkningen af fiskeutsigterna för framtiden; så torde dock en utförligare redogörelse för det lilla, man uti förevarande ämne vet, och de få hållpunkter, man eger för bedömandet af det förestående sillfiskets skepnad, icke vara utan allt praktiskt värde för dem, som egna sig åt sillfiskebedriften och för dennas utöfning offrat kapital och arbete. Efter bästa förmåga skall här derför först framläggas den erfarenhet, man eger rörande dels fiskeperiodernes längd, dels årstiden när och platsen hvarest sillfisket fordom och under nu innevarande period gått till, och derefter redogöras för de framstälda förslagen till afhjelpande af de med inomskärssillfiskets ojemnhet och snart sagdt

opåräknelighet följande olägenheterna för hela sillfiskebedriften samt dessa förslags olika användbarhet, utsigter och förutsättningar.

Beträffande fiskeperiodernes längd är att märka, det af de kände bland dem ingen har varat längre än den, som tog sin början med vintren 1747—48 och som slutade i norra skärgården*) med vintren 1807—08 och i mellersta skärgården med vintren 1808—09, och ingen kortare än den, som angifves hafva börjat omkring 1660 och som enligt några uppgifter blott skulle hafva varat 18 till 20 år, under det att från annat håll likväl uppgifves 30 till 40 år. Det är dock att märka, det fisket under 1600-talets fiskeperiod var i hög grad stördt af politiska förhållanden, som jemte skilsmessan från Norge i väsentlig mon hindrade dess utveckling, och att underrättelserna från denna period äro ytterst torftiga. Fiskeperioderne och mellanperioderne af silluteblifvande synas i medeltal ega en längd af omkring 56 år, och hafva i allmänhet (med hänsyn till förhållandena inom bohuslänska skärgården åtminstone) mellanperioderne öfverstigit men fiskeperioderne understigit denna tidslängd, hvilket senare förhållande dock till någon del torde hafva härrört deraf, att fisket ej börjat genast sillen begynt besöka kusten och att man ej haft tillfälle dessförinnan fånga henne utomskärs i norra Kattegat och östra Skagerack. Dessa 56-års-perioder sammanfalla med lika långa perioder i solfläckarnes och norrskenens förekomst samt väderlekens beskaffenhet, och är ej kändt, att någon fiskeperiod varat, efter det 56-års-perioden slutat, och ej heller att någon fiskeperiod, med undantag blott för 1700-talets, börjat före 56-års-periodens begynnelse. Man kan sålunda ej hoppas,

---

*) Med norra skärgården menas skärgården norr om Sotehufvud, med mellersta skärgården åter skärgården från Sotehufvud till och med Marstrands-öarne och med södra skärgården slutligen skärgården söder ut i från Marstrands-öarne. Under förre fiskeperioden sammanfattades både mellersta och norra skärgården under det gemensamma namnet "norra skärgården".

det nu innevarande fiskeperiod skall fortfara längre än till högst omkring år 1920, men väl kan hända, att densamma kommer att sluta något tidigare. Trettio till fyrtio år torde kunna räknas som medellängd för det semisekulärt-periodiskt ymniga inomskärssillfisket i bohuslänska skärgården.

Beträffande årstiden, när hafssillen gått till i bohuslänska skärgården under de föregående fiskeperioderne, synes inomskärsfisket under dessa, så vidt kändt är, hafva årligen begynt under slutet af hösten eller början af vintern och derefter så småningom begynt allt tidigare, så att det under ett skede af perioden börjat under september, ja t. o. m. under senare hälften af augusti, hvarefter sillen åter under ett följande skede begynner anlända allt senare, så att hon emot periodens slut plägar först emot jultiden allmänt ingå uti skärgården. Tydligast framträdde detta förhållande under 1700-talets fiskeperiod, men det synes äfven hafva egt rum under 1500-talets, om än ej till följd af sistnämnda periods ringare längd och senare början inom 56-års-perioden fullt lika utpregladt. Allt mer regelbundet ymnigt sillfiske i bohuslänska skärgården synes hafva tagit sin början under *hösten*, och de bohuslänska stora sillfiskena hafva derför ock alltid betraktats såsom höstfisken. Till belysning af detta förhållande må ur "Trangrums-acten" anföras följande uppgifter om sillfångstens början hvarje år under en större del af 1700-talets fiskeperiod, beträffande hvilka uppgifter dock är att märka, det fisket under början af perioden bedrefs äfven med garn. Ymnig fångst begynte nemligen 1753 den 29 september, 1754 d. 16 sept., 1755 d. 11 sept., 1756 d. 22 sept., 1757 d. 3 sept., 1758 d. 9 sept., 1759 d. 23 augusti, 1760 d. 20 aug., 1761 d. 8 sept., 1762 d. 16 aug., 1763 d. 29 aug., 1764 d. 7 september, 1765 d. 10 sept., 1766 d. 9 sept., 1767 d. 25 sept., 1768 d. 5 oktober, 1769 d. 3 okt., 1770 d. 24 okt., 1771 d. 17 okt., 1772 och 1773 d. 14 okt., 1774 d. 12 okt., 1775 d. 27 okt., 1776 d. 31 okt., 1777 d. 29 okt., 1778 d. 4 november, 1779 d. 24 okt.,

1780 d. 27 okt., 1781 d. 24 okt., 1782 d. 26 okt., 1783 d. 3 november*). De aldra första sex åren af perioden har man ej några uppgifter från, men sannolikt har det vid början af en period alltid mer ovissa fisket dock på det hela taget så småningom begynt år efter år allt tidigare. Efter 1783 åter begynte fisket i regeln allt senare och senare.

Beträffande platsen inom skärgården, der fisket egt rum, synes sillen vid periodernes början först hafva besökt norra eller mellersta skärgården, men derefter dragit sig söder ut; så att fisket efter några års förlopp varit ymnigast i södra skärgården, der det då börjat och hvarifrån det spridde sig till mellersta skärgården. Derefter börjar fisket litet längre fram i perioden att åter draga sig tillbaka till mellersta och norra skärgården, ehuru *mellersta* skärgården då alltid utgjorde fiskets hufvudort. Alla Bohus läns främsta fiskelägen från äldre tider tillhöra ock mellersta skärgården, och är det endast en enda plats i norra skärgården, som före 1700-talets fiskeperiod nämnes såsom egande betydelse för sillfisket, nemligen Homborgssund, hvilken under senare delen af 1500-talets fiskeperiod utgjorde säte för en af de konglige fiskeritjenstemännen (de s. k. tullarene), under det att talrika sådana omnämnas från mellersta skärgården, bland hvilka Marstrand och Gullholmen redan från förra hälften af 1200-talet. Till belysning af denna fiskets egendomliga och för näringsutöfningen vigtiga flyttning under fiskeperioderne må från 1700-talet anföras nedanstående ur tillgängliga handlingar och äldre tryckta skrifter hemtade uppgifter. Uti en berättelse om sillfisket från 1758 läses sålunda om trakten, der fisket då bedrefs, följande: "1747 och 1748 har sillen till stor myckenhet börjat stiga till stränderna i Bohus läns norra skärgård**) och sedermera söderut till Göteborg", och uti Rikets Ständers öfver fiske-

---

*) Trangrums-Acten. Stockholm 1784, sid. 129—130, 134, 140.

**) Beträffande den betydelse, uttrycket "norra skärgården" då innebar, se noten å sid. 72.

rierna i riket förordnade deputations berättelse och betänkande den 22 april 1761 kan inhemtas, huru sillen "från år 1750 (1752?) egentligen haft sitt stånd i södra skärgården emellan Göteborg och Marstrand samt ungefär tre à fyra mil norr om (sist) berörda stad". Af nämnde deputations handlingar för 1764 synes, att sillen då hade "om hösten sitt mesta dref och stånd på bägge sidor om Marstrand och somliga år i mera öfverflöd uti göteborgska skärgården, då hon äfven visar sig vid halländska kusterna", fast hon "dock likväl utbredde sig om höstetiden eller emot vintren något närmare åt norden ända till Gullmarsfjorden och stundom närmare åt gränsen" (emot Norge), och af en 1765 utgifven broschyr "om en fiskeridirektions nödvändighet i Göteborgs och Bohus län" framgår likaledes, att fiskets stamhåll *då* utgjordes af den södra och mellersta skärgården, hvilket ock af "trangrums-akten" och talrika andra senare handlingar bestyrkes. "Uti R. St. fiskerideputations sammandragna berättelse och betänkande" den 15 januari 1770 heter det vidare, att sillfisket fortfarit "vid de bohuslänska stränderna uti ett jemnt lopp inemot tjugu års tid, endast med den förändring att sillens dref och ymnighet inom skären under de näst förflutna åren visat sig i någon mon närmare till norden än i detta strandfiskets början". — De aldra första årens jemförelsevis obetydliga fiske i den efter 1700-talets beteckningssätt s. k. "norra" skärgården synes då redan hafva råkat i glömska, hvadan också uppgifterna om fiskeperiodens början först 1750, 1752 eller 1753 blifva allt vanligare. — Enligt "trangrums-akten" skall sillen nemligen då hafva i det närmaste öfvergifvit den s. k. Göteborgs-skärgården, der hon senare jemförelsevis endast mer sällan fångades. År 1773 skall sillen sålunda, fast mycket sent på hösten eller kanske riktigare uttryckt i början af vintern begynt att regelbundet visa sig i större ymnighet och fångas t. o. m. så långt nordligt som i trakten af Strömstad. Af den nyss åberopade, år 1784 utgifna "trangrums-akten"

framgår vidare, "att både de mesta och de största transjuderier" under 1770- och början af 1780-talen voro belägna "kring Uddevalla och Marstrand," d. v. s. uti mellersta skärgården. Uti "handlingar och protokoller, rörande kongl. maj:ts i nåder förordnade beredning öfver sillfiskerihandteringens närmare reglerande, 1788" framhålles flerstädes, hurusom sillen då hade sitt "hufvudstånd uppå och omkring Ellös- och Elgöfjordarne", d. v. s. uti mellersta skärgården. Vidare påvisas dersammastädes af bland andre äfven deputerade från Strömstads skärgård, huru sillfisket då tog sin början "omkring eller vid slutet af oktober månad, då sillen fångades längst norr vid Gullholmen och Lysekil", och huru "sillfångsten gemenligen började omkring Marstrand, vid Klädesholmarne, i och omkring Brunskärsfjorden, på hvilka också den mesta sillen fångades, derigenom att sillen mest sökte dessa ställen", samt huru, "då vintern närmare nalkades, sillen flyttade sig mera norråt, så att hon uti största ymnighet fångades vid Grafvarne, Hunnebostrand, Fläskö och ändtligen mot slutet omkring Saltö, som är en mil söder om Strömstad". Liknande förhållanden fortforo framdeles att vara rådande intill fiskeperiodens slut. — Den för sillfisket under perioden egendomliga ordningen, hvilken utmärkes af ett sillens första uppträdande vid södra delen af mellersta skärgården och derifrån så småningom skeende dref kusten utefter emot norr, ansågs fordom af skärgårdsbefolkningen för att vara så särskildt kännetecknande för det periodiska ymniga sillfisket, att, då ett liknande förhållande egde rum under vintren 1842—43, så antog man på grund deraf också allmänt i skärgården, det en ny fiskeperiod begynt med nämnda vinters rika sillfiske*).

Redan under början af nu innevarande fiskeperiod påpekades af utgifvaren, det de särskilde bohuslänske sillfiskeperioderne sinsemellan företedde ej ringa o l i k h e t e r och

*) Handlingar rörande sillfisket i bohusländska skärgården. Stockholm 1843, sid. 174—175.

att tydligt nog "ofantligt rika sillfiskeperioder omvexlat med mindre betydande sådana", så att f. ex. "sillfiskena under 1400- och 1600-talen voro af långt ringare betydenhet och sannolikt äfven längd än 1300-, 1500- och 1700-talens fisken", hvilket förhållande ock uti ett, i en uppsats "om de stora sillfiskenas sekulära periodicitet" lemnadt fullständigt schema öfver de kände bohuslänske sillfiskeperioderne medels användande af olika stilsorter särskildt utmärktes*). Senare framhölls ytterligare med en liten varning "emot öfverspända förhoppningar och deraf följande spekulationer", hurusom man "först under senaste fjerdedelen af nästa århundrade torde kunna emotse ett så rikt fiske som 1700-talets" **). — Hur otillräcklig vår kunskap än må vara i föreliggande fall, så torde dock vara säkert nog, att nu innevarande fiskeperiod icke på långt när kommer att räcka lika länge som den näst föregående, hvaraf ock en mindre betydenhet torde varda den oundvikliga följden. — Då emellertid sillen under de mindre betydande fiskeperioder, som omvexlat med de ovanligt rike sillfiskeperioderne, utan kändt undantag alltid gått till och fångats äfven i södra och *mellersta* skärgården, hvilken sistnämnda skärgårdsdel städse utgjort fiskets hufvudort, och då sillfisket under förra hälften af 1200-talet synes hafva fört med sig en efter ett hundraårigt inbördes krig ur annan grund fullt oförklarlig betydande ekonomisk uppblomstring uti bohuslänska skärgården; så må man fördenskull alls icke taga för gifvet, det nu innevarande period icke skall komma att föra med sig ett rikligt sillfiske, i synnerhet som nutidens långt större medel för både fångst och afsättning möjliggöra att under en kortare tid åstadkomma lika mycket eller mer än fordom under en vida längre tid. — Den här ytterligare påpekade olikheten mellan nu innevarande och närmast föregående fiskeperiod manar

---

*) Nordisk Tidsskrift for Fiskeri. V. Kjöbenhavn 1879, sid. 263—264.

**) Bohusläningen. Uddevalla 1880, N:o 97 (A); 1883, N:o 102.

emellertid till ett blott helt återhållsamt och försigtigt bedömande af fiskeutsigterna efter de särskildt gynsamma förhållanden, som rådde under den sistnämnde perioden. Alla förutsägelser och beräkningar, rörande fiskeutsigterna, måste dessutom till följd af vår kunskaps otillräcklighet, såsom af utgifvaren under föregående år upprepade gånger framhållits, vara, om än icke värdelösa, så dock af ett blott helt måttligt värde, på grund af deras så långt ifrån tillräckliga tillförlitlighet.

De bohusländska ymniga sillfiskena synas emellertid hafva varit förmonliga och rikt gifvande, i den mon fisket börjat tidigt under 56-års-perioden*), och i synnerhet i den mon fisket utvecklat sig regelbundet efter den ordning, som f. ex. 1700-talets fiskeperiod erbjöd. Det är ock klart, att i den mon fisket artar sig till att allt mer likna det gynsamma fisket under en föregående känd period, i den mon erbjuder det ock den allt större säkerhet för sådana affärsmännens beräkningar, som utgöra en snart sagdt oumbärlig förutsättning för en intensiv näringsutöfning, under det att oregelbundenheten i fiskets förlopp och uppskofvet med dess början till en ogynsammare och osäkrare årstid måste, i den mon de försvåra hvarje säker beräkning, också hämma sillfiskebedriftens utveckling till en högre ståndpunkt. Betydelsen åter för sillfiskebedriften af fiskets början möjligast *tidigt* under sensommaren eller hösten ligger deruti att man derigenom dels erhåller en bättre sill, dels blifver i tillfälle att fiska under en längre och af möjliga isvintrar ostörd samt i allmänhet gynsammare väderlek erbjudande

*) Vår tid närmast föregående fiskeperiod började t. o. m. några år *före* 56-års-perioden, då fisket begynte redan med vintren 1747—48 men sistnämnda period först 1755, och blef derigenom ock den längste och mest gifvande af alle de kände fiskeperioderne. Nu innevarande periods fiske synes hafva börjat tidigare inom 56-års-perioden, än fallet var under 1600-talets fiskeperiod, hvilken sistnämnde ock tedde sig mindre förmonlig än de andre kände perioderne. Man bör derför kunna hoppas, det nu innevarande fiskeperiod skall komma att räcka längre och nå större betydenhet än 1600-talets sillfiskeperiod.

årstid utefter en gemenligen äfven längre kuststräcka, enär det tidiga fisket börjar söderifrån och fortsätter norrut, dels kan göra säkrare beräkningar öfver det mer sannolikt regelbundet utfallande fiskets förlopp.

Under nu innevarande fiskeperiod har hafssillen hittills gått till i en på det hela taget föga regelbunden och för fisket förmonlig ordning. Det ymniga sillfisket inomskärs började nemligen 1877 under förra hälften af december, 1878 och 1879 vid jultiden, 1880 i början af december, 1882 i början af november och 1883 under senare hälften af november; och har under dessa år hafssillen hufvudsakligast gått till utmed norra hälften af länets skärgård, ehuru hon redan under vintern 1881—1882 gick till så långt sydligt som vid Marstrand samt under vintren 1882—83 t. o. m. i norra hälften af södra skärgården. Mycket rikligt har fisket under dessa år egentligen blott varit under vintrarne 1877—78 och 1881—82. Visserligen har under den redan tillryggalagda delen af perioden fisket på det hela taget varit förmonligt, i den mon det börjat jemförelsevis tidigt och sydligt; men till stort men för fiskebedriften har sillen hittills ej i vare sig önsklig omfattning eller tillräckligt tidigt sökt in uti södra och mellersta skärgården. Den nu innevarande sillfiskeperioden har sålunda erbjudit långt flera afvikelser från det under förre fiskeperioden normala fiskeförloppet, än önskligt. Dessa afvikelser hafva hufvudsakligen tett sig uti ett sillens försenade insteg uti skärgården samt starkaste tillopp utmed norra halfvan af länets kust, hvars sydligare del dock haft rikligaste fångsten, under det att sillfisket under förre periodens första skede raskt utbildade sig till ett afgjordt höstfiske, som bäst slog till utmed södra hälften af länets kust. Det tidiga under förra hälften af hösten och i slutet af augusti pågående fisket synes då t. o. m. hafva hufvudsakligast försiggått uti länets södra skärgård (d. v. s. söder om Marstrand). Det hörde ock, såsom ofvan nämnts, under åtminstone senare hälften

af förre fiskeperioden till regeln att fisket årligen begynte i södra delen af mellersta skärgården och derifrån så småningom spred sig norrut, under det att fisket innevarande period begynt antingen i norra halfvan af länet eller ock ungefär samtidigt hela kusten utefter från Marstrand till Strömstad, så som under november månad åren 1881 och 1883 skedde. Fisket inomskärs af stor hafssill i södra skärgården har sålunda hittills under nu innevarande period endast kunnat idkas under vintren efter jul samt blott under vintren 1882—83. Det är emellertid tydligen ännu för tidigt, att på grund af dessa afvikelser göra några beräkningar om fiskets förlopp längre fram i perioden, utan får man hoppas, att detsamma då kommer att te sig gynsammare och mer regelbundet, än det hittills gjort, och att fiskeförhållandena under den förflutna delen af perioden varit mer *undantagsartade,* än de komma att varda framdeles. Fisket vid början liksom vid slutet af en fiskeperiod synes nemligen alltid hafva varit mer ojemnt och oregelbundet.

Fiskets förlopp under senaste vintren företedde särskildt flera oregelbundenheter, än allmänheten väntat, hvarför detsamma här ock må med några få ord skildras. — Sillen infann sig i riklig mängd utanför södra skärgården under senare hälften af augusti, och vid slutet af denna månad gjordes äfven en liten fångst deraf med håf "på dyk", som det heter, och derefter äfven med drifgarn *). Litet senare på hösten bemärktes sillen börja att så småningom draga sig norr åt utmed kusten, utan att dock i någon nämnvärd mängd åtminstone intränga uti skärgården och der gifva upphof åt något fiske. Detta förhållande fortfor, intill dess ett ymnigt fiske ändtligen natten till den 24 november kunde taga sin början **). Sillen gick under åter-

---

*) Jfr Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1883, N:o 201, 203, 221, 225.

**) Motsvarande år under förre fiskeperioden begynte fisket redan den 29 september, och då sillen i regeln under början af en fiskeperiod bör

stående delen af månaden till hela skärgården utefter från Marstrand till och med Hvalöarne, men fisket blef obetydligt och ojemnt. Samma fiskets otillfredsställande beskaffenhet fortfor att råda hela vintren, så att man endast med längre afbrott gjorde rikligare fångst, hvilken dock efter jul samt i synnerhet mer mot slutet af fisket var af sämre beskaffenhet och hufvudsakligen synes hafva utgjorts af en öfvervägande mängd lottsill med inblandad stor men mager sill. Uppgiften i en tidningskorrespondens från Göteborg*) att "sista året eller 1883 intet insteg af hafssill skedde och att den sill, som erhållits, omkring 50,000 tunnor, har utgjorts af små eller blandad sill af den vanliga sort, som förekommer i härvarande skärgård", är likväl oriktig och vilseledande; ty verklig hafssill erhölls äfven under fisket inomskärs af både den höstlekande slosillen och den vinterlekande gröfre sillen, hvilken sistnämnda t. o. m. ansågs vara af bättre beskaffenhet, än den man förut fångat under fiskeperioden. Märkvärdigare blef deremot fisket utmed Norges skagerackskust. Strax efter det sillfisket begynt i bohuslänska skärgården, började det äfven vid Hvalöarne i angränsande del af Norge, och under senare hälften af december synes hafssillen t. o. m. redan hafva begynt gå till vid norska sydostkusten vester om Kristianiafjorden, der i trakten af Laurvig gjordes rätt goda fångster, i synnerhet med sättgarn, och der fisket särskildt under förra hälften af januari var ganska rikt. Emot slutet af sistnämnda månad märktes hafssillen redan draga sig vester ut, och man hade då bästa fisket vid Arendal och Risör, under det att silltecken förnummos så långt vestligt som bort åt Kristianssand till. I början af februari klagas öfver att den sill, som erhölls i nejden af Laurvig, var till beskaffenheten sämre än tidigare under fisket, på

anlända allt tidigare; så borde fisket i alla händelser hafva normalt tagit sin början åtminstone en hel månad tidigare, än det gjorde, samt slagit till först utmed södra och mellersta skärgården och derefter så småningom spridt sig till den norra.

*) Stockholms Dagblad, 1884, N:o 71, sid. 6.

samma gång som man öster om Kristianiafjorden erhöll mest bara lottsill. Omkring medlet af mars fortfor ännu fisket i trakten af Mandal, men den fångade sillens beskaffenhet var tarflig*). Detta sillfiske vid norska skageracks-kusten vester om Kristianiafjorden begynte vid slutet af januari 1882 uti nejden af Laurvig, men blef då utan betydenhet. Följande vinter infann sig sillen vid samma tid och litet mer fångades. Sistlidne vinter åter var fisket redan i gång vid jultiden och blef, såsom nyss är nämndt, rätt ymnigt. — Från föregående århundraden är det endast bekant, att sillfiske idkats vid Hvalöarne, der det under förra fiskeperioden begynte år 1778**), efter hvilket år sillen antagligen äfven, om än ej lika regelbundet, blifvit föremål för fångst vid norska sydkusten vester om Kristianiafjorden; men detta sistnämnda fiske, som ej nådde någon betydenhet, skall hafva upphört med år 1785***). — Den vid norska skagerackskusten under sistlidne vinter fångade sillen var af alldeles samma slag och beskaffenhet som den vid bohuslänska kusten erhållna och utgjordes sålunda af dels en stor inmatsill, dels en något mindre slosill och dels ännu ej afvelsför mellansill och halfstor lottsill. Inmatsillen fick man dock i jemförelsevis större ymnighet än vid bohuslänska kusten, och befans hon städse hafva hård rom eller mjölke samt torde sålunda ej hafva förrättat sin lek vid vare sig Bohus läns eller Norges kuster utmed Skagerack†). De iakttagelser, beträffande sillens lektid m. m., som gjordes under fisket, hafva sålunda endast än ytterligare bekräftat den uppfattning, utgifvaren redan från innevarande fiskeperiods första början gent emot intendenterne G. von Yhlen och F. A. Smitt gjorde gällande i sina talrika uppsatser

*) Morgenbladet. Kristiania 1884, N:o 3, 4, 7, 8, 13, 14, 16, 18, 20, 22, 25, 28, 30, 32, 33, 35, 37—39, 41, 42, 45, 54, 56, 61, 81.

**) Boeck, A., Om Silden og Sildefiskerierne. I, Kristiania 1871, sid. 103.

***) Deutsche Fischerei-Zeitung, 1882, N:o 6, sid. 45.

†) Jfr Morgenbladet, Kristiania 1884, N:o 14, 22, 24.

om sillen och sillfisket i Skagerack*). Den sistlidne vinter erhållna stora inmatsillen ansågs af norrmännen för "veritabel Vaarsild", och det må ju ej vara omöjligt, att densamma i verkligheten också förrättat sin lek just å den norska vårsillens sydligast belägna lekplatser vid Norges vestkust. I alla händelser har sistlidne vinters fiske ytterligare bestyrkt den gamla erfarenheten från föregående fiskeperiod, att den det ymniga fisket vid bohuskusten förorsakande hafssillen utmed Norges sydkust återvänder till Nordsjön från sina årliga besök i östra Skagerack**). — Den med hänsyn till föremålet för denna uppsats mest betydelsefulla egendomligheten uti sistlidne vinters fiskeförlopp är dock tydligen hafssillens *tidigare* under vintern än förut under perioden eller redan vid jultiden början de uttåg från bohuskusten emot Nordsjön norska sydkusten utefter.

Att den rådande *väderleken* jemte *strömförhållandena* äro att anse för hufvudorsakerna till fiskets mer eller mindre gynsamma utfall, är mer än blott sannolikt, och derför må här ock till ledning anföras några erfarenhetsrön från förre fiskeperioden om särskildt väderlekens inflytande på sillfångsten inomskärs. Så är f. ex. i "trangrums-acten" lemnadt ett intyg från talrike fiskare från södra skärgården om att dem "veterligen ingen annan orsak är till tidigt eller mer och mindre ymnigt sillfiske, än under hösttiden infallande väderlek, hvilket såväl 1781 som 1783 års ymniga sillfångst, jemförd med de föregående årens väderlek och fiske, påtagligen tycktes bevisa, hvarför då god och *stadig* väderlek med *högt* vatten under fisketiden infaller,

*) Jfr Nordisk Tidsskrift for Fiskeri. V, sid. 202; VII, sid. 244—258, 270. — Kortfattad berättelse öfver de under årtiondet 1873—1883 utförda vetenskapliga undersökningarna, rörande sillen och sillfisket vid Sveriges vestkust. Göteborg 1883, sid. 52—61.

**) Jfr Preliminär berättelse för 1873—74 öfver de beträffande sillen och sillfisket vid Sveriges vestkust anstälda undersökningarna. Upsala 1874, sid. 42—43. — Nordisk Tidsskrift for Fiskeri. VII, sid. 263—264, 267—270. — Kortfattad berättelse öfver de 1873—1883 utförda undersökningarna rörande sillen och sillfisket, sid. 58—59.

det ofta både år 1781 och tillförene har händt, att i hopp om afsättning så mycken sill blifvit på en gång fångad, att den icke all kunnat vid salterier och trankokerier emottagas eller för något pris afyttras". Vidare anfördes hurusom man "funnit, att emot vackert väder går sillen emot landet och i ondt väder och utfallande vatten på djupet, ehvad vindarne ock blåsa". Ur de ofvan åberopade handlingarna från år 1788 må vidare anföras följande: "Sillen kan ofta vara länge nog i fjordarne, innan den går i land, så att den kan fångas. Tiden att kunna fånga sill dependerar alldeles af vind och ström, så att, då ostliga vindar, som alltid ha utsjö och en ganska stark ström med sig, infalla, händer det, att sillen föres utur fjordarne i hafsbandet, då ingen fångst kan göras. Deremot förer vestliga vinden, som har strömmen med sig, sillen in i fjordarne, hvarefter sillen nalkas stränderna, hvarest notvarp kunna finnas. Tiden att fånga sill dependerar ofta af mer eller mindre starka stormar; då de infalla kunna hvarken fiskare eller sillförare handtera sig. Och ändtligen dependerar tiden att fånga sill af tidigare eller senare frost; ty då den infaller så stark, att vikar och sund tillfrysa, är sillfångsten stoppad, oaktadt all ymnig tillgång af sill i fjordarne och i hafsbandet". Slutligen må ur doktor P. Dubb's bekanta, år 1817 utgifna "anteckningar om sillfisket i Bohus län" under förre fiskeperioden meddelas följande ord: "Ehuru fisket anstäldes i fjordarne äfven under östanvind och jemväl då det stormade, hände dock sådant aldrig, utan att sillen var inkommen uti de inre och djupare fjordarne; ty den starkare ström inomskärs och det låga vatten, som dessa vindar förorsaka, då de äro flere dagar rådande, hafva alltid ansetts menliga vid fisket, i synnerhet då sillen blifvit upptäckt uti hafsbandet. Då deremot vestliga och särdeles *nordvestliga* stormar, hvilka alltid gifva uppsjö, varit ihållande några dagar och gjort lugnare vatten inomskärs, hafva de alltid befordrat sillens instötande i fjordarne, när hon hållit sig nära kusten". En

blick på kartan visar ock genast hvarför "sjövindar och högt flödande vatten" för den icke lekplatssökande sillen städse ansetts förmonliga, men den *sydostliga* vinden särskildt oförmonlig med hänsyn till denna sills första inträngande uti skärgården. Den sydliga och i synnerhet den sydostliga vinden påskyndar nemligen i hög grad den utmed bohuskusten löpande hafsströmmen, under det att densamma af vestlig och framför allt nordvestlig vind böjes in uti skärgården samt något stäfjas i sitt lopp. "*Omlöpande* vind" eller rådande sydostlig (och sydlig) eller från landsidan kommande vind synas liksom *ostadig* väderlek alltid hafva varit för sillens inträngande i skärgården och början af vårt inomskärsfiske efter slosill oförmonliga, och de äro utan tvifvel äfven närmaste orsaken till höstfiskets felslående under sistlidne höst och vinter. Väderleken var nemligen icke blott under förlidet års tre sista månader ovanligt ostadig med oafbrutet omlöpande vindar, utan hade redan under sommaren visat sig så egendomlig och förorsakat, synes det, ett så afvikande förlopp vid både de sydskandinaviske kustsillfiskena och det skotska ostkustsillfisket, att utgifvaren ansåg sig upprepade gånger böra till allmänhetens ledning framhålla, hur ovanligt stor "*ovissheten* med hänsyn till årets förestående fiske här i vår skärgård" i verkligheten var*). Den aning, utgifvaren sålunda redan före fisketidens början hade om ett fiskets mindre regelbundna och gynsamma förlopp, bekräftades ty värr, såsom af den lemnade korta skildringen af detsamma framgår, endast i allt för hög grad. I samband härmed må omnämnas den i utlandet framkastade spådomen om särskildt afvikande väderleksförhållanden under åren 1881—85, med anledning af de vigtigare planeternes lägen under denna tid i förhållande till solen m. m. liknande, ehuru densamma till följd af vetenskapens ofullkomlighet

---

*) Bohusläns Tidning, Uddevalla, 1883, N:o 103, 110. — Göteborgs-Posten, 1883, N:o 217. — Det förestående sillfisket i bohuslänska skärgården. Göteborg 1883, sid. 5.

och särskildt den s. k. astrologiska meteorologiens ytterst låga ståndpunkt icke torde förtjena att sättas lit till.

En annan orsak till fiskets felslående och särskildt till hafssillens uteblifvande från eller jemförelsevis blott mer sällsynta uppträdande uti södra hälften af länets skärgård har man velat finna uti den lifliga *ångbåtsfarten* inom denna skärgårdsdel. Att man emellertid icke ur denna grund kan förklara fiskets vare sig felslående under förra vintren eller i allmänhet mindre gynsamma förlopp nu än under nästföregående fiskeperiod, är dock vid närmare granskning lika så tydligt som det är visst, att ångbåtsfarten, i synnerhet under den mörkare halfvan af dygnet, störande inverkar på fiskets utöfvande och kanske äfven på sillens dref inom trängre eller grundare delar af våra inomskärsfiskevatten. Detta har också af utgifvaren upprepade gånger framhållits, och det äfven med yrkande om vidtagande af åtgärder till denna olägenhets eller faras förminskande*).

Till ledning för bedömandet af fiskeutsigterna under kommande år må här vidare meddelas några uppgifter från näst föregående fiskeperiod. Om 1783—84 års sillfiske yttrar nemligen den af trankokeriegarne utsedda undersökningskommissionen följande: "Ängslan och bedröfvelse hade intagit allas sinnen, sedan sillen ej ännu tillräckligen hade kommit inom skären. Häraf fingo vi anledning efterfråga de orsaker, hvilka här församlade erfarne fiskare trodde vålla sillens så sena ankomst och huruvida någon fångst i år vore att förvänta. Fiskarenas erfarenhet lemnade efter deras utsago ej annan upplysning, än att de merändels förnummit, det ju längre sillen nästförutgående fisketid är inom skären, ju senare inkommer den till påföljande fiske" **).

---

*) Bohusläningen, 1881, N:o 17; 1882, N:o 10. — Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohuslänska sillfisket, sid. 19. — Bohus läns hafsfiske och dess framtid, sid. 45. — Anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel, sid. 35.

**) Ville man nu med ledning af denna fiskarcerfarenhet från förra århundradet ur hafssillens ofvan omnämnda tidigare uttåg från östra Ska-

(Det är dock härvid att märka, det under senare delen af en fiskeperiod fångstens årliga början helt regelbundet allt mer försenas och fisket allt mer artar sig till att varda vinterfiske). Något litet senare på året under anförda fisketid blef emellertid fisket så ymnigt, att den färska sillen ej ens kunde, oaktadt sin goda beskaffenhet, all afyttras, "ehuru den utbjöds till 3 à 2 skillingar tunnan". Om 1786—87 års rika sillfiske läses vidare uti den år 1788 sammanträdande sillfiskeberedningens handlingar följande: "Man behöfver endast komma i håg 1786 års höstfiske. Beständigt nordliga och ostliga vindar höllo sillen från våra stränder för hela november och en del af december månad. Åtskilliga fartyg höllos i beredskap från *oktober* månad att afföra dels i spekulation dels efter ordres sill och tran. Sillens uteblifvande gjorde en allmän bestörtning och en trängande nöd vid engagementers uppfyllande. När den ändtligen närmare årets slut inkom, blef en allmän fruktan för snart infallande vinter, hvaraf färska sillen uppjagades till 32 sk. à 1 r:dr 8 sk. tunnan, sedan såväl sillsaltare, som de trankokeriegare, hvilke icke afskedat sitt folk, forcerade sin tillverkning. — — — Enär nu lika fullt i januari och februari månader väderleken var ovanligt blid, sillen i hela skärgården inkommen och notarne allmänt voro i rörelse, skyndades med saltning och kokning på alla verk utan uppehåll. — — — Följden blef att tran tillverkades, så länge tid, penningar, sillens fetma och brännbart ämne ville tillåta, och sill saltades till öfverflöd." Nämnde vinters sillfiske beräknas hafva lemnat en fångst af omkring 1,200,000 tunnor. — Af dessa tvänne exempel från förra århundradet bör man sålunda kunna lära, att ett felslaget höstfiske icke nödvändigt innebär, det den följande vintrens fiske skall varda dåligt, en san-

---

gerack och bohusskärgården draga en slutsats med hänsyn till det nu närmast föregående sillfisket, så torde man knappast kunna undgå att göra sig förhoppningar om ett hafssillens tidigare skeende insteg uti skärgården nu till hösten, än förut egt rum under innevarande fiskeperiod.

ning hvarpå äfven innevarande period erbjudit bevis; men ett vinterfiske vid bohuslänska kusten blifver dock alltid, såsom äfven innevarande period ådagalagt, vida mer ovisst än ett höstfiske skulle blifva, oafsedt med hvad slags redskap vinterfisket än kommer att idkas. — Att beakta är äfven en annan fiskareerfarenhet rörande vårt inomskärssillfiske från såväl näst föregående fiskeperiod som från det under mellanperioden idkade lottsillfisket, nemligen att "tvänne goda fiskeår, det ena efter det andra, aldrig inträffa" eller åtminstone äro att hålla för mer sällsynta undantag*).

Det har emellertid, såsom redan ofvan blifvit antydt, icke varit bohuslänska skärgården ensam, som fått erfara det ledsamma inflytandet af för sillfisket ogynsamma förhållanden. Så har detta fiske under förra året varit så mycket sämre, än eljes plägar vara händelsen, vid både Gotlands, Blekinges, Skånes och Hallands kuster, att dess misslyckade utfall t. o. m. blef föremål för omnämnande vid riksdagens öppnande i början af innevarande år. Uti Stora Belt slog sillfisket så fullständigt felt, att man ej kan minnas att det någonsin förut varit så uselt**). Vid skotska ostkusten gick sillen till på ett från den under det senaste årtiondet eljes vanliga ordningen mycket afvikande sätt, så att fisket blef ymnigast och bäst utanför Caithness, under det att fångsten från de sydliga fiskarehamnarne såsom Aberdeen och Montrose, hvilka under de senare åren plägat hafva bästa fisket, blef jemförelsevis blott obetydlig, på samma gång som den under fisket erhållna sillen till en så ovanligt stor del bestod af smärre eller sämre sill, att fullgod inmatsill knappast utgjorde en tredjedel af fångsten. I synnerhet vid kusten af Caithness, der sillen helt oväntadt erhölls i närheten af land ("inshore"), var den fångade sillens beskaffenhet under hela fisketiden underhaltig, något som

---

*) Handlingar rörande sillfisket i bohuslänska skärgården. Stockholm 1843, sid. 102, fr. 23.

**) Fiskeritidende. Kjöbenhavn 1883, N:o 47, sid. 374—375.

deremot ej var förhållandet den tid, då sillen fordom allmänt förrättade sin lek och fångades invid denna kust. Caithness-fisket förra året hade sålunda nära nog karakteren af ett slosillfiske sådant som det bohuslänska. — Häraf kan man nu visserligen å ena sidan sluta till att undantagsförhållanden voro allmänt nog rådande under förra året samt vållade, att fisket sistlidne höst och vinter blef så dåligt vid bohus-kusten, men å andra sidan ingalunda förklara det mindre gynsamma och regelbundna fiskeförloppet vid nämnda kust under nu innevarande fiskeperiods föregående år, hvilket deremot möjligen antyder en af hufvudolikheterne mellan de af utgifvaren påvisade större och mindre med hvarandra alternerande fiskeperioderne samt låter oss ana den närmaste orsaken till denna olikhet uti den väderleks- och strömför-hållandenas allmänna beskaffenhet, af hvilken vårt inom-skärsfiskes utfall sannolikt är beroende.

De ojemnheter och oregelbundenheter uti det ymniga sillfiskets förlopp inuti bohuslänska skärgården, som icke blott nu utan äfven under den af så gynsamma förhållanden utmärkte förre fiskeperioden ofta nog egt rum och som städse fört med sig rätt betydande olägenheter för närings-utöfningen, hafva derför ock tid efter annan föranledt fram-läggandet af talrika förslag att genom en sillfiskets tidsenliga utveckling till en högre ståndpunkt undgå eller åtminstone förminska det skadliga inflytandet af sillfångstens otillräckliga säkerhet inom nämnda skärgård. Dessa förslag, hvilka ej sällan med betydande understöd i en eller annan form från det allmänna bragts till utförande, hafva gemenligen härrört från personer, till-hörande de bildade men för fiskerinäringen jemförelsevis fremmande folkklasserne, och närmast afsett att bringa till användning i utlandet redan begagnade fiskesätt; men då de också alltid åsyftat att söka införa en ny form af fiskebe-driften, utan att man dervid tagit i betraktande, om de ekonomiska förutsättningarna för dess fortvaro och trefnad

förut finnas till eller ens kunna åstadkommas, då man tvärtom med konstlade medel velat framtvinga en näringsutveckling i en annan än naturlig ordning och utan någon den ringaste hänsyn till de faktiskt bestående förhållandena, så hafva de naturligen ej heller ledt till det åsyftade målets nående. Från fiskarebefolkningen deremot härröra blott undantagsvis dylika förslag, ty hon plägar icke söka orsaken till fiskets ojemna och otillfredsställande utfall uti fiskesättets ofullkomlighet, utan böjer sig med undergifvenhet under händelsernas gång. Våre sillfiskare hafva sålunda icke heller under innevarande period klagat öfver sillfiskets felslående under hösten, då de icke ens väntat något fiske denna årstid samt de för öfrigt synas vara bäst belåtna med ett vinterfiske, hvilket tvifvelsutan också minst störande inverkar på deras öfriga näringsverksamhet. De framstälda förslagen, de må nu härröra från det ena eller andra hållet, hafva emellertid utsigter att kunna genomföras och varda till gagn endast i den mon de utgå från riktiga förutsättningar och äro nödigt afpassade efter de bestående förhållandena samt i den mon inomskärsfiskets felslående bryter befolkningens motstånd mot eller liknöjdhet i fråga om dessa förslag och tvingar näringsidkarne att rikta sin uppmärksamhet å dem och att göra allvarliga försök med deras utförande. — Sakens vigt för bohusländska fiskerinäringen bör emellertid i alla händelser föranleda till en noggrann redogörelse för dessa förslag med hänsyn till deras både beskaffenhet och utsigter att kunna förverkligas med nämnvärd framgång.

Det gemensamma för de särskilda förslagen till afhjelpandet af de svårigheter, som äro en följd af fiskets ojemnhet, är, att de alla afse införandet af utomskärsfiske efter sillen. Då det emellertid gifves många olika slag af utomskärssillfiske, hvilka kräfva olika förutsättningar för sin utveckling och trefnad, så skall här ock lemnas en kort öfversigt öfver dessa olika former af sillfiske med hänsyn särskildt till deras ekonomiska beskaffenhet. De kunna allt

efter det redskaps' art, med hvilket de bedrifvas, vara antingen sättgarns-, drifgarns- eller snörpvadsfisken, hvarförutom man med hänsyn till dessa fiskens beskaffenhet i öfrigt skiljt mellan kustfiske, storsjöfiske och storfiske*). *Kustfiske* kallas utomskärssillfisket, när det idkas med sådana "båtar" och på sådant afstånd från kusten, att fångsten dagligen måste hemföras, för att i land beredas till handelsvara eller försäljas till förbrukning såsom färsk fisk. Kustfisket, hvilket naturligen äfven bedrifves inomskärs, kan idkas öfver allt större del af hafvet utmed kusten och på allt längre afstånd från denna, i den mon det är i högre grad utveckladt och naturförhållandena det medgifva. Såsom exempel på kustsillfisken kunna anföras de skotska och norska rika sillfiskena. *Storsjöfiske* åter kallas utomskärsfisket, när det bedrifves med sådana "fartyg" och gemenligen äfven på sådant afstånd från hemorten, att fångsten under den minst flera dagar varande fiskeresan måste bevaras eller mer eller mindre fullständigt beredas till handelsvara ombord å fiskefartygen, innan den af dessa sjelfva eller af särskilda fiskforslingsfartyg ilandföres för vidare beredning eller försäljning. Såsom kända exempel på storsjöfiske efter sill kunna anföras holländarnes berömda s. k. "stora" sillfiske i norra Nordsjön samt engelsmännens betydande sillfiske i södra Nordsjön från Yarmouth och Lowestoft. Med *storfiske* efter sill menas deremot att sillfisket, det må nu idkas såsom kustfiske (utomskärs eller inomskärs) eller som storsjöfiske, utöfvas såsom en rederiaffär i stort (uti det stora privatkapitalets tjenst), på samma sätt som fallet f. ex. är med säl- och hvalfångsten med större fartyg. Storfisket bedrifves i Europa alltid med förhyrd fiskarebemanning å fiskefartygen, men i Norra Amerika äfven under sådan form att redaren utlemnar fartyget åt en sjelfständig besättning, som idkar fisket blott

---

*) Jfr Nationalekonomiska Föreningens förhandlingar 1883, sid. 28—29. — Kortfattad berättelse öfver de 1873—83 utförda undersökningarna rörande sillen och sillfisket, sid. 75—76.

mot andel i fångsten. Till följd af utrustningens dyrhet har storsjöfisket efter sill från förstone bedrifvits uteslutande såsom storfiske, fast under senare tiden med den förändring att besättningen gemenligen får såsom sporre till driftigt arbete uppbära en mindre part af sin aflöning i form af andel i fångsten (tantième). Såsom storfisken efter sill utomskärs kunna nämnas holländarnes, fransmännens, tyskarnes och engelsmännens storsjöfisken efter sill i Nordsjön, och såsom storfisken inomskärs holländarnes och tyskarnes forna sillfisken vid Skandinaviens vestkust, holländarnes forna sillfiske vid Skotlands vestkust, norrmännens nutida sillfiske vid Island m. fl.*). — Vid bedömandet af dessa skilda ekonomiska hufvudformer för fiskets utöfning är emellertid att taga i betraktande deras egenskaper icke blott med hänsyn till det olika ekonomiska resultat, de medföra, och de olika förutsättningar med afseende på utrustning, yrkesfärdighet och lynne hos fiskarene, afsättning för fångsten m. m., de kräfva, utan äfven med hänsyn till den olika sociala ställning samt den utveckling i andligt hänseende, de medföra åt fiskarebefolkningen. De skola dock här ej blifva föremål för speciel behandling hvar för sig, utan endast under redogörelsen för och i samband med bedömandet af de efter fångstredskapet benämnda fiskesätten, allt efter som dessa användts eller kunna användas under den ena eller andra ekonomiska formen för fiskebedriftens utöfning. Några allmänna anmärkningar skola emellertid förutskickas såsom inledning till denna speciela behandling af de ofvan nämnda vigtigaste och efter fångstredskapet benämnda sätten för utomskärssillfiskets bedrifvande.

Såsom rent af allmängiltiga satser bör det vara allom klart, dels att såväl sjelfva fiskesättet som den ekonomiska form, under hvilken det begagnas, måste vara afpassade efter

---

*) Jfr Nationalekonomiska Föreningens förhandlingar 1883, sid. 28—30, 36—37. — Kortfattad berättelse öfver de 1873—83 utförda undersökningarna rörande sillen och sillfisket, sid. 75—76.

de förhållanden i både ekonomiskt och fysiskt hänseende, hvilka äro rådande å den ort, derifrån eller der fisket utöfvas, dels att, då de olika fiskeredskapen och fiskesätten fånga fisken under olika förhållanden, så måste man ock, om man vill så fullständigt som möjligt tillgodogöra sig fisktillgången å en ort, använda alla eller åtminstone flera af dessa skilda fiskesätt, för att kunna under de flesta förhållandena påräkna rikligaste fångst. Huruvida detta åter i verkligheten kan ega rum, beror deremot på, om det ena eller andra fiskesättets användning under de rådande förhållandena lönar sig eller icke, ty naturligtvis bedrifver ingen fisket såsom yrke blott för nöjes skull utan endast för den vinst, det medför. Ur ekonomisk synpunkt är det vidare klart, att ju mångsidigare användning under eljes lika förhållanden ett fiskeredskap medgifver, ju förmonligare är det ock. Ett redskap, med hvilket man kan fånga fisk af olika slag och storlek, är sålunda tydligen i allmänhet att föredraga framför ett redskap, med hvilket man endast kan fånga en viss fiskart af en viss bestämd storlek, och ett redskap, som kan användas både inom- och utomskärs samt dertill å olika djup (under vattenytan eller ifrån bottnen räknadt) är naturligen förmonligare än ett redskap, som blott kan begagnas under mer begränsade förhållanden till både platsen hvarest och djupet under hafsytan på hvilket fisket eger rum. Af lika eller kanske t. o. m. större vigt än användbarheten är fiskeredskapets afkastning samt kostnaden för dess anskaffande, underhåll och begagnande. Ett redskap, som gifver ovanligt riklig fångst, fast blott mer sällan, kan sålunda vara förmonligare än ett redskap, som lemnar en oftare erhållen men ringare fångst. Den rikliga fångsten kan ock mer än fullt uppväga fördelen af en större användbarhet. Ju billigare ett redskap är att anskaffa och underhålla samt med ju mindre kostnad och arbete det kan begagnas, ju fördelaktigare under eljes lika förhållanden är det tydligen. Den rikare fångsten kan dock motväga olä-

genheterna af kostsam utrustning samt talrikt och dyrlegdt manskap. Ju längre fångstmaterielen kan användas och ju större del af året och för ju fler olika fisken, den kan med vinst begagnas, ju förmonligare är det i regeln äfven, då fiskaren derigenom lättare kan betala ränta och amortering af det i materielen nedlagda kapitalet, än eljes i regeln är fallet. Nödgas deremot fiskaren hålla många uppsättningar af kostsamma redskap, som dertill jemförelsevis ofta behöfva förnyas, är det ock fara värdt, att kostnaden för materielen förtär en alldeles för stor del af fiskets afkastning. Ju högre fiskaren i förhållande till sina omkostnader får betaldt för sin fångst, ju mer kapital förmår han dock med fördel använda på sin fångstmateriel. Ju säkrare och med ju mindre fara för fiskarens person ett redskap kan användas, ju förmonligare skattas det ock med rätta. Förlust af materiel och menniskolif är nemligen alltid en betänklig olägenhet. Vidare är med hänsyn särskildt till de ymniga sillfiskena att taga i betraktande, om ett fiskesätt lemnar blott mer plötsliga fångster under en dertill kanske äfven kortare tid eller mer jemnt utfallande fast smärre fångster under en möjligen längre tid, samt, då ett dylikt fiske dertill är blott semisekulärt-periodiskt, äfven den tid, det kräfver att bringa fiskesättet till allmän användning i stor omfattning, dervid det naturligen är att hålla för en stor fördel, ju hastigare detta kan ske. Vid ett slikt periodiskt sillfiske, hvars ymniga, till betydande del jemförelsevis tarfliga fångst i största skala måste beredas till handelsvara, är det ock med hänsyn till i synnerhet de vid fiskeperiodens början rådande outvecklade förhållandena särskildt för sillberedarne och genom dem äfven för hela näringsutvecklingen af stor betydelse, om det fiskesätt, som kommer till hufvudsaklig användning, kan lemna en *billig* råvara till de nya förädlingsverken eller icke. — För det tillförlitliga bedömandet af ett fiskesätts utsigter för de nuvarande bohusländska förhållandena, måste man emellertid taga den noggrannaste hänsyn till *samtliga*

de här anförda omständigheterna och på det omsorgsfullaste väga de olika förmonerna eller olägenheterna emot hvarandra, innan man fäller utslaget. Man må dervid ej heller låta missleda sig af utlandets erfarenhet, ty deraf att ett fiskesätt å en ort är mycket lönande och förmonligt, följer alldeles icke att det ock måste vara det å en annan, der de rådande förhållandena äro helt olikartade. Man får ej heller förgäta den väsentliga skilnaden mellan ett fiske *i stort* för afsättning i den stora marknaden och ett fiske i liten omfattning för det mer lokala fiskbehofvets fyllande. Vid beräknandet af afkastningen vid ett mycket betydande fiske af ett i stor skala användt fiskesätt bör man ej heller göra några förhastade antaganden på grund vare sig af utlandets olikartade afsättningsförhållanden och höga fiskpris eller af de genom sällsynthetspremie så betydligt förhöjda pris, som vid otillräcklig och ringa tillförsel stundom kunna erhållas i hemorten, utan helt lugnt taga i öfvervägande, dels den fångst man kan hoppas få i förhållande till omkostnaderna för utrustning och arbetskrafter, dels det medelpris som i den stora marknaden kan betingas för den ymniga fångsten. Vidare får man härvid ej förbise, att man i denna marknad måste täfla med andre producenter, utan tvärtom noga taga i öfvervägande, under hvilka förhållanden desse arbeta, och samvetsgrant jemföra de egna utsigterna med deras. — Försummelser vid uppgörandet af beräkningar för det ena eller andra fiskesättets utsigter att bära sig och nå betydenhet kunna, efter hvad erfarenheten upprepade gånger ådagalagt, lätt föra med sig betänkliga följder för näringsutöfningen, och de måste derför ock på det sorgfälligaste undvikas.

Sättgarnsfisket efter sill är i bohuslänska skärgården mycket gammalt och har bevisligen der idkats från och med åtminstone 1400-talets sillfiskeperiod, men är antagligen vida äldre. Under 1500-talets rika sillfiske synes det hafva utgjort det enda i nämnvärd omfattning begagnade fiskesättet, då vadfiske efter sill vid strängt straff förbjöds, så

snart det började vinna användning*). Under 1600-talets jemförelsevis obetydliga fiskeperiod bedrefs fisket likaledes väl blott med sättgarn**). Under 1700-talets oöfverträffadt rika sillfiskeperiod begagnades äfven sättgarn både inom- och utomskärs för sillfångsten och vid början af perioden t. o. m. i betydande omfattning, synes det; men deras användning inskränktes under större delen af perioden högst betydligt af det vida mer lönande vadfisket***). Sättgarn hafva äfven efter sistnämnde periods slut begagnats i bohuslänska skärgården, och detta i synnerhet i dess södra och i dess nordligaste delar, hvartill ock under en tid lemnades offentlig uppmuntran medels utdelande af statsunderstöd (premier).

Under de forne sillfiskeperioderne, då Bohus län besöktes af holländarnes eller hansestädernes sillfiskare, utöfvades sättgarnsfisket äfven, ehuru väl endast af fremlingarne, såsom storfiske, men detta har sedan dess naturligen ej egt rum. Sättgarnsfisket kräfver nemligen jemförelsevis blott en helt ringa och föga kostsam utrustning för hvarje särskild fiskare, men också mycket talrike sådane för åstadkommandet af en verkligt stor fångst, hvadan sättgarnen ock måste hållas för att vara, från nationalekonomisk synpunkt betraktade, mycket oförmonliga redskap för ett fiske af *stor* omfattning. Härpå företedde ock 1600-talets fiskeperiod ett talande bevis, ty då fisket bedrefs med sättgarn och nog talrike inhemske fiskare ej kunde åstadkommas samt utlänske sådane voro utestängde; så blef ock fisket jemförelsevis obetydligt. Det är för öfrigt tydligt, att vid ett blott periodiskt fiske, sådant som det bohuslänska, måste det anses för en stor olägenhet, om näringen erhåller en

---

*) Norske Rigsregistranter. II, sid. 537.

**) Lundbeck, O., Anteckningar rörande bohuslänska fiskerierna, i synnerhet sillfisket. Götheborg 1832, sid. 36.

***) Nya Handlingar af Kongl. Wettenskaps och Witterhets Samhället i Götheborg. I. Götheborg 1808, sid. 45—46. — Handlingar rörande sillfisket i bohuslänska skärgården, sid. 112—113, fr. 17—20.

sådan utveckling, att den behöfver draga till sig en allt för stor personal, som sedan vid periodens slut står utan sitt på sillfisket i hufvudsaklig mon grundade uppehälle.

Sättgarnen användas mest inomskärs, men kunna äfven, och det t. o. m. med stor fördel, begagnas utomskärs, då djupet ej är för stort, men icke utan att hindra drifgarnsfisket dersammastädes, en omständighet som är så mycket betänkligare, som bästa lägenheten till sättgarnsfiske utomskärs i större omfattning just finnes utanför södra skärgården, der ock fisket med drifgarn faller sig förmonligast. Sättgarnsfisket utomskärs är ett mycket ansträngande och med rätt stor risk förenadt fiske, och är på intet vis att anse såsom särskildt "lämpadt för gamle utslitne fiskare, hvilke ej duga till kamrater i det kraftpröfvande vad- och drifgarnsfisket" *). Sättgarnen äro i allmänhet mer till hinder för andra för fisket i stort mer förmonliga redskaps användning, än något annat redskap är det. Vid norska vestkusten skola sättgarnen sålunda, enligt meddelanden från en sakkunnig norrman, genom sin talrikhet fullständigt förhindra användningen vid det s. k. "åteifisket" under årets första månader i södra vårsillfiskedistriktet af snörpvadar, hvilka för detta fiske ej osannolikt just skulle utgöra det aldra lämpligaste redskapet. För vadfisket inomskärs skulle ett allmännare bruk af sättgarn kunna blifva ytterst hindrande, hvarjemte skäl finnas att befara, det sättgarnsfisket skulle komma att användas till vadfiskarenas trakasserande på mångahanda sätt, såsom t. ex. genom att tvinga desse att erlägga dryga penningar för att sättgarnen flyttades undan från goda notvarp o. s. v. Derför bör ock stadgas, att sättgarnsfisket i regeln, utan all ersättning för s. k. "fiskespillan", bör vika undan för såväl drag- och stängvadar som snörpvadar. Ett sådant stadgande skulle ingalunda förhindra en sättgarnsfiskets önskliga utveckling, enär rum tillräckligt

*) Jfr Göteborgs och Bohus läns Hushållnings-Sällskaps qvartalsskrift. 1882, sid. 47.

finnes för sättgarnsfiskarena å sådana ställen, der de andra redskapen ej kunna med förmon användas. I Norge har man deremot till fiskebedriftens skada väl mycket gynnat sättgarnsfisket på särskildt vadfiskets bekostnad *). Sättgarnen kunna vidare missbrukas dels för smalare sunds öfverstängande, hvarigenom sillens framträngande hindras, dels för lekens störande genom fiske å lekplatserne under sjelfva fortplantningen **).

Med sättgarn kan man emellertid ofta fånga i synnerhet den större och värdefullare sillen, då denna ej går i räckhåll för drag- eller stängvadarne eller icke höjer sig upp från djupet till åtkomlighet för drifgarn eller snörpvadar ***), hvarförutom man kan idka fiske med sättgarn äfven under en årstid, då väderlekens hårdhet lägger hinder i vägen för drifgarnsfisket utomskärs eller då fjordarnes starka isbeläggning hindrar allt annat sillfiske i skärgården. Det saknas ej heller exempel på att sättgarnen kunnat göra god fångst in under land, då drifgarnsfisket på större afstånd derifrån slagit fullständigt felt †).

Sättgarnsfisket i Skagerack har under innevarande fiskeperiod i allmänhet taget väl lemnat en fångst, som till jemförelsevis större del utgjorts af stor inmatsill, än den sill som erhållits der med öfriga redskap; men man må derför icke taga för gifvet, att den sättgarnsfångade sillen i regeln är bättre än den vadfångade. I synnerhet då sättgarnsfisket idkas utomskärs, lemnar det tvärtom ofta en i garnen för länge sjöstånden och derigenom äfven sämre sill. Garnsillen kommer gemenligen äfven mindre väl handterad sillberedarne till handa, hvarföre ock i Norge t. ex., åtminstone vid fisket utmed Nordlandets kust, vadsillen oftast betingar högre pris

---

*) Jfr Löberg, O. N., Norges Fiskerier. Kristiania 1864, sid. 33.

**) Jfr Löberg å anf. st. sid. 32—38. — Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1883, N:o 247. — Morgenbladet, Kristiania 1884, N:o 7.

***) Bohusläningen, 1882, N:o 104.

†) Jfr Tillæg til Nationaltidende. Kjöbenhavn 1883, N:o 2724.

än garnsillen*). Erfarenheten från 1500-talets rika sättgarnsfiske i bohuslänska skärgården torde dessutom mer än tillräckligt bevisa, att sättgarnen äfven der ej kunna undgå att lemna en fångst, som åtminstone till största delen är till beskaffenheten tarflig**).

Under förre fiskeperioden fingo sättgarnen, såsom nyss ofvan nämnts, nästan fullständigt gifva vika för det långt förmonligare vadfisket, men under innevarande period ega de kanske bättre utsigter till följd af de vida större lägenheterna nu att kunna erhålla förmonlig afsättning för fångsten. Så länge ej sättgarnsfisket missbrukas på något af de anförda sätten eller når för stor utveckling med hänsyn till fångstpersonalens numerär, finnes blott föga eller intet mot detsamma att anmärka, utan är tvärtom, såsom af utgifvaren städse framhållits***), att önska, det sättgarnsfisket måtte här i Bohus län vinna den för fiskebedriftens sunda tillväxt nödiga förkofran till en i måttlig omfattning ökad betydenhet. Det lämpar sig särskildt för fångst af sillen på sådana ställen, der hon ej är beqvämligen åtkomlig för vare sig vadar eller drifgarn, såsom f. ex. på grundare eller ojemnt djupt vatten uti eller strax utanför den yttre skärgården. Det kräfver emellertid, synes det, för att varda rikt gifvande, större kännedom om trakten, der fisket bedrifves, och om sillens dref och vanor, än fisket med de öfriga redskapen.

En allt för stark utveckling af sättgarnsfisket, såsom i Norge, medför dock betydande olägenheter och nödgar till

---

*) Jfr Anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel. Uddevalla 1882, sid. 32—33, 34.

**) Sättgarnsfiskets förmenta betydelse med hänsyn till sillfiskets vård, hvilken med sådan kraft framhölls af prof. S. Nilsson m. fl. under striden om åtgärderna för återställandet af det med åren 1808 och 1809 upphörda rika sillfisket, vederlägges mer än tillräckligt af det faktum, att 1700-talets fiskeperiod, då fisket bedrefs mest med vadar, varade längre och blef mycket betydligare, än någon af de kände perioder, då fisket bedrefs med garn.

***) Jfr Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning 1879, N:o 10; 1882, N:o 283 (A). — Bohusläningen, 1879; 1880, N:o 98 (A); 1882, N:o 104; 1883, N:o 104.

anställandet af en kostsam skärgårdspolis („Fiskeri-Opsyn“) för att förekomma, det svårare oordningar uppstå mellan de så olika anspråk egande fiskesättens idkare. Då det nu för bohusläningarne är af vigt, att de allmänna medel, som kunna utverkas till användning för bohuslänska fiskerinäringens främjande, varda begagnade för åvägabringandet af varaktigare förmoner och ej blott för underhållet af en kostsam skärgårdspolis under sillfisket; så skulle ock en dylik utveckling hos oss af sättgarnsfisket som i Norge vara att hålla för en *stor* olycka. Här föreligger ock ett af de talrika skäl, hvarför det från norsk sida under sista årtiondet så ofta upprepade förslaget om „gemensamt fiske i Skandinavien“ skulle, i händelse det bragtes till utförande, lända Bohus län till så stort förderf.

Drifgarnsfisket är i Bohus län synbarligen af vida yngre ålder än fisket med vare sig sättgarn eller vadar; ty om nu ock möjligen de tyskar och holländare, som under de forne fiskeperioderne deltogo i bohuslänska sillfisket, äfven till någon del användt drifgarn för fångsten, så synes ett sådant bruk hvarken hafva varit af någon betydenhet eller vunnit någon efterföljd från skärgårdsbefolkningens sida, då det ej lemnat något det ringaste minne efter sig. Efter Göteborgs anläggning samt sedan Bohus län blifvit svenskt, gjordes tid efter annan af regeringen gynnade försök att få till stånd ett drifgarnsfiske efter holländskt mönster, och privilegier, stadgar m. m. utfärdades äfven med anledning deraf, ja regeringen utverkade t. o. m. år 1656 genom ett fördrag med Storbritannien rätt åt svenskarne att fiska med tusen fiskefartyg i de britiska fiskevattnen, hvilken rätt dock aldrig blef begagnad. Af dessa försök synes emellertid blott ett enda hafva ledt till något nämnvärdt resultat, nemligen det som utfördes af handelsfirman Abraham och Jacob Arfwedson & Co. i Stockholm, hvilken den 12 augusti 1745 förvärfvat sig ett privilegium exclusivum å idkande af sill- och torskfiskeri i Öster- och Nordsjön samt hvalfiske- och

sälfångst. Efter det nämnda fiskerikompani från och med år 1747 idkat sillfiske efter holländska sättet uti några år, upphäfdes dess privilegium år 1752, i stället för hvilket kompaniet erhöll en summa penningar i skadestånd. Derefter började flera bolag att med statsunderstöd (premier) egna sig åt detta fiske, så att slutligen 1755 sillfisket vid Shetland idkades af nio svenska fiskefartyg, som nämnda år tillsammans fiskat inalles 1916 tunnor sill och hvilka senare på året under hösten bedrefvo sillfiske i östra Skagerack vid bohuskusten *). Detta storfiske upphörde emellertid snart nog, enär det var mindre gifvande än fisket i bohuslänska skärgården. Efter fiskeperiodens slut väcktes åter frågan om införande af sillfiske med drifgarn i öppna sjön, och medel anslogos dertill af riksdagen; men försöket ledde ej till önskadt resultat. Året 1838 gjordes försök att med drifgarn fiska makrill, och under åren 1842—47 uppmuntrades detta fiske medels premier. Först sedan efter amerikanska inbördeskrigets slut bomullen blifvit så billig, att den kunde med förmon användas till förfärdigande af drifgarn, samt makrillens pris nödigt stigit, till följd af den ökade samfärdseln och den snabba ekonomiska utvecklingen, kunde dock makrillfisket med drifgarn under senare hälften af 1860-talet börja att vinna en allmännare användning. År 1871 började på bekostnad af sillhandlaren Aron Anderson i Göteborg försök göras, att äfven fånga sill i östra Skagerack både inom och utanför bohuslänska skärgården, ehuru utan önskad framgång; och dylika försök hafva derefter upprepade gånger samt äfven med rikligt understöd af allmänna medel egt rum, ja sedan vintren 1880—81 hafva t. o. m. ett ringa fåtal enskilde fiskare sökt utöfva drifgarnsfiske efter sill som näring, fast hittills blott i mycket obetydlig omfattning och med väl ej heller fullt tillfredsställande utrustning.

---

*) Den Swänska Mercurius. Januarius 1756, sid. 451—462.

Vid bedömandet af drifgarnsfiskets utsigter med hänsyn till de bohuslänska förhållandena har man ej såsom sig bör aktat på den så betydande skilnaden mellan inom- och utomskärsfiske med drifgarn efter sill. Väderö- och Kosterfjordarne böra nemligen under den del af året, då hafsillen står inne uti dem, d. v. s. vintren, lemna god fängst åt drifgarnsfiskarena, på samma sätt som fler af Skotlands fjordar göra det under samma tid; men detta fjordfiske med drifgarn lemnar naturligen inga vare sig stora eller billiga fångstmängder. Utomskärsfisket i stor omfattning med drifgarn i öppna hafvet kräfver deremot i regeln vida större och dyrbarare utrustning med drägtigare båtar eller fartyg samt långt talrikare garn, och är under vintren alltid osäkert, så att det f. ex. icke ens vid skotska ostkusten ännu kunnat bringas upp till någon större betydenhet, oaktadt der finnes duglig materiel, öfvade fiskare och de yppersta afsättningsförhållanden *). Drifgarnsfisket efter hafssillen kan sålunda hos oss ifrågasättas ega rum på *fyra* till sin både beskaffenhet och ekonomiska betydelse helt olika sätt, nemligen 1:o) inomskärs under vintren uti större och raka fjordar sådana som f. ex. Kosterfjorden med vanlige makrillfiskebåtar och ett mindre antal garn, 2:o) utomskärs såsom kustfiske under slutet af sommaren och förra hälften af hösten före det ymniga inomskärsfiskets början utanför södra skärgården med liknande svagare utrustning för ringare fångst till för-

---

*) Jfr Report by the commissioners of the fishery board: Scotland: of their proceedings in the year ended 31 december 1880. Edinburg 1881. sid. 4 („The winter herring fishery did not contribute much to the returns of the year. A herring fishery can never be prosecuted at that season upon the outer coasts of Scotland except at intervals, the frequent severity of the weather preventing it“). Jfr vidare Löberg, O. N. Norges Fiskerier. Kristiania 1864, sid. 36. — Det försök, som vid norska vestkusten förra året gjordes af holländske fiskare, i afsigt att åvägabringa ett vinterfiske efter sill med drifgarn utanför nämnda kust, misslyckades, trots den ypperliga utrustningen, fullständigt [Morgenbladet. Kristiania 1883. N:o 88 (A). Stockholms Dagblad, 1883, N:o 76, sid. 3. Buch, S. A., Indberetning om de i 1883 udførte praktisk videnskabelige Undersøgelser over Vaarsildfisket. Kristiania 1883, sid. 14. Norsk Fiskeritidende, 1884, sid. 58].

säljning med hög sällsynthetspremie, och 3:o) utomskärs såsom kustfiske under den tid, sillen står på för fisket tjenligt afstånd från kusten, med större och drägtigare båtar samt med talrika garn för fångst i verkligt stor omfattning såsom vid skotska ostkusten samt 4:o) utomskärs såsom storsjöfiske under den del af året, sådant kan med förmon idkas i Skagerack och Nordsjön, med för fångstens längre bevarande och mer eller mindre fullständiga beredning till handelsvara ombord lämpliga fiskefartyg, på sätt holländarne eller engelsmännen utöfva denna näringsform. Af dessa fiskesätt kunna de två förstnämnda synbarligen icke varda af någon större ekonomisk betydelse för bohuslänska sillfiskebedriften.

Drifgarnsfisket inomskärs kan, då de fjordar, å hvilka dess användning i nämnvärd omfattning är möjlig, icke erbjuda utrymme nog åt ett stort antal fiskande, naturligtvis icke heller gifva upphof åt något verkligt betydande fiske samt har dessutom att uthärda en så stark medtäflan från icke blott vadfisket vid stränderne utan äfven från fisket med sättgarn*) och snörpvadar att det synbarligen, med undantag till äfventyrs för Kosterfjorden, knappast kan ega några större utsigter för sig. Inne på sistnämnda stora och djupa fjord bör nemligen drifgarnsfiske efter sill kunna, till följd af den lugnare sjön derstädes, bedrifvas under vintren med jemförelsevis mindre stor och dyr utrustning, samt, då sillen der ofta går samlad i tätare stimmar, ändock kunna gifva jemförelsevis riklig fångst; men deraf är man ej, såsom dock prof. F. A. Smitt gjort, berättigad att draga några slutsatser vare sig om lika godt utfall med hänsyn till fiske med samma svaga materiel utomskärs eller om ett fiskets än bättre utfall i proportion derefter, i händelse lika stort

---

*) Sättgarnen kunna f. ex. fånga sillen, då hon går för djupt för att kunna nås af drifgarnen, men äro knappast användbara, då sillen står öfver ett så stort djup, som Kosterrännan erbjuder, utan äro de i Kosterfjorden f. ex. inskränkta till sidogrunden.

antal garn, som skottarne begagna för sitt utomskärsfiske under sommaren, komme att användas, och aldra minst att göra detta med afsigtligt förtigande af platsen hvarest ock förhållandena under hvilka de till grund för beräkningarne lagda fångsterna gjorts. Fördelaktigheten hos drifgarnsfisket inomskärs ligger väsentligen deruti att man med ringa utrustning kan nå en i jemförelse med det i materielen nedlagda kapitalet större fångst än utomskärs med en långt kostsammare materiel*). Lika litet som man kan använda samma stora garnmassa inom- som utomskärs, lika litet skulle en svagare båt med tre mans besättning förmå intaga en så stor drifgarnslänk, fullsatt med sill, som den skotske utomskärsfiskaren plägar begagna. Erfarenheten från Skotland vitnar ock hur helt olika fjordfisket ter sig i jemförelse med fisket i öppna hafvet.

Drifgarnsfisket åter såsom kustfiske utomskärs med billig utrustning (ett ringare antal garn och befintliga makrillfiskebåtar) kan tydligen icke heller nå en nämnvärd betydenhet annat än på sin höjd såsom en till äfventyrs blifvande fostrarinna af ett mer utveckladt drifgarnsfiske sådant som det engelska eller skotska. Detta mindre drifgarnsfiske finge ock antagligen gifva vika för ett sådant kustfiske i stort, i händelse ett dylikt komme till stånd, och det kan dessutom, äfven om detta, såsom antagligt är, ej sker, få en rätt svår täflan att uthärda med både sättgarn och snörpvadar, i synnerhet som dess hela tillvaro är grundad på den obetydliga fångstmängdens försäljning med stor sällsynthetspremie till högt uppdrifna pris. Detta fiske måste naturligen försiggå under slutet af sommaren och början af hösten före sillens insteg uti skärgården, då hon gemenligen plägar stå utanför södra halfvan af länets

*) Härutinnan ligger ock förmonligheten af drifgarnsfisket uti Öresund och om än i något mindre grad vid södra och östra Skånes, Blekinges och Gotlands kuster. Med billig utrustning och äfven för det öfriga kustfisket användbara båtar kan fiskaren nemligen nöja sig med jemförelsevis obetydliga fångstmängder.

kust. Huruvida det kan löna sig, är väsentligen beroende deraf om nöjaktig fångst, som låter realisera sig för tillräckligt höga pris, kan erhållas under den jemförelsevis korta del af året, detta fiske är möjligt att utöfva, hvilket åter är beroende af den rådande väderleken, antalet fiskande, tillförseln från fiskare med andra redskap samt tiden, när sillen gör sitt insteg uti skärgården. Ju snarare nemligen sillen ingår uti skärgården efter anländandet till norra Kattegat eller östra Skagerack och ju flere fiskare eller fiskesätt, som täfla om fångsten utomskärs, ju sämre ställa sig utsigterna för detta mindre drifgarnsfiske. De hittills gjorda försöken med detta fiskesätt hafva ej varit så lönande att de lockat till någon nämnvärd efterföljd *). Detta slags fiske torde dock kanske kunna drifvas uti mycket ringa omfattning äfven under mellanperioderne för fångst af kustsill till rökerierna och sålunda erbjuda ett fiske, liknande det vid Yarmouth idkade lilla obetydliga fisket efter sådan kustsill („long-shore-herring“), som kan försäljas till ovanligt högt pris **).

Drifgarnsfisket såsom kustfiske utomskärs *i stort* med kostsammare utrustning, sådan som den för skotska ostkustfisket använda, har man på senaste tiden gemenligen velat framhålla såsom det rätta mönstret för den bohusländska sillfiskebedriften. Det skotska ostkustfisket besitter ock många i hög grad tilltalande förmoner. Det är nemligen det enda drifgarnsfiske efter sill i verkligt *stor* omfattning, vid hvilket fiskarena i regeln sjelfve ega den materiel, med hvilken de fiska, och som sålunda icke utbildat sig till storfiske, hvarförutom det såsom kustfiske i jemförelse med det holländska s. k. „stora“ fisket erbjuder förmonen af en arbetets fördelning i fråga om fångsten och

---

*) Jfr Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1883, N:o 221.

**) Nall, J. G., Great Yarmouth and Lowestoft. London 1866, sid. 304, 392. — Buckland, F., Report on the herring-fisheries of Scotland. London 1878, sid. 184. — Nationalekonomiska Föreningens förhandlingar 1883, sid. 41—42.

dennas beredning till handelsvara samt en deraf följande mycket högt utvecklad salterinäring. Det finnes allt så skäl nog för en undersökning af denna näringsforms användbarhet och utsigter i Bohus län med hänsyn till såväl de fysiska som ekonomiska förhållandenas olika kraf. Man har nemligen, utan att dock kunna anföra något det ringaste skäl derför, påstått, att Skagerack lämpade sig bättre för ett drifgarnsfiske efter sill i stort än kanske någon annan trakt. De försök med sådant fiske, som der gjorts, hafva likväl ej bekräftat detta påstående, utan tvärtom ådagalagt, att Skagerack med hänsyn till både årstiden, då fisket kan försiggå, och läget på lovartssidan af en kust kräfver snarare en starkare än en svagare utrustning, än den skottarne begagna, ett förhållande som af utgifvaren städse framhållits och som äfven vunnit bekräftelse från de norska drifgarnsförsöken under liknande förhållanden*). Skagerack erbjuder vidare endast en smal remsa af kustgrund utmed bohuskusten, under det att utanför Storbritanniens ostkust finnas sådana grund af den mest kolossala utsträckning, en omständighet som för näringsutöfningen är af den aldra största betydelse, dels emedan sillen öfver dylika kustgrund enligt fiskares erfarenhet oftare skall höja sig till åtkomlighet för garnen eller åtminstone oftare träffas samlad i tätare stimmar, än öfver de stora djupen**), och dels emedan dessa grund gifva lägenhet till ett omfattande bankfiske under den del af året, fiskarena ej idka sillfiske. Bohus län ligger vidare för aflägset från Nordsjön med dess rika fiskegrund för att det skulle vara möjligt att från bohuskusten, på samma sätt

*) Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme. Aarsberetning 1883, sid. III. — Den betydande ångbåtsfarten i Skagerack torde ock föra med sig behöfligheten af sådan starkare anordning med garnen som fiskarena från Yarmouth och holländarne använda.

**) Denna fiskareerfarenhet vederlägges ingalunda deraf att sillen äfven fast i ringare mängd fångas öfver större djup och aldra minst deraf att dylika fångster erhållas inomskärs, då sillen står tätare samlad i en djup fjord sådan som Kosterfjorden. — Jfr vidare Nordisk Tidsskrift for Fiskeri. VII, sid. 271—272.

som från skotska ostkusten, idka bankfisket såsom kustfiske å dem, utan får bohusläningen derför hålla sig med en särskild kostsam uppsättning af för kustfiske med drifgarn olämpliga bankskutor för fisket i Nordsjön. Tager man nu vidare i öfvervägande de rådande ekonomiska förhållandena, skall man finna, att det redan måste vara för våre fiskare svårt att kunna anskaffa sig den för detta drifgarnsfiske nödiga materielen, enär en dugande skotsk drifgarnsbåt med tillbehör kostar 7000 till 9000 kr.*) och man i Bohus län, såsom ofvan nämnts, snarare behöfver en kraftigare än en svagare utrustning än vid skotska ostkusten. Derjemte må man taga i betraktande, att den skotske fiskaren förmår hålla sig med denna materiel derigenom att han, dels kan använda både båt och garn vid flera efter hvarandra följande sillfisken vid Storbritanniens kuster, dels den öfriga delen af året har lönande bruk för sin drifgarnsbåt vid bankfisket, hvilket äfvenledes till alldra största delen åtminstone bedrifves såsom kustfiske, under det att den bohuslänske fiskaren skulle kunna använda en sådan dyrbar materiel blott under det enda sillfisket i sjelfva Skagerack samt båten dessutom väl äfven under makrillfisket, en användning som dock synes nog ringa för att kunna betäcka de dyra anskaffnings- och underhållskostnaderna. Härtill komma dels den i både fysiskt och ekonomiskt hänseende ofördelaktigare årstiden för sillfisket, dels de vida sämre afsättningsförhållanden, den bohuslänske fiskaren har att tillgå för sin fångst både under sillfisket och framför allt under det öfriga hafsfisket. De fleste af de skotske fiskareståderne ega nemligen direkt jernvägsförbindelse med de stora skotska och engelska städerna och derigenom äfven en oafbruten afsättningsmöjlighet, hvartill intet motsvarande nu står den bohuslänske fiskaren

*) Enligt "the british fisheries directory 1883—84", sid. 193, kostar en första klassens skotsk drifgarnsbåt 300 £, hvartill komma 30 £ för diverse tillbehör och 211 £ 5 sh. för garnen eller tillsammans 541 £ 5 sh. (d. v. s. 9,829 kr. 12 öre).

till buds*). Den skotska sillens goda namn i marknaden utgör ock ett slags premium å sillfångsten, som den bohuslänske drifgarnsfiskaren länge om ej alltid måste sakna. Det bohuslänska inomskärsfiskets sill måste nemligen trycka ned priset å bohussillen i allmänhet och bidraga till att sänka hennes anseende. Den bohuslänske drifgarnsfiskaren skulle vidare i motsats mot den skotske hafva att uthärda en mycket betydande konkurrens icke blott från det rika inomskärsfisket, hvilken täflan i synnerhet under det skede af perioden, då sillen tidigast ingår i skärgården och äfven der erhålles af ganska god beskaffenhet, måste verka nästan tillintetgörande, utan kanske äfven från ett, om än mindre regelbundet utomskärsfiske med snörpvad, som trycker ned priset å fångsten. Den bohuslänske drifgarnsfiskaren får sålunda med en fångstmateriel af ungefär samma beskaffenhet och minst samma kostnad som skottens i verkligheten kämpa mot vida större både fysiska och ekonomiska svårigheter, än de personer, som så ifrigt förordat ett bohuslänskt sillfiske efter skotskt mönster, gjort sig besvär att taga reda på eller velat erkänna. Härtill kommer ytterligare att en sådan näringsform kräfver i förhållande till fångstmängden allt för dyrbar materiel och allt för talrike fiskare samt endast jemförelsevis mycket långsamt kan utvecklas till stor betydenhet, olägenheter som för ett blott periodiskt sillfiske liksom för den skärgård, der det går till, måste te sig ganska allvarsamma**). Det myckna talet om att drifgarnsfisket efter skotskt mönster i östra Skagerack skulle lemna en alldeles särskildt utmärkt sill, är mångfaldiga gånger ve-

---

*) Bättre skulle det visserligen i afseende på sistnämnda förhållanden ställa sig för den bohuslänske drifgarnsfiskaren, om de ifrågasatta jernvägsuthamnarne vid Hirtshals och Tyborön komme till stånd; ty från dem blefve han i tillfälle idka ett omfattande kustfiske äfven i Nordsjön; men detta blefve dock ett fiske från fremmande hamn, af hvilket väl vinsten till allt för stor del kanske blefve utländingens.

**) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 94, 96—97, 110—111. — Jfr vidare: Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohuslänska sillfisket, sid. 28—30, 41—42. — Nationalekonomiska Föreningens förhandlingar 1883, sid. 35.

derlagdt *), fast obestridligt torde vara att drifgarnsfisket utanför södra skärgården bör lemna en stor procent af den höstlekande inmatsillen, på samma sätt som garnfisket under senhösten och vintren lemnar en vida större procent af den vinterlekande inmatsillen, än fisket med de vanliga stäng- och dragvadarna, hvilka lemna en öfvervägande mängd af slosill och mellansill. Att drifgarnen, trots det att de sila ifrån en del smärre sill, dock ej underlåta att fånga vare sig slosillen eller mellansillen, derpå lemnar förra årets sillfiske vid skotska ostkusten och i synnerhet utanför Caithness nog talande bevis **). Förmonen att lemna en större procent inmatsill delar drifgarnen dock med sättgarnen och snörpvadarna, och är detta sålunda alls icke någon fördel uteslutande för drifgarnen ***). Det är emellertid, från ekonomisk synpunkt sedt, ingalunda gifvet, att just denna sistnämnda förmon bör bestämma näringsutvecklingens riktning; ty myckenheten är i fråga om sillen långt mer betydande än beskaffenheten, då en tunna inmatsill i regeln har vida lägre värde än två tunnor sill af de s. k. lägre märkena. Sillens värde må för öfrigt icke beräknas efter de pris, som med hög sällsynthetspremie stundom betalts för smärre mängder, när tillförseln varit ringa. — Ett uti intet hänseende berättigadt påstående är vidare det af prof. F. A. Smitt förespeglade hoppet om ett ständigt rikt sillfiske med drifgarn utanför bohuskusten i östra Skagerack; ty den ensamt

---

*) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 98—99. — Anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel, sid. 32—33, 34. — Det är ett i bohuslänska skärgården väl kändt förhållande, att f. ex. krok- eller vadfångad makrill är med hänsyn till smaken att föredraga framför i drifgarn erhållen makrill, hvilken senare fått en sämre smak af sitt långsammare dödssätt.

**) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 88—89.

***) Att sättgarnen, i synnerhet om de äro försedda med stora maskor, lemna en mer jemn och "vald" fångst, än kanske något annat redskap, är sedan gammalt kändt (Oedman, J, Chorographia bahusiensis, sid. 36) och äfven här ofvan framhållet. Snörpvaden åter har hos oss genom sina i verkligheten rika fångster af inmatsill, tillhörande den vinterlekande sorten, lemnat bevis för att denna sistnämnda sillsort förekommer vida ymnigare, än man förut hade förestält sig.

ymnigt förekommande hafssillens blott semisekulärtperiodiska besök i nämnda hafstrakt äro nöjaktigt bevisade genom erfarenheten från såväl perioder som mellanperioder, hvilke sistnämnde städse företett en genomgående brist på sådana silltecken, som antyda förekomsten uti ifrågavarande hafstrakt af stora sillmassor*), hvarförutom alla försök under desse mellanperioder med fiske efter sill misslyckats. För att emellertid styrka det felaktiga antagandet, har en rent af orimlig uppgift om hafssillens lek "i Djupa rännan och vid dess branter" och sålunda "i öppna hafvet utanför Bohus läns kust på der rådande stora djup och *blöta* lerbotten" satts ihop**), hvilken uppgift dock genom sin fullt uppenbara oriktighet torde medföra en verkan alldeles motsatt den beräknade. Det torde dessutom vara sjelfklart, att man ej deraf, att hafssillen under en fiskeperiod låter i t. o. m. den rikligaste mängd fånga sig i östra Skagerack med drifgarn, är berättigad att sluta till ett liknande förhållande under mellanperioderne. — Huruvida ett kustdrifgarnsfiske i *stort* hos oss kan under en närmare framtid komma till stånd, är, då detsamma kräfver vida större kapital för utrustningen, än våre fiskare i allmänhet hafva tillgång till, beroende dels deraf om våre kapitalister i nödig omfattning vilja inlåta sig på en sådan affär som att utan fullgod säkerhet förskottera detta kapital eller om vadfisket så småningom förmår lemna detsamma, hvilket tvifvelsutan vore bäst, dels deraf om de ofvan framhållna svårigheterna och olägenheterna kunna öfvervinnas. Detta fiske förutsätter dessutom, såsom ofvan nämnts, fullt ordnade och goda afsättningsförhållanden samt en så talrik mängd af egentlige

---

*) Jfr f. ex. LUNDBECK, O., Anteckningar rörande bohusländska fiskerierna, sid. 29—30. — De motsatta uppgifter, som så ofta framhållits af ifrarne för prof. NILSSON's oriktiga hypoteser om de bohusländska sillfiskeförhållandena, äro grundade på iakttagelsen af s m ä r r e mängder af oftast mindre kustsill.

**) SMITT, F. A., Berättelser till civildepartementet d. 25 oktober 1880 och d. 2 februari 1883.

yrkesfiskare, att de hos oss behöfde tagas från andra näringar till dessas skada, i händelse detsamma enligt den officielt uttalade önskan skulle hastigare bringas till stånd. Detta senare kan väl för öfrigt under de i Bohus län nu rådande förhållandena knappast ens gå för sig, utan måste der sannolikt hvarje utveckling i den riktningen ega rum helt långsamt till följd af vadfiskets större lockelser och förmoner, yrkesfiskarenas fåtalighet*), afsättningens mindre fördelaktighet, bristen på nödigt kapital m. m. Det är också väl kändt från förra århundradet, att vadfisket, när det artar sig gynsamt, lockar fiskarena att öfvergifva de andra fiskesätten, hvilka dels äro mindre gifvande och förmonliga, dels, hvad åtminstone drifgarnsfisket utomskärs vidkommer, äfven förenade med mer risk. En vadfiskare, som erhållit en rik fångst ett år, kan lättare tåla ett eller ett par års dåligt fiske än en drifgarnsfiskare; ty den förres behållning i händelse af ymnig fångst är mångfaldigt större än den senares. Då nu en vadlott i allmänhet kostar blott 200 till 300 kr. så skulle deremot en lott uti en lämplig och väl utrustad drifgarnsbåt efter skotskt mönster kosta ej obetydligt öfver 1000 kr. Det är klart, att vadfiskarenas billiga utrustning och i lyckliga fall mångfaldigt rikare fångster**) skola draga fiskarena från drifgarnsfisket till att företrädesvis egna sig åt vadfisket. Skulle nu vadfisket inomskärs arta sig gynsamt eller snörpvaden liksom i Norra Amerika komma till användning äfven utomskärs, torde utsigterna för ett drifgarnsfiske i verkligt *stor* omfattning efter sill i Skagerack och norra Kattegat icke heller vara eller blifva synnerligt stora. — Ser man nu efter, hur de med så rikligt under-

---

*) Redan denna våre yrkesfiskares fåtalighet utgör ett mer än tillräckligt hinder för realiserandet i en handvändning af prof. Smitt's planer och vederlägger påståendet om möjligheten af att kunna helt hastigt åstadkomma ett stort, flera millioner kronor afkastande drifgarnsfiske efter sill från bohusländska skärgården.

**) Exempel finnes derå att en vanlig dragvad fiskat för öfver 22,000 kr. och en snörpvad för omkring 30,000 kr., allt under en och samma vinter.

stöd af allmänna medel utförda försöken att införa ett drifgarnsfiske, liknande det skotska, utfallit, skall man snart finna, att intet af dem hittills lemnat ett enda afgörande bevis *för* nämnda fiskes ekonomiska användbarhet uti östra Skagerack. Detta fiskes sjelftagne målsman, prof. SMITT, har sålunda å ena sidan måst medgifva, att ifrågavarande fiskesätts användbarhet hos oss kräfde en fångsttid af sju och en half veckor med "endast 500 kronors inkomst i veckan" *), men å andra sidan ej heller kunnat åstadkomma ett liknande inkomstresultat mer än blott under *en* (säger 1) enda vecka under samma fisketid, och äfven detta blott derigenom att den obetydliga fångsten kunnat försäljas med mycket hög sällsynthetspremie. Den veckans fångst har man emellertid märkligt nog framhållit såsom ett afgörande bevis, oaktadt det från alla de stora drifgarnsfiskena är väl bekant, att den hufvudsakliga fångsten vanligen bekommes under blott en kortare del af fisketiden och ej jemnt fördelad under denna. Att en båt gör nästan hela sin fångst för fisketiden under blott en enda vecka, är något ingalunda ovanligt. Särskildt är fångsten under den till högst ett par månader uppgående egentliga fisketiden vanligen blott helt obetydlig under de första och sista veckorna af denna tid. Vidare har inomskärsfångst samt blott beräknade värden, till hvilka fångsten ej kunnat realiseras, tagits med i räkningen, och ändock har man ej kunnat på långt när få ihop det "medelvärde af ett års drifgarnsfiske efter sill vid Bohus län, som ingalunda öfverdrifvet torde kunna beräknas till 4000 kr. för hvarje lämplig och välrustad båt", hvilket prof. SMITT enligt af honom uppgjord "lågt tilltagen beräkning" förklarat vara en lätt småsak att ernå **). Orsaken till det uppenbara misslyckandet af de gjorda försöken torde dock

*) SMITT, F. A., Inom- eller utomskärs. I. Stockholm 1882, sid. 4.
**) Berättelse till civildepartementet i början af år 1881 (Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1881, N:o 33). — Märkligt nog anser prof. SMITT de bohuslänska bankskutorna såsom "lämpliga" för detta så lönande drifgarnsfiske i stort efter sill.

kanske uti ej ringa mon härröra af det planlösa och oefterrättliga sätt, hvarpå de utförts. Vid bedömandet af dylika försöks utfall får man ej låta vilseleda sig af deras blott tekniska utförbarhet eller af storslagna puffar i tidningarne eller af sanna förhållandet mer eller mindre döljande berättelser, utan blott och bart hålla sig till de fakta, som äro oundgängliga för sakens afgörande. Härför åter är nödigt, att känna dels utrustningens beskaffenhet och kostnad samt båtmanskapets antal, dels den utomskärs erhållna fångstens storlek och beskaffenhet (med hänsyn särskildt till de olika i marknaden kända sillsorter, af hvilka den består, uttryckt i procenttal af det hela) samt det verkliga pris, den betingat vid försäljningen, och de förhållanden, under hvilka detta pris erhållits. Blott helt godtyckligt uppgifna affektionsvärden å fångsten, hvilken senare ingen vill betala ett motsvarande pris för, lemna föga ledning för omdömet, men hafva tjenat att vilseleda både allmänhet och regering. Ej heller får inomskärsfiskets afkastning härvid i hemlighet tagas med i räkningen, enär ju endast ett jemförelsevis ringa antal drifgarnsfiskare kunna deltaga i fjordfisket med sin materiel, hvadan detsamma sålunda icke är påräkneligt för drifgarnsfisket i stort. — Ett förhållande af vigt för denna frågas bedömande, hvilket man hittills försummat att taga i öfvervägande, är att drifgarnsfisket efter hafssill i norra Kattegat och östra Skagerack sannolikt ter sig olika förmonligt under olika skeden af fiskeperioden, i likhet med hvad äfven, om än mindre tydligt, egt rum vid skotska ostkusten, hvars sillfiske, som äfven är i ett visst afseende periodiskt, upparbetade sig till betydenhet under ett skede af fiskeperioden, då inmatsillen gick nära intill kusten, så att fisket der („inshore“) kunde idkas med svagare utrustning, än nu under ett annat skede, då sillen måste sökas längre från land, är behöflig. Det nu innevarande skedet af vår bohusländske fiskeperiod är ock det, som för ett börjande drifgarnsfiske från bohuskusten erbjuder de största

förmonerna, hvadan fiskeförsökens utfall äro märkliga nog. — Det så ytterligt skarpa klander, som af prof. Smitt så talrika gånger både offentligen och enskildt riktats mot utgifvaren för det han ej mäktat införa ett drifgarnsfiske i stort efter sill uti östra Skagerack, oaktadt han ej haft något det ringaste anslag af allmänna medel att tillgå för ens det aldra enklaste fiskeförsök, kommer sålunda att återfalla på bemälde professor sjelf, som fått de behöfliga anslagen stälda till sitt förfogande, men ändock ej förmått åstadkomma något af allt det, som han förebrådde utgifvaren att icke hafva såsom en helt lätt sak genomfört redan *före* fiskeperiodens början med vintren 1877—78.

Drifgarnsfiske slutligen såsom storsjöfiske har, såsom ofvan meddelats, fordom utgjort det främsta föremålet för sträfvandena till det svenska hafsfiskets förkofran, och det torde ännu ej vara öfvergifvet såsom en de exklusive drifgarnsvännernes kanske sista tillflykt, sedan deras andra planer ej efter önskan lyckats. Storsjöfisket efter sill med drifgarn har till följd af utrustningens kostsamhet alltid bedrifvits såsom storfiske, d. v. s. såsom en rederiaffär i det större kapitalets tjenst. Det har utvecklat sig i tvänne skilda riktningar, nemligen det holländska s. k. "stora" sillfisket med fullständig saltning af sillen ombord ("zouthä-ringvisscherij") och det från Yarmouth och Lowestoft idkade sillfisket med sillens blotta rundsaltning ombord för senare beredning i land hufvudsakligen genom rökning. Den förra riktningen har följts af fransmän och tyskar vid deras sillfiske i Nordsjön och den senare tillämpas äfven af holländarne vid deras s. k. "lilla-" eller "kustsillfiske" i södra Nordsjön ("steurharingvisscherij"). Det "stora" holländska sillfiskets användning har, enligt den i det föregående lemnade historiken öfver drifgarnsfiskets införande i Bohus län, i mindre omfattning försökts äfven hos oss af några bolag, men utan att kunna, trots det af staten lemnade understödet, gifva upphof till någon varaktig näring, en erfarenhet som

man likaledes fått göra af dylika försök i Danmark, Norge, Skotland och England. Endast i Frankrike har det lyckats att med storartade uppoffringar från staten införa denna dessutom af betydande tullskydd der gynnade näringsform. I Tyskland hafva försöken i denna riktning visserligen ej ledt till önskadt resultat, men ett bolag, som idkar fisket efter holländskt mönster med ett dussin fartyg, finnes dock sedan 1872 till uti Emden. Det har emellertid, trots det betydande tullskyddet och andra förmoner, aldrig förmått lemna aktieegarne någon den ringaste utdelning samt har endast genom statens mellankomst med ett räntefritt lån å 150,000 mark kunnat räddas från total undergång. Aktierna säljas ock för en tredjedel af hvad de kostat. Fisket har hittills endast lemnat en årlig fångst af högst bortåt 7000 tunnor och synes endast mycket långsamt kunna utvecklas till någon större betydenhet*). Då man emellertid för ett par år sedan väckte förslag om ett hastigt ökande af den tyska sillfiskeflottan genom aktieteckning, yttrades derom från sakkunnigt håll att de affärsmän, som läto locka sig dertill, komme att göra förlust derpå**).

Det företrädesvis s. k. holländska fiskesättet kräfver större och dyrbarare utrustning, erfarnare och mångsidigare i näringen inöfvade fiskare än något annat fiske samt derjemte sträng disciplin ombord å fiskefartygen och duglig ledning från rederiorten, om det skall kunna gå med vinst. I Holland anser man sålunda tvifvelsutan med rätta, att har man icke tillgång till en dugande fartygsskeppare och en lämplig bemanning så är ej lönt att utrusta ett fartyg för detta fiske. Föga utsigt finnes emellertid att hos oss nu kunna införa detta fiskesätt, som förefaller våre fiskare allt för trälaktigt och som kräfver ett kapital för hvarje fartyg

---

*) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 58—60. — Jfr vidare Beilage zu N:o 282 der Hamburgischen Börsenhalle, 1883. — Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1883, N:o 285 (A).

**) Deutsche Fischerei-Zeitung, 1883, N:o 12, sid. 91—92.

af åtminstone 45,000 kr.*), en summa mångfaldigt öfverstigande våre fiskares förmåga. Bolagsformen, använd i afsigt att från förstone draga det stora kapitalet till näringen, har åter för en slik närings första åvägabringande och kraftigare utveckling ingenstädes visat sig förmonlig, och synes för öfrigt blott i Holland hafva under särskildt den senaste tiden i en fast väl långt i från öfvervägande inflytelserik omfattning kommit till begagnande för den af gammalt befintliga fiskebedriftens vidare utveckling. Då man dessutom i Bohus län ej kunnat förmå storsjöfiskarne ens att nödigt bereda torsk och långa ombord å sina bankskutor, så finnes säkerligen än mindre utsigter att kunna förmå dem salta sill ordentligt ombord å fiskefartygen, i synnerhet som drifgarnsfisket med den långa drifgarnslänkens intagande är ett ytterst ansträngande arbete. Detta fiske kan ej heller hos oss som i Frankrike och Tyskland uppmuntras genom tullskydd, ty Sverige är för folkfattigt för att ett dylikt skulle kunna spela någon rol. Det måste ock bedrifvas icke så mycket i egna farvatten som i vestra Nordsjön, der bohusläningen dock måste utöfva sin näring under mindre fördelaktiga förhållanden än de fiskare, som fiska från fransk, holländsk eller tysk hamn, der desse senare med långt större förmon, än hos oss är fallet, kunna afsätta åtminstone en större del af fångsten. Så dyrbara fiskefartyg måste nemligen hållas i verksamhet åtminstone största delen af året, och de användas derför gemenligen ock under årets första hälft för bankfiske med backor eller bomsläpnät**). Man må ej heller förgäta,

*) Der holländische Härings-und Frischfischfang. Emden 1871, sid. 9, 11.

**) Bomsläpnätet eller skrapnätet är icke ett not- utan ett ulkeredskap och kunde derför kanske lämpligast benämnas storulke eller flundreulke. Det motsvarar fransmännens chalut, engelsmännens beamtrawlnet, holländarnes scrobnet och tyskarnes Schleppnetz. Det är icke att förvexla med den i Sverige sedan gammalt kända segelnoten, som är ett verkligt notredskap och motsvarar fransmännens eissauge och gangui, engelsmännens ottertrawlnet och tyskarnes Braddengarn. Segelnoten kan äfven ställas så att den går mer eller mindre nära ytan, i stället för att såsom bomsläpnätet städse följa bottnen.

att räntan är högre hos oss än i Holland och att man här i Bohus län sålunda, ehuru utsigterna äro sämre och förhållandena i allt ogynsammare, icke dess mindre behöfver *större* afkastning än i Holland, för att ett dylikt storfiske skulle löna sig. De ekonomiska och sociala förutsättningarna för ett dylikt fiskesätts trefnad och hastiga utveckling till betydenhet saknas ännu fullständigt i Sverige, hvarförutom detsammas införande ej skulle ega någon större betydelse med hänsyn till det periodiska sillfisket i östra Skagerack, hvilket sistnämnda tvärtom nu liksom på 1700-talet skulle hota det holländska fiskesättet med undergång genom att locka fartygsbesättningarne ifrån detsamma såsom för mödosamt ock för litet lönande, i händelse det emot förväntan komme till stånd.

Något litet större utsigter har då förslaget att använda det af storsjöfiskarena från Yarmouth och Lowestoft använda fiskesättet. Detta kräfver nemligen en mindre kostsam utrustning, uppgående till föga mer än två tredjedelar af hvad det holländska fiskesättet kräfver för hvarje fartyg*), samt då den fångade sillen endast ogälad strösaltas, långt ifrån samma mångsidiga skicklighet hos fiskarena, hvarjemte det tydligen ock är vida mindre ansträngande och trälaktigt. Det förutsätter emellertid för att löna sig erfaren och kraftig ledning från rederiorten samt duglige fartygsskeppare, som förmå upprätthålla disciplinen ombord och i grund känna yrket, och dessutom såsom hufvudvilkor nöjaktiga afsättningsförhållanden för fångsten. Fisket måste nemligen bedrifvas hela eller åtminstone största delen af året, och under den tid, sillfiske ej idkas, begagnas fisket efter bottenfisk med bomsläpnät. Man behöfver sålunda hafva tillfredsställande afsättning först för den rundsaltade sillen till rö-

---

*) Enligt "the british fisheries directory 1883—84", sid. 192—193, belöper sig kostnaden för ett fiskefartyg med utrustning och allt till från 1769 till 1895 £ och med fullständig utrustning äfven för fisket med bomsläpnät till bortåt 2000 £. Ett £ motsvarar 18 kr. 16 öre.

kerierna och vidare för den med bomsläpnät gjorda och på is förvarade fångsten. För en fångst i stort har man sålunda endast utländska jernvägsuthamnar att tillgå för afsättningen, och fisket med bomsläpnät är dessutom hänvisadt till Nordsjön äfven med hänsyn till fångsten. (Att använda detsamma i Kattegat, torde svårligen i större omfattning kunna löna sig, hvarförutom ett mindre kostsamt fiske med segelnot eller skäddevad der säkerligen faller sig lämpligare). Vid närmare granskning skall man ock snart finna, att ifrågavarande fiskesätts införande under nu förhandenvarande förhållanden hos oss i stor omfattning egentligen innebär, att svenska rederier skulle utrusta fiskefartyg för fångst uti Nordsjön sida om sida med nordsjömakternes fiskare och med afsättning af fångsten på de nordsjöhamnar, der desse fiskare höra hemma. Tvifvelsutan skulle det på det hela taget också vara förmonligare att fiska i sydvestra Nordsjön och sälja sillfångsten färsk i de engelske fiskarehamnarne, än att fiska närmare hemmet och föra fångsten hem till Sverige och derifrån åter utföra densamma såsom rökt sill till England eller Belgien. Det skall säkerligen ock visa sig vara i regeln förmonligare att idka detta storsjöfiske närmare den utländska afsättningsorten än det egna hemmet, hvarför ett sådant fiske, i händelse det kommer till stånd, allt mer måste arta sig till ett försök att kunna täfla med fremmande fiskare i desses gamla men af våre fiskare föga eller intet kända fiskevatten. — Den ifrågasatta anläggningen af de ofvan omnämnda jernvägsuthamnarne vid Hirtshals och Tyborön samt den nya jernvägen till Kuxhaven böra dock helt visst öka utsigterna för det ifrågavarande fiskesättets införande äfven i östra Nordsjön med Skagerack. Man må dock vid bedömandet af dess utsigter icke förgäta, att Skagerack och östra Nordsjön icke erbjuda lika förmonliga förhållanden för sillfisket som sydvestra Nordsjön samt att afsättningsförhållandena äro vida bättre vid Englands och Hollands än vid Tysklands och Skandinaviens

jernvägsuthamnar. Vid Yarmouth har denna här nu ifrågavarande fiskeform fordomtima så småningom utvecklat sig ur kustfisket derigenom att duglige fiskare svingat sig upp till fiskefartygsredare, som genom fortsatt ihärdigt arbete och sparsamhet förmått att utrusta allt bättre och starkare fartyg för bedriften. Bolagsformen för en dylik närings första åvägabringande hålles deremot allmänt nog för oduglig. Det må emellertid vara möjligt och t. o. m. att hoppas, det ett dylikt fiskesätt måtte under nu innevarande bohuslänske sillfiskeperiod kunna utveckla sig ur det bohuslänska kustfisket. Man skulle i sådant fall kunna låta fiskefartygen under en del af året fiska sill och makrill i Skagerack med drifgarn och väl äfven med snörpvad samt den återstående delen af året använda dem för fiske med backor, bomsläpnät eller drifgarn i Nordsjön. En sådan utveckling kräfver emellertid att afsättningsförhållandena ordnas och förbättras genom åstadkommandet icke blott af de ofvannämnda jernvägsuthamnarne vid Jyllands vestkust, utan äfven af åtminstone ett par i direkt förbindelse med det svenska jernvägsnätet stående kraftfulla bohuslänska fiskarestäder, i enlighet med hvad af utgifvaren samt af de bohuslänske riksdagsmännen i andra kammaren under åren 1882—83 föreslagits*).

Då det skulle blifva för vidlyftigt, att här uttömmande behandla hela den vidlyftiga frågan om drifgarnsfiskets förmoner och olägenheter i allmänhet och särskildt med hänsyn till dess användbarhet för det periodiska bohuslänska sillfiskets utveckling, nödgas utgifvaren derför hänvisa till de af honom förut offentliggjorda uppsatserna öfver detta lika omfattande som svåra ämne**). Endast det vill han här

*) Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohuslänska sillfisket, sid. 16—26, 30—31, 33. — Bohusläns hafsfiske och dess framtid, sid. 22—23, 27, 29—30, 31—48. — Bohuslänsk fiskeritidskrift 1884, sid. 32—41.

**) Preliminär berättelse för 1873—74, sid. 68—69. — Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1879, N:o 10, 11; 1881, N:o 51, 286 (A); 1882, N:o 255 (A), 283 (A). — Bohusläningen, 1879; 1882, N:o 89; 1883,

ytterligare tillägga, att man ej får döma de stora utländska drifgarnsfiskena efter sill blott med ledning af några få ovanligt gynsamma års fångstresultat, sådana som de nu närmast föregående årens, utan måste man taga en längre tids medelfångst i öfvervägande samt särskildt med hänsyn till en möjlig tillämpning å de bohuslänska förhållandena icke förbise, huru de nämnda utländska fiskena kommit till stånd och utvecklat sig och hvilka förutsättningarna för deras storartade utveckling äro; ty eljes kommer man lätt nog till en alldeles felaktig uppfattning. Mycken skada för fiskerinäringen har nemligen här i Sverige tid efter annan åstadkommits genom en ytlig uppfattning hos å näringsutvecklingen inflytelserike personer och genom en ytlig framställning uti sådana med stora anspråk på sakkännedom till allmänhetens ledning offentliggjorda skrifter, hvilka oftast, utan att taga nödig hänsyn till ens de hufvudsakligaste förutsättningarna för den ena eller andra näringsformens lönande användning, dock förordat en deras användning äfven hos oss blott på den grund, att den eger rum i utlandet.

Vadfisket deremot är i Bohus län mycket gammalt. Redan de äldsta ännu i behåll varande norska lagarne innehålla nemligen bestämmelser rörande vadfiskets utöfning, och allestädes, der detta fiskesätt kunnat med förmon användas, synes det också tidigt hafva kommit i bruk*). Till förmon för garnfisket, af hvilket kronan hade lättare att

---

N:o 69 (A), 104. — Nya Dagligt Allehanda, 1882, N:o 75, 83. — Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohuslänska sillfisket, sid. 4—5, 29—30, 35—42. — Bohus läns hafsfiske och dess framtid, sid. 23—26. — Om de stora sillfiskena betraktade från nationalekonomisk synpunkt, sid. 2—5, 7—9, 11, 13—19 (Nationalekonomiska Föreningens förhandlingar 1883, sid. 28—31, 33—35, 37, 39—45). — Sveriges deltagande i internationela fiskeriutställningen i London 1883. Genmäle, sid. 11—14. — Det förestående sillfisket i bohuslänska skärgården, sid. 6—12. — Kortfattad berättelse öfver de under årtiondet 1873—83 utförda vetensk. undersökn. rör. sillen och sillfisket, sid. 70—74.

*) I den heliga skrift omtalas vadfiske sålunda äfven flerstädes. Så liknas nemligen i Mathei Evangelium (13: 47—48) himmelriket vid en vad, och af framställningen i Lukas Evangelium (5: 4—7) framgår tydligt

uppbära afgift af de fiskande för tillåtelsen att deltaga i kronans sillfiske i bohuslänska skärgården, förbjöds emellertid år 1583 att begagna vadar såsom fångstredskap vid detta fiske*). För fiske af sill och i synnerhet skarpsill voro dock vadar af intill 100 famnars längd i bruk under förra hälften af 1700-talet**), och då en ny sillfiskeperiod vid medlet af samma århundrade begynte, så skall man i början hafva fångat sillen med makrillvadar***). Under nämnde fiskeperiod nådde vadfisket som bekant en betydande utveckling hvad vadarnes storlek och antal vidkommer. Efter förre sillfiskeperiodens slut och sedan skarpsillfisket, bland annat genom den lönande anjovisberedningen af skarpsillen, började vinna i betydelse, utvecklades ock vadfisket allt mer. Man uppfann äfven för detta fiske den s. k. flottvaden, hvilken kunde ställas att gå på önskadt djup, under vattenytan eller ifrån botten räknadt, samt landas uti vadbåten i stället för vid en passande strandplats. — Då en ny fiskeperiod nu senast begynte, hade man i Norge redan från verldsutställningen i Philadelphia år 1876 hemfört den amerikanska snörpvaden, och då under vintren 1880—81 uti gränsvattnet mellan Bohus län och Norge med en dylik vad gjordes en storartad fångst på sådant afstånd från land och under sådana förhållanden, att de vanliga sillvadarna ej kunnat användas; så föranledde ryktet derom att detta nya slags redskap äfven blef infördt i bohuslänska skärgården, der man med detsamma under vintren 1882—83 gjorde högst betydliga fångster — en vad från Öckerön erhöll då t. o. m. sill för ett (genom försäljning ernådt) värde af omkring

---

nog att apostlarne Petrus, Jakob och Johannes voro till sitt ursprungliga yrke vadfiskare. Äfven i gamla testamentet antydes vadfisket såsom ett då välbekant fiskesätt af profeten Habakuk (1: 15—17).

*) Norske Rigsregistranter. II, sid. 537.

**) Oedman, J., Chorographia bahusiensis thet är Bahus Läns Beskrifning. Stockholm 1746, sid. 36.

***) Nya Handl. af K. Wett. o. Witterh. Samh. i Götheborg. I. Götheb. 1808, sid. 44. — Handlingar rörande sillfisket i bohuslänska skärgården. Stockholm 1843, sid. 86 fr. 9, sid. 98, fr. 7.

30,000 kr. —, hvilket naturligen föranledde än flere att skaffa sig detta slags redskap. Då nu snörpvaden äfven låter använda sig för fiske *utomskärs*, så var härigenom ock i verkligheten ett alldeles nytt uppslag lemnadt till en det bohuslänska sillfiskets storartade utveckling till en högre ståndpunkt.

S n ö r p v a d e n skall hafva uppfunnits år 1826 af amerikanarne JOHN TALLMAN, JONATHAN BROWNELL och CHRISTOPHER BARKER *) samt begagnades i förstone blott för fångst af menhaden (Brevoortia tyrannus), en vid Norra Amerikas ostkust mycket ymnigt förekommande sillart, som i synnerhet användes för tranfabrikation. Senare begagnades snörpvaden för makrillfångst och slutligen äfven för fångst af sill. Snörpvadsfisket har dock egentligen först under de senaste tre årtiondena nått den utveckling, som gjort detsamma förtjent af så mycken uppmärksamhet. — Försöken att kunna idka fiske med vadredskap i öppna sjön äro rätt gamla, hvarpå norrmännens "Synke-" eller "Sækkenot" utgör ett exempel, men det är först genom uppfinningen af snörpvaden, som dessa försök kunna anses hafva vunnit en sådan utveckling, som möjliggör ett verkligen rikt fiske med vadredskap efter närmare ytan gående fiskar äfven utomskärs i öppna hafvet. För fångsten åter der af bottenfisken eger man nemligen sedan gammalt uti segelnoten redan ett bepröfvadt vadredskap, som dock ej uti förmonlighet för fångsten i stort kan på långt när mäta sig med det efter en helt annan grundplan inrättade bomsläpnätet **).

De i Norra Amerika använda snörpvadarna ega en längd af från 100 till 300 famnar och en djuplek af från 10 till 30 famnar samt äro förfärdigade af bästa bomullstråd med allt tillhörande tågvirke gjordt af bästa slags häcklad hampa, i afsigt att redskapet måtte erhålla största

---

*) Bulletin of the United States Commission of fish and fisheries. I. Washington 1882, sid. 47.

**) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 116.

möjliga lätthet och handterlighet. Hamptråd anses derför väl äfven med rätta för mindre lämplig att förfärdiga snörpvadar af. Vanligaste vigten å en för menhaden-fisket använd snörpvad skall vara 600 till 700 amerikanska skålpund (d. v. s. i runda tal 6 1/2 till 7 1/2 centner eller 275 till 320 kilogram). För menhaden-fisket användes antingen snällseglande skonare af omkring 30 tons drägtighet eller ock ångfartyg af 35 till 70 men vanligast af 60 tons drägtighet. Hvarje fullständigt snörpvadsfiskelag utgöres af 9 till 10 man — endast de aldra största fiskeångfartygen föra ända från 12 till 15 mans besättning —, hvilke gemenligen utöfva fisket emot ena hälften af fångsten, under det att den andra tages af fångstmaterielens egare. Sker menhaden-fisket med ångfartyg, hemför detta sjelf fångsten, men utöfvas det med segelfartyg, så måste man hafva hemförarbåtar att tillgå för fångstens ilandforslande. Ett med skonare fiskande snörpvadsfiskelag af 7 man har sålunda gemenligen tre hemförarbåtar („tenders“) med hvar sin man eller inalles 10 man för hela bedriften. Vid fisket skötes vaden antingen af *tvänne* vadbåtar („seine-boats“, „working-boats“), af hvilke den ena då benämnes snörpbåten („purse-boat“) och vid fisket står under fartygsskepparens eget befäl samt den andra, under befäl af skepparens närmaste man, hjelpvadbåten („mate-boat“), eller ock af blott *en* vadbåt („seine-boat“) och en lillebåt („dory“), hvartill för ångbåtarne ofta kommer en eller ett par ytterligare småbåtar, benämnde känbåten („strike-boat“) och drifbåten („drive-boat“). Vadbåtarne släpas vanligtvis efter fiskefartygen, men småbåtarne („dories“) tagas ombord. Af en god vadbåt fordras, att han skall erbjuda minsta hinder för det honom i släptåg förande fiskefartyget samt vara möjligast lättrodd och styf. En snörpvadsfiskeskonare med tillhörande båtar uppgifves kosta omkring 5000 dollars (d.v.s. 18,650 kr.) och en bästa slags stor snörpvad bortåt 1000 dollars (d. ä. 3,730 kr.) eller tillsammans i svenskt mynt ett belopp af närmare 22,400 kr. Ett fiske-

ångfartyg åter uppgifves kosta 10,000 till 16,000 dollars, d. ä. i runda tal 37,000 till 60,000 kr.*).

Vid fiskets utöfning ligger mycken makt uppå att fiskefartyget kan snabbt ströfva utöfver möjligast stor yta af sjön under letandet efter fisken, ty vid snörpvadsfisket är det i vida högre grad än vid garnfisket af nöden, att hafva iakttagit fisken; ty att göra försök på måfå med snörpvaden lönar sig än mindre än med drifgarnen. Fiskefartyget måste derför vara snabbgående och fiskaren uppmärksam och öfvad uti att spana efter fisktecken. Vid sillfiske är detta särskildt så mycket mer af nöden som sillen väl ej städse är lika lätt att upptäcka som makrillen eller menhaden, hvarföre sillfiskaren ock måste vara synnerligt öfvad uti aktandet på silltecken såväl som uti begagnandet af lod och vattenkikare för utrönandet af sillens läge i sjön. För att fångsten skall varda lönande fordras vidare liksom vid drifgarnsfisket, att fisken går på ett lämpligt djup vid eller under vattenytan samt dessutom tillräckligt samlad. Beträffande nu särskildt sillen är det i detta hänseende väl bekant, hur hon å ena sidan utomskärs oftare träffas stimmande i vattenbrynet än inomskärs, men å andra sidan väl ock oftare går något mer samlad i täta stimmar inomskärs än utomskärs. Berättelserna om att man utomskärs iakttagit stora och täta sillmassor på för snörpvadsfiske lämpligt djup äro dock så allmänna**)

---

*) För dem, som önska närmare upplysning om snörpvadsfisket i Norra Amerika, må här lemnas följande förteckning öfver den vigtigaste literaturen derom: Wallem, F. W., Den amerikanske Posenot. Bergen 1876. Om de amerikanske Fiskerier. Kristiania 1878, sid. 44—51. — Anderssen, J., Beretning om Fiskeriafdelningen ved Verdensudstillingen i Philadelphia i 1876. Aalesund 1877, sid. 27—31, 44—45. — Reports of the United States Commission of fish and fisheries. V. Washington 1879, sid. 117—128, pl. XIV—XXI. — Amtliche Berichte über die internationale Fischerei-Ausstellung zu Berlin 1880. II. Seefischerei von M. Lindemann. Berlin 1881, sid. 188, 195—207.

**) Jfr f. ex. Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1883, N:o 201. — Bohusläns Tidning, Uddevalla, 1883, N:o 102. — Det i här åberopade tidningsnotis anförda fallet utgör ett tydligt exempel på ett tillfälle, då man med snörpvad skulle gjordt en *stor* fångst, under det att man med drifgarnen blott erhöll helt obetydliga fångstmängder.

att det ju icke bör eller kan betviflas, att sådant fiske äfven, då väderleken det tillåter, skall hos oss kunna idkas lika väl som i Norra Amerika. I de amerikanska fiskevattnen bedrifves nemligen fisket efter både makrill, menhaden och sill ofta nog på betydande afstånd från land ute i öppna sjön*). Såväl här i Bohus län som i Norra Amerika har det visat sig att snörpvaden på samma sätt som garnen lemna en till sorten bättre fångst än de vanliga drag- och stängvadarne, när sillen nemligen ej uppträder såväl invid stranden som på längre afstånd från densamma af oblandadt enahanda beskaffenhet, hvilket stundom är fallet, hvarförutom snörpvaden liksom de andra vadarna lemnar en mer oskadad fångst än garnen**). Snörpvaden silar dock ej ifrån de största sillarne liksom ej heller de som äro för små för att fastna uti maskorna å drifgarnen***), men kan ej taga sillen på så stort djup under vattenytan som sättgarnen. Det är sålunda snörpvadens användning i östra Skageracks skärgårdar man har att tacka för, att verkliga bevis erhållits för den stora vinterlekande hafssillens förekomst äfven i östra Skagerack uti långt större ymnighet, än man dessförinnan funnit skäl att antaga.

---

*) Jfr Reports of the United States commission of fish and fisheries. V, sid. 127 m. fl. st. — Goode, G. B., The fishery industries of the United States. London 1883, sid. 20—21. — Joncas, L. Z., The fisheries of Canada. London 1883, sid. 23 (— — — "There are also the purse seines which are used to fish the herrings on the banks, sometimes twenty and thirty miles from the shore").

**) Jfr anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel, sid. 32—33, 34. — Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 98—99, 108—109.

***) Detta är emellertid ingen olägenhet vid sillfisket; ty det är endast mer sällan och hufvudsakligast blott invid stränderne som den större sillen erhålles blandad med mindre till saltning otjenlig sill. Äfven med drifgarn samt utomskärs erhålles dock understundom äfven en väl stor procent för liten och tarflig sill, enligt hvad erfarenheten från skotska ostkusten ådagalägger. Då den större sillen dock i regeln icke går blandad i samma stim med smärre sill, så är det ej heller att vänta, det man med snörpvaden i samma omfattning som med drag- och stängvadar eller t. o. m. drifgarn, hvilka ofta hämta sin fångst ur flere stimmar på en gång, skall erhålla en fångst af mer blandad storlek, än önskligt är.

Snörpvadsfisket inomskärs i bohuslänska skärgården har med en jemförelsevis helt ringa utrustning, som det mycket väl ligger i äfven våre långt ifrån förmögne fiskares förmåga att bekosta sig sjelfve, gifvit mycket goda, ehuru, till följd af fiskesättets nyhet och de föga lämpliga vadbåtar, man användt, rätt ojemnt utfallande resultat. Ett snörpvadsfiskelag från Öckerön i södra skärgården erhöll sålunda t. o. m. under vintren 1882—83 en så rik fångst, att densamma vid försäljning såsom färsk sill betingade ett pris af omkring 30,000 kr. För inomskärsfångsten är det passande och har äfven vunnit tillämpning, att tvänne vanliga vadfiskelag förena sig om att tillsammans utrusta en snörpvad för begagnande vid sådana tillfällen, då sillen ej kan lämpligen tagas med de vanliga drag- eller stängvadarna eller då snörpvaden lemnar en riklig fångst af värdefullare beskaffenhet än dessa. För att ett dylikt fiske utomskärs med fiskeskonare eller ångfartyg skall komma till stånd, kräfves dock vida större kapital, än våre fiskare nu äro mäktige att åstadkomma; men försök med i skärgården befintliga fartyg af lämplig storlek borde dock i alla händelser göras, ty står sillen i riklig mängd samlad utanför skären, kan under gynsamma förhållanden lätt göras mycket rika fångster*). Sillen är nemligen en vida mindre skygg fisk än både makrill och menhaden. Snörpvadsfiskeskonaren med full utrustning är dock omkring 10,000 kr. *billigare* än en drifgarnsbåt af det från Yarmouth använda slaget, och det oaktadt den förre torde vara mer kraftig och sjöduglig än den senare samt dessutom väl äfven mer lämplig för bankfisket i östra Nordsjön än den luggertriggade båten från Yarmouth; ty de amerikanska fiskefartygen hafva ofta att uthärda ett långt svårare och plötsligare vexlande väder på större afstånd

*) Äfven vanliga bankskutor kunde kanske t. o. m. i brist på bättre (ehuru eljes dertill mycket olämpliga) användas för snörpvadsfisket utomskärs, dervid dock vadbåten väl finge tagas ombord, enär bankskutan svårligen lär kunna utan för stor tidspillan släpa en vadbåt efter sig. En vanlig bohuslänsk vadbåt är väl ock blott helt föga tyngre än bankskutornas lillebåt.

från land än de engelska *). Snörpvadsfisket utomskärs med segelfartyg i större omfattning kräfver emellertid något mer än dubbelt kostsammare utrustning för hvarje särskildt fiskelag, än drifgarnsfisket efter skotskt mönster, men det lemnar ock en i jemförelse dertill långt rikare fångst och erbjuder dessutom en utrustning, som äfven passar för nordsjöfisket, hvilket deremot, såsom ofvan förmälts **), svårligen under nu rådande förhållanden åtminstone kan i nämnvärd omfattning utöfvas från bohuskusten med drifgarnsbåtar sådane som de skotske. Uti denna omständighet ligger ock en hufvudorsak, hvarför utgifvaren städse förordat införandet af en näringsform, som äfven hos oss kunde möjliggöra användningen af sådana fiskefartyg, som läte begagna sig för idkandet af flera olika fisken och sålunda i bruk under hela eller åtminstone största delen af året kunde erbjuda större utsigt, att lemna ränta och amortering å det i dem nedlagda kapitalet, än ett (ända till hälften) billigare båtslag med allt för ringa möjlighet till användning ens under en större del af året. Snörpvadsfiskets så synnerligt rika afkastning och möjligheten af detsammas användning i största omfattning äfven inomskärs förete ock synes det med hänsyn härtill långt större utsigter åt de fiskande, än det i stort blott utomskärs användbara och i förhållande till fångsten kostsammare samt mindre gifvande drifgarnsfisket efter vare sig engelskt eller skotskt mönster; och derför torde äfven fisket med snörpvad kunna snarare varda ett upphof till en kraftigare utveckling af det bohusländska utomskärsfisket, än det så långsamt sig utvecklande drifgarnsfisket. Ett dåligt utomskärsfiske efter sill kan för snörpvadsfiskaren lätt ersättas af en rik fångst inomskärs med samma materiel, hvilket deremot alls icke i samma omfattning kan varda fallet med

---

*) Uti väderlekens hastiga vexlingar och plötsligt kommande stormilars våldsamhet äro ock att söka en af hufvudorsakerna till det nordamerikanska hafsfiskets olika utveckling med hänsyn till redskap och fartyg emot i nordvestra Europa.

**) Jfr Bohusländsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 106—107.

hänsyn till drifgarnsfisket. Fiske med ångfartyg torde vidare äfven hos oss genom snörpvadens användning kunna komma till stånd, då man under den öfriga delen af året ju bör hafva användning för ångfartygen vid fisket med bomsläpnät och kanske äfven vid makrillfisket*) samt dessutom för sillforslingen vid vårt inomskärssillfiske. Det synes sålunda på intet vis vara omöjligt, att just ur snörpvadsfisket kan vexa upp den lifskraftigare utveckling af hela den bohuslänska hafsfiskebedriften, som denna sistnämnda nu så oundgängligen kräfver, om den skall kunna fortfarande bestå äfven i form af storsjöfiske. Erfarenheten från Norra Amerika vitnar ock tillräckligt om, hvilket ofantligt framsteg utvecklingen af snörpvadsfisket och de i väsentlig mon just med anledning af detsamma förbättrade fiskefartygen (fiskeskonare och fiskeångfartyg) fört med sig åt det amerikanska hafsfisket**), och det lider väl intet tvifvel, att ju icke förhållandet skulle varda detsamma äfven i Bohus län, i händelse man der blott förmådde öfvervinna de första stora svårigheterna. I Amerika har sålunda till dömes snörpvadens införande tiodubblat den fångst, ett amerikanskt makrillfiskefartyg kan påräkna, och bragt det derhän, att 2000 till 5000 tunnor makrill nu utgör den vanliga medelfångst, ett dylikt fartyg årligen plägar erhålla***). Då nu snörpvadsfisket vidare i högre grad alstrar raske sjömän och verkar mer tilldragande och uppfriskande på skärgårdsbefolkningens lynne samt mer liknar det af bohusläningen sedan gammalt så högt uppburna vadfisket, än fallet är med det mer trälaktiga och enformiga drifgarnsfisket; så synas svårigheterna för det förras införande i önsklig omfattning ej vara så stora, som man förestält sig, eller åtminstone icke så betydande, som för införandet af ett drifgarnsfiske i stort.

---

*) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 119.

**) Goode, G. B., The fishery industries of the United States. London 1883, sid. 12, 42.

***) Goode, G. B, The fishery industries of the United States, sid. 12.

Såsom bekant har emellertid prof. F. A. Smitt hos oss i stället för fisket med snörpvad velat såsom utgångspunkt för utvecklingen af vårt hafsfiske till en högre ståndpunkt använda fiske med drifgarn efter särskildt skotskt föredöme. Jemför man emellertid de båda redskapen med hänsyn närmast till deras användbarhet och fiskarena ögonskenligast tilltalande förmoner, skall man snart finna, att drifgarnen 1:o) endast mer undantagsvis i någon större, ren och rak fjord kunna i ringa omfattning användas inomskärs, 2:o) blott duga för fångst af en fisk af en viss bestämd storlek, så att till dömes sill af olikstora racer t. o. m. fordra särskilda garn med hvar sin efter fiskens groflek afpassade storlek å maskorna, 3:o) äro de relativt dyraste af alla fångstredskap att använda samt dessutom, i förhållande till deras kostnad och risken att förlora dem i sjön, jemförelsevis så litet gifvande, att fångsten kräfver hög betalning för att fisket skall löna sig, 4:o) äro med hänsyn till förhållandena vid bohuslänska kusten för mycket begränsade i sin användning i afseende på både tid och rum o. s. v. Drifgarnsfisket i östra Skagerack under slutet af sommaren och under hösten utanför vår kust fordrar nemligen godt väder, hvadan det de år, då starkare sjövind är rådande, ej synnerligt kan komma till användning, under det att snörpvaden under sådana förhållanden åtminstone kan begagnas den tid, då sillen står inomskärs. Ett redskap, som ej, i regeln åtminstone, hvarje år kan användas en längre tid, lönar sig icke, för så vida icke fångsten är så synnerligt dyrbar och riklig, att den ändock räcker till att betala ränta och amortering å materielen samt riskpremie och skälig vinst. Ett fiske, hvilket lemnar så synnerligt riklig afkastning som ofta är fallet med snörpvadsfisket, lider derför ock mindre men af ett års misslyckad fångst, än fallet kan vara med det långt mindre i förhållande till utrustningens kostnad gifvande drifgarnsfisket. Snörpvaden kan vidare i jemförelse med drifgarnen användas lika väl ute i öppna hafvet som

inuti en trång och krokig fjord, blott djupet är tillräckligt, hon lemnar en mycket riklig fångst till *billigt* pris, hvilken sistnämnda egenskap är af utomordentlig vigt för fiskebedriften särskildt vid en ny fiskeperiods början*), och hon låter begagna sig för fångst af flera olikstora fiskar såsom f. ex. makrill, sill och sej. Snörpvaden är vidare oumbärlig för inomskärsfisket, enär sillen ofta nog kan vara inne uti fjordarne, utan att gå i räckhåll för de vanliga drag- eller stängvadarne, och hon erbjuder dervid bland andra förmoner äfven den att, då hon kan begagnas utan landningsplats, äfven alla kollisioner med strandeganderätten liksom med andre fiskares redskap med större lätthet kunna undvikas, än med öfriga redskap är fallet. Snörpvaden är dessutom i besittning af den fördelen att lätt nog i händelse af behof kunna omändras till en vanlig dragvad. De skäl, man anfört till förmon för drifgarnens införande i stor omfattning hos oss såsom hufvudmedel för hafsfiskets upphjelpande, tala i än högre grad för snörpvaden, mot hvilken dessutom ej kunna andragas sådana till dels väl berättigade klagomål som mot drifgarnen. Dessa senare uppgifvas nemligen, då de användas uti stor massa, skola splittra sillbergen, och äro sålunda möjligen skadliga för sådant fiske, som kräfver att sillen skall gå möjligast samlad och oskrämd. Man är sålunda ej oberättigad hysa den misstanken, att ett drifgarnsfiske i mycket stor skala uti östra Skagerack skulle kunna väsentligen skada snörpvadsfisket dersammastädes. Uti det uppfinningsrika Amerika, der man inom yrkena så noggrant söker följa med sin tid, vill man sålunda ej heller veta af drifgarnen såsom redskap för fångst i stort af närmare ytan gående stimfisk. — Om nu än snörpvadsfisket utomskärs ej hos oss kan på långt när bringas upp till samma jemna afkastning och betydenhet, som det skotska drifgarnsfisket f. ex. erbjuder; så bör det dock genom sin

---

*) Jfr Anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel, sid. 100, 122, 151, 156, 157, 158—159, 170.

större förmonlighet, med hänsyn till den lemnade fångstens riklighet och billighet och till sin synnerliga användbarhet äfven för fisket inomskärs, hvarigenom det ock utan olägenhet bör kunna uthärda konkurrensen från detta, förmå att vida kraftigare bidraga till vårt hafsfiskes hastiga höjande, än ett, till följd af de hos oss rådande fysiska och ekonomiska förhållandenas beskaffenhet, ovilkorligen blott mycket långsamt sig utvecklande och väl aldrig vid bohuskusten någon stor betydenhet nående drifgarnsfiske efter skotskt mönster. Hade nu snörpvadsfisket utomskärs blifvit i nog hög grad uppmuntradt och befrämjadt från det allmännas sida, skulle säkerligen ock bohuslänska sillfiskebedriften redan stått högre, än den gör; men i stället har ty värr hela den offentliga verksamheten till sillfångstens upphjelpande till ringa eller ingen nytta riktats blott på garnfisket, under det att deremot det, i saknad af nödiga medel, allenast i tidningarne genom utgifvaren förordade snörpvadsfisket gjorts misstänkt eller hånats *). De utspridda ryktena om förbud mot snörpvadens användning sakna naturligen all grund. Då man nu i Sverige emellertid tyckes behöfva hemta föredöme från oss närmare belägna land än Amerika, så är det beklagligt, att fruktan för en deras kostsamma materiel utträngande konkurrens drifvit de rika drifgarnsfiskerederierne i östra England att motsätta sig de föreslagna fiskeförsöken med snörpvad i de britiska farvattnen; ty för pilchards-fisket liksom för sillfisket vid skotska vestkusten inomskärs åtminstone skulle snörpvadens användning säkerligen hafva visat sig ytterst förmonlig.

---

*) Jfr prof. F. A. Smitt's så ytterst häftiga anfall mot utgifvaren uti broschyren: Inom- eller utomskärs, Stockholm 1882, sid. 2—3, samt berättelse till civildepartementet d. 2 februari 1883 (Dagens Nyheter, Stockholm 1883, N:o 5510. Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1883, N:o 33). — Bemälde professors tillkännagifvande i Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning för den 22 september 1882 om 100 kronors belöning af allmänna medel för införandet af snörpvadsfiske utomskärs kunde omöjligen uppfattas annorlunda än som ett opassande hån, hvilkets klandervärdhet än ytterligare ökats genom den slutledning nämnde professor märkligt nog funnit lämpligt draga af detta nog egendomliga tillkännagifvandes resultatslöshet.

Beträffande nu **valet af redskap** för sillfångsten utomskärs torde blott föga vinnas genom öfvertalningsförsök, enär skärgårdsbefolkningen af helt naturliga skäl väljer det redskap och det fiskesätt, som med minsta uppoffring låter densamma ernå största möjliga vinst. Vid bedömandet af utsigterna att kunna förmå våre skärgårdsbor, att välja det ena eller andra redskapet eller fiskesättet, får man vidare ej förbise, om detta kräfver yrkesfiskare, såsom fallet är med f. ex. storsjöfisket efter sill, eller om det kan idkas i hufvudsaklig mon såsom blott binäring af skärgårdsallmogen. De nuvarande bohusländske sillfiskarena utgöras nemligen af 1:o) verklige yrkesfiskare, hvilke länge egnat sig åt fiske af sill och skarpsill såsom hufvudnäring, 2:o) yrkesfiskare, hvilke egna sig åt bankfisket eller annat fiske än sillfisket såsom hufvudnäring, 3:o) hemmansegare, hvilke städse idkat hvarjehanda kustfiske såsom för dem betydande binäring, 4:o) hemmansegare, hvilke icke förut idkat fiske såsom en för dem betydande binäring, 5:o) idkare af fraktfart eller fiskhandel i bohuslänska skärgården, hvilke ej kunna räknas för fiskare, samt 6:o) öfrige till föregående klasser ej hörande skärgårdsbor, hvilke ej förut idkat fiske såsom en för dem hufvudsaklig förvärfskälla. I hvilken proportion dessa sex klasser af sillfiskare stå till hvarandra med hänsyn till sin numerär, är ej kändt; men säkert torde vara, att de egentlige yrkesfiskarena ej på långt när till antalet uppväga dem, hvilke blott såsom binäring befattat sig med sillfångsten. De yrkesfiskare, bohusländske skärgården eger, äro dessutom till aldra största delen sjelfständige fiskare, som helt visst icke äro benägne, att taga hyra å utaf f. ex. våre kapitalister möjligen utrustade fiskefartyg. För införandet af storsjöfiske efter sill måste sålunda antingen den amerikanska formen för storfisket*) tillgripas eller ock

*) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 91—92, 123. — Jfr vidare utgifvarens broschyr: Om de stora sillfiskena betraktade från nationalekonomisk synpunkt, sid. 4 (Nationalekonomiska Föreningens förhandlingar 1883, sid. 30).

en fiskarebefolkning, som är villig gå i fiskefartygsrederiernas tjenst, så småningom uppammas, hvilket åter torde kräfva en mycket lång tid. En annan sak af största vigt, som vid införandet af ett utomskärsfiske efter sill är att taga i betraktande, är hur de för detta fiskes åvägabringande i stor omfattning nödiga, högst betydande kapitalen skola åstadkommas. Att rederier skulle i behöfiig omfattning kunna bildas af våre med fiskerinäringen obekante kapitalister, är ej att räkna på, hvarförutom detta sätt genom de öfvervägande förluster, det säkerligen komme att medföra, snart skulle sätta hela den nya näringsriktningen i misskredit. Återstår sålunda endast att hoppas, det den redan befintliga sillfiskenäringen skall varda så gifvande, att den förmår lemna de behöfliga kapitalen, på samma gång som densamma, klokt utvecklad, bör kunna fostra både sakkunnige män, som förmå leda en större fiskerederiaffär, och duglige yrkesfiskare. Svårigheten ligger emellertid härvidlag derutinnan att man för detta ändamåls vinnande måste gifva hela näringsutvecklingen en helt annan och bättre riktning, än densamma faktiskt erhållit under de föregående fiskeperioderne. En dylik bättre tingens ordning inom bohuslänska skärgården genom uppdrifvandet af ett oafbrutet tilltagande storsjöfiske kan emellertid, såsom här nedan ytterligare skall visas, endast ernås genom utförandet af de genom de bohuslänske riksdagsmännen i andra kammaren samt utgifvaren föreslagna kraftiga åtgärderne*). Vid valet af fiskesätt måste man äfven taga i betraktande det ymniga bohuslänska sillfiskets semisekulära periodicitet; ty denna medför icke blott

---

*) Jfr utgifvarens broschyrer: "Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohuslänska sillfisket" och "Bohus läns hafsfiske och dess framtid" samt Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 32—41 (Förslaget å sid. 35 i de bohuslänske riksdagsmännens jernvägspetition om utvecklandet af det bohuslänska sillfisket medels "införandet af ett utomskärskustfiske, liknande skottarnes", må ej fattas så strängt efter orden, att det skulle afse ett utomskärsfiske af samma tekniska art som det skotska, då det väl endast varit meningen att föreslå åstadkommandet af ett utomskärsfiske, som i ekonomisk betydenhet "liknade" det skotska).

behofvet af att välja en näringsform, som medgifver en hastig utveckling, enär i annat fall lätt den ur sillfisket härrörande förvärfsmöjligheten kunde varda otillräckligt begagnad, utan äfven en ej ringa fara uti allt för talrike idkare, hvilke en gång vid fiskeperiodens slut komme att stå utan sin vanda utkomst af sillfisket. Äfven hafssillens vexlande uppträdande inom skärgården med hänsyn särskildt till tiden på året, när insteget eger rum, måste tagas i öfvervägande; ty ju kostsammare ett fiskesätt är i förhållande till fångstens storlek och ju mindre användbarhet det eger äfven för fisket inomskärs, dess mindre utsigter erbjuder det ock att kunna bestå i konkurrensen med det rika inomskärsfisket under det skede af fiskeperioden, då sillen tidigt på året ingår i skärgården och äfven der erhålles af rätt god beskaffenhet.

I det föregående är mångenstädes antydt möjligheten af att åstadkomma en bättre tingens ordning med hänsyn äfven till sillfångstens utöfning än den nu redan befintliga, och derför skall här också tagas i öfvervägande huruvida och i hvad mon detta kan eller bör ernås genom **offentliga åtgärder.** Det är härvid att ihogkomma, att all offentlig verksamhet till bohuslänska sillfiskebedriftens förkofran måste afse icke blott näringens utveckling till högsta möjliga betydenhet och fulländning, utan äfven förekommandet af de olägenheter och det förderf, som åtföljt de föregående stora fiskeperioderne, samt skapandet af ett möjligast varaktigt välstånd och en beståndande lifskraftig näringsverksamhet uti bohuslänska skärgården.

För den bohuslänska sillfiskebedriftens liksom för hela bohuslänska skärgårdens utveckling till dess rätta höjd är det synbarligen rent af oumbärligt, att söka åstadkomma ett utomskärsfiske af allt mer stigande betydenhet, hvilket kan icke blott lemna en af naturförhållandenas vexlingar mer oberoende fångst, utan äfven skapa en sådan form för näringsutöfningen, som låter oss hoppas på ett möjligast oafbrutet framåtskridande och i minsta möjliga mon kommer

att lida känbart afbräck af nu innevarande fiskeperiods en gång inträffande slut. Ett sådant utomskärsfiske kan emellertid endast åvägabringas derigenom att man först åstadkommer de för dess tillvaro och förkofran nödiga förutsättningarna*), och bland dem i främsta rummet en tillräckligt god afsättning icke blott för den utomskärs möjligen fångade sillen utan framför allt för den fångst, som af våre utomskärsfiskare erhålles äfven under den del af året, sillfiske ej eger rum, och som i väsentlig mon bör möjliggöra för dem att kunna skaffa sig den för ett tidsenligt större utomskärsfiske oumbärliga och mycket kostsamma utrustningen och att kunna bestå i konkurrensen med det så förmonliga inomskärssillfisket. Detta allt torde åter ej vara möjligt, med mindre än att några af bohuslänska skärgårdens tjenligast för ändamålet belägna uthamnar, på sätt de bohusländske riksdagsmännen i andra kammaren föreslagit, bringas i direkt förbindelse med det inre landets och särskildt med statens jernvägar genom desses utsträckning dit ut. Den inhemska svenska fiskmarknaden är nemligen den enda sådan marknad, på hvilken bohusläningen med säkerhet bör kunna taga försteget framför utländingen, på samma gång som den är rätt betydande. Sverige har nemligen sedan lång tid tillbaka årligen plägat importera fiskvaror för många millioner kronor, hvilka kunde besparas landet, om bohuslänska hafsfisket kunde utvecklas derhän att det förmådde förse landet med dess behof af fiskprodukter, hvilket detta

---

*) Detta har ock af utgifvaren under de senare åren upprepade gånger framhållits gent emot prof. Smitt och hans inflytelserike anhängare (Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning 1879, N:o 10. Nya Dagligt Allehanda. Stockholm 1882, N:o 75, 83). Häraf inses ock betänkligheten af sådana skrifter, som utgifvas med afsigt att locka allmänheten in uti stora fiskeriföretag efter utländska mönster, men som uraktlåta, icke blott att lemna denna allmänhet en nöjaktig redogörelse för de förhållanden, under hvilka dylika företag utvecklats och trifvas i utlandet, utan äfven att förete en utredning af huruvida de oumbärliga förutsättningarna för slika fiskeriföretags trefnad hos oss i verkligheten förefinnas eller kunna åstadkommas (jfr utgifvarens broschyr: Det förestående sillfisket i bohuslänska skärgården, sid. 7—8).

fiske t. o. m. bör kunna till betydande del åtminstone lemna under en helsosammare och bättre form, än utländingen kan det*). Detta åter är endast möjligt derigenom att största eller åtminstone en större del af fångsten kan såsom färsk eller blott helt lätt beredd fisk medels jernvägarne snabbt spridas från de främsta fiskarehamnarne in öfver landet, på samma gång som en hafsfiskebedriftens koncentration vid dessa jernvägsuthamnar möjliggör en kraftigare utveckling af sjelfva fisket bland annat genom kooperativ verksamhet. Med hänsyn nu särskildt till det bohuslänska utomskärsfisket är det emellertid tydligt, att de ifrågasatta jernvägsförbindelserna måste erbjuda tillfredsställande lägenhet för fisktrafiken hela året om och ej blott under den kyligare årstiden. Fisktransporten kräfver nemligen särskilda inrättningar för att fisken må kunna under forslingen bibehållas i oskadadt skick. Fisken behöfver ock under i synnerhet den varmare årstiden lemnas möjligast ostörd under transporten, ty omlastningar och dylikt kunna lätt medföra förlustbringande skada. Häraf åter är klart, hur vigtigt det är, att jernvägshufvudlinierne för fisktransporten äro *normalspåriga* samt tillhöra staten. Endast från *staten* kan man nemligen vänta sig vidtagandet af de för en tillfredsställande fisktransport medels jernväg nödiga rätt kostsamma åtgärderne och beviljandet af sådana *billiga* fraktsatser och andra förmoner, som kunna äfven i ett jemförelsevis så glest befolkadt och vidsträckt land som Sverige möjliggöra, att en sådan fiskforsling kan ernå den för hafsfiskets förkofran nödiga omfattningen. Af privatbanorna, som ju blott äro afsedda att bereda direkt vinst åt sine egare, hvilke ej liksom staten hafva någon särskild större fördel af att uppmuntra fiskerinäringen, kan man deremot icke vänta vare sig vidtagandet af de nödiga åtgärderna för fiskforslingen eller beviljandet af sådana billiga fraktsatser m. m. dylikt, som för ändamålets nående

---

*) Bohus läns hafsfiske och dess framtid, sid. 28.

är oumbärligt. Erfarenheten från Storbritannien vitnar ock på det tydligaste derom, hur litet undseende och nödigt tillmötesgående man kan vänta sig från de enskilda jernvägsbolagen med hänsyn till fiskerierna och hur grundligt dessa bolag låta fisktrafikanterne få erfara, att de tillhöra en svag näring och att de derför äfven måste nöja sig med att få betala t. o. m. vida högre fraktsatser för sin fisk än andre näringsidkare för deras varor o. s. v. Klagomålen öfver de stora enskilda jernvägsbolagens omedgörlighet äro fördenskull der äfven mycket högljudda och berättigade, men synas ändock ej leda till önskadt resultat. Af det anförda bör nu vara klart, hvarför utgifvaren med hänsyn till denna den bohusländska fiskebedriftens främsta fråga städse för fiskforslingen i stort förordat icke blott normalspåriga jernvägar, utan äfven att staten sjelf skall både bygga och trafikera de för den bohusländska fiskerinäringen närmast behöfliga jernbanorna. Enligt hvad äfven i de bohusländske riksdagsmännens jernvägspetition framhållits, finnes heller intet vare sig *billigare* eller kraftigare och säkrare verkande sätt för staten att bringa Bohus läns fiskerier och skärgård upp till en verkligt storartad utveckling, än att låta utföra de i denna petition föreslagna jernvägslinierne ut till ett par af bohusländska skärgårdens bästa och för ändamålet mest välbelägna uthamnar, och uti denna uppfattning måste ock hvarje sakkunnig och förhållandena med klarsynt blick uppfattande person med nödvändighet instämma.

Det är vidare med hänsyn särskildt till "det yppade ymniga sillfisket" synbarligen af mycket stor betydenhet för näringsutvecklingen, att den till ofantlig myckenhet uppgående fångsten kan beredas till gångbara handelsvaror, som kunna förvärfva sig en vidsträckt spridning i marknaden och der betinga tillräckligt högt pris; ty deraf är äfven valet af fångstsätt i hög grad beroende. Drifgarnsfisket i stort efter vare sig skotskt eller engelskt mönster förutsätter nemligen fullgoda afsättningsförhållanden och så höga pris för sillen,

att det måste fordras en den omsorgsfullaste beredning och de aldra största ansträngningar, för att det skall varda möjligt för oss att kunna i en ej allt för aflägsen framtid närmelsevis åtminstone ernå dessa pris*). Det gifves emellertid äfven en annan faktor i näringsutvecklingen, hvilken, allt efter som den begagnas, kan befrämja eller förhindra den nyss nämnda på *höga* pris för fångsten grundade utvecklingsriktningen, och denne faktor ligger deri att fångstens massa kan lemna ersättning för ett ringare pris och att fiskeriidkarne i detta syfte sträfva efter att bringa till användning företrädesvis blott sådana fångstredskap, som till *billigaste* pris lemna rikaste fångsten. Denna sistnämnda riktning gjorde sig såsom bekant ensamt gällande under förre fiskeperioden**). Båda de här omnämnda riktningarna låta emellertid antagligen förena sig till samverkan med hvarandra, och den sistnämnda af dem, rätt anlitad, är kanske i verkligheten allena i stånd att åstadkomma några af de för den förstnämndas förverkligande mest oumbärliga förutsättningarna, bland hvilka kapitalen, som behöfvas för den så kostsamma materielens anskaffning, tvifvelsutan intaga ett mycket framstående rum. Då de nödiga offentliga åtgärderne till främjandet af afsättningen för vår sill framdeles skola göras till föremål för behandling i en särskild utförligare uppsats i denna tidskrift, förbigås de emellertid här.

Utomskärsfiskets utveckling kan hos oss vidare främjas genom meddelandet af sådana förmoner åt företrädesvis välbelägna fiskarehamnar, hvarigenom fiskerinäringen allt mer koncentreras vid dem och fiskarena sålunda äfven i dessa koncentrationspunkter för fiskebedriften vinna större kraft och förmåga att kunna genom sjelfhjelp åstadkomma åtminstone rätt mycket af det för näringsutvecklingen behöfliga.

---

*) Jfr Anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel, sid. 148—149, 150.

**) Jfr Anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel, sid. 100, 122, 156—157, 158—159.

Bland sådana förmoner kunna, utom den ofvanför omförmälda främsta af dem eller jernvägsförbindelse med det inre landets jernvägsnät, nämnas telegrafstation, tullplats m. m. samt med hänsyn till sjelfva utomskärsfiskets utöfning äfven inseglingsfyrar och sjömärken*). Med afseende på särskildt anläggningen af de för hafsfiskebedriftens och i synnerhet utomskärsfiskets främjande nödiga fyrarne är det emellertid att beklaga, att helt andra intressen fått göra sig gällande i fiskets namn fast mindre till dess fördel, så att man i stället för inseglingsfyrar till de vigtigaste fiskelägena erhållit en mängd af ledfyrar, till gagn mest för det ångfartygsbolags två fartyg, som inomskärs trafikera linien Göteborg—Kristiania**), samt kanske äfven för den redan väl högt drifna sillforslingen på Göteborg, hvilken sistnämnda i flera hänseenden snarare hämmar än främjar en sund utveckling af bohusIänska sillfiskenäringen***).

Med anledning af bohuslänska sillfiskets ojemna förlopp och t. o. m. misslyckande under flera år äfvensom till följd af begäret efter och öfvertygelsen om nödvändigheten för oss att efterlikna vissa mycket kända utländska mönster hafva äfven praktiska fiskeförsök med betydande understöd af allmänna medel blifvit hos oss anstälda för åstadkommandet af ett utomskärsfiske i stort efter sill. Då man emellertid allmänt nog synes det missuppfattat beskaffenheten och betydelsen af dylika försök, må här, till undvikande af framtida missförstånd, lemnas en kort utredning af syftet med sådana försök och vilkoren för att de skola kunna motsvara sin bestämmelse. — Såsom en allmän regel i här föreliggande fall gäller obestridligen, att dessa försök böra afse icke, såsom man dock hittills gemenligen förestält sig, det blotta utredandet af de ifrågasatta nya fiskesättens *tek-*

---

*) Jfr Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohuslänska sillfisket, sid. 5—8, 14—27, 30—31, 32.

**) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 86.

***) Jfr Anteckningar rörande sillsaltning, sillvrakning och sillhandel, sid. 106, 107—108.

niska möjlighet*), ty denna har, hvad åtminstone drifgarns- och snörpvadsfiske vidkommer, man sig redan förut väl bekant, utan ådagaläggandet af dessa fiskesätts *ekonomiska* förmonlighet och utsigter under de hos oss rådande, för ett utomskärsfiske i stor skala efter sill långt ifrån gynsamma förhållandena. Det är ej nog att genom försöken uppvisa, att man utanför vår skärgård i öppna Skagerack kan fånga sill med drifgarn eller snörpvad, ty derom hafva de i verkligheten sakkunnige väl aldrig hyst något det ringaste tvifvel, utan måste man genom försöken söka få ådagalagdt, att det ena eller andra redskapets användning för sagda ändamål är så *lönande* att dess införande till allmännare bruk kan ega rum och derigenom en ny näringsform i verkligt stor omfattning utveckla sig**). Härför åter är nödigt, att försöken icke blott föregås af en möjligast fullständig utredning med ledning af äfven utlandets värdefullaste och bästa erfarenhet af de ekonomiska förutsättningarna och utsigterna för de ifrågasatta nya fiskesättens införande hos oss, ty eljes kan man lätt komma att sväfva i okunnighet om hvad man just har att utforska, utan äfven utföras med lämplig materiel af erfarne och duglige fiskare under sakförståndig ledning på den tjenligaste årstiden samt att de upprepas under flera på hvarandra följande år. Af ej nödigt förberedda, planlösa försök med otillfredsställande materiel eller personal under olämplig årstid kan svårligen något resultat af värde ernås,

---

*) Det har sålunda ländt till allmänna omdömets vilseledande och rätt mycket men, att visse fiskeförbättrare ex professo låtit påskina, att de, genom uppvisandet af f. ex. drifgarnsfiskets förut tillräckligt kända tekniska användbarhet, äfven bevisat dess ekonomiska förmonlighet för fångsten i t. o. m. den aldra största omfattning.

**) Dylika försök få sålunda icke, såsom dock ty värr någon gång varit händelsen, ens i ringaste mon afse vinnandet af sjelfviska syften, som med fiskebedriften ega ett blott tillfälligt samband. Allt afsigtligt vilseledande af allmänheten eller styrelsen genom en mer eller mindre väl planlagd humbug i förening med resultaten förskönande berättelser och intensiva puffar i tidningarna bör sålunda vara fullständigt bannlyst. Det är nemligen af vigt, att få de nya fiskesätten införda i allmänt bruk till verkligt gagn och ej blott i tidningarne till allmänhetens förvillande.

äfven om en lycklig tillfällighet skulle foga så att rik fångst erhölls. Dylika tillfälligheter bevisa nemligen intet. Den för utomskärsfiske efter sill i de bohuslänska farvattnen lämpligaste tiden är tvifvelsutan senare hälften af Augusti och förra hälften af hösten. Af försök under senhösten och vintren kan föga väntas med hänsyn till sillfisket utomskärs, i synnerhet som våre fiskare ännu icke äro öfvade och erfarne nog för ett utomskärsfiske äfven under de aldra ogynsammaste förhållanden. Vid skotska ostkusten har heller icke sillfisket i öppna Nordsjön under vintren kunnat utvecklas till någon stor betydenhet, oaktadt befintligheten af god materiel, öfvade fiskare och de yppersta afsättningsförhållanden *). Häraf bör ock vara klart, hvarför man f. ex. icke kunde med skäl hoppas på något resultat af de försök med snörpvad utomskärs, som man af oklok välmening under senast förflutna vintren gjorde med bistånd från kanonångbåten Gunhild **). Skola derför försök utomskärs äfven med snörpvad framdeles anställas, måste man under den för dylika försök mest tjenliga årstiden hafva att tillgå för deras utförande ett lämpligt snabbgående fartyg, som kan i släptåg föra med sig den behöfliga, för ändamålet passande vadbåten samt manövreras af de fiskande sjelfve.

Slutligen torde sillfångsten kunna och böra främjas genom anställandet af planmessigt anordnade och ledda, oafbrutna vetenskapliga undersökningar och försök för ökandet af våra insigter med hänsyn till sillens dref och hennes beroende i sitt uppträdande af yttre fysiska förhållanden derhän att med tiden en säkrare ledning måtte erhållas för bedömandet af fiskeutsigterne m. m. liknande, som för näringen är af vigt, än man nu eger. Omfattande hydrologiska och meteorologiska iakttagelser behöfde sålunda oaf-

---

*) Jfr Bohuslänsk fiskeritidskrift, 1884, sid. 102.

**) Af dessa naturligtvis misslyckade försök vore det emellertid ytterst oriktigt att draga någon som helst slutledning med hänsyn till snörpvadsfiskets användbarhet utomskärs.

brutet, under en längre följd af år åtminstone, anställas och för öfrigt de förra året afbrutna vetenskapliga forskningarna med mer allmänt syfte ytterligare fortsättas. Vidare bör utlandets erfarenhet i afseende på hafsfiskebedriftens hela utöfning göras tillgänglig för den svenska allmänheten genom utgifvandet af på omsorgsfulla och möjligast allsidiga studier grundade beskrifningar och kanske äfven genom mer direkt personlig undervisning. För tillgängliggörandet på detta sätt af den utländska yrkeserfarenheten är det emellertid tydligen oumbärligt, att äfven verkligt duglige personer, som äro i besittning af de nödigt mångsidige och grundlige förstudierne, sättas i tillfälle både att för inhemtandet af nämnda erfarenhet göra de behöfliga studieresorna i utlandet och att derefter egna sig åt densammas bearbetning för offentliggörande i tryck.

Må man alltså vid försöken att föra vår sillfiskenäring framåt både taga i öfvervägande erfarenheten från så många fremmande sillfisken som möjligt, men derjemte noga utröna hvad som af all denna erfarenhet kan vara för våra egendomliga förhållanden passande. Må man lära känna och granska allt men utvälja till införande och användning blott det för våra egna förhållanden lämpligaste. Derför måste man alltså efter noggrannaste pröfning bestämma sig för *en* viss afgjord riktning i den offentliga verksamheten till näringens främjande och icke sväfva mellan helt stridiga dylika riktningar, fjeskande litet med hvarje i hopp att, då någon af dem väl ändock gör sig gällande, man sedan kan sig till ära åberopa sig på det otillräckliga, man för densammas genomförande gjort. Må man vidare icke förgäta att, då sillfiskenäringens utveckling äfven hos oss är i ej ringa grad beroende af eller åtminstone rätt betydligt kan befrämjas genom klokt använda understöd af allmänna medel till spridandet af nödig kännedom om bästa och förmonligaste sätten att både fånga sillen och bereda henne till handelsvara, och då beloppet af de medel, som för slika ändamål äro

tillgängliga, tvifvelsutan är ganska begränsadt, det tydligen ock särskildt är af synnerlig vigt, att detsamma varder efter *en* enda väl uttänkt och på bästa sakkännedom grundad samt fullständig *plan* möjligast klokt användt; ty endast sålunda är det att hoppas, det man äfven med jemförelsevis små medel skall kunna ernå tillfredsställande resultat. Planmessighet, enhet och förutsende i de offentliga sträfvandena äro derför synbarligen af nöden, icke blott för ernåendet af största möjliga resultat med minsta möjliga uppoffringar, utan äfven för undgåendet, så vidt ske kan, af sådana missgrepp, som kunna hämmande inverka på näringen och i alla händelser alltid beröfva denna gagnet af de anslag, som i fåvitska bortslösats på dem. Den nuvarande nästan fullständiga splittringen uti den offentliga verksamheten för bohusländska sillfiskets främjande, som i första hand är följden af denna verksamhets hörande under flera olika myndigheter eller korporationer, hvilke draga hvar åt sitt håll, har lemnat mer än tillräckliga prof på sin skadlighet, för att det icke redan skulle finnas en ganska allmän opinion om nödvändigheten af en ändring till det bättre. Denna opinion har ock, såsom bekant, redan för tvänne år sedan funnit ett talande uttryck uti Göteborgs och Bohus läns landstings beslut att med anledning af en motion derom från utgifvaren ingå till regeringen med hemställan om inrättande af en särskild lokal fiskeristyrelse för ledandet af den offentliga verksamheten till det bohusländska hafsfiskets förkofran. Genom en sådan styrelse anser man sig nemligen på grund bland annat af erfarenheten från Skotland och Holland kunna vinna den oumbärliga *enheten* uti sträfvandena och derigenom äfven större *styrka* att förmå uträtta mycket med jemförelsevis ringa anslagsbelopp.

Axel Vilh. Ljungman.

Dödsfall.

Den 28 sistlidne maj afled i Stockholm f. d. statsrådet m. m. OLOF IMMANUEL FÅHRÆUS, en person hvilken genom sin verksamhet såsom landshöfding öfver Göteborgs och Bohus län under åren 1847—1864 mäktigt bidragit till bohuslänska hafsfiskets och skärgårdens höjande samt äfven i öfrigt der genom sin ovanliga embetsmannaduglighet och sitt stora nit för länets förkofran gjort sig högeligen saknad och förvärfvat sig ett kärt minne.

Då bohuslänska skärgårdens och hafsfiskets utveckling under de senaste tre årtiondena framdeles kommer att göras till föremål för en utförligare behandling uti Bohuslänsk Fiskeritidskrift, så skall nu endast lemnas några helt korta antydningar om hvad som i väsentlig mon på tillskyndan af den nu aflidne förre landshöfdingen uträttades med hänsyn till nämnda utveckling. Såsom en inledning dertill må dock först efter "Svenskt biografiskt lexikon" meddelas de allmännaste dragen af den gamle hedersmannens lefnad*).

"Född på Slite på Gotland den 23 Mars 1796. Föräldrar: godsegaren KARL NIKLAS FÅHRÆUS och MARGARETA KATARINA STURTZENBECKER. — Efter i Upsala undergången kansli-examen, ingick F. vid nitton års ålder i Kammar-expeditionen af konungens kansli; blef 1817 kopist, 1821 kanslist och följande året tillförordnad protokollssekreterare. Under tiden anstäld i tjenstgöring i då varande General-tull-direktionens kansli, befordrades han 1824 till kommissarie vid kontrollkontoret derstädes; följande året till kamrerare vid General-tullstyrelsens revisionskontor och efter ytterligare ett år till chef för vestra tulldistriktet. — Utmärkt för sin mångsidiga duglighet, arbetskraft och ordningskärlek, användes F. under de femton följande åren i en mängd vigtiga upp-

---

*) Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1884, N:o 124.

drag, mest rörande de internationela handels- och tullförhållandena mellan de tre skandinaviska rikena. — Vid omorganisationen af konungens statsråd 1840, inkallades han till ledamot deraf och blef den förste chefen för civildepartementet. — En mängd nyttiga reformer och genomgripande initiativer vitnade under hans något mer än sjuåriga statsrådstid, såväl om hans outtröttliga verksamhet, som hans berömliga sträfvanden, att gå jemna steg med tiden. Vi påminna endast om de första landtbruks- och navigationsskolorna, hvilka under denna tid anlades; ombildningen af Landtbruksakademien; utfärdandet af en ny handels-, fabriks- och handtverksordning, med upphäfvande af skråinrättningarna, m. m. — År 1842 upphöjd i adlig värdighet, med bibehållande af sitt fäderneärfda namn, utnämndes han, då han 1847 utträdde ur statsrådet, till landshöfding i Göteborgs och Bohus län, hvilket embete han innehade till 1864. — Allt ifrån ungdomen hängifven naturvetenskaperna, egnade han dessa sin tjenst på lediga stunder, och vann sig, under det fäderneslandet i honom endast såg den utmärkte embetsmannen, bland Europas lärde ett namn såsom skarpsynt forskare och författare i entomologien. Tillsammans med SCHÖNHERR utarbetade han det stora verket "Genera et species Curculionidum", tryckt i 6 tomer i Paris (1833—44), samt har skrifvit flera monografier i BOHEMAN's "Insecta Caffraria" (1848—57) och meddelat flera uppsatser i Vetenskapsakademiens och Göteborgs Vetenskaps- och Vitterhetssamhälles handlingar, m. m. — Ledamot af nämnda samfund, hedersledamot af Landtbruksakademien och Vetenskapssocieteten i Upsala samt arbetande och korresponderande ledamot af en mängd utländska vetenskapliga akademier och sällskap. — R. o. K. af K. Maj:ts O., St.k. af N. S:t O. O., m. m. — Gift 1823 med LAURA ADOLFINA STURTZENBECKER."

För bohusländska skärgården blef FÅHRÆI verksamhet fruktbringande hufvudsakligast genom den af honom förberedda nya friare tullagstiftningen, som gjorde ett slut på

det skärgårdsbefolkningen demoraliserande smuggleriet, genom den kraftfulla tillämpningen af 1855 års bränvinslagstiftning, genom ordnandet af den bohusländska fiskeriadministrationen *), genom en hofsam och klok tillämpning af 1852 års fiskeristadgas misslyckade bestämmelser rörande sillfiske med vad, genom bildandet af "Göteborgs aktiebolag för storsjöfiske", hvilket under sin femåriga tillvaro kraftigt bidrog till storsjöfiskets förkofran samt införandet af förbättrad fiskberedning, genom betydande förarbeten för åstadkommandet af en förening för assurans af storsjöfiskarenas fångstmateriel samt genom en klok ledning af Hushållningssällskapets verksamhet till fiskeriernas främjande, till följd hvaraf man ock lyckades att med små medel åstadkomma jemförelsevis stora resultat, o. s. v. **). De följande två årtiondena hafva derför äfven i rikligaste mått kunnat skörda frukterna af denna lika banbrytande som föga omnämnda verksamhet.

Af Fåhræi verksamhet qvarstår vidare här i länet såsom ett storartadt minnesmärke af och bevis på ett varmt intresse äfven för vetenskapen dels det naturhistoriska museum i Göteborg, till hvars grundläggare han hörde, dels Göteborgs museum, hvari det förra uppgick, och hvartill F. för några år sedan skänkte sina dyrbara entomologiska samlingar.

Med vördnad och tacksamhet skall Bohus län liksom Göteborgs stad länge minnas sin forne duglige och nitiske höfding.

---

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 23—24.

**) År 1855 utgjorde Hushållningssällskapets anslag till fiskerinäringen 750 kr. och 1864 hade detsamma småningom ökats till 2000 kr. (Göteborgs och Bohus läns Kongl. Hushållningssällskaps handlingar 1855, sid. 6; 1856, sid. 4; 1858, sid. 23; 1859, sid. 10; 1860, sid. 13; 1861, sid. 12, 32; 1862, sid. 12, 33; 1863, sid. 38; 1864, sid. 47).

GÖTEBORG.
GÖTEBORGS HANDELSTIDNINGS AKTIEBOLAGS TRYCKERI.
1884.

Handlingar, som användts vid utarbetandet af nu gällande fiskeristadga af den 29 juni 1852.

I.

Underdånigt memorial.

(1883 d. 18 dec. i H. D. föredr. — 1836 d. 24 febr. i H. D. ytterl. föredr. — 1836 d. 17 maj i H. D. ytterl. förevarit).

Genom remiss den 14 sistlidne oktober har Eders Kongl. Maj:t i anledning af väckt fråga, angående strandegares rätt i anseende till fiske vid Nordsjön behagat infordra Justitie Cancellers Embetets utlåtande huru långt från stranden en sådan rätt, om den verkligen förefinnes, rättvisligen må kunna yrkas och huruvida den i något fall må kunna omfatta upptagandet af musslor eller skal till agn för storfisk.

Enligt 1 § uti 2 Cap. af Kgl. Stadgan den 14 november 1766 eger hvarje rikets undersåte frihet att idka och sig till fördel använda allt fiske i öppna hafvet, vid kronoskär, stränder och holmar, som egentligen till något hemman icke höra eller under särskilda vilkor innehafvas. — Saltsjöfisket inomskärs bör deremot, jemlikt stadgandet i 6 § af samma Capitel anses för deras enskilda egendom, som strand och holmar deromkring ega. Men vid öppna hafsstranden eller der ingen skärgård finnes såsom ock utom skären får jord- och strandegaren, efter hvad i sistnämnda § vidare föreskrifves, icke sträcka sin enskilda rättighet till fiske och vatten vidare, än dess landgrund räcker, som vid stranden ligger och derifrån utlöper.

Af allt detta, jemfördt med 1774 års Reglemente, angående Nordsjöfiskerierna, för hvilka ofvanåberopade Stadga äfven tjenar till rättelse, i hvad lämpligt är, anser jag det vara tydligt och klart, att strandegare äfven vid Nordsjön eger rättighet till strandfiske, likväl med undantag i afseende på sillfisket*), ifrån hvilket svenske undersåtare enligt 7 § i Fiskeristadgan icke må stängas, vid hvars stränder det än vara må. Huru vidsträckt denna fiskesrättighet är, synes ock vara tillräckligen utredt genom det ofvananförda stadgandet att jord- och strandegare icke få sträcka sin enskilda rättighet till fiske och vatten vidare, än dess landgrund räcker, som vid stranden ligger och derifrån utlöper. Detta stadgande antyder efter mitt omdöme, att fisket må af jordegaren idkas vid stranden och så långt den så kallade landgrunden utlöper, särdeles sådant fiske, för hvars bedrifvande landfäste erfordras, och att således hvilken annan som helst eger att i fisket derutanföre deltaga. Vore meningen icke sådan, så skulle någon annan viss gräns för strandegarens fiskesrätt ut åt hafvet**) bestämmas, och det blefve då i sanning ganska svårt, om icke omöjligt, att derföre finna någon antaglig grund.

Med rättigheten att upptaga musslor och skal till agn för storfiske, hvarom hittills, mig veterligen, icke något är förordnadt, anser jag det böra i likhet härmed förhållas, så att densamma följaktligen icke må längre än sjelfva strandfisket uteslutande få utsträckas.

Stockholm den 6 December 1833.

E. T. Bergenschöld.

---

*) Enligt Stadgans ordalydelse "thet yppade ymnoga sillfisket", d. v. s. det semisekulärt periodiska rika bohuslänska sillfisket och sålunda alldeles icke allt sillfiske vid vestkusten. (Utgifvarens anmärkning).

**) Af detta uttryck synes tydligt, liksom af framställningen i öfrigt, att den senare delen af memorialet afser fisket utomskärs och vid öppna hafsstranden "vid Nordsjön", men ej inomskärs, hvilket sistnämnda ju är strandegarnes enskilda egendom helt och hållet med undantag allena för "det yppade ymniga sillfisket." (Utgifvarens anmärkning).

II.

Stormägtigste Aller Nådigste Konung.

(1836 d. 24 Febr. i H. D. i und. föredr. d. 17 Maj i H. D. ytterl. förevarit.)

Vid den undersökning, angående fiskerierna i Bohuslänska skärgården, som f. d. Presidenten i Eder Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce Collegium, nu mera Statsrådet och Commendeuren G. Poppius, med biträde af sedermera aflidne Landshöfdingen i Götheborgs och Bohus Län, General Lieutenanten m. m. Grefve von Rosen samt Professoren S. Nilsson sommaren år 1833, enligt Eder Kongl. Maj:ts Nådiga befallning verkställt, hade å flere förrättningsställen, under öfverläggningarne med de sammankallade skärgårdsboerne sig visat, att olika meningar hos dem voro rådande angående beskaffenheten af strandegares fiskerätt*), särdeles hvad ostron- och hummerfisket samt rättigheten att uphämta skal och musslor till agn för storfisket vidkomme, samt af allmännare vigt för fiskerierne blifvit ansedt, att närmare bestämmelser i dessa delar meddelades, än för närvarande skulle förefinnas, så att, i fall någon uteslutande rätt till fiske vore förenad med eganderätt till landet eller klippan, hvilket en del yrkat, men andra åter bestridt, det i sådan händelse kunde allmänneligen stadgas, huru långt ifrån landet eller klippan en sådan uteslutande rätt kunde rättvisligen utsträckas; I anledning hvaraf Statsrådet Poppius, uti dess öfver förloppet af den hållne undersökningen den 15 Julii ofvannämnde år afgifna underdåniga

---

*) Jfr Handlingar rörande sillfisket i bohuslänska skärgården. Stockholm 1843, sid. 97, fr. 2, sid. 104, fr. 2, sid. 110, fr. 2, 3, sid. 118, fr. 2, sid. 124, fr. 2. — Det är att märka, att inom åtminstone Orosts och Tjörns fögderi fiskarena bevisligen blifvit af dåvarande kronofogden J. F. Hellberg instruerade att lemna svar på sätt som skedde å Klädesholmen (anf. st. sid. 118, fr. 2) samt att den andra parten eller strandegarne icke hördes eller icke kunde göra sin likväl genom vitesförbud och rättegångar annorledes framhållna rätt gällande på de å fiskelägena hållna mötena. — Jfr vidare Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 6. (Utgifvarens anmärkning.)

berättelse, sökt fästa Eder Kongl. Maj:ts Nådiga upmärksamhet på hvad som af skärgårdsboerne sålunda blifvit anmäldt om angelägenheten af ett allmänt närmare förklarande, hvad som vore att förstå med strandegares rätt i anseende till fiske vid Nordsjön; huru långt från stranden, i de fall, då en sådan rätt kan yrkas, den må rättvisligen kunna sträckas samt huruvida den i någon händelse må omfatta uptagandet af musslor, eller så kallade skal till agn för storfiske, enär detta sednare fiske icke kunde idkas utan tillgång på musslor; Och har, sedan vid skedd underdånig föredragning af denna underdåniga berättelse den 24 Augusti nämnde år, Högsta Domstolen erhållit Nådig befallning att i nämnde frågor sig i underdånighet yttra, Eder Kongl. Maj:t, genom Nådig Remiss af den 18 derpåföljande December täckts anbefalla Kamar Collegium att i detta ämne sig i underdånighet utlåta; Till åtlydnad hvaraf Collegium, efter det Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Götheborgs och Bohus Län blifvit hörd och den 31 Oktober sistlidet år omsider inkommit med dess underdåniga yttrande, hvaruti äfven upgifves anledningen till det dröjsmål, som med afgifvandet deraf egt rum, Collegium skolat för sin del i underdånighet anföra följande:

Kongl. Fiskeri stadgan och Ordningen af den 14 Nov. 1766 innehåller uti 2 Cap. om saltsjöfisket, dels i 1 §, att alt fiske i öppna hafvet vid Kronoskär, stränder och holmar, som egenteligen icke till något hemman höra eller under särskilta vilkor innehafvas, ege hvarje Rikets Undersåte frihet att idka och sig till fördel använda, dels ock i 6 § beträffande rätta förståndet af jordegande rätten vid hafsfisket, att saltsjöfisket inom skärs bör för deras enskilta egendom anses, som strand och holmar deromkring ega; Men vid öppna hafsstranden eller der ingen skärgård är, såsom ock utom skären, att jord- och strandegaren icke får sträcka sin enskilta rättighet till fiske och vatten vidare, än dess landgrund räcker, som vid stranden ligger och derifrån

utlöper; dock att, der inom skärs Konungs eller Allmänningsfiske af ålder varit, eller någor med urminnes häfd, skattläggning, dombref eller andra ostridiga skäl kan visa enskilt rätt till fiske omkring klippor, blindskär eller å grund utomskärs och i hafvet, bör det ock dädanefter dervid förblifva, såsom ock med de fisken, hvilka lyda under städernas donerade jord; Och uti den sednare Kongl. stadgan och reglementet för Nordsjöfiskerierne af den 21 Juli 1774 förordnas dels i 1 Art. 1 §: "att hvar och en af Rikets inbyggare skall, utan afseende på stånd eller vilkor, i bolag eller för enskilt räkning, uti öppna hafvet och vid de utom Öresund, under Sveriges Krona lydande skärgårdar nu och i evärdeliga tider ega obehindrad rättighet, att fiske af hvad art det hälst vara må, idka och drifva;" dels ock särskilt hvad sillfisket vid stränderna angår, uti 2 Art. 5 §: "Att vid Notdrägter fiskare, som inställa sig, må draga hvar sitt varp, strandegaren dock förbehållit, sedan han med sin not sig infunnit, att intaga den Ordning han sjelf åstundar;" hvaremot några särskilta stadganden, rörande hummer- och ostron-fisket eller agntägten i högstberörde författningar icke förekomma, hvarigenom altså händt, att olika åsigter om strandegares rättigheter i detta afseende gjort sig gällande.

Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har, i dess afgifne underdåniga Utlåtande, såsom grundsats antagit: Att genom förstnämnde författning af år 1766 det blifvit en hvar tillåtit att idka sillfiske i Nordsjön, vid hvars stränder det vara må*), och att rättigheten till fiske blifvit, genom den sednare af år 1774 på det sätt utsträckt, att en hvar numera eger icke allenast i öppna hafvet, utan vid alla utom Öresund under Svenska Kronan lydande skärgårdar, bedrifva fiske både af sill och af hvad annat fiskeslag som

---

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 148, första noten. (Utgifvarens anmärkning.)

hälst*); till stöd för hvilken mening Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande åberopat Eder Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 5 April 1831, hvarigenom, i anledning af åtskilliga fiskares i Grundsunds Capell gjorda underdåniga anhållan, dels om förklaring hvad djup hafvet skulle hafva, der landgrunden slutade, dels ock att i och för hummerfisket samma rättigheter måtte beviljas, som för sillfisket äro gällande, Eder Kongl. Maj:t i Nåder förklarat hinder för fiskes utöfning icke kunna läggas af andra än dem, som kunde hafva enskilt egande rätt till fiskevattnet, samt derföre i Nåder anbefallt, att Actor skulle tillförordnas, för att med den rätt

---

*) Detta antagande är fullständigt falskt; ty *dels* afsågs, såsom af det till grund för 1774 års "Stadga och Reglemente för Nordsjö-Fiskerierne samt Salterierne i Götheborgs och Bohus Län" liggande komitébetänkandet på det tydligaste framgår, alldeles icke att åstadkomma någon den allra ringaste ändring af de befintliga fiskerättsbestämmelserna uti 1766 års "allmänna Stadga och Ordning för Rikets Hafs-, Skär-, Ström- och Insjö-Fiske", *dels* kunde, till följd af bestämmelserne i §§ 2, 40, 42 af 1772 års då gällande Regeringsform, sådan ändring endast lagligen åvägabringas genom ett Kongl. Maj:ts och Riksens Ständers gemensamma beslut, under det att ifrågavarande Reglemente endast utgör en af Kongl. Maj:t allena beslutad ekonomisk förordning, och *dels* innebär den missuppfattade 1 § af nämnda Reglemente blott och bart, att "hvar och en af Svea Rikes Inbyggare utan afseende på Stånd eller vilkor" skulle med hänsyn till hafsfiskebedriften vid rikets vestkust vara i besittning af en icke vidare genom enskilda privilegier inskränkt näringsfrihet samt ega rätt att fritt förflytta sig till sagda kust för nämnda närings utöfning, på sätt redan långt förut fans förordnadt genom Kongl. cirkulärbrefvet den 8 september 1752, Kongl. brefvet den 27 juli 1762 och Commerce-Collegii kungörelse den 27 september 1762, angående hafs- och skärfiskerierna i Göteborgs och bohuslänska skärgården, Kongl. brefvet den 2 september 1765 och Commerce-Collegii kungörelse den 27 september 1765, angående finska, öster- och vesterbottniska samt vesternorrländska fartygs seglation på fiske i göteborgske och bohuslänske skärgården, samt "Stadgan för Nordsjö Fiske- och Salterierne uti Götheborgs och Bohus Län" den 20 November 1766, § 1, hvilka förordningars innehåll finnes med till dels alldeles samma ord och med fullt samma syfte återgifna uti den ifrågavarande misstydda §, hvilken lika litet står i någon strid med eller upphäfver fiskerättsbestämmelserna i 1766 års "allmänna Stadga" som den å samma dag med denna sistnämnda utfärdade särskilda "Stadgan för Nordsjö-Fiskerierna" gör det (jfr dennas § 13), ja af sjelfva ingressen till 1774 års Reglemente liksom af dess 6 § framgår t. o. m. otvetydigt, att detsamma endast afsåg att ersätta de äldre ekonomiska specialstadgandena, rörande det s. k. "Nordsjö-fisket", men alls icke att upphäfva eller ändra 1766 års "allmänna Stadgas" bestämmelser af allmän civillags natur. — Jfr vidare Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 7. (Utgifvarens anmärkning).

25 Cap. 22 § Rättegångsbalken förvarade åt den, som blifvit ohördan dömd, söka utverka laga ändring i de vitesförbud, som kunde finnas stridande emot den allmänna rättigheten till fiske i Länets skärgårdar; Af hvilket Nådiga Bref Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett vidare följa, att 1774 års stadga icke gjorde någon inskränkning i den enskiltes verkeliga egande rätt till fiskevatten, hvilket ytterligare skulle bekräftas af Kongl. Brefvet den 31 Augusti 1833, hvaruti anbefalles, att genom enskilta öfverenskommelsers tillvägabringande söka i möjeligaste måtto undanrödja den olägenhet vid storfiskets bedrifvande, som upkommit genom vägrad tillåtelse till skaltägt hvar som hälst inom skärgården; I stöd hvaraf Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ansett egande rätt till fiskevatten i Skärgården ännu verkeligen kunna förefinnas, ehuru troligt vore, att den å de fläste ställen icke vore lagligen grundad, enär hvarken endast gammal häfd eller den omständighet, att enskiltas egor mötte hafvet, kunde verka till rubbning i författningarnes allmänna föreskrift.

I frågan åter, huru långt ifrån stranden en sådan rätt rättvisligen kunde yrkas, ansåg Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmandet bero på de i laglig ordning tillkomne dombref, skattläggningshandlingar eller andra ostridiga skäl, som egarne till sådana fiskevatten kunde förevisa; Och att om uti dessa handlingar något visst afstånd från strand, skär, eller holmar icke vore utsatt, de olika lägen likväl icke lemnade rum för någon lika beräkning af fiskerättighetens utsträckning, utan kunde å ett ställe en landgrund fortsättas till betydlig längd utåt hafvet, men på ett annat djupare vatten omgifva en holme eller ett skär, hvarföre ock bedömandet, huru långt en sådan rättighet skäligen må kunna yrkas, borde fästa sig vid den bevisning, som i hvarje särskilt fall kunde förebringas, med iagttagande, såsom allmän regel, att fisket i den mån denna eganderätt

ej behörigen styrkas kan, är för alla fritt, utan afseende å närheten af strand eller holmar och skär.

Att eganderätt till dylika enskilta fiskevatten äfven medför uteslutande rätt till uptagande af de inom deras område befinteliga skal och musslor, borde efter Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes omdöme antagas, och skulle ej blifva synnerligen hinderligt för storfisket, då dels de områden, hvartill den kunde sträcka sig, förmodades blifva ganska få, och dels de, som bedrefvo detta fiske, sällan hade tid att sysselsätta sig med uptagandet af agn, hvadan ock dessa skal och musslor redan i skärgården blifvit en handelsvara, som tunnetals afyttrades till förenämnde fiskare.

Kamar Collegium delar alla dessa Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes åsigter, hvilka, efter Collegii öfvertygelse, stå tillsammans icke allenast med den sednast gällande stadgan om saltsjöfisket i Nordsjön och dess skärgårdar af år 1774, hvarigenom, enligt 6 §:ns lydelse, blifvit uphäfne och afskaffade alla förut i samma ämne gjorda och utfärdade förordningar och reglementen, samt i följd deraf jemväl 1766 års fiskeristadga, så vidt den i afseende på strandegares rättigheter inom skärs, uti 6 § står i strid deremot*), utan ock med Eder Kongl. Maj:ts härofvan åberopade, i särskilte mål aflåtne Nådiga bref af åren 1831

*) Denna Kammar-Collegiets uppfattning är, såsom ofvan visats (Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 152), oriktig och beror på ett förbiseende af den väsentliga skilnaden mellan den "allmänna" fiskeristadgans lagbestämmelser, rörande enskild eganderätt till fiske, och det blott för det s. k. "Nordsjö-fisket" gällande speciela reglementets bestämmelser af ren ekonomisk och administrativ natur, rörande näringsfrihet och tillåtelse att fritt förflytta sig ("Freizügigkeit") med hänsyn till utöfningen af nämnda fiske. Man må nemligen ej förgäta, att det då för tiden ännu var brukligt, att inskränka allmänhetens näringsfrihet genom privilegier åt enskilde, och att f. ex. den 12 augusti 1745 lemnats ett sådant privilegium å sill- och torskfiske m. m., hvilket ansågs så hindrande för näringsutvecklingen att det måste af kronan återinlösas (Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 100—101) samt att ett af dessa privilegier t. o. m. qvarstod långt efter det 1774 års Reglemente utfärdats (Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 14). Alla dylika kungliga löften om förskonande från sådana privilegier eller monopolier blefvo senare onödiggjorda genom bestämmelsen uti 60 § Regeringsformen den 6 juni 1809. (Utgifvarens anmärkning).

och 1833*); I följd hvaraf ock fråga nu mindre synes vara om uphäfvande af några nu för tiden gällande stadganden, i afseende på strandegares rätt, än om ett för fiskenäringens utöfning och upkomst, erforderligt förtydligande, genom ny författning, af hvad som är och bör vara till vederbörandes efterrättelse förordnadt; föreställande sig Collegium att genom antagandet såsom grundsats af en allmän fiskerätt i hafvet, der enskilt rätt icke kan i laga ordning ådagaläggas, och att bevisningsskyldigheten derom alltid och ovilkorligen åligger strandegaren, så att undantag från regeln endast må ega rum, enär den enskiltes rätt antingen redan blifvit, eller hädanefter, då den tvistig göres, varder af domaren godkänd, Nordsjöfisket, såsom en för Riket vigtig och för en större menighet, som i skärgården är bosatt, behöflig folksnäring hädanefter må kunna bedrifvas utan synnerliga hinder af enskiltas rättsanspråk.

De till Collegium remitterade handlingar, tillika med Eder Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes underdåniga utlåtande, hvilket jemväl innefattar underdånig hemställan om utsträckning af nuvarande förbud emot hummerfiske i Bohusländska skärgården, under sommarmånaderne, till hela Svenska kusten, bifogas härjemte underdånigst; framhärdande Collegium med djupaste vördnad, nit och trohet.

Stormägtigste Allernådigste Konung
Eder Kongl. Maj:ts underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåte
JACOB CEDERSTRÖM.
Leon. Cassel, referent.

Sven Peter Liljenroth. J. L. af Rosén. Olof Nyblæus.
J. A. Brandel. A. W. Törnebohm. C. Törnqvist.

Stockholm den 29 Januari 1836.

**) Om det verkliga värdet af dessa kongl. brefs förmenta betydelse såsom afgörande “förklaringar“, rörande här ifrågavarande fiskerättsbestämmelsers gällande kraft, erhålles upplysning uti 88 § Regeringsformen den 6 juni 1809. (Utgifvarens anmärkning).

III.

Nôte

utur Protokollet öfver Justitiæ Ärender, hållet i Kongl. Maj:ts Högste Domstol, Tisdagen den 17 Maji 1836.

Närvarande

Justitiæ Råden Stråle
Bredberg
von Lindecreutz
Nyblæus
Engelhart
Nordenstolpe.

— —

Justitiæ Rådet Themptander uppkom och intog sin plats vid Dombordet, hvarefter till besvarande företogs Kongl. M:ts Nådiga Remiss angående rätt till fiske vid stränderne af Nordsjön, m. m., hvilket ärende den 24 Februari detta år sednast förevarit hos Högste Domstolen, som då beslutat, att handlingarne i målet skulle emellan Högste Domstolens Ledamöter circulera.

Högste Domstolens fleste Ledamöter yttrade, det 1 och 6 §§ i 2 kapitlet uti Fiskeristadgan den 14 November 1766, jemförde med Reglementet för Nordsjöfiskerierne af den 21 Julii 1774, visade, att med eganderätten till stranden vid Nordsjön rättighet till fiske, ehuru i vissa afseenden inskränkt, är förenad, hvilken rättighet jemväl synes sträcka sig till upptagande af musslor och skal till agn för storfisk. Att genom ett allmänt stadgande närmare bestämma denna fiskesrättighet, medelst utsättande af ett visst afstånd från stranden, torde, i anseende till de skiljaktige lokalförhållanden, hvilka kunna finnas, och den olika bevisning, som i särskilda fall kan åstadkommas, icke vara lämpligt, och kunde, så vidt det skulle innefatta inskränkning i strandegares förrnämde vilkorliga eganderätt, efter Högste Domstolens bemälte Ledamöters omdöme, icke

verkställas i annan ordning, än 87 § af Regeringsformen bestämmer.

Justitiæ Rådet Stråle afgaf följande särskilte mening: "Att i Sverige all eganderätt ursprungligen grundar sig på besittnings tagande, torde vara en erkänd sanning, som af våra lagar och vår historia vitsordas. Deraf låter det äfven förklara sig, huruledes egoblandningar uppkommit, och huruledes, der begagnandet ej varit oafbrutet, utan endast egt rum med långa mellanskof, eller ömsom en, ömsom en annan, nyttjat en lägenhet eller utöfvat en rättighet, tvifvelsmål och tvist efter längre tids förlopp lätteligen uppstå, hvilken deraf må vara rätte egaren eller rättighetens innehafvare. Någon ovilkorlig rättighet för strandegarne att begagna fiske, synes ej hafva varit erkänd, ty jemväl uti inom landet varande vattendrag finnas fiskerättigheter, som tillhöra annor person, än den som eger tillgränsande strand, troligen oftast härrörande deraf, att fisket blifvit begagnadt förr än marken togs i besittning, och bland annat finner man sagdt uti Kongl. Resolutionen på Allmogens besvär den 25 Maji 1720, 38 punkten: "angående att de som ega land intill någon elf, sjö, salt eller friskt vatten, måge obehindrade få njuta fiskelägenheten, som intill deras strand sig sträcker, så rättar allmogen sig efter lag och förordningar, samt hvars och ens rätt och förmåner, dem rättvisan ej tillåter att taga ifrån den, som sådant af ålder innehaft, och tillägga jordeganden." Härmed öfverenstämmer såväl allmänna Lagen, som 2 Kapitlet 7 § och 3 Kap. 4 § i Kongl. Stadgan den 14 November 1766; och 9 § i 2 Kapitlet af samma stadga tillåter upprensande af nya Notvarp å annans grund. Sedan samhället bildat sig och erhållit en större utveckling tycktes det falla af sig sjelf, att friheten för den enskilte, att bemäktiga sig och sätta sig i besittning af hvad andra icke redan nyttjade, borde upphöra, och att det var staten som var egare af hvad den enskilte icke redan tillhörde, samt att Staten egde

antingen, behålla detsamma för egen räkning, eller besörja fördelningen deraf medborgare emellan på det för det allmänna fördelaktigaste sätt. För mig vill det synas, att om man än icke erkände verkligheten af det beslut, som uppgifves hafva blifvit fattadt under Konung MAGNUS LADULÅS' regering, vid en Herredag i Stockholm år 1282 i Junii månad*), och hvarvid bland annat skall hafva blifvit beslutadt, "att alla hufvudskär, både i den Svenska och Finska skärgård belägne, och alla de der lågo till fiskeri, skulle göra kronan deraf ränta", utvisa likväl våra äldre lagar, att kronan ansågs ega rätt att förordna och disponera om allt hvad som befanns utom den enskiltes eller samfällighetens stadgade egovälde. Derpå grundar sig alla våra författningar om bergverk, afvittringar, fiskerier m. m. Fiskerättigheten finnes på en del ställen inskränkt till vissa fiskes slag, på andra åter omfattande alla slags fisken. Det synes således vara omöjligt, att på förhand fälla ett allmänt omdöme, huru med fiskerättigheter sig förhåller, utan beror sådant på de särskilte skäl och omständigheter, som i förekommande fall kunna ådagaläggas."

"De frågor, som nu blifvit väckte och hvaröfver Högste Domstolens utlåtande blifvit äskadt, äro dels, huru långt strandegarnes rätt till fiske vid Nordsjön, om den verkligen förefinnes, rättvisligen må kunna yrkas, dels ock huruvida den i något fall må kunna omfatta upptagandet af musslor och skal till agn för Storfiske. Den förra frågan besvaras af stadgandet uti 2 Kapitlet 6 § af Kongl. Stadgan den 14 November 1766, "att jord- och strandegaren ej får sträcka sin enskilte rättighet till fiske och vatten vidare, än dess landgrund räcker, som vid stranden ligger och derifrån utlöper." Hvad som förstås med landgrund tyckes ej närmare kunna bestämmas, än att motsatsen utgör djupet, och att detta

---

*) Det är att märka, att Bohus län, om hvilket här är fråga, *då* var ett norskt landskap och först blef svenskt år 1658. (Utgifvarens anmärkning).

vidtager, der landgrunden sluta. Skulle någon närmare förklaring erfordras, lärer det ej kunna ske annorledes, än medelst antagande af ett visst alntal af djupet å det vatten, der landgrunden må anses sluta; men det torde ej tillkomma Högste Domstolen att deruti afgifva något förslag.“

“För den andra frågans besvarande åter, torde man först böra fatta ett omdöme, huruvida man anser fiskerättigheten ovilkorligen hafva varit förenad med eganderätten till stranden, eller om rättigheten till fiske i följd af äldre stadganden tillhört staten och först sedermera blifvit strandegaren öfverlåten. I förra fallet är det klart, att fiskerättigheten måste anses omfatta allt hvad som icke är i Lag och författningar undantaget. I det sednare åter skulle det tilläfventyrs kunna bero på ett nytt stadgande, att säga, att den rättighet, strandegaren erhållit genom 1766 års förordning, icke är utsträckt till musslor och skal, hvilka strandegaren ej må förhindra den, som fiskar på djupet, att upptaga hvar de finnas, för att till agn begagnas. Det allmännas fördel synes fordra, att den enskilte ej må ega makt att fördyra, förhindra eller afskära tillgången på ett ämne, som för utöfningen af andras näringsfång är erforderligt.“

“Då emellertid dessa frågor äro af den beskaffenhet, att de angå bestämmande af e n s k i l t m a n s e g a n d e r ä t t, torde, i fall nya stadganden anses erforderliga, de samma b ö r a m e d d e l a s i den o r d n i n g 87 § R e g e r i n g s f o r m e n u t s t a k a r.“

In fidem

AD. ALEXANDERSON.

IV.

Stormäktigste Allernådigste Konung!

Rikets Ständer, som icke bordt lemna utan uppmärksamhet det ännu fortfarande ofördelaktiga tillstånd, hvari

sillfisket i Bohus län under senare tider sig befunnit, hafva ansett angeläget, att åtgärder vidtoges till upphjelpande af denna för provinsen vigtiga näringsgren, hvars förfall uppkommit allt sedan det så kallade stora sillfisket småningom började aftaga och slutligen år 1808 upphörde, efter hvilken tid stor sill i större mängd icke fångats i bohusländska skärgården, äfvensom småsill i större qvantiteter sedermera endast under några få långt åtskilda år blifvit derstädes fiskad.

I afseende på orsakerne dertill, att den stora sillen vid nämnde tidpunkt från bohusländska kusten försvunnit och sedermera icke, åtminstone ej till någon betydlig mängd, återvändt, har genom anstälda vetenskapliga undersökningar ansetts utrönt, att dessa förhållanden till en del härrört derifrån, att det vid trankokningen uppkommande trangrums och afskräde utkastats i vattnet, hvarigenom detsamma blifvit grumladt och orenadt samt hafstång och andra vexter, bland hvilka fisken vanligen lade sin rom, förstörda, äfvensom att den tystnad, sillen under lektiden anses fordra, oupphörligen blifvit störd genom det buller, uppsättning af byggnader för trankokning och insaltning samt andra för fisket begagnade anstalter medförde, men hufvudsakligen föranledts deraf, att man brukat så kallade vadar till sillens fångande. Denna redskap, hvars enda nytta visat sig vara, att man dermed inom kort tid kan fånga en stor mängd fisk, men som detta oaktadt icke nyttjas af holländske fiskare, ej heller i Norge på de ställen, der sillfiske idkas, eller i Halland eller Skåne, har i så måtto skadat sillfisket i Bohus-skären, att, då dylika redskap begagnats, ej allenast den större fisken utan äfven till och med det minsta sillyngel medtagits, i anseende dertill att, då vaden blifvit sträckt, maskorna, om än någorlunda stora, hårdt sammandragits, hvarförutan vaden förstört hafsbottnens vextlighet jemte den fiskrom och det yngel, som der samlat sig. Deremot har sillfiskets bedrifvande med sättgarn, som i allmänhet nyttjas å andra kuster vid Kattegat och Nord-

sjön, såsom t. ex. vid Bua i norra Halland, der sillfisket visat sig vara i tilltagande, funnits för samma fiske användbart, utan att medföra de olägenheter, som vadarna. Visserligen kan med sättgarn icke fångas så mycken fisk, som med vaden; men deremot medtaga icke garnen sillynglet och blifva således ej för fisket så förödande som vaden. Garnen hafva dessutom flera fördelar, som vaden saknar. De kunna nästan öfver allt begagnas, och bottenvegetationen skadas ej af dem. Vaden är kostsam att anskaffa och underhålla samt fordrar betydlig mansstyrka för att kunna skötas; garnen deremot äro icke dyrare, än att nästan hvar och en fiskare torde kunna förskaffa sig sådana, och icke större, än att han med obetydligt biträde kan handtera desamma.

Då det, efter hvad sålunda förekommit, är sannolikt att det sätt, hvarpå sillfisket idkats i Bohus län, varit mer än tillfälliga omständigheter verkande dertill, att den större sillen aflägsnat sig från kusten, synes det ock troligt, att ett bättre förhållande med denna näring skall inträda, om den bedrifves med mer omtänksamhet och under beräkning att i stället för en rikare men sällan inträffande afkastning erhålla en måttlig men säker. Efter hvad erfarenheten ådagalagt, har sillfisket varit mer gifvande efter två till tre år på hvarandra följande strängare vintrar, under hvilka år, då sillen ofta söker stränderne, sillynglet under den egentliga fisketiden eller Februari och Mars månader varit oåtkomligt med vadarna och fördenskull fått oantastadt ökas och tillvexa. Om det ytterligare i några år lemnades i fred, egde man således ej ogrundad förhoppning, att antalet af fullmogen sill skulle i bohusländska skärgården tilltaga, helst det visat sig, att sillen i äldre tider gått på hösten in i skärgården. Man har ansett henne då leka på grund med gräsbotten, men sedan hon af ofvan omförmälda orsaker efter hand drog sig undan till hafvet, för att följa denna naturdrift, har hon sedermera icke infunnit sig förr än fram

på vintern, då mesta delen hade lekt och då hon var mager, i följd af hvilken omständighet sillfiskets afkastning i qvalitet och således äfven uti värde i förhållande till qvantiteten betydligen aftagit.

Den åtgärd, som i första rummet torde böra vidtagas för sillfiskets upphjelpande, är alltså, efter hvad i underdånighet anfördt blifvit, de stora sillvadarnes aflysande, såväl de stor- som finmaskiga, hvilka begge slag i det närmaste äro lika förderfliga, hvaremot de små vadarna, särdeles i den mon de äro mindre finmaskiga, icke torde vara så skadliga för fisket som de förra. På det likväl någon kännbar förlust icke måtte drabba de fiskeribolag eller enskilde idkare af sillfiske, som försett sig med stora vadar, synes det vara angeläget, att för redskapens ytterligare begagnande utsättes en viss tid af t. ex. tre år, helst en vad gemenligen ej skall kunna brukas längre än till tre års fiske. Derjemte anse Rikets Ständer sillfiskets bedrifvande med sättgarn böra uppmuntras från statens sida genom premiers utdelande, hvarvid någon särskild kostnad icke komme att statsverket tillskyndas, så framt de premier, som af anslaget å sjette hufvudtiteln till fiskerinäringens understöd hittills stundom blifvit utdelade till befordrande af makrillfisket, af hvilket understöd denna näring numer, sedan densamma redan befunnits lönande, icke synes vara i behof, i stället tillgodokomma dem, som fiska sill med sättgarn.

En annan omständighet är ej heller af ringa vigt för sillfiskets upphjelpande och skyddande. Det har nemligen tillförene antagits såsom en allmän grundsats, att sillen borde få fiskas, ehvar den funnes ymnig och af hvilken som helst med undantag af fremmande makts undersåte*), hvadan 7 § i 2 kap. af Kgl. Stadgan rörande fiskerier i riket af den 14 Nov. 1766 innehåller följande: "Uti the skärgårdar, som fiskare oklandradt och efter gam-

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 148, första noten. (Utgifvarens anmärkning).

mal vana ymsom fiskat vid hvarandras land och följt saltsjöfisken efter thes dref, förblifver thet ock efter förra vanligheten; börandes i synnerhet inge svenske undersåtare stängas ifrån nyttjandet af thet yppade ymnoga sillfisket i Nordsjön, vid hvars stränder thet vara må.“ — Det torde icke kunna bestridas, att ett sådant stadgande måste locka en mängd spekulanter från aflägsnare orter att under den gynsamma perioden för sillfisket i Bohus läns skärgård dela förtjensten med skärgårdsboerne, men äfven härigenom medelbart bidraga till näringens förfall, helst antagas kan, att fremmande fiskare mindre än strandboarne sjelfve verkställa fisket med hänsigt att försäkra orten om varaktigheten deraf. Någon inskränkning i de genom berörde stadgande förunnade friheter, så vidt icke enskild på häfd eller särskild författning grundad rätt derigenom kränkes, synes derför vara af behofvet påkallad, för att bereda såväl ett behöfligt skydd åt det bohuslänska sillfisket som helgd åt enskilde strandegares dispositionsrätt öfver deras fiskevatten äfven för berörda fiske, på sätt som för annat hafsfiske blifvit genom 6 § i 1766 års nyss åberopade Stadga, enligt hvad här nedan vidare i underdånighet omförmäles, dem tillförsäkradt.

Slutligen har hos Rikets Ständer förekommit, att i nyssnämnda lagrum meddelas bland annat en så lydande föreskrift: “Saltsjöfisket inomskärs bör för theras enskylte egendom anses, som strand och holmar theromkring ega; men vid öpna hafsstranden, eller ther ingen skärgård är, såsom ock utom skären, får jord- och strandegaren ej sträcka sin enskilta rättighet till fiske och vatten vidare än thess landgrund räcker, som vid stranden ligger och therifrån utlöper.“ Om någon förändring i ofvananförda 7 §:s ordalydelse i den riktning, Rikets Ständer afsett, kommer att ega rum, synes till förekommande af tvist om eganderätten till fiskevatten vid sill- och annat fiske äfven i 6 § böra inflyta en närmare bestämmelse om yttre gränsen för strandegares

fiskevatten, eller till hvad djup eller i vissa fall afstånd från stranden utåt sjön landgrund må räknas.

I öfverensstämmelse med ofvan uttryckta åsigter få Rikets Ständer alltså i underdånighet anhålla, det Eders Kongl. Maj:t täcktes till upphjelpande af sillfisket i bohuslänska skärgården i nåder vidtaga sådana åtgärder:

1:o) att efter skeende undersökning till bestämmande dels af skilnaden emellan små och stora sillvadar, dels af storleksmåttet för maskorna å de småvadar, hvilka såsom mer grofmaskiga anses kunna vid sillfiske utan olägenhet nyttjas, begagnandet af grof- och finmaskiga stora vadar samt finmaskiga småvadar såsom redskap vid fiske i omförmälda skärgård icke må vara tillåtet längre tid än omkring tre år, sedan påbud derom blifvit utfärdadt;

2:o) att premier till lämpligt belopp må tilldelas de fiskeribolag eller enskilde fiskare, som idka sillfiske med sättgarn, till hvilka premier nödiga medel måhända kunde beredas af det å riksstatens sjette hufvudtitel till fiskerinäringens understöd anvisade anslagsbelopp, om de till makrillfiskets uppmuntrande hittills utgifna premier besparades;

3:o) att den genom 2 kap. 7 § i Kgl. Fiskeristadgan af den 14 Nov. 1766 alle svenske undersåter medgifna rättighet att idka sillfiske å bohuslänska kusten inskränkes i så måtto, att, utan rubbning af annans tilläfventyrs egande bättre rätt, strandegare må jemväl för sillfiske åtnjuta den enskilda rättighet till "fiske och vatten", som genom 6 § af berörda Stadga blifvit för annat saltsjöfiske honom tillförsäkrad, och

4:o) att närmare bestämmelser gifves om den i sistnämnda § omförmälda yttre gränsen för strandegares rättighet till fiske och vatten.

Rikets Ständer framhärda etc.

På Ridderskapets och Adelns vägnar
A. Posse
n. v. Landtmarskalk.

På Preste-Ståndets vägnar
C. F. af Wingård
Talman.

På Borgare-Ståndets vägnar
G. Holm
n. v. Talman.

På Bonde-Ståndets vägnar
Hans Jansson
n. v. Talman.

Stockholm den 22 April 1845*).

V.

Förslag
till förnyad Stadga om fiskerierna i riket.

(Ankom till Just. St. exp. d. 27 Juni 1851).

1 Kap.

Om fiskerätt.

1 §.

Allt fiske i öppna hafvet äfvensom vid sådana Kronan tillhöriga hafsstränder samt i saltsjön belägna skär och holmar, hvilka icke till något hemman höra eller under särskilda vilkor innehafvas, ege hvarje rikets innebyggare frihet att idka och sig till fördel använda.

Så stånde ock hvarje Svensk man fritt att fiska i de delar af större insjöar, till hvilka Kronans, menigheters eller enskilde strandegares uteslutande fiskerättighet sig icke sträcker, och der fisket af ålder varit till allmänt nyttjande upplåtet.

2 §.

Saltsjö-fisket inomskärs bör för deras enskilda egendom anses, som strand och holmar deromkring ega; men vid

*) Se: Bihang till Rikets Ständers protokoller, 10 Samlingen, 1 Afdelningen, 1845, sid. 400—403. — Expeditions-Utskottets förslag till underd. skrifvelse N:o 166. — Jfr Stats- samt Allm. Besv. och Ekon. Utsk. Bet. N:o 71 samt Bonde-Ståndets protokoller vid urtima riksdagen 1844. III, sid. 252—258. (Utgifvarens anmärkning).

öppna hafsstranden, såsom ock utomskärs, får strandegaren ej sträcka sin enskilda rättighet till fiskevatten vidare, än dess landgrund räcker.

Är ej lagligen bestämdt, huru långt sådan landgrund i hafvet sig sträcker, då må under strandrätten inbegripas allt det vatten, som finnes till och med etthundra famnar från det ställe invid stranden, der stadigt djup af en famn vidtager; strandegare dock icke förment, att lagligen gällande göra det anspråk på större område i fiskevattnet, hvartill han kan anse sig befogad.

3 §.

Strömmingsfiske vid kusterna af Norrbottens, Westerbottens, Westernorrlands och Gefleborgs län må, å ställen der sådant af ålder vanligt varit, idkas af hvar och en äfven under annans strand, så framt denna består af skogsmark eller sten och ej af åker eller äng, dock med vilkor att enskild strandegare så tidigt underrättas angående det tillärnade fisket att han kan deri deltaga, om han vill. I ty fall ege han att hvarje måndag och onsdag draga första varpet.

I de rikets skärgårdar, der de fiskande af ålder oklandradt fiskat vid hvarandras stränder och följt hafsfisken efter dess dref, bör dervid förblifva *).

Har strandegare med kostnad upprensat eller upptagit notvarp inom det till hans strand hörande område i vattnet, vare han berättigad att uppbära trettionde delen af den fisk, som af andra i varpet fångas, så länge han det underhåller.

4 §.

Fiske med krok eller ref å djup inom yttre skärgården och i hafsbandet vare ingen betaget att nyttja, dock så att

*) I enlighet med Rikets Ständers hemställan den 22 april 1845 (Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 163—164) samt Kgl. Vetenskaps Akademiens utlåtande den 19 maj 1847 (Nya handlingar rörande sillfisket i bohuslänska skärgården. I. Göteborg 1874, tillägg, sid. 15—16) är bestämmelsen om alle svenske medborgares oinskränkta rätt att "vid hvars stränder det vara må" deltaga uti "det yppade ymniga sillfisket" här utelemnad. (Utgifvarens anmärkning).

notdrägt ej deraf varder hindrad medelst pålars eller stakars qvarlemnande.

5 §.

Kronans enskilda fisken uti saltsjön, elfvar, åar, strömmar och insjöar, ehvad de för kronans egen räkning nyttjas, eller dess embetsmän på lön, eller allmänna verk till understöd, eller ock enskilde personer på viss tid mot bestämda vilkor, upplåtne blifvit, vare, såsom hittills, Kronan eller dess rättsinnehafvare förbehållne.

6 §.

Allmänna kronofisken äro de ström- och insjöfisken vid Kronans allmänningar, parker och holmar, som Kronan icke sig förbehållit eller till enskilde upplåtit. Alle, som inom häradet eller socknen bo, njute, med Wår Befallningshafvandes tillåtelse, frihet att sådana fisken begagna, och vid fiskelägenheterna bodar uppsätta, emot den årliga afgift till Kronan, som kan skälig pröfvas. Äro hemman på slike kronolägenheter anlagde, njute de icke dess mindre, till dess delning försiggått, fritt fiske.

7 §.

De fiskevatten, som ligga uppå eller stöta intill Härads- sockne- eller byallmänningar, äro allmänningsfisken. Alle de, som till sådana allmänningar rättighet hafva, ega der lof att fiska; och må de närmare boende ej derifrån utestänga de fjermare. Åker och äng vid stranden vare dock frie för intrång af fiskande, då annan utväg gifves att komma till fiskevattnet; i annat fall skall allt lidande efter mätismannaord ersättas.

8 §.

Fiskevatten, som inom enskilda hemmans rå och rör, eller inom städernas donerade jord, äro belägne, eller till deras egor höra, nyttje strandegare utan andras intrång.

9 §.

Är genom urminneshäfd, eller genom särskildt stadgande, aftal, dom eller skattläggning, eller på annat lagligt

sätt annorledes bestämdt om fiskerätten å ett eller annat ställe, än i detta kapitel sägs, vare det gällande, om ock strandrätten derigenom inskränkes. Sådan inskränkning må dock ej göras större, än tillgodonjutandet af den särskilda rättigheten oundgängeligen kräfver; och förty må Kronans rätt på grund af häfd till enskilda fisken i vissa vattendrag ej sträckas till andra lägenheter än dem, der sådana fisken af ålder varit och ännu innehafvas; äfvensom i strömmar, der vissa fiskslag blifvit Kronan förbehållna, hinder ej må läggas för strandegare att i samma vatten annat fiske nyttja.

10 §.

De, som vilja fiskeri i bolag drifva, skola skriftlig afhandling derom upprätta, och utsätta alla de vilkor, som betingade varda. Delegare i sådant bolag vare ej förment att sin lott sälja till hvilken han vill, sedan den först blifvit öfriga delegare hembjuden och de vägrat betala hvad derför redligen bjudes.

11 §.

Skall fiske i samma vatten utöfvas af flera, och kunna de ej alla på en gång fiska; förrätten då fisket i ordning efter som de till stället ankommit, utan annat undantag än det som i 3 § till förmån för strandegare medgifves.

2 Kap.

Om kungsådra.

12 §.

I hvarje elf, ström, å eller sund, skall kungsådra alla tider på året i det djup, att all fisk framkomma kan, hållas öppen till en tredjedel af vattnet, der sådan ådra af ålder varit, och hälften mindre eller en sjettedel af vattnet, der ingen ådra af ålder varit, men fiske ofvanföre ligger, eller flottled nyttjas, eller vattendämning, i brist af sådan öppning, kunde skada annans ofvanför belägna egor. Likaledes skall, der ström eller å i hafvet eller i insjö utfaller eller

från större vattendrag vidtager, lemnas sådan öppning att fiskens gång i djupaste ådran ej hindras.

13 §.

I de öfverst mot Lappland samt Finska och Norska gränserna belägna fisken må vattnet öfverstängas med så grofmaskade laxnät, att annan fisk än lax kan genomgå; dock att farled ej hindrad varder.

14 §.

Kunna fiskebragder ej inrättas å båda sidor om kungsådra; då må ena hälften af vattnet intagas till fiskebyggnad och den andra lemnas öppen såsom kungsådra, om derigenom fisken ej hindras i sin gång och farled ej göres osäker.

15 §.

Är eller varder genom privilegier för vattenverk eller fiske annorlunda stadgadt rörande kungsådra, vare det gällande; dock skola, der för privilegiernas tillgodonjutande oundgängligen nödigt är, att kungsådran till större eller mindre del stänges, alla dammar förses med bottenluckor för den upp- och nedgående fisken, samt farled hållas öppen utan betalning.

3 Kap.

Om hushållningen med fiskevatten.

16 §.

Vid alla sågverk skola kistor hållas, hvaruti sågspån kan falla och samlas, utan att den må komma i vattnet. Ej heller må annat, som kan förorsaka uppgrundning eller dämning, utkastas i fiskevatten, eller så nära intill stranden läggas att det kan af vattenflöden nedsköljas.

17 §.

Egare till skogsbackar eller lundar, belägna invid fiskevatten, som ej helt och hållet äro honom enskildt tillhörige, må ej afrödja sådana backar eller lundar, der veterligt är, att de gjort fisket nytta.

18 §.

Under påstående fisklek eller notfiske må man ej i grannskapet lossa skott, eller annat starkt buller förorsaka, så vidt det utan synnerlig olägenhet undvikas kan.

19 §.

Hafva flere fiskerätt i samma vatten, då skall fisket så bedrifvas, att leken ej förstöres och att den utlekta fisken och det späda ynglet sparas. Fördenskull varder härmed i allmänhet stadgadt: att notkilar af väf skola vara till begagnande förbjudna; att not med så fina maskor, att spädt fisk-yngel deri kan fångas, ej må nyttjas till annat fiske, än efter nors eller annat agn för krokfiske; samt att sillfiske ej får ske med not eller vad, som öfverstiger 40 famnars längd och 4 famnars djup, och hvarå maskorna äro finare än att en tums afstånd finnes mellan knutarne äfven i bröstet; dock må de bevisligen nu befintliga större vadar brukas intill den 1 Januari 1855. Dessutom skall, der någon rättegande det begär eller Wår Befallningshafvande så nödigt aktar, för hvarje ort bestämmas:

a) under hvilka delar af året, med hänsigt till det ena eller andra fiskslagets lektid, fisket efter samma fiskslag bör inställas;

b) det sätt, hvarpå fiske under tillåten tid bör ske, så ock med hvad redskap, och huru denna, med iakttagande af hvad här ofvan i allmänhet stadgats, bör vara beskaffad till storlek, maskor eller sammansättning i öfrigt;

c) hvad eljest till fiskets bevarande och upphjelpande kan tjena, såsom bortskaffande af uppgrundningar i vattendragen och andra hinder för fiskens gång;

samt särskildt med afseende å fiske efter lax, hvilken brukar vårtiden från hafvet eller större sjöar uppgå i floderna, för att leka, samt derefter vid slutet af sommaren eller på hösten återvända jemte ynglet:

d) under hvilka tider lax kan, efter erfarenheten, antagas gå från lekplatserna till hafvet eller större sjöar.

Under dessa tider skall allt laxfiske i vattendraget inställas; och skola fördenskull dertill brukade redskap, jemte alla i vattendraget befintliga ålkistor och andra fiskebyggnader, emellertid vara tillslutne eller å land upplagde. De bestämmelser, nu sagda äro, skola på det sätt tillvägabringas, att Wåre Befallningshafvande, hvar i sitt län, å lämpliga tider och ställen hålla sammanträden, hvartill kallas delegarne i fiskevattnet, jemte Krono-ombud, om Kronan eger del deri, Kronans arrendatorer, och de fiskelag som derstädes idka fiske; att de sålunda kallade, som tillstädeskomma, yttra sig i ämnet; och att det, hvarom de fleste sig förena, anses för de fiskandes öfverenskommelse. Sådan öfverenskommelse, hvilken jemväl bör bestämma påföljd för öfverträdelse deraf till högst 50 Rdrs böter, jemte förlust af redskap och fångst, skall derefter pröfvas af Wår Befallningshafvande och, der den ändamålsenlig är, stadfästas. Finner Wår Befallningshafvande öfverenskommelsen ej ändamålsenlig, eller kan den ej träffas, meddele Wår Befallningshafvande då förordnande i ämnet genom utslag, hvaröfver klagan må föras i den ordning, som för hushållningsmål är i allmänhet föreskrifven. Wår Befallningshafvande låte sedan till vederbörandes efterrättelse kungöra hvad öfverenskommet eller stadgadt blifvit.

20 §.

Fiske efter hummer må ej idkas från och med den 1 Juli till och med den 15 September.

21 §.

Skjälar, utter och andra skadedjur i sjön, må af hvilken som helst, äfven å annans grund och vatten, fångas eller dödas, så framt lägenheten ej är särskildt för dylik jagt skattlagd.

4 Kap.

Om handel med fiskvaror.

22 §.

Saltade fiskvaror, som till salu hållas, skola vara inpackade i krönta kärl, å hvilka insaltaren inbrännt sitt namn, årtalet då saltningen skett, samt märke, som visar varans beskaffenhet, näml. bokstäfverna G. W. för god vara, B. W, för blandad vara, och S. W. för sämre vara. Å kärl, som innehåller Kabiljo eller Makrill, skall dessutom utmärkas med bokstäfverna T. K. om det är Torsk-kabiljo, L. K. om det är Lång-kabiljo, och M. om det är Makrill.

23 §.

Till kärl, hvari fiskvaror för afsalu inpackas, skall nyttjas virke af ek, bok eller gran, men ej af tall, så framt tillgång på något af de förra trädslagen i orten finnes.

24 §.

På det köpare må kunna undersöka, huru varan är beskaffad och beredd, skall det stå honom fritt, att låta varan besigtigas och ompackas, innan han den mottager.

25 §.

Vill man anlägga sillsalteri eller trankokeri; söke tillstånd dertill af Wår Befallningshafvande, som tillser, att anläggningen sker å sådant ställe, att buller och stank derifrån ej kan utöfva menligt inflytande på fisket.

Vid trankokeri skall allt trangrums samlas, så att det ej utflyter i vattnet, och må afskräden af fisk ej utkastas i trånga vikar och sund.

Å fat eller mindre kärl, hvari tran säljes, skall vara inbrändt namnet å den som tranen tillverkat, årtalet då tillverkningen skett, och bokstäfverna G. T. eller S. T., allt efter som varan är god eller sämre.

26 §.

Angående handel med fiskvaror, samt beskaffenheten och rymden af målkärl eller vigter, som dervid begagnas, gälle för öfrigt hvad i allmänhet stadgadt är.

5 Kap.

Om förbrytelser mot denna stadga.

27 §.

Fiskar någon utan rätt eller lof i Kronans, allmännings eller enskildt fiskevatten, straffes efter allmän lag.

28 §.

Hvar som bryter emot den i 11 § stadgade ordning för fiske, då det skall af flera utöfvas, plikte 3 Rdr 16 sk.

29 §.

Den, som utan nödtvång uppsåtligen seglar öfver eller på annat sätt skadar utlagd fiskeredskap, böte från 3 Rdr 16 sk. till 16 Rdr 32 sk.

30 §.

Qvarlemnas, efter slutadt fiske, pålar eller stakar, som ej äro för ständiga verk att anse, vare bot 16 sk. för hvarje påle eller stake, der notdrägt för andra deraf hindras kan.

31 §.

Bygger någon fiskeverk så att kungsådra eller annan i 2 Kap. bestämd öppning i vattendrag minskas, eller förderfvar eller fyller någon kungsådra eller annan öppning, som till farled eller fiskens framfart tjenar, böte 6 Rdr 32 sk.

32 §.

Försummar sågverksegare att hålla kista, hvaruti sågspån kan samlas, eller på annat sätt förekomma sågspåns utflytande i vattnet, böte 50 Rdr.

Kastar eljest någon i fiskevatten sågspån eller annat, som kan vålla uppgrundning eller dämning, eller låter det ligga så nära strand, att det af vattenflöde kan nedsköljas, vare bot 3 Rdr 16 sk.

33 §.

Afrödjer någon sådana skogsbackar och lundar, som i 17 § omtalas, plikte dubbel åverkans-bot.

34 §.

Hvar som lossar skott eller förorsakar annat starkare buller, då han vet eller blifvit underrättad, att fisklek eller notfiske i grannskapet påstår, skall plikta från 3 Rdr 16 sk. till 33 Rdr 16 sk., så framt han ej gitter visa, att synnerlig olägenhet varit att befara, om icke skottet lossadt blifvit eller bullret skett.

35 §.

Begagnas förbjuden redskap, eller varder redskap, som endast i viss mån tillåten är, begagnad till annat ändamål än det tillåtna, vare straffet böter från 6 Rdr 32 sk. till 50 Rdr, jemte förlust af redskap och af fångst.

36 §.

Bryter någon mot de öfverenskommelser eller förordnanden, som i 19 § omtalas, straffes efter ty i öfverenskommelsen eller förordnandet bestämmes.

37 §.

För hummerfiske under förbjuden tid bötes 6 Rdr 32 sk., och vare fångsten förverkad.

38 §.

Underlåter någon att å kärl, hvari fiskvaror packas, inbränna sådana märken som i 22 § föreskrifvas, eller begagnar någon, emot stadgandet i 23 §, dylikt kärl af tall, plikte för hvarje kärl 32 sk.

39 §.

Anlägges sillsalteri eller trankokeri utan Wår Befallningshafvandes tillstånd eller på annat ställe, än Wår Befallningshafvande tillåtit, vare påföljden böter till 100 Rdr.

Idkare af trankokeri, som underlåter att så uppsamla och efter hand afföra trangrums, att det ej kan i hafvet utflyta, plikte 33 Rdr 16 sk.

Försummar han att å de kärl, hvari tran säljes, inbränna de märken, som i 25 § omtalas, plikte för hvart kärl 32 sk.

40 §.

Hvar, som i trånga vikar eller sund utkastar afskräden af fisk, böte från 3 Rdr 16 sk. till 33 Rdr 16 sk., som saken är till.

41 §.

Den, som till ansvar fälles, skall ock dömas att ersätta all genom förseelsen förorsakad skada och att, så vidt ske kan, återställa det förhållande, som rubbadt blifvit.

42 §.

Med fördelning och förvandling af böter efter denna stadga förhålles efter ty i allmänhet stadgadt är.

43 §.

Åtal å förbrytelser, som ej röra det allmännas rätt, må icke anställas af annan än målsegande. Är Kronan målsegande, ege allmän åklagare att dess talan föra.

Målsegande må af förbrytare taga båt och fiskeredskap till säkerhet, intill dess denna rätt för sig bjuder.

6 Kap.

Allmänna bestämmelser.

44 §.

Wåre Befallningshafvande skola noga gifva akt uppå och söka befordra hvad som kan lända fiskerinäringen till förkofran. För sådant ändamål ege de att å Kronans skär, stränder och holmar, som ej till hemman höra eller för något visst ändamål bestämde äro, anslå nödig mark för uppförande af boningshus, bodar och beredningshus, byggnad af fartyg och förfärdigande af kärl och redskap, så ock att, i mån af tillgång och ådagalagdt behof, meddela utsyning

å Kronoskogar och allmänningar af virke till fiskebåtar och kärl.

45 §.

Finner Wår Befallningshafvande, att vid fiskeläge eller annan plats, der flere personer för fiskeri-närings idkande sig nedsatt, Kronobetjeningen icke är tillräcklig för ordningens vidmakthållande; åligge Wår Befallningshafvande förordna, att en eller flere Ordningsmän skole der finnas. Sådane Ordningsmän böra sjelfve vara fiskare och boende på stället. De tillsättas genom val af de fiskande och förses med förordnande af Wår Befallningshafvande, som derjemte utfärdar instruktion, hvarefter de i tjenstgöringen skola sig rätta. Ordningsman vare i och för tjenstgöringen ansedd lika med dem, som Konungens embetsmäns eller rättens ärenden gå.

---

46 §.

Denna Wår nådiga stadga skall den nästkommande . . . . träda i verkställighet, då ock K. M:ts d. 14 Nov. 1766 utfärdade allmänna Stadga och ordning för rikets hafs-, skär-, ström- och insjöfiske, jemte förklaringen deröfver af den 24 Jan. 1771, K. M:ts samma dag utfärdade förnyade Hamnordning, äfvensom K. M:ts nådiga Stadga och reglemente för Nordsjö-fiskerierna och salterierna i Göteborgs och Bohus län af d. 21 Juli 1774, samt sedermera i ämnet särskildt meddelade föreskrifter, i hvad de äro emot Wår nådiga Stadga af denna dag stridande, komma att till kraft och verkan förfalla.

Det alle, som vederbör etc.

VI.

N ô t e
ur särskildt Protokoll öfver Justitie-ärender, hållet uti Kongl. Maj:ts Högste Domstol, Tisdagen den 27 April 1852.

Sedan, till följd af hvad Högste Domstolen den 17 Oktober sistlidet år, efter skedd föredragning af Kongl. Maj:ts, genom Civil-Departementet aflåtna, nådiga remiss den 20 Juni samma år, hvarigenom Högste Domstolens underdåniga utlåtande blifvit infordradt öfver det, genom nämnde Departements försorg, med ledning af åtföljande handlingar, uppgjorde, vid detta protokoll fogade, förslag till förnyad stadga om Fiskerierne i Riket, äfvensom öfver Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 15 Februari berörde år, angående öfverseende och förbättrande af Hamn-Ordningen den 24 Januari 1771, beslutat, handlingarne, för närmare granskning, emellan Högste Domstolens Ledamöter circulerat, förekom nu ärendet ånyo.

En ny Fiskeri-Stadga, som skall ersätta hvad, genom förut utfärdade särskilda författningar och reglementen finnes i ämnet föreskrifvet, måste icke allenast omfatta hvad till den allmänna hushållningen med så väl fiskevatten och farleder, som alla slags fisken och fiskevarors försäljning, hörer, utan äfven upptaga åtskilliga stadganden, som falla inom den allmänna Civil- och Criminallagens område. Till sådana stadganden kunde hufvudsakligen hänföras: grunderna för sjelfva fiskerättens bestämmande och huru långt i detta afseende Kronans, menigheters eller den enskildes rättigheter sig i hvarje fall må sträcka, vilkoren för den enes rätt att, utan den andras förfång, disponera öfver vattendrag, med dithörande stadganden om kungsådra, — samt slutligen det skydd, lagen anses böra gifva mot intrång i de åt hvar och en medgifne rättigheterna, eller ansvarsbestämmelserna mot öfverträdelse af hvad, i förutnämnde tvänne hänseenden, blifvit stadgadt; och måhända vore det

icke minst i dessa delar, som den äldre fiskerilagstiftningen tarfvade att öfverses och förbättras; men sådant kunde icke grundlagsenligt ske i annan ordning än 87 § Regeringsformen föreskrifver. Då emellertid det nu förevarande förslaget icke syntes ämnadt för en dylik behandling, utan funnes vara uppgjordt med syftemål att, utan annan förändring af hittills gällande stadganden, så vidt de höra till den allmänna lagen, än den af Rikets Ständers önskan föranledda närmare bestämningen af hvad med strandegares landgrund skall förstås*), blott innefatta de förändrade föreskrifter af ekonomisk natur, som ansetts erforderlige; torde alltså få antagas, att den Högste Domstolen anbefallde granskningen ej heller borde öfverskrida gränsen för nyssnämnde syftemål och att den följaktligen borde inskränka sig till att tillse, dels huruvida alla de äldre lagstadganden, hvilka icke kunde i administratif väg undergå förändring, blifvit i förslaget behörigen upptagne, och dels huruvida de deruti intagne ekonomiska föreskrifterne blifvit på sådant sätt uppfattade och uttryckte, att hinder eller svårighet vid deras tillämpning ej må möta, äfvensom huruvida de, för samma föreskrifters öfverträdande, föreslagne ansvarsbestämmelser må kunna anses lämplige. Under sådan förutsättning, företog Högste Domstolen nu berörde granskning, hvarvid följande anmärkningar mot förslaget framstäldes:

1 § 2 mom.

Då allt fiskevatten inom Rikets område, som hvarken tillhörer någon menighet eller enskild person, måste anses tillhöra Staten eller Kronan, skulle, i fall man från det begagnande för hvarje Svensk man, som här åsyftas, undantager icke blott menigheters och enskilde personers, utan äfven Kronans fiskevatten i de större insjöarne, ingen-

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 163, 164.
(Utgifvarens anmärkning).

ting der återstå till nyttjande för hvar man, helst icke något fiske i dessa sjöar hittills varit till sådant begagnande upplåtit; och stadgandet skulle följaktligen svårligen kunna få någon tillämpning; hvarföre högste Domstolen ansåg hvad här blifvit afsedt lämpligare uttryckas sålunda:

"Så stånde ock hvarje Svensk man fritt att fiska i de delar af större insjöar, till hvilka strandeganderätten sig icke sträcker och der Kronan ej heller enskildt fiske sig förbehållit eller till annan upplåtit".

2 §.

Justitie-Rådet Alexanderson ansåg meningen kunna närmare bestämmas, såsom t. ex. derigenom, att, i 2:dra punkten, emellan orden "der" och "stadigt", insättas orden: "så långt fortfarande"; hvaremot Högste Domstolens öfrige Ledamöter lemnade denna § utan anmärkning.

3 § 1 mom.

Det här nyttjade uttrycket "första varpet" ansåg Högste Domstolen böra utbytas emot "första noten", enär ordet "notvarp" längre ned i samma § förekommer under en annan bemärkelse, eller för att beteckna stället, der notdrägt sker.

3 § 2 mom.

Hvad här blifvit föreslaget igenfunnes väl nästan ordagrannt i den äldre Fiskeri-Stadgan af år 1766, men hade den tider hufvudsakligen afseende endast på sillfisket i Nordsjön*); hvaremot det numera, genom det sedermera till-

---

Uppfattningen att de åsyftade orden i "förslaget till förnyad stadga om fiskerierna i riket" (Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 166) ursprungligen skulle afsett »sillfisket i Nordsjön» är tydligen oriktig, såsom vid jemförelse med det den 21 juni 1762 utgifna "Project til Kongl. Maj:ts allmänne nådige Privilegier och Ordning för Rikets Hafs-, Skjär-, Ström- och Insjö-Fiske", §§ 7 & 8, obestridligen framgår. Bestämmelserna rörande ömsesidigt fiske "vid hvarandras stränder" af dreffisken och angående det alle medgifna deltagandet i "det yppade ymniga sillfisket" äro nemligen der förda till skilda §§ samt den förstnämnda här ifrågavarande af dem

komne särskilda Reglementet för Nordsjöfiskerierne af den 21 Juli 1774, skulle för framtiden erhålla en långt vidsträcktare betydelse för Rikets hela vestra kust. För närvarande vore nemligen, enligt nyssnämnde Reglemente, allt fiske i skärgårdarne emellan Öresund och Norska gränsen fritt för hvarje Svensk man, och strandegaren hade icke ens inom sitt hemmans ostridiga rå och rör uteslutande rätt till något slags fiske *). För all notdrägt vore han skyldig att upplåta sina stränder, äfven om åker eller äng förelåge, som deraf kunde skadas. Han egde, i sådant fall, endast rätt till skadeersättning af de fiskande efter mätismannaordom, hvarförutan den särskilda förmån blifvit honom förunnad, att, vid notdrägt efter sill, som sker i hans enskilda fiskevatten, sjelf få bestämma den ordning, hvari hans not må dragas, i händelse han vill i fisket deltaga. Skulle nu, i afseende på den betydliga inskränkning i strandegarens rätt, som sålunda, till det allmännas förmenta fördel, blifvit för de vestra kustorterna stadgad, och hvarige-

---

affattad i sådana ordalag, att den synbarligen afser icke blott att gälla för *hela* riket och fisket af all s. k. dreffisk, oafsedt ymnigheten i hvilken den förekommer, utan äfven att utgöra en uppmaning till de fiskeberättigade i skärgårdarne att "förena sig" om ett dylikt hafsfiskets ömsesidigt gemensamma utöfning inom lämpligt begränsade skärgårdsdelar. Det ifrågavarande lagbudet har vunnit föga tillämpning utom i afseende på skifte af fiskevatten i skärgårdarne, hvaremot det med hänsyn till dreffisken lägger hinder, som ej kunna mot fiskeberättigads vilja undanrödjas, så länge budet finnes qvar. Inom Bohus län har väl heller aldrig dylikt hafsfiske blifvit föremål för laga skifte. — Uti den från detta Högste Domstolens utlåtande härrörande sammanblandningen i vår nu gällande fiskeristadgas 3 § 2 mom. af de båda så olikartade lagbestämmelserna i 2 kap. 7 § af 1766 års "allmänna Stadga" derhän att en betydande del af deras väsentliga innehåll gått förlorad, ligger med hänsyn till de bohuslänska förhållandena hufvudorsaken till all den missuppfattning af dessa bestämmelser och alla de sorgliga processer, som under särskildt det senaste årtiondet upprört sinnena.

(Utgifvarens anmärkning).

*) Den 17 maj 1836 gjorde sig i Högste Domstolen en helt annorlunda beskaffad, fullt riktig uppfattning gällande (Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 156, 158—159). Jfr vidare härom utgifvarens uppsats: Några ord om de stora bohuslänska sillfiskena. Göteborg 1877, sid. 22—23, samt Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 148, 152, 154, 155, 163, 164. (Utgifvarens anmärkning).

nom samma rätt nästan helt och hållet tillintetgjorts, oförändradt förblifva vid hvad hittills författningsenligt egt rum och följaktligen måst lemnas oklandradt; så skulle det af såväl Rikets Ständer, som Vetenskaps-Akademiens komiterade, åsyftade ändamål*), att strandeganderätten allestädes må, såsom kraftigaste medlet till fiskerinäringens förkofran, i möjligaste måtto skyddas, väsendtligen förfelas. Angelägenheten syntes således fordra, att åt det här ifrågavarande stadgandet återgåfves dess ursprungliga betydelse, att endast afse sillfångsten eller i allmänhet sådane slag af hafsfisk, som gå till stränderne i större dref eller stimmar, hvilka öfverstiga den enskilda strandegarens förmåga att ensam uppfånga**), och i afseende på hvilka i allt fall rättigheten att få följa fisken, allt efter som den flyttar sig från en strand till annan, länder strandegarne sjelfve till ömsesidig fördel. Dock torde äfven med en sådan begränsning af den fria fiskerätten strandegaren böra bibehållas vid den särskilda förmån och den rätt till skadeersättning, hvarom han, vid samfäldt fiske i hans enskilda fiskevatten, hittills varit försäkrad, samt i följd häraf 3 § 2 mom. böra erhålla följande lydelse:

"I de Rikets skärgårdar, der, för fångande af sådan hafsfisk, som går till stränderna i stora stimmar, de fiskande af ålder oklandradt fått följa fisken efter dess dref och fiska vid annans strand, bör ock dervid förblifva; skolande dock, vid notdrägt för sådant fiske, strandegaren af de fiskande njuta ersättning efter mätismanna ord för all skada, som å hans egor derigenom uppkommer, äfvensom han är

---

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 163, 164 samt Nya handlingar rörande sillfisket i bohuslänska skärgården, I, Göteborg 1874, tillägg, sid. 15—16. (Utgifvarens anmärkning).

**) Jfr Project till Kongl. Maj:ts allmänne nådige Privilegier och Ordning för Rikets Hafs-, Skjär-, Ström- och Insjö-Fiske d. 21 juni 1762, § 8. (Utgifvarens anmärkning.)

berättigad, i fall han vill i fisket deltaga, att sjelf bestämma den ordning, hvari hans not dragas må.“

3 § 3 mom.

Den rätt, som här tillägges strandegare, att för notvarp, som han med kostnad upprensat för gemensamt fiske, uppbära viss afgift, tillkommer för närvarande i Bohuslänska skärgården hvar och en, som gjort en sådan upprensning, äfven då det skett i annans enskilda fiskevatten, dock att strandegaren, i slikt fall, är från afgiften fri; och om man, såsom meningen syntes vara, ville för framtiden borttaga denna rättighet för fremmande personer att, inom annans egoområde, upprensa notvarp till sin enskilda fördel, kunde dock svårligen betagas dem, som redan på dylika upprensningar nedlagt möda och kostnad, att tillgodonjuta den deraf påräknade vinsten, så länge notvarpen af dem underhållas och strandegarne ej vilja dem derifrån utlösa. På grund häraf, tillstyrkte Högste Domstolen, att vid 3 § 3 mom. må göras följande tillägg:

„Samma rätt tillkommer ock den, som, enligt hittills gällande stadganden, gjort sådan upprensning af notvarp i annans fiskevatten, dock vare strandegaren i ty fall från afgift fri, och ege han jemväl, när han vill, att lösa den, som upprensningen gjort, efter mätismannaord från nämnde rättighet ut.“

4 §.

Då några särskilda grunder för rättigheten att idka fiske med krok och ref i sött vatten icke funnos bestämde, syntes det Högste Domstolens fleste Ledamöter mindre behöfligt, att bibehålla den särskilda bestämmelse, 1766 års stadga innehåller, om sådant fiske i hafvet, särdeles om i betraktande toges, att hvad här i 4 § ur nämnda stadga blifvit upptaget, angående frihet för hvar man att fiska med krok eller ref å djup inom yttre skärgården och i hafsbandet, till innehållet så sammanfölle med hvad redan om allt

fiske i hafvet blifvit sagdt i 1 §, att någon åtskilnad deremellan svårligen i tillämpningen kunde göras, men, i händelse någon skilnad i sjelfva verket vore åsyftad, otvifvelaktigt genom sin obestämdhet vore ledande mera till tvetydighet och deraf härflytande tvister, än till nytta. Stadgandet stod också, så vidt det skulle hafva någon betydelse, i strid med det ändamål, som, efter hvad förut är nämndt, med den nya författningen lärer böra sökas, nemligen att, så vidt möjligt vore, undanrödja allt intrång på strandeganderätten, och borde jemväl ur sådan synpunkt uteslutas; i hvilken händelse sednare delen af denna §, innefattande förbud, att efter krokfiske qvarlemna pålar och stakar i vattnet, till skada för notdrägt, lämpligen kunde öfverflyttas till 3 kapitlet. Deremot kunde, i sammanhang med föregående §§, om det för alla Rikets innebyggare fria hafsfisket, här upptagas det stadgande från de äldre författningarne, hvilket, efter Högste Domstolens fleste Ledamöters omdöme, ej borde i den nya författningen saknas, att utländingar äro utestängde från rättigheten att i sådant hafsfiske deltaga; och ansågo bemälde Ledamöter sig alltså, i stället för 4 §, böra föreslå en så lydande:

"Utlänning vare ej tillåtet, att å Rikets kuster idka sådant fiske, som, efter hvad i det föregående sagdt är, ej under strandeganderätten hörer, utan alla Rikets innebyggare tillkommer."

Justitie-Rådet Alexanderson var härifrån skiljaktig, och lemnade förslaget, i hvad rörer 4 § utan anmärkning, samt deltog ej i Högste Domstolens fleste Ledamöters gjorda hemställan om ett stadgande emot utlännings rätt att fiska.

6 §.

Som allmänna kronofisken väl kunde till enskilde upplåtas, ehuru icke till enskildt begagnande, utan till gemensamt bruk med andra, som inom häradet eller socknen bo och jemväl lof dertill erhållit; hvaremot allt Kronans

fiske, som blifvit till enskildt begagnande upplåtet, vare sig åt korporationer eller enskilde personer, vore, enligt 5 §, att hänföra till Kronans enskilda fisken, ansågo Högste Domstolens fleste Ledamöter den definition, hvarmed 6 § börjar, böra förändras till följande lydelse:

"Allmänna kronofisken äro de ström- och insjöfisken vid Kronans allmänningar, parker och holmar, som Kronan sig eller annan icke enskildt förbehållit."

Justitie-Rådet Alexanderson för sin del lemnade förslaget utan anmärkning.

10 §.

Angående sättet att, för drifvande af fiskeri, ingå bolag och vilkoren derför, ansåg Högste Domstolen nu mera inga andra föreskrifter vara erforderliga, än de som i allmänhet blifvit meddelade för bolag, ämnade att drifva hvilken näring som helst; och denna § syntes således destoheldre kunna uteslutas, som densamma, såsom endast afseende sådane fiskeribolag, hvilka bildat sig för större företag och drifvande af handel med den fångade fisken, rätteligen skulle höra under 4 kapitlet, men möjligen på sin nuvarande plats kunde sålunda misstydas, att den ansåges afse hvarje öfverenskommelse om gemensamt begagnande af ett för flere samfäldt fiske.

11 §.

Likaledes syntes den ordningsföreskrift, hvarom denna § handlar, icke rätteligen höra under 1 kap., utan böra till 3 kap. öfverflyttas.

Deremot ansågo Högste Domstolens fleste Ledamöter en ny §, näst efter den 9:de, erfordras, som dels upptoge det nu befintliga stadgandet, att uti allmänningsfiske eller uti fiskevatten, som eljest är för flere gemensamt, en delegare ej eger, utan de flestas samtycke, upplåta fiskerätt åt någon, som ej delegare är, och dels, i fråga om delegarnes egen rätt, att sins emellan nyttja sådant fiskevatten och deri

bygga fiskeverk, lemnade en hänvisning till hvad i allmänna lagen stadgas, helst, utan en sådan hänvisning, 1 kapitlet icke kunde anses fullständigt innefatta hvad, enligt dess öfverskrift, dit hörde. Redaktionen af denna § ansågs böra blifva följande:

"Uti fiskevatten, som för flere gemensamt och odeladt är, må ej en delegare, utan de fleste öfriges samtycke, upplåta fiskerätt åt någon, som ej delegare är; och gälle om delegarnes rätt, att sjelfve nyttja sådant fiskevatten och att deri bygga fiskeverk, hvad i allmänna lagen stadgadt är."

I den af Högste Domstolens fleste Ledamöter gjorde hemställan om tillägg af ett förbud emot upplåtelse af fiskerätt i gemensamt fiskevatten, förmälte Justitie-Rådet Alexanderson sig icke deltaga, på grund af farhåga för möjligt missförstånd och med afseende å hvad, genom 17 kap. 1 § Byggninga-Balken, i ämnet redan finnes stadgadt.

12 §.

Justitie-Rådet Alexanderson yttrade: att, enär alla hittills, genom lag och författningar, meddelade föreskrifter om kungsådra afsåge de större vattendrag, hvarest tredjedelen af vattnet borde hållas öppen, och om hvilka Kronans eller andra allmänna handlingar upplyste, att kungsådra funnes, syntes det Justitie-Rådet vara betänkligt, att nu åt denna benämning gifva ett annat begrepp, hvadan Justitie-Rådet hemställde, om icke i 12 § ordet "kungsådra" borde flyttas efter orden "hållas öppen" och orden "der ingen ådra" ändras till: "der ingen kungsådra" samt i kapitlets rubrik, äfvensom i 14 och 15 §§, den af förändringen påkallade redaktionsjemnkning iakttagas.

Högste Domstolens öfrige Ledamöter instämde ej i denna anmärkning.

15 §.

Rättigheten, att för vissa vattenverk eller fisken nyttja vattnet, utan afseende på föreskrifterne om kungsådra,

kunde, enligt nu gällande stadganden, försvaras icke blott med privilegier eller särskilda tillståndsresolutioner, utan äfven på åtskilliga andra sätt, såsom med lagligen gällande aftal och i särskilda mål gifne domar m. m., men nämnde rättighet blefve i flera fall för vattenverksegarne utan nytta, om de, såsom i denna § stadgades, alltid skulle vara skyldiga, att icke destomindre hålla farled öppen, enär damverkens beskaffenhet ofta gjorde sådant omöjligt. Både allmänna lagen och 1766 års Förordning fritogo också från en sådan skyldighet de vattenverk, som hafva rättighet att stänga kungsådra; de skola endast, enligt sistnämnde Förordning, å damverken hålla nödiga bottenluckor för fiskens upp- och nedgående. Deremot medgåfve samma Förordning, såsom ytterligare undantag från föreskrifterne om kungsådra, dels att i små vattendrag, hvarest ofvanboende ej lida i sin rätt, eller farled ej underhållas kan, allenast höst och vår fiskens upp- och nedgång må genom tjenlig öppning befrämjas, dels ock att sådane vattenverk, som redan blifvit anlagde eller framdeles kunna anläggas, men icke hafva rättighet att stänga kungsådra, ändock få, om så oundgängeligen tarfvas, öfverbygga kungsådran, så framt det sker på sådant sätt, att fiskens gång icke hindras och att flott- eller farled hålles öppen, när den behöfver begagnas. För att ej göra någon rubbning i alla dessa grannlaga och till allmänna lagen hörande förhållanden, hemstälde alltså Högste Domstolens fleste Ledamöter, att 15 § borde erhålla sådan lydelse:

"Har man någon särskild rättighet för vattenverk eller fiske, att stänga vattnet annorlunda, än nu om kungsådra sagdt är, njute sådan rättighet till godo; dock att i ty fall alla dammar skola vara försedda med nödiga bottenluckor, för den upp- och nedgående fisken. För andra vattenverk, som med behörigt tillstånd redan anlagde äro eller framdeles anläggas kunna, vare ock, der så oundgängeligen tarfvas, tillåtet, att kungsådra öfverbygga, så framt det sker

på sådant sätt, att flott- eller farled, när den behöfves, utan betalning hålles öppen, och fiskens gång ej hindras; äfvensom i små vattendrag, der farled ej underhållas kan, och der ofvanboende ej lida i sin rätt, allenast höst och vår fiskens upp- och nedgång må genom tjenlig öppning befrämjas.

Justitie-Rådet Alexanderson yttrade, att Justitie-Rådet, som biträdde Högste Domstolens öfrige Ledamöters mening hvad angår redaktionsjemnkningen i 15 § af remitterade förslaget, deremot för sin del icke funne skäl till anmärkning dervid, att förslaget ej upptager något, som svarar emot 6 § 2 mom. eller 7 § af 3 kapitlet i 1766 års Fiskeri-stadga; hvadan Justitie-Rådet ej deltog i Högste Domstolens öfrige Ledamöters gjorde hemställan om det tillägg, som börjar med orden: "För andra vattenverk etc." Den rättighet, hvarom i nyssnämnde delar af gamla Fiskeri-stadgan förmäles, borde, efter Justitie-Rådets tanka, ankomma på särskild tillåtelse eller särskild pröfning, och stadgandena syntes hvarken behöfliga eller, med sina obestämda och sväfvande uttryck, väl egna sig för en allmän författning. Härtill komme äfven andra betänkligheter, såsom: att, i fall dessa stadganden endast skulle afse inrättande af byggnader *ofvanföre* vattenytan, deremot kunde påminnas, att de likväl tala om att lemna öppning för fiskens upp- och nedgång fri, synnerligast under höst och vår, hvilket ej kunde med en sådan uppfattning väl sammanstå; och att, om stadgandene åter antagas handla om byggnad *uti* vattnet, man genom dem väsentligen upphäfver och tager tillbaka de, i afseende på vattenådras stängande, i nästföregående 3:ne §§ gifna föreskrifter; samt slutligen, att berörde stadganden endast för visst fall innefattade förbehåll om ofvanboendes, men icke i allmänhet om annan mans rätt, ehuru uppenbart vore, att vattendragets stängande kunde äfven för andra, t. ex. för nedanboende vattenverksegare, medföra lidande.

För öfrigt ansågo Högste Domstolens fleste Ledamöter sig vid Kapitlet om Kungsådra böra anmärka, att då det svårligen, utan en betydlig oreda vid tillämpningen ginge an, att, såsom i 46 § blifvit föreslaget, äfven efter den nya författningens utfärdande låta de äldre författningarne i vissa delar eller så vidt de icke voro stridande mot den nya stadgan, fortfarande gälla, utan denna sednare borde göras så fullständig, att alla äldre författningar i ämnet må kunna helt och hållet upphäfvas, syntes det blifva angeläget, att här intaga det stadgande i Förklaringen den 24 Januari 1771, hvarigenom är vordet bestämdt, att tvister om kungsådra skola tillhöra de allmänna domstolarnes upptagande och pröfning, helst annat stadgande om forum i dylika mål eljest skulle saknas, än det, som förekommer i 20 Kap. 3 § Byggninga-Balken, att nemligen Konungens Befallningshafvande skall hålla hand deröfver, att kungsådra ej må stängas, samt anledning härifrån lätteligen skulle kunna hämtas att, utan en i grundlagsenlig ordning tillkommen lagförändring, draga tvister i detta ämne, särdeles då fråga vore om flott- eller farleder, under de administrativa myndigheterna; och hemställdes derföre, att i slutet af detta Kapitel en ny § må tilläggas, så lydande:

"Tvister i de ämnen, som i detta Kapitel omförmälas, skola vid allmänna domstolarne upptagas."

Justitie-Rådet Alexanderson förmälte, det han funne det föreslagna tillägget om forum medföra ökad fullständighet, och ansåge detsamma böra, på sådan grund, i underdånighet tillstyrkas.

16 §.

I andra punkten vid ordet "fiskevatten" ansåg Högste Domstolen böra tilläggas "eller farled", på det stadgandet i samma punkt må kunna tillämpas äfven på kanaler och andra sådana vattenleder, som begagnas endast för sjöfarten, men icke för fiske.

17 §.

Som en för flere gemensam fiskerätt kunde ega rum äfven der fiskevattnet tillhörde en enda, såsom förhållandet vore med strömmingsfisket i de norra orterna och möjligen på flera ställen, der slikt förhållande grundade sig på urminnes häfd eller gifna domar, samt följaktligen rättigheten att afrödja de här omförmälda skogslunderna, icke alltid torde böra bero af enskild rätt till vattnet, utan af uteslutande rätt till fisket deri, hemstälde Högste Domstolen, att detta lämpligast borde uttryckas sålunda:

"Egare till skogsbackar eller lundar, hvilka äro belägna invid fiskevatten, der fiskesrätten honom ej uteslutande tillhör, må dem ej afrödja, så framt veterligt är, att de gjort fisket nytta".

19 §.

Den föreskrift hvarmed denna § börjas, syntes böra utsträckas derhän, att den må gälla för allt fiske, enär ynglets förstörande vore lika skadligt och förnärmande för annans rätt, ehvad det skedde i samfäldt fiskevatten eller i sådant, der hvarje strandegare har sitt särskilda område. Skulle någorstädes en enda person vara ensam rådande i en hel sjö eller i ett helt vattendrag, samt han följaktligen skulle kunna anses lagligen berättigad, att der bruka hvad fiskessätt han vill; så hade han, med afseende å stadgandet i 43 §, att ej annan, än rätter målsegande, finge åtala hans förfarande, i allt fall ingen olägenhet af det allmänna förbudet. I enlighet härmed ansåg Högste Domstolen början af 19 § böra erhålla följande lydelse:

"Allt fiske skall så bedrifvas, att leken ej förstöres etc."

20 §.

Som meningen ej syntes vara, att borttaga det nu gällande förbudet mot försäljning af hummer under den tid, då den icke får fångas; men missförstånd härom skulle kunna ega rum, i fall föreskriften ej i den nya författnin-

gen intoges, hemstälde Högste Domstolen, att 20 § borde erhålla följande lydelse:

"Fiske efter hummer må ej idkas från och med den 1 Juli till och med den 15 September hvarje år; och vare under samma tid jemväl förbjudet, att till salu hålla eller utbjuda hummer, som säljaren icke kan styrka vara å lofgifven tid fångad."

21 §.

Då den från 1766 års Fiskeristadga hemtade föreskrift, som här förekommer, numera blifvit öfverflödig sedan 1808 års Jagtstadga, dit föreskriften rätteligen hörer, icke allenast bestämmer rättighet för hvar och en, att öfverallt, der särskild skatt för skyttet ej erlägges, fånga och döda alla slags skadedjur, utan äfven bland dessa specielt uppräknar både skjälar och uttrar, ansåg Högste Domstolen denna § böra uteslutas:

Deremot och som, enligt förslagets uppställning, 3 kapitlet vore ämnadt, att upptaga alla nödiga ansedda ordningsföreskrifter, samt 5 kapitlet, att innehålla ansvaret för samma föreskrifters öfverträdande, syntes denna uppställning fordra, att det först i 29 § förekommande förbud för skeppare, att öfversegla utlagd fiskeredskap, till 3 kapitlet öfverflyttades; likasom det också vore nödigt, att här i särskildt stadgande upptaga den föreskrift, som igenfunnes i de äldre författningarne, och på hvilken man i desse lagt mycken vigt, att sten eller ballast ej må från fartyg utkastas i vattnet å sådane ställen, der notdrägt plägar idkas, helst ett sådant sätt, att förorsaka skada å fiskevatten, icke nog tydligt kunde anses inbegripet under det allmänna förbud mot fiskevattens uppgrundning eller dämning, som i 16 § omtalas. På grund häraf och med anledning derjemte af hvad vid 4 § blifvit anmärkt, hemstälde alltså Högste Domstolen, att i 3 kapitlet måtte näst efter 18 § intagas två nya §§ så lydande:

§ .

"Skeppare eller den, som fartyg förer, vare pligtig att noga tillse, det han ej utan nödtvång öfverseglar fiskeredskap, som med vettar eller flytspån försedd är, så att den skönjas kan, och ej i vanlig segelled finnes utlagd.

§ .

"I samfäldt fiskevatten må man ej, efter slutadt fiske, i vattnet eller invid stränderna qvarlemna pålar, stakar, stockar, eller annat, som ej till ständigt verk hörer, der fisket för annan derigenom hindras kan. Ej heller må man å ställen, som för notdrägt nyttjas, från fartyg utkasta sten eller annan ballast, till skada för notvarpen."

Och skulle härefter 11 § i förslaget lämpligen kunna intagas, så att den finge sin plats näst framför 19 §.

23 §.

Framför ordet "fiskvaror" ansåg Högste Domstolen böra tilläggas "saltade" för att icke göra det här förekommande förbudet mot tallkärls begagnande vidsträcktare, än det hittills varit och behofvet syntes påkalla.

25 §, 2 mom.

Om, såsom 40 § föranledde, afsigten vore, att förbudet mot fiskafskrädens utkastande i trånga vikar och sund skulle vinna tillämpning icke blott på idkare af trankokning, utan på hvar och en, som befattar sig med fiskvarors beredning, borde detta tydligare utmärkas, än här skett. Så vidt de fiskande sjelfve angår, vore dock öfverflödigt, att i författningen intaga ett slikt förbud, enär det lämpligare kunde blifva föremål för de särskilda öfverenskommelser eller förordnanden, som i 19 § omtalas. Deremot ansåg Högste Domstolen det böra gälla så väl sillsalterier, som trankokerier; men då föreskriften sålunda skulle få afseende endast på de större samlingar af fiskafskräden, som vid dylika inrättningar ständigt hopa sig, syntes förbudet icke

böra inskränkas till blott trånga vikar och sund, hvilket dessutom innefattade ett nog obestämdt begrepp, utan göras lika ovilkorligt, som det hittills varit. På grund häraf, hemstälde alltså Högste Domstolen, att 25 § 2 mom. må erhålla sådan lydelse:

"Vid sillsalteri och trankokeri skall noga tillsyn hållas, att afskräde af fisken icke i fiskevatten utkastas; och skall derjemte vid trankokeri allt tran-grums så samlas, att det ej i vattnet utflyter."

26 §.

Såsom undantag från hvad i allmänhet om målkärls beskaffenhet och rymd finnes stadgadt, gälde för närvarande, i afseende på fiskevarors försäljning, dels enligt Commerce Collegii kungörelse den 9 November 1786, att mätaretunnan för färsk sill, hvartill äfven får begagnas krönt så kallad sillkärra, eller flaka, skall innehålla 80 kannor, och dels, enligt samma Collegii kungörelse den 10 April 1843, att för insaltning och försäljning af sill får under vissa vilkor nyttjas jemväl tunnor af Norskt tunnmål, ehuru desse äro något mindre, än den vanliga Svenska tunnan om 48 kannor. Så vida meningen ej vore, att nu upphäfva dessa undantag och göra de hittills brukade målkärlen för så väl färsk som insaltad sill på en gång obrukbara, ansågo Högste Domstolens fleste Ledamöter det alltså blifva nödvändigt att, jemte den hänvisning denna § lemnade till hvad i allmänhet är stadgadt, jemväl hänvisa till Commerce Collegii nyssnämnda kungörelser, medelst ett så lydande tillägg:

"Kommande dock, i afseende på mätaretunnan för färsk sill, äfvensom hvad angår rättigheten att för insaltad sill begagna tunnor af Norskt tunnmål, fortfarande att tjena till efterrättelse Commerce Collegii på Wår befallning, utfärdade kungörelser af den 9 November 1786 och den 10 April 1843."

Skulle åter afsigten vara, att aflysa de hittills tillåtna särskilda målkärlen för sill, syntes sådant böra uttryckligen nämnas och viss tid för verkställigheten derjemte bestämmas.

Justitie-Rådet Alexanderson fann ej annan anmärkning emot förslaget i denna del förekomma, än att, till vinnande af ökad tydlighet, det möjligen borde, efter orden "i allmänhet", tilläggas: "eller för fiskvaror särskildt".

5 Cap.

Högste Domstolens fleste Ledamöter förenade sig om följande utlåtande: Så vidt i detta kap. ansvaret bestämmes för olofligt fiskande i annans fiskevatten och för kungsådras eller farleds olagliga stängande, hörde stadgandene, efter hvad förut blifvit anmärkt, till den allmänna Criminallagstiftningen och kunde icke i den ordning, hvarom nu är fråga, blifva föremål för någon väsentlig rubbning; men att, i allt hvad till denna del af ämnet hörer, ensamt hänvisa till allmänna lagen lät sig likväl icke göra, i anseende dertill, att, hvad 1734 års Lag härom innehåller, redan, genom 1766 års Fiskeristadga, undergått åtskilliga förändringar, som för lagens fullständighet eller förtydligande varit af behofvet påkallade och hvilka således icke utan skada skulle kunna ur den nya författningen åter uteslutas. Deremot syntes man, i afseende på sjelfva ansvarspåföljden eller bötesbeloppet för så väl olofligt fiskande som kungsådras stängande, destoheldre kunna stanna vid en blott hänvisning till allmänna lagen, som någon särdeles rubbning i nu gällande bestämmelser derigenom icke skedde, men den fördel vunnes, att, i händelse Konung och Ständer framdeles skulle gemensamt besluta andra och efter tidens kraf mera lämpade straffbestämmelser i hithörande ämnen, en sådan ändring i allmänna lagen icke skulle behöfva föranleda någon förändring af den nu ifrågavarande särskilda författningen.

Hvad åter de öfriga ansvarsbestämmelserna i detta kapitel angår; så enär de alla voro af ekonomisk natur och något hinder således icke mötte att, utan afseende å hvad hittils varit stadgadt, nu vidtaga de förändringar, som kunde finnas ändamålsenlige, syntes tillfället af en helt och hållet ny författnings utfärdande icke böra lemnas obegagnadt, för att dels göra dessa ansvarsbestämmelser inom vissa alternativa gränsor så rymliga, att de, utan en alltför stor utförlighet i detaljföreskrifter, må kunna vinna en rättvis och billig tillämpning på hela mångfalden af förekommande särskilda händelser, och dels i någon mån förhöja sjelfva bötesbeloppen till närmare öfverensstämmelse med nuvarande myntvärde och öfriga förhållanden; hvarförutan och då det skulle vara mindre lämpligt att, på sätt 42 § i förslaget innehåller, förvandla dylika böter på samma sätt, som i allmänhet är stadgadt, hvilket innebär, att de skulle förvandlas till fängelse vid vatten och bröd, normen för deras förvandling i stället borde blifva densamma, som i åtskilliga andra på sednare tider utgifna ekonomiska författningar är vorden antagen, eller enkelt fängelse med tjenligt arbete.

I enlighet med dessa i korthet angifne grunder och med iakttagande för öfrigt af de förändringar, som föranleddes af hvad i det föregående blifvit yttradt, ansågo Högste Domstolens fleste Ledamöter sig alltså böra föreslå, att 5 Kap. må erhålla följande lydelse:

"5 Kap.

Om ansvar för öfverträdelse af denna stadga.

§ .

Fiskar någon utan lof i det fiskevatten, der han ej rätt till det idkade fisket eger, ansvare derför efter ty allmänna lagen för hvarje fall bestämmer. Kronans enskilda fiske, som till nyttjande af någon enskild person

eller menighet blifvit upplåtet, vare härvid lika med enskild mans fiske, och de allmänna kronofiskena lika med andra allmänningsfisken, att anse.

§ .

Idkar utlänning, emot hvad i 4 § sagdt är, fiske å rikets kuster, och afstår han ej derifrån på tillsägelse af kronobetjeningen, eller den, som uppsigt öfver ordningens vidmakthållande å stället tillkommer; hafve förverkat fartyg, redskap och fångst.

§ .

Hvar som olofligen stänger kungsådra, eller annan vattenled, som, efter hvad i 2 Kap. sagdt är, bör öppen hållas, plikte efter allmän lag. Sker det annan gång, bötes derför dubbelt.

Wår Befallningshafvande eller Domaren ege ock mot sådan olaga stängning stadga särskildt vite, när så nödigt anses; och vare den, som skada lider, berättigad att, genom biträde af närmaste kronobetjent, få stängning, som uppenbarligen finnes mot lag stridande, borttagen på den brottsliges bekostnad, der ej denne sjelf efter tillsägelse stängseln genast undanrödjer.

§ .

Försummar sågverksegare att hålla kista, hvaruti sågspån kan samlas, eller att på annat sätt förekomma sågspåns utflytande i vattnet, böte från 25 till 100 Rdr.

Öfverträdes eljest hvad i 16 § sagdt är, vare bot från 5 till 50 Rdr.

§ .

Afrödjer någon sådana skogsbackar och lundar, som i 17 § omtalas, plikte de afröjda trädens fyradubbla värde.

§ .

Hvar som onödigtvis, eller, då det utan synnerlig olägenhet kan undvikas, lossar skott eller förorsakar annat

starkt buller, oaktadt han vet att fisklek eller notfiske i grannskapet pågår, skall plikta från 5 till 25 Rdr.

§ .

Hvilken, som uppsåtligen eller af vårdslöshet, skadar utlagd fiskeredskap genom öfversegling, såsom i § sägs, böte från 10 till 30 Rdr.

§ .

Qvarlemnas, efter slutadt fiske, sådant, som, enligt §, borttagas bör, vare bot från 5 till 15 Rdr; och för sten eller annan ballast, som från fartyg utkastas i notvarp, bötes till högst 50 Rdr.

§ .

Hvar, som bryter emot den i § stadgade ordning för fiske, då det skall af flere utöfvas, plikte från 5 till 20 Rdr.

§ .

Begagnas fiskeredskap, som, enligt (19) §, ej tillåten är, vare ansvaret derför böter från 20 till 100 Rdr, jemte förlust af redskap och fångst.

För öfverträdelse af öfrige i samma § omförmälte bestämmelser, hvilka bero af öfverenskommelse eller Wår Befallningshafvandes förordnande, gälle den påföljd, som i öfverenskommelsen eller förordnandet finnes för hvarje fall stadgad.

§ .

Den, som under förbjuden tid idkar hummerfiske, eller olofligen till salu håller eller utbjuder hummer, böte från 5 till 20 Rdr, och vare fångsten, eller den till salu utbjudna hummern, derjemte förverkad.

§ .

Underlåter någon att å kärl, hvari saltade fiskvaror till afsalu packas, inbränna sådana märken, som i (22) § föreskrifvas, eller begagnar någon, emot stadgandet i (23) §, till dylikt kärl virke af tall, plikte för hvarje kärl 1 Rdr.

§ .

Anlägges sillsalteri eller trankokeri utan Wår Befallningshafvandes tillstånd, eller på annat ställe, än tillåtet blifvit, vare påföljden böter från 100 till 200 Rdr.

§ .

Innehafvare af trankokeri eller sillsalteri, som underlåter att om trangrums eller fiskens afskräden hålla den vård, som i (25) § 2 mom. föreskrifves, böte från 10 till 50 Rdr.

§ .

Försummar tillverkare af tran, att å de kärl, hvari tranen säljes, inbränna de märken, som i (25) § 3 mom. omtalas, plikte för hvarje kärl 1 Rdr.

§ .

Den, som till ansvar fälles, skall ock dömas att ersätta all förorsakad skada, och att, så vidt ske kan, återställa det förhållande, som rubbadt blifvit.

§ .

Med fördelning och förvandling af böter, som ådömas efter §§ (1 och 3 §§ i detta kap.), förhålles enligt allmän lag. Alla öfriga böter, som ådömas efter denna författning eller efter de öfverenskommelser och särskilda förordnanden, som i (19) § omtalas, så ock värdet af förverkad redskap eller fångst, fördelas sålunda, att Kronan deraf tillfaller $^1/_3$ och åklagaren $^2/_3$ delar; Skolande i dessa fall böterna utgå af den sakfäldas egendom, så långt den räcker, och vid bristande tillgång förvandlas till fängelse med tjenligt arbete, på det sätt, att emot

böter till och med 10 Rdr . . .	svara	7 dagar
från 10 till och med 25 Rdr	„	14 dagar
från 25 till och med 50 Rdr	„	21 dagar
från 50 till och med 100 Rdr	„	30 dagar
från 100 till och med 150 Rdr	„	45 dagar
från 150 till och med 200 Rdr	„	60 dagar

eller 2 månader och så vidare ända till ett år, som är den

längsta fängelsetid, hvartill någon, i brist af tillgång till böter, må dömas. Har någon del af böterne utgått, förvandlas återstoden i öfverensstämmelse med föreskrifterna i Kongl. Brefven den 5 Februari 1768 och den 27 Oktober 1820.

§ .

Åtal för öfverträdelser, som endast förnärma enskild mans rätt och ej angå sådane föreskrifter, hvilka till allmän nytta gifna äro, må icke af annan än målseganden anställas. Är Kronan eller någon menighet målsegande, då ege allmän åklagare att åtalet föra".

Hvad angår 27—43 §§, yttrade Justitie-Rådet Alexanderson, att han, som ansåg sig icke hafva orsak att, i någon väsentlig måtto, till uppställning eller innehåll frångå det remitterade förslaget, hade, under granskning af nämnde §§, endast funnit följande att påminna, nemligen: vid 36 § att, då öfverenskommelses giltighet, såsom grund för ådömande af straff, berodde af Kgl. Maj:ts Befallningshafvandes fastställelse, syntes redaktionen blifva mera riktig, om, i stället för orden: "i öfverenskommelsen eller förordnandet bestämmes", det finge heta: "i der stadgad ordning blifvit bestämdt"; vid 37 § att, om stadgandet i 20 § utsträckes, på sätt Högste Domstolen tillstyrkt, torde 37 § böra innefatta, att den som, emot 20 §, under förbjuden tid fiskar eller till salu håller hummer, skall böta 6 Rdr 32 sk. och hafva fångsten eller det till salu hållna förverkat; vid 42 § att, med afseende på förbrytelsernas till en del olika beskaffenhet, och för att bibehålla närmare öfverensstämmelse med de grunder, hvilka i andra likartade fall plägat följas, samt jemväl åt stadgandet gifva ökad fullständighet, trodde Justitie-Rådet sig böra hemställa om sådan föreskrift: att böter, ådömda efter 31 §, skola fördelas till treskiftes efter allmän lag, samt, vid bristande tillgång, förvandlas till fängelse vid vatten och bröd, efter Förordnin-

gen den 10 Juni 1841; men att öfriga enligt denna stadga ålagda böter, likasom viten och förbruten redskap eller fångst, fördelas sålunda, att Kronan åtnjuter $^1/_3$ och åklagaren $^2/_3$:delar deraf, samt att sistnämnde böter och viten, i brist af tillgång, förvandlas på sätt i allmänhet är om vitesböter förordnadt.

Beträffande slutligen 46 eller sista §, som handlar om de äldre författningarnes upphäfvande, ansågo Högste Domstolens fleste Ledamöter, i händelse det vid 26 § föreslagna tillägget godkändes, i stället för de orden: "i hvad de äro emot Wår nådiga stadga af denna dag stridande", hvilka, på grund af hvad vid 2 kap. blifvit yttradt, skulle utgå, böra, näst efter orden: "särskildt meddelade föreskrifter" tilläggas "med undantag af dem, som här ofvan i (26) § finnas åberopade".

Justitie-Rådet Alexanderson åter fann sig endast böra hemställa, om icke, efter orden: "meddelade föreskrifter" borde tilläggas "sistnämnde författning och särskilda föreskrifter" hvarigenom Justitie-Rådet trodde meningen blifva närmare uttryckt.

Hvad för öfrigt anginge Rikets Ständers underdåniga skrifvelse, med anhållan att Hamn-Ordningen af den 24 Januari 1771 måtte öfverses och förbättras; så enär sednare tiders erfarenhet icke vitsordat behofvet af Hamnrätternas bibehållande såsom särskilda Domstolar, och några särskilda ansvarsbestämmelser för de öfverträdelser af allmän lag, som vid fiskelägen kunde begås, icke heller syntes erforderliga, samt de öfriga stadganden och föreskrifter, berörde Hamn-Ordning innehåller, i allt hufvudsakligt skulle komma att ersättas genom den nya Fiskeri-Stadgan, hvilken dels i 19 § lemnade tillfälle åt de fiskande, att sjelfva öfverenskomma om nödiga ordningsreglor för fisket och dels i 45 § uppdrag åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att, för den allmänna ordningens vidmakthållande vid fiskelägen, besörja om särskilda Ordningsmäns tillsättande, der sådant

kan finnas af behofvet påkalladt, ansåg Högste Domstolen något hinder icke möta, att allmänna Hamn-Ordningen af år 1771, på sätt föreslaget är, må helt och hållet upphäfvas.

Högste Domstolens utlåtande skulle afgifvas, genom Nôte ur Protokollet, till Civil-Departementet.

In fidem

C. Limnell.

Vidimeras

ex officio

C. F. W. Lamberg.

Äldre upphäfda stadganden, rörande Bohus läns fiskerier.

I.

Konung MAGNUS VI HÅKANSSONS landslag*).

VII. Landzleigu bolkr.

*Vm laxar oc ueiðiuel er menn gera***).

xlviij. Hver a uotn oc ueiðistoð firir sino lande þa sem at forno hafa uerit. nema með lagum se fra komit***). Votn skolu renna sem at forno fare hafa runnit. skal þat engi ueita af bœ annars eða a. nema þat briote sialft. En ef þat er ueit þa skal þat ueita aptr oc giallda iarðar spell eiganda oc landnam a ofan. Nu ef a eða beckr rennr millum bœa manna oc eru fiskar i þa eigu halfa huarir ef þeir eigu sua iarðir til .ij. megum. En ef a eða beckr rennr rett oc brytr a huarkis land. þa geri sua huar ueiðiuel af sinu lande sem gort hefir verit at forno fare. Nu ef a brytr af annars huars iorðu. þa a sa a er iorð atte þa er hon braut en hinn granda

---

*) Då den äldsta för Viken, af hvilket Bohus län utgjorde sydöstra delen, gällande lagstiftningen med undantag allena för Christenrätten gått förlorad, utgör konung Magnus "lagabotarens" landslag, hvilken af Borgartinget, under hvilket Bohus län hörde, antogs någon tid efter år 1274, den ännu i behåll varande äldsta lag, som innehåller bestämmelser rörande fiskerierna. Den större fullständigheten uti denna för hela Norge gemensamma landslag, hvad vissa delar af fiskerilagstiftningen vidkommer, i jemförelse med de äldre Gulatings- och Frostatings-lagarne, härrör ej osannolikt just från de i dessa afseenden mer utvecklade förhållandena med hänsyn till fisket såsom enskild egendom uti Borgartings- och Eidsivatings-lagarnes områden. Den nämnda landslagens bestämmelser, rörande fisket, meddelas här efter: Norges gamle Love indtil 1387. Udgivne ved R. Keyser och P. A. Munch. II. Christiania 1848, sid. 134—137, 146—149. De talrika afvikande läsarterne äro emellertid här utelemnade. (Utgifvarens anmärkning).

**) Jfr Gulatingslagen, 85, 93; Frostatingslagen, XIII, 9; Jonsboken VI, 56.

***) Jfr Gulatingslagen, 93: "Uatn oc veidhistodh skal hverr sina hava. sem hann hever at fyrnsku haft", samt Frostatingslagen, XIII, 9: "Hverr scal eiga vatn oc veidhistödh fyrir iördh sinni nema medh lögum se frá comit". (Utgifvarens anmärkning).

eða œyri aptr þangat til sem hon uar aðr mið. meðan hon rann rett. En ef hon brytr meir þa a sa er iorð a bæðe a oc granda þangat til er hon uar mið meðan hon rann rett at forno. Engi skal firir aðrum ueiðistoð spilla ne banna þar sem maðr hefir haft at forno fare. eða vatn ueita*). En hueruitna sem menn eigu lax a saman. þa skal huer gera ueiðiuel firir sinu lande. oc gera þo sua at fiskar megi fara vpp at miðri a. þui at ganga skal guðs giof til fialz sem til fioru ef gengit uil hafa. En sa maðr er gerðir firir. þa skolu þeir menn er firir ofan eigu gera honum fimtar stefno til a þingi or at briota. En ef hann uil eigi or briota þa skolu þeir esta liðs til or at briota. bonde huer er syniar tilfarar sekr œyri silfrs uið konung. En þeir er garð gerðu i at olagum giallde þeim er firir ofan bua mork silfrs. oc þeir mistu ueiði firir. Engi skall fara i annars a. nema hann uili þeim ueiða er ana a. oc giallde þo landnam a ofan. Engi skal aðrum ueiðistoð banna firir sinu lande oc engi annars ueiðistoð spilla. En ef menn spilla eða briota upp garða. nema þuergarðar se þeir sem firir boðner eru at lagum eða ueiðigognum. sekr hofðingi mork silfrs uið konung firir logbrot. annare mork silfrs uið eiganda i ofundar bot. En huer annara er honum ueitir lið til sekr halfre mork silfrs uið konung oc annare halfre mork silfrs uið eiganda oc bœte garð aptr oc ofundar bot oc oll gogn oc spelluirki sem .vj. skynsamir menn meta. Alla ala ueiði oc auriða er þui spillir sekr halfre mork silfrs uið konung en annare halfre mork uið þann er fiskina atte. þat heitir spelluirki. oc bœte sem .vj. skynsamir menn meta .iij. af huars hendi. Skolu iafnan .vj. menn meta er halfrar merkr sekt

*) Jfr Gulatingslagen, 85: "Engi scal firi œdhrom spilla. ne veidhi stodh banna. ef hann hever haft at forno fare". — I Christian IV:s norska lag, VI, 44, lyder detta stadgande sålunda: "Ingen maa gjöre anden forhindring paa den fiskeri hand haffuer hafft aff arrilds tid". I svenska lagstiftningen motsvaras detta stadgande af bestämmelsen uti 12 kap. 4 § jordabalken af 1736 års lag, så lydande: "Hafver någon urminnes häfd på utholmar, fisken eller fiskeskär, då eger han den rätt oqvald behålla". (Utgifvarens anmärkning).

fylgir skaða botum. en .xij. menn er meiri sekt fylgir skaða botum.

Vm silldfiski ef menn gera skaða *).

xlix. Sva er oc mælt ef menn fara i silldfiski þa skal bæde uerpa a akr oc eng oc huar sem uil at oseckiu oc hafe af allt at sumarmalum. En ef hann hefir þa eigi allt af. þa a landzdrotin huart sem hann uil. landnam eða silld þa er a liggr. ef hann hefir aðr fimtað af **). En allan þann ausla er fiskimenn gera i silldfiski frammar en lofat er at lagum. bœte auslan sem .vj. skynsamir menn meta huart sem er innangarðz eða vttan. uilia þeir eigi þar bœta, leggi a landnam. En ef þeir ellda garðum eða grinðum eða anduirki. giallde skaða þann sem metinn uerðr oc landnam a ofan huart sem þeir bœta þar eða siðar. En landnam oc ausla bot skiptizt meðal landzdrottins oc leigu liða eptir þui sem logbok vattar aðr i landa byggingum.

Ef menn takazt firir með ofund.

l. Standa skolu sokner allar i silldfiski. En ef þeir fara brott at utbœttu. þa er styrimaðr i uarðzlu firir hasæta sina huar sem hann uerðr staðen. oc sœke styrimaðr sitt af þeim er aðr eru sakir a gefnar. eða stande firir með eins eiði. Nu ef menn takazt firir arar eða þiliur eða ausker eða annan reiða eða fiskigagn oc spillir huer firir aðrum. bœte sem .vj. skynsamir menn meta oc ofundar bot a ofan eptir laga dome. En ef gerir eitt huert þætta sua at eigande er hia. bœte fullrette eiganda eptir .vj. skynsamra manna dome logliga til nefndum oc skaða sem .vj. skynsamir menn meta oc konungi halfa mork silfrs.

---

*) Jfr Frostatingslagen, XV, 5.

**) Lyder i Frostatingslagen sålunda: "Svá er mællt ef menn fara í sílldfisci. thá scal bædi verpa á acr oc á eng oc hvar sem hann vill. oc hafa af allt at páscum. en ef hann hefir eigi thá allt af. thá á landsdróttin hvárt sem hann vill af honum. landnám edha sílldar thær er áliggia. En thó at ármadhr festi lög fyrir. thá vardhar hann ecki til páscaʺ. (Utgifvarens anmärkning).

Vm fiskifarar uttroðrar manna).*

lj. Nv tekr maðr silld or netium manna oc eru þeir eigi husgangs menn eða hiun þeirra oc uerðr þat uitnis fast. þa eignizt þeir silld þa alla er net eigu oc hinn hafðe fyr a land borit er or ios at ulœyfi. En ef maðr rifr net manz at uilia sinum eða sker silld or at taka. bœte netia spell oc ueiði oc fullrette þeim er net atte eptir laga dome en konungi mork silfrs. Engi skal aðrum brigðuerpi gera. hafe sa uarp er fyrri rendi togum sinum. oc fiski þeim er hann gerði brigðuerpi. En ef huargum uerðr at gagni bœte styrimaðr hinum styrimanni oc ofundar bot eptir laga dome. en haseti huer œyri silfrs. hafe þat hins hasetar. En ef baðer i sænn renna togum sinum oc kastazt i mote. þa hafe þat huar sem fær ef huargi kastar ifir annan. En ef aðruuis uerðr. hafe þat halft huar er meira fiskir. En ef menn kasta lognum til silldar þa ma huer leggia vndir kafla er uil þar til er kringar koma a land. oc ausi eigi fyr silld or netium. En ef þeim er eigi fra uisat þa biarge huer ser með huerfum oc roðhafum. oc þo sua at þeir ueiti fulla biorg hinum. En ef hinir uisa þeim fra oc ausa þeir silld lengr. þa eignazt þeir silld alla er kast attu. En ef þeir laða til ufœris sua at þeir fa enga biorg ueitta aðr en barmtogh kome a land. þa a sa silld alla er uarp a. þa alla er hinir koma a land. en ef niðr sœckr hafi huer sem fek. En huer sem legzt a kafla oc uil eigi biorg ueita oc gerir ueiðispell oc er honum fra uisat. bœte eptir fyrra skilorðe netia spell oc ueiði. och fullrette þeim er uarp atte. en konungi mork silfrs. En ef not spillir rett netia ueiði sua at kastar ifir kafla annars eða sker fliotendi af eða huat netia spell eða ueiði er uerðer af handuomum hans nauðsynia laust. fiski þeim er hann gerði ueiðispell oc bœte skaða ef af uerðr eptir laga dome oc ofundar bot a ofan. En ef net kunnu saman at renna af straumum eða stormum. þa skal sua sundr skilia at huargi

*) Jfr Frostatingslagen, XV, 6.

fai skaða af ef þui kemr uið. En ef þui kemr eigi uið þa bœte skaða þann er af uerðr nema baðer se hia. En ef baðer eru hia hafi halfan huar þeirra skaðan nema annars uolld hafi til gengit

*Vm hualrekstra ef finnr hual**).

lxiiij. Haulldr er einfyndr at huall eða haulldi betri maðr .xviij. allna langum eða skemra. En sa er haulldr er hann hefir oðaul at erfðum tekit bæde eptir faður oc moðor þau er hans forellrar hafa att aðr firir þeim oc eigi annara manna oðaul i at telia þau er með kaupi eru at komin eða vtterfðum. En halfu skemri hualr er einfyndr huerium manni annara. Nu hittir maðr hual einfyndan. þa skal hann firir uattum skera eða lata liggia eptir rygg samfastan oc hafuð oc sporð oc skal þat honum vitni bera ef eigi eru vitni til. Nu skall þannig flytia hual til landz sem uil oc skera þar oc bera a land upp. Nu ef landzdrottin telr at. at þeir spilltu annat huart akre eða eng. bœte skaða þann sem .vj. skynsamir menn meta oc leggi a landnam þeim er akr eða eng a. En ef hual leggr a hælkn eða fioru þar sem engi er skaðe at. fœre brott at osekiu þegar hann vil. Nu rekr hual a land manz huart sem rekr innan garðz eða vttan. þa a konungr halfvan vttan finnanda spik huart sem hualr er meiri eða minni. Nu rekr hual i fiorð inn sua at skiota ma orfar odde vtt vm hual at huarutueggia lande þa æignazst huarttueggia land hual. En ef hualr stendr grunn aðr en menn uerða uarer uið oc þo at vttgrunt se eða i holma reki. þa eignizt landzdrottin hual oc skipti sem aðr uar sagt. Nu rekr hual a markreinu þa a þat huar af hual sem iorð a vndir. Nu skal maðr ueiða hual huar sem hann ma vttan silldreka i silldfiski. En ef maðr skytr silldreka i silldfiski oc neckir sua guðz giof. hann er sekr .viij. ertogum oc .xiij. morkum silfrs uið konung. Nu ueiðir maðr hual oc sæuizt hann a diupi. þa a hann hual huart sem hualr er meiri eða

*) Jfr Gulatingslagen, 95, 149, 150; Frostatingslagen, XIV, 10; Bjarkörätten, 145: Hákonarbók, 109; Jonsboken, VI b (Rekabálkr).

minni. Nu skytr maðr hual oc rennir hann eða rekr a land upp. þa a sa halfan er ueiðir en hinn halfan er iorð a. Nu skytr maðr hual með markaðu skote oc finna hann aðrir menn a diupi. þa a sa halfan er skaut ef hann hefir vitni til skotz sins. en hinir halfan er biarga siðan. Nu hittir maðr hual i uasta malum meira en einfyndan. þa a sa finnanda spik er finnr oc skeri ſyrst af markhun oc fare at segia konungs vmboðsmanni. þa a hann at hafa finnanda spik af þeim hual tueggia faðma huern ueg fiorskœyt. Nu hittir maðr hual a lande eða uið land sua at huergi þarf at flytia til festingar. risti af festar oc festi hual með oc hafi af finnanda spik faðms huernueginn. En ef hann þarf nockor at flytia til festingar. hafi af finnanda spik .ij. faðma huern uegar. En ef hual rekr vtt oc liggia sumar festar a lande. þa er hann orsekr. oc ef hualr hittizt. hafi af finnanda spik sem aðr. En ef ecki er eptir af festum a lande þa er huals uangætt oc giallde .iiij. merkr silfrs konungi. Nu finnr maðr hual a lande huart sem hann er meiri eða minni oc festir eigi oc segir til þeim er a. þa skal hann hafa finnanda spik halfs faðms huernuegar. skeri af finnanda spik niðr fra horne oc aptr a siðu allt at beini. Nu fara þeir menn til er ecki eigu i hual oc skera þeir hual vndan festum vm nott. sa er sekr .viij. ertogum oc .xiij. morkum silfrs uið konung. en þeir hafi hual sinn er eigu. en huer annara hafi hual sem aðr er sagt. Nu rekr maðr hual i hualuag annars manz oc stikar firir at ouilia þess er uag a. þa a sa hual er uag a. ǫc vnni hinum firir starf sitt slikt sem .vj. skynsamir menn meta oc þeir verða samir a. Nu rekr maðr hual i þa uaga er eigi eru aðr hualuagar. þa a sa halfan er ueiðir en halfan sa er uag a. Nu ef maðr hittir hual a uostum vtt sua at hann ma eigi til landz flytia. skeri af skiott þat sem hann ma oc skeri eigi a hol oc late reka siðan. Nu rekr hual i almening. þann a konungr halfan en bœnder halfan þeir sem þann almening eiga uið konung.

*Vm sela ueiðar**).

lxv. Nv hittir maðr net i latrom sinum oc sæl i. þa a hann sæl oc net þar til er eigande lœysir vtt með landname. Nu ma maðr skiota sæl af skipi er hann rœr retleiðis huart sem hann er a flote eða a lande. nema sælr liggi a latri þui er stilli er till laðit. þa skal sa hafa bæde sæl oc landnam er stilli atte. Nu ef maðr skytr sæl af lande oc er eigi stilli til laðit. þa skal sa hafa sæl er latr a. en ef stilli er til laðit þa a hann bæde sæl oc landnam. Nu lystr maðr sæl oc finna hann aðrir menn. þa a sa halfan sæl er laust en halfan sa er finnr. oc sa skutil sinn er skaut ef skutill fylgir. Nu hittir maðr sæl eða nisu eða aðra fiska vttan hual firir ofan marens backa**) och fœrir eiganda. hafe af þriðiung vttan garðz en fiorðung innan gardz. en iord eignizt .ij. luti vttan gardz en .iij. luti innan gardz. En ef hann fœrir brott. þa fœre aptr och leggi a landnam.

---

*) Jfr Gulatingslagen, 91, 95; Frostatingslagen, XIV, 11; Bjarkörätten, 146.

**) Uti de flesta handskrifterna från Borgartingslagens område står "marbakka" i stället för "marens backa". Med "marbacke" menas egentligen den branta sluttning, hvarmed landgrundet i regeln stupar mot djupet (jfr Dahl, W. S., Norges Landnæringsret. Christiania 1882, sid. 231), och "ofvan marbacken" betyder sålunda synbarligen detsamma som "å landgrundet". (Utgifvarens anmärkning).

II.

Konung CHRISTIAN IV:s norska lag, gifven den 4 december 1604*).

VI. Lands Leje Balcken.

Om vand oc veydesteder, huer ejer for sin grund, cap. XLIV[1]).

Hver mand skall nyde [frj fiskeri[2]) for sin egen grund: vden det er hannem lowligen met dom fra kommen. Ingen maa lade vand fra eller paa andens grund: vden det bryder selff vd. Giør nogen det, da lade det tilbage igien, oc gielde jordrotten jordspilde, oc landnam til met.

Løber aaer eller becke imellem byer[3]), som fisk er vdi: da nyder huer som haffuer jord paaløbendis till mit[4]) strømme, saa vide hans jord paaløber.

Løber aae eller beck ret frem, oc bryder paa huercken land: da nyde huer sit fiske veide for sit land, som haffuer verit aff gammel tid.

---

*) De bestämmelser, rörande fiskerierna, som voro gällande vid Bohus läns afträdande till Sverige genom frederne i Roeskilde (1658) och Kjöbenhavn (1660) och som, hvad åtminstone fiskerätten vidkommer, på grund af nämnda fredsfördrags föreskrifter äfven efter det Bohus län blifvit svenskt fortforo att ega laga kraft, intill dess de till dels redan 1682, då svensk lag i allmänhet infördes, men fullständigt först år 1766, då en långt utförligare fiskerättslagstiftning faststäldes till efterrättelse, förlorade all vidare användning. Redan genom bestämmelsen uti 12 kap. 4 § jordabalken af 1736 års lag hade för öfrigt i verkligheten den vigtigaste delen af den norska fiskerätten blifvit ersatt med ett svenskt lagstadgande af ungefär samma innehåll och lydelse som den norska lagens. — En häremot i någon mon stridande norsk uppfattning (jfr AUBERT, L. M. B., De norske Retskilder og deres Anvendelse. Christiania 1877, sid. 406) är uppenbarligen oriktig.

De här ifrågavarande lagbestämmelserna meddelas efter: Kong CHRISTIAN den fierdes Norske Lovbog af 1604. Udgiven af FR. HALLAGER og FR. BRANDT. Christiania 1855, sid. 142—147, 157—159. (Utgifvarens anmärkning).

[1]) Kilden, M. L. VII. 48. Jfr CHR. V. N. L. 5—11—2, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14, 15.

[2]) [M L. vøtn ok veidhistodh.

[3]) M. L. ɔ: Gaarde.

[4]) Nogle Aftryck have: met

Bryder elff eller aae vd paa enten deris jord: da ejer den aaen, som jorden miste: oc den anden den jord, som aaen før løb.

Bryder hun videre ind paa hans jord: da bør hand baade at haffue aaen oc jord, saa langt, indtil som den aff første løb.

Ingen maa giøre anden forhindring paa den fiskeri hand haffuer hafft aff arrilds tid*).

Allesteds der som mand haffuer laxsze fiskind tilsammen: da skal huer giøre sig fiske veide for sin egen grund[1]), oc giøre dog saa at fisken kand gaa op oc neder at huer aae. Giærder nogen tuert offuer elff: da skal de som offuen for boe, steffne hannem til tinge, oc legge hannem femt for at opbryde. Vil hand da icke opbryde: da skal de begiere saa mange bønder til hielp at opbryde som behoff giøris. Huilcken som da tilsigis, oc icke farer met: bøde konningen en marck[2]) sølff. Oc den som vlowlig satte giærde i aaen: bøde [konningen en marck sølff. Oc[3]) den som offuen boede som hand formeente fiskit, en marck sølff.

Ingen maa fiske i anden mands aae eller fiskevand: vden hand vil fiske for den aaen ejer. Giør hand det: bøde hannem [skaden, oc[4]) landnam till met.

Ingen skal spilde andens fiske veide, eller opbryde hans fiske gaarde (vden det er tuergiærde som forbuden er) eller nogen hans fiskebrug. Giør nogen det: da bøde hoffuitmanden en marck sølff till konningen [i affuindsbod[5]). Oc huer den met hannem vaar oc tilhialp: bøde konningen

---

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 202, anm., 208, anm. (Utgifvarens anmärkning).

[1]) Bjelke bemærker her: "Dog er at agte, at det er imod kgl. Majtts. Forbud att slaa eller fange Lax paa de Tider som han stryger sin Leg, ut udi et aabent Brev derom til Agdesiden om Mandals Fiskeri udganget og dat. Agershus d. 13 Septbr. 1602".

[2]) M. L. Øre.

[3]) [mgl. i M. L.

[4]) [mgl. i M. L.

[5]) M. L. "for Lovbrud og 1 Mark til Ejeren i Avindsbod".

en halff marck sølff, oc bonden en halff marck sølff i affuindsbod. Oc giøre gaarden oc fiske redskab saa got igien: oc bøde skaden effter sex mends dom, tre paa huer side.

Spilder nogen andens aale fiskind eller ørridt fiskind: bøde konningen en halff marck sølff, oc bonden en halff marck sølff, oc der til bøde skaden effter sex skellige mends dom, tre paa huer side.

Allesteds huor tre[1]) marcks bøder følger: der skal sex mend dømme om skadegield. Men huor større bøder følger: der skal 12. mend dømme om skaden.

[2])Huilken landrot som tager nogen fiskerj fra sin leilending: da skal landrotten vere plictig paa sin egen omkost, at lade samme gaard settis aff sex mend paa tillbørlig landskyld, førend hand tager nogen herlighed fra gaarden, som der haffuer liggit til, da hand feste gaarden bort.

Oprymmer leilending nogen nyt fiskeri: da skal hand nyde sit arbeid effter sex mends dom, oc vil landrotten vdleye nogit sligt oprymmede fiskeri: da skal hand som boer paa jorden vere nærmere det at leye, end en fremmede, effter sex mends sigelse.

Om skadebrud vdi sildfiskit,
cap. XLV[3]).

Farer mand i sildfiskit: da maa mand opdrage sit redskab, oc sette baade paa agger oc eng, huor hand vil vformeent: oc haffue det affført at sommermaale. Er icke da alt affført: da bør landrotten aff hannem huad hand vil haffue landnam, eller sild der ligger paa hans grund, [om hand haffuer tilforne sagd hannem till at affføre[4]). Alt huis anden skade som fiskere giør i sildfisken: det skulle de betale effter sex mends dom, huad heller det skeer inden

---

[1]) M. L. en halv.
[2]) Kilden til de følgende 2 Passus er Fr. 28 Maj 1584 Art. 9. Jfr Chr. V. N. L. 3—14—27 og 28.
[3]) Kilden M. L. VII. 49. Jfr Chr. V. N. L. 5—11—16.
[4]) [M. L. "ef hann hefir adhr fimtadh af".

giærdis eller vden. Ville de icke betale: da bøde der til met landnam [1]).

Brender de giærder, eller lid [2]), eller anden boeskab: da gielde skaden oc landnam met, hvad heller de gielde strax eller icke. Landnam oc skadegield skal skifftis imellem jordrotten oc leilending, effter som lowen tilforne siger.

Om sögning oc tag der skeer vdi sildfiskit,
cap. XLVI [3]).

[Svaris skal alle de brøde som skeer i sildfiskit, førend mand farer der fra [4]). End far nogen bort, som brødfeldig er: da skal skipperen staa til rætte for hans folck, ihuor hand [5]) bliffuer funden. Oc skipperen siden søge hannem igien, eller verge sig met sin eed, om sag er giffuit.

Bliffuer nogen fratagit aare, eller øsekar, eller anden redskab, eller spildis for dennem: da bøde derfor effter skellige mends sigelse, oc affuindsbod effter laugdomme. End giøris nogit aff sligt, oc ejermanden er hos: bøde hannem fuld ræt effter sex mends dom [6]), och konningen en halff marck sölff.

Om mand tager sild aff anden mands garn, eller riffuer hans redskab,
cap. XLVII [7]).

Tager nogen sild aff anden mands garn, [oc ingen hans egit folck er hos [8]), och det er beuisligt: da bør den garnit

---

[1]) Bjelke bemærker: "Obiter, efterdi den største Skade og Uforrettelse, som sker udi Sildefiskende og anden Fiskende Mand imellem, den tildrager sig af eller udi Drukkenskab, da hid henhør højl. Kong Fr. d. 2dens aabne Forbudsbrev. udg. Anno 1562 d. 17 April af Kjøbenhavns Slot, paa Brændeviin ikke at maa sælges af Borgerne eller andre i Fiskelejerne, saasom udi Nordlandene etc. Item ingen Fisk at maa kjøbes for Brændeviin eller andet saadant, forend den er fortiendet, ut ibidem".

[2]) Nogle Aftryck have: lie.

[3]) Kilden M. L. VII. 50. Jfr Chr. V. N. L. 5—11—17 og 18.

[4]) [M. L. har istedetfor dette: "Alle Søgsmaal skulle hvile under Sildefisket". Jfr Rb. 12 Aug. 1313. (Sidestykke til Aanfreden).

[5]) M. L. Folkene.

[6]) M. L. tilf. "og Skadeserstatning efter 6 skjønsomme Mænds Vurdering".

[7]) Kilden M. L. VII. 51, jfr Chr. V. N. L. 5—11—19.

[8]) [Misforstaaelse af M. L. "og ikke hører til hans egne Husfolk".

ejer, all den sild, som anden[1]) førde i land, som afftog sild vlowlig.

Riffuer eller skier mand andens garn met vilie, oc tager sild aff: da bøde garnespilde, oc silden met, oc der til fuld ræt den som garnit tilhørde effter laugdomme, oc konningen en marck sølff.

Om mand giör anden forfang paa vaad dræt, eller anden fiskit, cap. XLVIII[2]).

Ingen maa giøre anden [forhindring paa hans fiskegarn[3]). Den som først kaster sit garn vd, skal haffue først drætterum: ellers fisker den hannem til beste, som giorde hannem forkast.

Bliffuer det ingen aff dennem til gaffns: da bøde den skipper den anden giorde forkast, den anden ræt[4]) effter laugdomme, oc huer hans baadsmend en øre sølff til den andens baadsmend.

End kaster de baade vd til lige: da beholder huer som hand faar: vden den ene kaster offuer den andens garn: Men skeer det anderledis: da fiske til halffnit ihuor megit de faar. [End kaster nogen lang vaad vd: da maa der kaste smaa garn inden for huem der vil, saa lenge det store begynder at komme til landit[5]), oc tage icke sild før aff garnit. Ere de icke før affuijste: da bierge sig huer effter sin fortieniste oc roers selskab, dog saa, at de [giøre huer andre fuld hielp[6]). End ere de fra vijste, oc øser sild lenger: da hører all silden den til kastit til hørde. End om de lade sig saa megit, at de kand [ingen hielp giøre[7]), førend landtowet kommer i landit: saa hører silden hannem til

---

[1]) M. L. tilf. tilforn.

[2]) Kilden M. L. VII. 51, jfr Chr. V. N. L. 5—11—20, 21 og 23

[3]) M. L. brigdhverp (ɔ: Forkast).

[4]) M. L. Avindsbod.

[5]) [M. L.: "Ef menn kasta lognum til silldhar, thá má hverr leggja undir kafla er vil, thar til er kringar koma á land".

[6]) M. L.: "veiti hinum fulla bjørg" (var. varp) d. e. ikke ligge de Andre ivejen.

[7]) M. L.: "enga bjørg veita" ɔ: ikke komme afvejen.

som kastit aate, saa megit som de andre førde i land. Men siuncker skib[1]) ned: da haffue huer som hand fick. [Legger mand siden til hand er foruijst, oc tager sild aff hans garn[2]): da bøde hand garnespilde, oc fiske skade[3]) til den varpit tilhørde, oc til konningen en marck sølff[4]).

Driffuer garn sammen aff storm eller strøm: da skal de saa skillies at, saa ingen faar skade der aff, om mueligt er. Kand det icke skee: da bøde den skaden, det aff kommer: vden de ere baade der hos: da haffue de baade skaden till halffnit, vden en aff dennem haffuer det voldit.

Om hualle, oc hualle veide,
cap. LXI[5]).

Haulder (det er den som er odels baaren) eller den bedre er, som finder hual 18. alne lang eller mindre: maa den beholde.

End halff mindre hual: maa beholde huem som finder.

Hvem som saadan hual finder: da skal hand haffue vidne til, naar hand skier den op: oc[6]) lade igien ligge ryggen wadskild, hoffuit oc stiert, oc maa da føre huallen til huilckit land hand vil, dog saa, at hand icke giør nogen skade paa agger eller eng. Gjør hand der skade paa: bøde skaden effter sex mends dom, oc landnam till jordrotten. Men driffuer hual ind i [fiorde eller flad vand[7]), som ingen skade kand gioris: da maa den sageløs bortføris: Driffuer hual ind paa nogen mands jord inden giærdis eller vden:

---

[1]) M. L. Drættet.

[2]) [M. L: "Men hvo som er bortvist, men dog fisker indenfor (legst á kafla ɔ: Fløerne paa Noten), og vil ikke lade de Andre have Rum, og gjør Fiskespilde".

[3]) M. L. tilf. og fuld Ret

[4]) M. L. tilf.: "Men hvis Not spilder ret Garnfiske saaledes, at man kaster over en Andens Fløer eller skjær Fløerne af, eller hvad Garnspilde eller Fiskespilde der kommer af Nogens Haandgjærninger uden Nødvendighed, da fiske han for den, hvem han gjorde Fiskespilde, og bøde hvad Skade deraf kommer efter lovlig Dom og desuden Avindsbod".

[5]) Kilden M. L. VII. 64, jfr Chr. V. N. L. 5—12—1 til 13.

[6]) M. L. har: eller.

[7]) [M. L "á hælkn edha fjøru".

da hør konningen halffparten der aff, oc jordrotten halffparten, foruden findings speck, huad heller huallen er liden eller stor. Driffuer hand ind i fjorde, saa den er lige nær baade lande: da beholde begge lande huallen. End bliffuer hand staaendis paa nogen grund [eller holme [1]): da beholder den huallen, som landit tilhører, oc skiffte som før er sagd.

Driffuer hual ind [paa nogen mands græsz marck [2]): da eyer den aff hual, jorden tilhører, saa megit som paa hans jord ligger.

Hual maa huer mand skiude: vden den som driffuer sild ind vdi sildfiskind. Huem som skiuder dennem: bøde konningen otte ørtuger, oc tretten marck sølff.

Skiuder mand hual, oc hand flyder paa dybit: da ejer hand den huad heller den er stor eller liden. Men driffuer den paa land: da beholde hand halffparten som skød, oc halffparten som jorden ejer.

Skiuder mand hual met pijl som merckt er, oc anden mand finder den, [oc fører til lands [3]): da ejer hand halffparten som skød, om hand haffuer vidne til, oc anden halffpart som fant, oc siden biergede.

Finder mand hual i anden mands fiskestrand, der lenger er end 9. eller 18. alne: da bør den som finder, findings speck: da skiere sin mercke [der paa [4]), oc sige saa konningens ombudsmand til, oc haffue saa findings speck, der aff to fagne paa huer kant, fire kant skaarit.

Finder mand hual paa land stor eller liden, saa den icke behøffuer at flyttis: da belegge den, oc haffue for sin vmag findings speck en fagn fire kant. Behøffuer hand at flytten oc beleggen: da haffue findings speck to fagne fire kant.

---

[1]) M. L. har: "selv om det er udgrundt eller den driver paa en Holme."

[2]) M. L. har: á markreinu = paa Grænsen mellem Tvendes Mark.

[3]) M. L. har: "ude paa Dybet."

[4]) M. L. deraf.

Driffuer hual vd oc ligger festet paa landit, oc er sønder brudit: vere vsagit. Faais hand igien: de haffue findings speck som tilforne. Er der intet aff festet paa landit igien: da bøde konningen tre [1]) marck sølff, fordi hand foruarede den icke vel.

Finder nogon hual paa lande, oc belegger icke, men tilsiger dem som jorden tilhørde: de haffue findings speck en halff fagn.

Findings speck skal skieres fra ryggen oc tilbage til finden, at ind til been.

Farer nogen mand til hual om natten, oc skierer der aff, som icke haffuer part vdi: bøde konningen otte ørtuger oc tretten marck sølff, oc de beholde huallen, den tilhører.

Driffuer mand hual ind i anden mands huallegaard, oc stængrer for vden hans minde hualgaarden tilhører: da beholder han hualen gaarden ejer, oc betale den som inddreff effter sex mends tycke.

Driffuer nogen hual ind i vijg paa anden mands jord, som icke er hualgaard: da beholder de dem begge til halffnit.

Finder mand hual vde paa haffuit, och trøster sig icke til at føre den til lands: da skiere der aff saa megit hand vil, dog saa at hand icke skier der hul paa, oc lade den saa driffue.

Driffuer hual ind i alminding: da ejer konningen halffparten, oc de bønder som ejer almindingen met konningen halffparten.

Om sæle veide, oc marsuin,

cap. LXII. [2])

Finder mand garn i sit sæleveide, oc sæl vdi: da beholde baade sælen oc garnit, indtil garnit løszis fra hannem met landnam [3]).

---

[1]) M. L. fire.

[2]) Kilden M. L. VII. 65, jfr Chr. V. N. L. 5—12—14 til 17.

[3]) Bjelke bemærker: "Heraf fölger efter, at det fundne Garn skal oplyses ligesom alt fundet Gods fremmed Mands."

Farer mand sit erinde vd met land, met skib eller baad: da maa hand vel skiude sæle, huad heller de ligge paa land eller i søen, [vndtagen sæl ligger paa de skier, som fredliuste ere: da ejer hand sælen som skierit tilhører [1]).

Slaaer mand sæl met spiud, oc finder den anden mand: da beholde halffparten som skød, och sit spiud met, oc halffparten den som fand.

Finder mand sæle, marsuin eller andre fiske, (vden hual) paa anden mands marck [offuen strandbacken *) oc vden giærdis, oc bærer den til den jorden ejer: da haffue tredie parten for sin vmage. Men finder hand inden giærdis: da haffue fierde parten. Men fører hand bort: da føre den tilbage igien, oc bøde landnam.

[2]) Finder mand diur paa lande døet: da ejer hand halffparten der finder, oc halffparten den jorden tilhører, ihuad diur det er.

III.

Kongl: Mayst:tz Placat och Påbudh, angående ett Reglement, som widh Sillefisket i acht tagas och observeras skal. Gifwen then 13 Octobris 1666.

Wij CARL medh Gudz Nådhe, Sweriges, Göthes och Wendes Konung och Arf-Förste, Stoor-Förste til Finland, Hertig vthi Skåne, Estland, Lijfland, Carelen, Brehmen,

---

[1]) [M. L. har: "undtagen Sæl ligger paa en Grund, som der er opført Dæmning for; da skal den, som ejede Dæmningen, have baade Sælen og Landnam. Skyder man Sæl fra Land, og der ikke er bygget Dæmning for, da skal den have Sælen, som ejer Grunden; men er der bygget Dæmning for, da skal han have baade Sælen og Landnam."

*) M. L. har "ofvan marbacken," hvilket väl eger en helt annan betydelse — jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 207, anm. 2. (Utgifvarens anmärkning).

[2]) Dette Passus er taget af M. L. VII. 63 i. f. Jfr. Chr. V. N. L. 5—10—4.

Vehrden, Stettin-Pommern, Cassuben och Wenden, Förste til Rügen, Herre öfwer Ingermanlandh och Wissmar; Så ock Pfaltz Grefwe wijdh Rhein i Beyeren, til Gülich, Clewe och Bergen Hertigh, etc. Göre här medh witterligit, at effter såsom then högste Gudh hafwer nu på några åhr bort åth wälsignat Wåra Länder i Wester Siön medh ett ymnigt Sillefiskie, thet Wij för en särdeles och sådan Gåfwo billigt skatte, som Wåre trogne Vndersåtares bästa och nähring märkeligen lährer beträmia, der then rätt och tilbörligen hanteras, och icke på något sätt wahnwyrdas och missbrukas. Alt therföre, til at hindra och förekomma ett och annat missbruuk, och i thet stället sättia en godh Ordning, hafwa Wij gott funnit, sampt nödigt erachtat, at låta göra en Ordning eller Reglement, hwar effter alle the som samma Fiskie idka willia, skola hafwa sigh at rätta, efftersom Wij och vthi nästföljande Puncter biude och förordne.

I.

Såsom en stoor oreda är ther aff kommen, at hwar och en hafwer fiskiat effter sit egit goda tyckie i Skiären och alla förefallande Hampner, vthan nogon Ordning eller Vpsicht, ty hafwe Wij wissa Hampner till Sillefiskiet vthsee låtit, nämbligen, Göteborg, Kahlsund, Mahrstrandh, Måhlesund, Gulholmen och Liusekijlen, i hwilka Hampnar allena och icke i andra, the som fiskia willia, skola medh sine Fiskietygh och Näth, lända, ther Bodar vpsättia eller hyra, och then Wälsignelse Gudh them i Sillefiskiet förlänandes warder tijt allena införa.

II.

Doch skal här medh icke wara förbudit Sillen fånga, eller Näten vthsettia widh andra Hampner, Skiär och Fiskiewatten ther Sillen tilgår, allenast hon icke annorstädes än i thessa ofwanbemelte Hampner föres i Land at saltas och inpackas. Icke skal heller wara förbudit i hwariehanda andre Skiär Sillen fiska til Huusbehooff aff Wåre egne Vn-

dersåtare, särdeles vthom Sotenäs Hufwudh, allenast at wåre Tullbetiente i Haffstensund, ther på acht gifwa, at hon icke tädan föres vth- eller inrijkes til sahlu.

III.

Och på thet thenne Gudz Wälsignelse icke måtte igenom Missbruuk, Orättrådigheet, eller annan Gudz Förtörnelse blifwa borttagen; Ty willie Wij at then som Sillefiskiet nyttia will, skal lefwa effter then Hampne-Skråå, som i alle Fiskielägen skal vppslås och publiceras, widh Straff och Böter som i samma Skråå thes öfwerträdare påläggias; Aff hwilke Böter Wij Inspectorerne willie tredingen förunna.

IV.

Wij hafwe til thenne Ordningz bättre handhafwande sampt Sillens rensande, saltande och packande, förordnat wisse Inspectorer eller Tilsynesmän i thesse Hampner, som skola hafwa sigh til hielp några förståndige Fiskiare som Fiskielägen äre store och widhlyfftige til, the ther en grann och noga Vpsicht skole hafwa på them som fiskia, at the icke allenast rätt vmgås medh sine Näät och Fiskieredskap i Siön, widh Sillens fångande, vthan och när hon blifwer fördt i Hampnen, at hon ther rätt blifwer handterat, skilld, gelat, saltat och packat.

V.

Och emedan Sillen är mångestädes blefwen förderfwat aff saltlöösa, enkannerligen at man icke hafwer brukat ther til sådant Salt som Sillens egenskap, effter som hon kunnat warit feeth eller mager til, fodrat hafwer; Hwarföre skola Inspectorerne medh theras Fiskiare och Handtlangare en gran och noga Vpsyn ther medh hafwa, at så snart Sillen kommer til Landz, hon tå icke länge må ligga osaltat eller frussen blifwa, vthan strax then feete skilld ifrån then magre, sådan hwar för sigh så tilredd, gehlat, saltat och packat i Tunnor, som hwars och ens egenskap fordrar och tarfwar.

VI.

Alldenstund ock icke lijten Macht påligger at Tunnorne äre, icke allenast effter ett rett Mått, til föllie aff Wår giorde Ordinantze, vthan och aff tienligit Trää til Sillen, medh så många Band som nödhwendigt fodras bebundne; Hwarföre måste och Inspectorerne här på noga Vpsicht hafwa, wetandes ankomma på theras förswar, om Tunnorna icke äro duglige, så ock Sillen wäl ansader och handterat.

VII.

På thet nu sådant desto bättre må förekommas, och en må weeta hwars Sill och Tunna thet är; Ty skal hwar Tunna märckias medh sit serdeles Hampnemärckie, thet then Inspectoren skal answara som Hampnen är tilbetrodd.

VIII.

All Sill som blifwer fångat och inpackadt til Huusbehoff, then må hwar och een strax afföra vthur Hampnen, som hon fångas och inpackas, hem til sit; Men then man wil bringa til Sahlu, then skal förföras i Städerne ther å nyo öfwersees, packas och wräkas.

IX.

Til then enda skole i hwar Stadh wisse Eedsworne Wräkiare förordnas, som Sillen icke allenast på nyt wräka och packa, vthan och medh Stadzens Märkie, märka skole, vpbärandes för hwarie Tunna ett öhre Silfver-Mynt, halfparten aff Sälliaren och halfparten aff then som kiöper.

X.

Endoch Oss tilkommer then Tull och Rättigheet aff Sillen, som aff andre Wahror efter Wärdet proportionaliter böre erleggias; Lijckwäl på thet Sillen icke motte graveras, serdeles i thes Begynnelse, vthan och för desto billigare Prijs in- och vth-Rijkes föryttras kunna, hwarföre wele Wij

aff hwar Tunna Sill som in-Rijkes föres allenast taga fyra öhre Silfwer-Mynt, och aff en Tunna som föres vth-Rijkes otta öhre Silfwer-Mynt; Och wara således Sillen när hon föres vthur Siön och Hampnen in i Städerne, aldeles Tull frij.

XI.

Såsom Wij förnimma, at een hoop fremmande begifwa sigh in i Hampnerne och icke mindre än Wåra egne Vndersåtare Sillefiskiet idka; Altså och på thet then Rättigheet, som Gudh Oss gifwit hafwer, och böör föllia Land och Strand, icke måtte nu eller i framtijden, göras disputerligh; Ty är Wår nådige Willia, at ingen fremmande må tillåtas at fiskia Sillen, vthan at thenne Nähringen Wåre egne Vndersåtare i Wårt Rijke och thes underliggiande Provincier boende, allena förbehålles, doch een, eller annan Nation här vnder icke förståendes, som förmedelst särdeles Pacter medh Oss ther til äro berättigade.

XII.

Men wil någon sättia sigh nid i Göteborg eller i Städerne i Bahuus Lähn, eller annorstädes vthi Wårt Rijke eller vnderliggande Provincier, och ther sin Borgare-Eedh afläggia, then samme skal wara efterlåtit, icke allenast Sillefiskiet nyttia, vthan och i alle andre Wåra Vndersåtares aff Borgerskapet, Rättigheter, participera. Skulle och Wij förnimma, thet Sillen stego til andre Orter och Wåre Provincier, så wille Wij och efter Sakzens beskaffenheet, thervthinnan then anstalt göra låta, at och andre Hampner tijt Sillen införas kan, frambättre förordnas måtte.

XIII.

Ther och någon fremmande wille i Stapel-Städerne kiöpa eller byta sigh til någon Sill, thet skal honom stå frijt, och tillåtit warda, sedan Sillen är der packat och wräkat, som i then ottonde Puncten förmähläs; Men ingalunda må then Fremmandom tillåtas kiöpa Sill i Hamp-

nerne, mindre then fiskia i Wåre Watn, widh Godzets sampt theras Fahrkostars och Fiskieredskapz Förbrytelse. Thet alle som wederbör hafwe sigh at efterrätta. Til yttermera wisso hafwe Wij thetta medh Wårt Kongl: Secret, och Wår Högtährade Elskelige käre Fru Moders, sampt the andre Wåre och Wårt Rijkes respective Förmyndares och Regerings Vnderskrifft bekräffta låtit. Datum Stockholm then 13 Octobris Anno 1666.

HEDEWIG ELEONORA.

(L. S.)

PEER BRAHE,
Grefwe til Wisingsb.
S. R. Drotzet.

CAROLUS MAURITIUS LEWENHAUPT
i R. Marskens stelle.

GUSTAFF OTTO STEENBOCK,
S. R. Ammiral.

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE,
S. R. Cantzler.

GUSTAVUS BONDE,
S. R. Skattmestare.

IV.

Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, angående Fiskerierne i Riket. Gifwen Stockholm i Råd-Cammaren den 17 Martii 1724.

Wi FRIEDRICH med Gudz Nåde, Sweriges, Giötes och Wendes Konung etc. Giöre witterligit, at såsom Rikssens Ständer til Wår nådiga omsorg och befordran hemstält Fiskeriernes upkomst här i Riket, och Wi nogsamt wid eftersinnande befinne, det Fiskerierne af Wåre trogne undersåtare med deras och hela Rikets goda fördel inrättas och idkas kunna, serdeles i Wästersiön, hwarest Cabeillou, Långor, Sill och annan Fisk i stor ymnoghet fångas, och til hwilken handtering de wästerut liggande Provincier, såsom Bahus, Halland och serdeles Fiährehärads

boerne, en besynnerlig beqwämlighet hafwa; Altså ock til hwars och ens så mycket större upmuntring, lisa och beqwämlighet sig på dessa Fiskerier at lägga och med det fordeligaste dem idka, hafwe Wi i Nåder welat fölliande Privilegier och förmåner, alt efter hwarje Fiskeries art och beskaffenhet derwid förunna. Neml. De af Wåre trogne undersåtare, som förskaffa sig tienliga Fiskare Buyfer och tilwant siöfolck deruppå, at fiska Sillen under Engelska wallen, skola

1.

På alt det Salt, som uppå Buyferne utföres och til Sillens saltande upgår, wid inkommandet Tullfrihet åtniuta, och allenast efter Nederlags-Ordningen betala uti Recognition $^1/_4$ pro Centum wid inkommandet och $^1/_4$ dito wid utgåendet.

2.

Wid införsslen af den med Wåra Undersåtares egne Buyfer fiskade Sillen, betalas för den samma allenast $^1/_8$ pro Cent i recognition, efter det wärdet, som på Holländsk Sill uti stora Siötuls Taxan utsatt finnes. Dock hafwa wederbörande, at derpå et wakande öga och noga inseende hafwa, at intet underslef wid denna och förenämde §§ tillåtne Tullfriheter, må förelöpa, på det Wi uti Wåre och Cronones redbaraste inkomster ei måge komma at kiänna en alt för märckelig afsaknad.

3.

För hwarje Buyfes nödige Fiskeredskap, som ifrån utrikes orter inkommer, skal uppå fyra åhr allenast $^1/_8$ pro Cent recognition wid inkommandet betalas, men sedermera Tullen derföre efter Tull Taxan erläggas. Men om en slik Fiskeredskap här i landet bewisligen förfärdigas, wele Wi wederbörande någon annan förmån åtniuta låta.

4.

Tillåte Wi, at Enroullerings Manskapet, sedan det af Compagnie Officeraren blifwit requirerat och manskapet sig

honom i detta ärendet angifwit, må wid detta Fiskeriet brukat warda, jemwäl at alt det öfriga manskap, som på dessa Buyfer antages och brukas, så i Freds- som Krigstider, ifrån alt twång af wärfningar och utskrifningar frikallas.

5.

De af Wåre trogne Undersåtare, som desse Buyfer willia här i Riket låta upbygga, skola hafwa frihet nödigt Träwärcke dertil af Crono-Allmänningarna at hugga, dock Crono-Ekeskogarne i Callmare Län, Småland och Blekingen, som til Magaziner af Ekewärke för Hufwud-Flåttan altid anslagne warit, jemwäl de Ekeskogar omkring Giötheborg, som til Efcadrens behof nödige äro, derifrån vndantagne; börandes fördenskul til wederbörande Landshöfdinge och Ammiralitetet först ingifwas specification, huru många trän til sådana Fiske Fartygs bygnad behöfwes, då den samma af Landshöfdingen och Ammiralitetet igenomses, och sedan en wiss person af Ammiralitetet förordnas, som jemte Skogsbetienten noga efterser, at intet sådan skog hugges, som är tienlig til någon stor bygnad för Ammiralitetet, ei heller sådane unge och tilwäxande trän, som äro gode ämnen til stor bygnad; Williandes Wi härmed alfwarligen hafwa förbudit, at wid slika syner, den ringaste betalning eller gåfwo af Fiskerie Interessenterne at taga, utan at derutinnan må förhållas på lika sätt, som Wi uti den 42 § af Wår Resolution uppå Allmogens beswär wid sidstledne Riksdag i Nåder stadgat och förordnat hafwe; kommandes betalningen för det Träwärke, som til Fiskerie Interessenterne på ofwannämde sätt afiåtes, efter et af wederbörande Landshöfdinge faststält skiäligt wärdie at erläggas.

Wid Fiskeriet af Cabeillou och Långor etc. som sker med Fiskare Skutor, med hwilka man ankrar på Danskbottn under Skagen, jemwäl med Backebåtar, hwarmed de 4 à 5 mihl pläga til siös ifrån swenska stranden utlöpa och samma slags fisk fånga, wele Wi i Nåder hafwa bestådt fölliande förmåner.

1.

Tullfrihet på alt det Salt, som til detta Fisket bewisligen upgår, så at sådant Salt allenast efter Nederlags Ordningen neml. $^1/_4$ pro Cent wid inkommandet och $^1/_4$ dito wid utförandet til Fiskelägren uti recognition betalar.

2.

Uti den Stad, hwarest denne Fisk directé ifrån Fiskelägren först inkommer, skal han för lilla Tullens erläggande befriad wara. Doch hafwa wederbörande at noga tilse, det wid desse i denna och förra §§ tillåtne Tullfriheter intet underslef, til Wår och Riksens skada, må förelöpa.

3.

Tillåte Wi, at Enroullerings Manskap jemwäl wid detta Fisket må brukas, sedan det af Compagnie Officeraren blifwit requirerat, och Manskapet sig hos honom i detta ärendet angifwit, som ock at alt det öfrige manskap, som härwid antages och brukas, så wäl i Freds- som Ofredstider, må ifrån alt twång af wärfningar och utskrifningar befrias.

4.

Til ofwannämde Fiskare Skutors och Backebåtars förfärdigande, tillåte Wi och i Nåder uppå fyra åhrs tid nödigt wärcke uppå wåra egna skogar at hugga, utan någon betalning, sedan dermed blifwit förfarit, som uti ofwannämde 5 § om Ekewärke til de wid Sillefisket nödiga Buyfers förfärdigande, förmäles; blifwandes äfwenwäl de deruti nämde Ekeskogar i Calmare Län, Småland och Blekingen samt omkring Giötheborg derifrån eximerade och undantagne. Men i fall sedermera någon skulle beträdas, något dertil tienligit wärke til annat behof, än dessa Fiskareskutors och Backebåtars förfärdigande anwända, den samme skal til 100 Dal. Silf:ts böter wara förfallen, hwaröfwer Landshöfdingen behörig hand och inseende har at hålla. Likaledes

5.

Som til detta Fiskeriets wederbörliga idkande, nu äfwen som i förra tider, nödiga Fiskeläger uti skiären på tienliga ställen inrättas böra, hwarest Fiskarena med den fångna fisken inlöpa och den til insaltning, samt behörigt ansande ifrån sig lefwerera; Så hafwe Wi ei allenast Wåra nådiga ordres til Landshöfdingarne låtit afgå, at sedan wederbörande i Skiärgården först härwid blifwit hörde, efter deras begiäran tienliga ställen uti skiären til Fiskeläger utse och anordna, utan ock at nu i förstone och til samma Fiskeläger någorlunda kan komma i stånd, med tienliga hus dem undsätta och nödigt Timber dertil utur Wåra närmast der intil belägne Allmänningar, utan någon betalning, uplåta. Dem af Wåra trogna Undersåtare, som innomskiärs uti Wästersiön idka Fiskerie af Torsk, Kolljor, Makrill, Flundror, Wittling, Råckor, med mera, willie Wi äfwen i nåder tillåta

1.

At derwid betiena sig af Enroullerings Manskapet, sedan det af Compagnie Officeraren blifwit requirerat och manskapet sig hos honom til den ändan angifwit.

2.

Jemwäl skal dem uppå twänne åhrs tid i Nåder efterlåtit wara, at uppå Crono-Allmänningarne, utan betalning, få hugga tienligit wärcke til deras Fiskebåtars förfärdigande, dock ofwannämde Ekeskogar undantagne, och at på sådant sätt förfares, som ofwanföre om skogshygge til Buyfers samt Fiskareskutors och Backebåtars förfärdigande förmält finnes; Skolandes den som beträdes något dertil tienligit wärcke til annat behof, än til dessa Fiskarebåtar bruka, plickta 100 Dal. Silf:tt, hwaröfwer Landshöfdingen et noga inseende bör hålla. För öfrigit äro Wi i Nåder benägne, at efter nödwändigheten bidraga, hwad som til Wåra trogna Undersåtares widare beqwämlighet, angående dessa förenämde

Fiskeriers befordran lända kan, såsom ibland alt anat, at wid ofredstid, då nödwändigheten det fordrar, lämna Fiskare Fahrtygen nödwändig Convoye, hwarom med flera angelägenheter, beträffande dessa Fiskerier, wederbörande sig först uti Wårt och Riksens Commercie Collegio hafwa at anmäla, och i synnerhet kunna de, som med Buyfer willia idka Sillfiskeriet under Engelska wallen, af berörde Collegio få nödig underrättelse och anledning, huru wid samma Fiskerie rätteligen bör förfaras.

Ock på det berörde för Riket högstangelägna Fiskerier, må med så mycket större flit och omsorg befordrade och skiötte blifwa; Så warder härmed fastställt, at sedan de kommit i god gång, ingen skal få blifwa Skeppare, den der icke tilförende några åhr tient wid Fiskerierne.

Williandes Wi til desto större ricktighets ernående af alt detta, med det första en ny Hamne-Ordning utgå låta. Det alle, som wederbör, hafwa sig hörsamlingen at efterrätta. Til yttermera wisso hafwe Wi detta med egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Gifwit Stockholm i Råd-Cammaren den 17 Martii 1724.

FRIEDRICH.

(L. S.)

V.

Kongl. Maj:ts Nådige Förklaring öfwer 4. §. uti Förordningen af then 17. Martii 1724, angående Fiskerierna i Riket. Gifwen Stockholm i Råd-Cammaren then 11. Augusti 1747.

Ehuruwäl Kongl. Maj:t uti 4. §. af samma Förordning i Nåder stadgat huru förhållas skulle med enrollerings Manskapet, som wid fiskerierne brukat warder, så finner Kongl.

Maj:t icke thess mindre för godt then samma här med at förnya, utan ock sålunda i Nåder at tilöka, at thet enrollerings Manskap, som til följe af bemälte Förordning låter sig bruka wid fiskerierne, må thet året som thet bewisligen hela fisketiden tilbrakt med fiskeriet, ingen contribution eller annan afgift til Kongl. Maj:t och Cronan för theras egne personer erlägga. Skulle then Officeraren, som äger frihet at permitera, för permissionen härtil taga thet ringaste, antingen af manskapet eller requirenten, eller ock för sådane eller annan tagen orsak förwägra permissionen, tå Kongl. Maj:ts och Cronans tienst thet samma kan umbära, så kommer han med 20. Daler Silfm:ts böter at beläggas och thessutan hårdt answar wara underkastad. Datum ut supra.

FRIEDRICH.

(L. S.)

VI.

Kongl. Maj:ts Förordning, angående Fiskeriernes uphielpande i Riket. Gifwen Stockholm i Råd-Cammaren then 10. Maji 1748.

Wi FRIEDRICH med Guds Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung etc. etc. etc. Landt-Grefwe til Hessen etc. etc. Giöre witterligit, at såsom Wi, af wederbörandes inkomne berättelser förnummit, huruledes fiskerierne i skärgårdarne och wid hafsbanden ganska mycket eftersättas, samt på fläste ställen aldeles icke warda idkade: Och Wi förthenskul funnit Oss föranlåtne at wara omtänkte, på hwad sätt thesse fiskerier så wäl til Rikets i allmänhet, som hwars och ens enskylt therunder beroende förmon, måtte blifwa uphulpne och fortsatte; Altså hafwe Wi til thetta nyttige ändamåls ernående, för nödigt ansedt at stadga och förordna, som följer:

I:mo, Skal hwar och en wara efterlåtit, att hålla Fiskare, och the, som sielfwe icke äga strand, måge öfwerenskomma med strandägaren om plats för Fiskarnes hus, tå Fiskarne niuta samma rätt och frihet, som vore the i husbondens egit bröd.

II:do, Eho, som sig angifwer, at wilja inrätta Fiskerier, ware närmast til the Cronolägenheter, som finnas ledige, och til Fiskeriets anläggande äro beqwäme; Hwarwid Landshöfdingen i orten åligger at tilse, thet wilkoren, i anseende till Fiskeriets inrättande, wid sådane Lägenheters erhållande, warda fullgjorde, på thet, i annor händelse, samt så wida efterlåtenhet och försummelse therutinnan skulle förspörjas, the samma tå til andre måge kunna uplåtas.

III:tio, Inrättes Fiskeriet på Frälsse-ägor, så niuter Fiskaren, med hustru och barn, then rätt och frihet, som wore han i Frälsemannens egit bröd.

IV:to, Til Fiskebåtars förfärdigande och förbättrande, förunnes Fiskarne, at, efter föregången utsyning, få, för skälig betalning, tils widare hugga tienligt wircke på the Crono-Allmänningar, som icke blifwit igenom Wår Nådige Förordning af then 17. Martii 1724. til Cronans behof undantagne: Och böra Fiskarne in för wederbörande upte behörige bewis, at sådant wircke werkeligen blifwit til Fiskebåtar anwändt; Men skulle någon beträdas, at hafwa thet huggne wirket til annat bruk, än fiskebåtar, nyttiat, ware han tå förfallen til thet uti bemälte Förordning utsatte wite af Ethundrade daler Silfwermynt til tweskiptes emellan Cronan och angifwaren.

V:to, Fiskarne, och the, som them med fiskande betiena, warda tagne uti Wårt hägn och beskydd, och måge af wärfwarne icke antastas, ej eller wara utskrifningar underkastade, så länge the hålla Fiskeriet i riktigt stånd, och hwarthera äro försedde med tre warpor skiötar, fyra i hwarje warpa, samt femhundrade stycken Torske-krokar, eller, i brist af Torskefiske, annan theremot swarande fiskeredskap: I följe

hwaraf ingen strandsittare bör tålas, som icke anskaffat sig ofwanskrefne fiske-redskap, eller håller sig til något läge, eller strand-ägarnes fiskelag, utan kommer en sådan, igenom wederbörandes handräckning, at drifwas ifrån stranden med sit hus, på thet the hwilka ej med fiskande wilja umgås, måge arbeta i Landet, och icke otidigt hindra them, som för fiskeriernes befordran äro hogade.

VI:to, Then fiskare, som af fiskeri ärnar på något ställe giöra någon Inrättning, såsom ock then, hwilken til then ändan redan kan hafwa sig någorstädes nedsatt, måste, så framt han wil niuta ofvannämde förmoner och förswar tilgodo, inom år och dag, hafwa fiskeredskapen i full och förswarlig ordning.

VII:mo, Som åtskillige Städer finnas hafwa holmar, hwilka til Magistraternes Löner äro anslagne, och nu allenast nyttias til mulbete; Så wele Wi med Nådigt wälbehag anse, om the antingen sielfwe wid sådane holmar giöra Fiskeri-Inrättningar, eller ock, emot skälig wedergällning, någon plats af samma holmar uplåta til andre, som äro hogade at Fiskerier therstädes anlägga.

VIII:vo, Althenstund thet hittils på några orter brukelige härcklande skadar bottnen, som är gräswuxen, och hwarest fisken sig uppehåller, och thetta fiskesättet således wid fiskerierne är skadeligt; Ty warder et slikt härklande i Saltsiön, på the orter, hwarest strand-bottnen är bewuxen, wid Tiugu daler Silf:mts wite hädanefter aldeles förbudit.

IX:no, Medan fiskeriernes uphielpande mycket therpå ankommer, at wid fiskelägren warda inrättade Hamn-Rätter, som hafwa at uptaga och afgiöra the mindre brott och förseelser, hwilka emellan them, som fiskerierne idka, kunna upkomma, samt å ena sidan icke böra tålas och lidas, men å andra sidan kunde förorsaka fiskerierne hinder och skada, therest then brotslige wid slike tilfällen, hwarje gång in för ordinarie Domstolarne til rätta dragas skulle: Och Wi, i anseende thertil, under then 1 Martii 1726. låtit i Nåder

utfärda en förnyad Hamnordning, hwilken, så framt then tilbörligen blifwer i akt tagen, lärer wara tillräckelig, at hindra the wid Fiskelägren förefallande trätor och oredor; Förthenskull hafwe Wi anbefalt wederbörande Landshöfdingar draga försorg, at bemälte Förordning, til obrottslig efterlefnad, må warda å nyo uti Kyrkorne upläsen och kundgiord.

Hwilket alt härigenom til allmän efterrättelse länder. Til yttermera wisso hafwe Wi thetta med Egen Hand underskrifwit och med wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd-Cammaren then 10. Maji 1748.

FRIEDRICH.

(L. S.)

VII.

Kongl. Maj:ts Nådige Kungiörelse, angående wisse Förmoner för them, som til Fiskeriers idkande wilja sig i Skärgården nedsättja. Gifwen Stockholm i Råd-Cammaren then 8. Sept. 1752.

Wi ADOLPH FRIEDRICH, med Guds Nåde, Sweriges Göthes och Wendes Konung etc. etc. etc. Arfwinge til Norige, samt Hertig till Schlesswig Holsten etc. etc. Giöre witterligit, at ehuru Saltsjö-Fisket är at räkna ibland the aldranyttigaste näringar, och Swea Rike äger thertill så önskeligt tilfälle, til hwilkets nyttjande äfwen hwarjehanda förmoner tid efter annan blifwit förundte, måste Wi dock fast ogerna förnimma, huru som thetta gagneliga Näringsfång har blifwit mycket eftersatt, hwarigenom är händt, at Riket har måst blifwa ifrån främmande Orter försedt med en myckenhet Fisk-Wahror, til thess känbara skada och afmattande. Wi hafwe förthenskull, af Faderlig ömhet för Wåre trogne undersåtares upkomst och wältrefnad, i nåder warit sorgfällige, at än ytterligare taga hwarjehanda kraftige mått och

författningar, til thetta wigtige ändamåls befrämjande. Och som thet största hinder, hwilket hitintils legat thetta angelägne wärket i wägen, består theruti, at uti Rikets widsträckte Fisk-rike Skärgårdar ej finnes nog Inbyggare, som kunna hemta utur Hafwet then ymniga wälsignelse, som then Gudomelige Försynen Oss ämnat; Ty hafwe Wi härmed i Nåder welat förordna, thet alle the, som dels redan idka Saltsjö-Fisket, dels hädanefter sig i Skärgården til then ändan nedsättja, skola ej allenast åtnjuta the förmoner, som then år 1745. för then privilegerade Fiskeri-Societeten utfärdade Kongl. Octroien innehåller, utan skola ock Fiskarena äga frihet och tilstånd, at sättja sig neder på Crono-ägor, wid Hafsstranden, utan at therföre med någon afgift nu eller framdeles warda beswärade. Thessutom skola the ock, til så mycket större upmuntran och befrämjande af theras nedsättjande, enligt Kongl. Förordningen af år 1748, njuta understöd af Byggnings-wärke, samt therjemte undsättjas med någon penninge-hjelp, alt efter omständigheterne och Rikets tilgång. Och på thet all omgång och uppehåll för the sökande i förenämde mål måge undanrödjas, hafwe Wi alfwarligen anbefallt wederbörande Embetsmän, at slike ansökningar med skyndesamt slut afhjelpa. Thet alle, som wederbör, hafwe sig hörsammeligen at efterrätta. Til yttermera wisso hafwe Wi thetta med Egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd-Cammaren then 8. September 1752.

ADOLPH FRIEDRICH.

(L. S.)

VIII.

Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente för Hafs- och Skiär-Fiskerierne i Riket. Gifwit Stockholm i Råd-Cammaren then 8 April 1754.

Wi ADOLPH FRIEDRICH med Guds Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung, etc. etc. etc. Arfwinge til Norige, samt Hertig til Schlesswig Holstein etc. etc. Giöre witterligit, at såsom Wi billigt räkne Hafs- och Skiärfiskerierne för en ibland the för Riket nyttigaste och gagneligaste inrättningar, the ther således förtjäna at på alt möjeligit sätt uphjelpas och befordras; altså hafwe Wi til en bättre ordnings handhafwande therwid, samt at ändamålet med så mycket mera eftertryck, til thet allmännas ofelbara nytta och förmon, måtte kunna winnas, för godt funnit, at stadga och förordna, thet följande Articlar och Reglor böra til then ändan i akt tagas och efterlefwas, nemligen:

I. Articlen.

Om Sillfiskeriet i Nord-sjön och öpna Hafwet.

§. 1.

Til Sill-Fiskeriet i Nordsjön och öpna Hafwet böra Fartyg brukas, som äro bygde efter Buys-Inrättning, ifrån och med 20 til och med 30 swåra Lästers storlek. Och skola thesse Buyser wara försedde med wanlige Bihl- och Mätare-Bref, hwilka wid Buysen altid måste förwaras, til at, när så omtränger, inför wederbörande kunna upwisas.

§. 2.

Besättningen på hwarje Buys, större eller mindre, bör bestå, utom Skepparen och Styrmannen, i thet minsta af 12 man; och hwar Buys bör hafwa så stor Flet af så många nät, som kan swara emot thes storlek, nemligen en Buys

ifrån 20 til 25 Läster, en Flet af 35 eller minst 30 nät, ifrån 25 til 30 Läster, en Flet af 40 til 45 nät, och the af 30 Läster til 50 nät, hwart nät bestående af fyra under hwarannan hängande slingor, hwarje slinga af 720 maskor i längden, och 75 maskor i djupleken, och therefter lämpadt tilbehör.

§. 3.

Innom then 20de dagen i Junii Månad, böra Buyserne wara på theras rätta fiskeställen, så at näten om aftonen på St. Johannis dag första gången kunna utkastas: och utan trängande nöd må thet icke wara någon Skeppare tillåtit, at med Buysen ifrån fisket hemsegla för än then 15 September.

§. 4.

Innan näten utkastas, bör wid klart wäder Skepparen genom tecken af seglets strykning gifwa sådant the omkringliggande Fiske-fartyg tilkänna: och therest omständigheterne föranlåta til nätens uptagande innan rätt dager är, måste ljus tändas i 2ne stora Lanternor, den ena fram och then andra bak på Buysen: men i tjockt och mistigt wäder bör detta tecken bestå i Lanternors uphissande i mast, eller ock the närliggande genom ropare therom underrättas. Och på thet inbördes hinder i fiskandet, och skada på hwar andras nät må, så mycket möjeligt är, förekommas; ty bör then ena icke utkasta sina nät närmare then andra, än på 100de famnar: likaledes skall then Skeppare, som af trängande orsak, under fiske-tiden, på kortare eller längre stund innehåller med fiskandet, wara skyldig, at imedlertid gå under segel ifrån stället; men uphörer han aldeles at fiska, tå bör han straxt begifwa sig på hemresan. Hwar som häremot bryter, plickte efter omständigheterne från 10 til 40 Daler Silf:mt.

§. 5.

Innan then fångade, saltade och packade Sillen lägges neder i rummet, bör Skepparen låta teckna the hel- och half-Tunnor, fierdingar och mindre kiäril, i hwilka sillen

blifwit inlagd, med särskildt märke för hwart slags sill, nemligen Maatjes, eller then som fångas Midsommars tiden med M; Jacobi sill, eller then som fångas Jacobs mässo tiden med J; Wårfru sill, som tages medio Augusti med WF; Bartholomæi sill med B, och Korsmässo sill, eller then, som faller medio Septembris, med +. Försummas sådant, plickte Skepparen Twå Dal. Silf:mt för hwarje tunna.

§. 6.

Likaledes bör noga aktas, at frisk och fullkomlig god sill icke sammanblandas med den sill, som öfwer natten legat osaltad, eller blifwit Haybiten, eller å annat sätt skadad, utan bör hwarthera slaget i särskildte tunnor inpackas, och thet sedermera med särskildt märke af et kors i en ring tecknas. Försummas sådant, plikte then, som sillen inlagt, Tre Dal. Silf:mt för hwarje tunna, och ware Skepparen til lika böter förfallen, therest han om dylik wårdslöshet warit underrättad, och wid thes hemkomst sådant icke genast angifwit.

II. Articlen.

Angående Fisket af Cabeljou, eller stor Tårsk, Långor och Makrill i Nord-sjön, samt öpna Hafwet.

§. 1.

De Fartyg, som til thetta fisket skola nyttjas, böra wara bygde efter Hukare- eller Jagt-inrättning, ifrån och med 15 til och med 20 swåra läster drägtige; så framt icke fisket idkas på widare aflägsne haf, tå Hukaren eller Jagten må wara til 30 swåra läster stor. Och bör härwid i akt tagas, hwad här ofwanföre i I Art. 1 §. om Bihl- och Mätarebref är förordnat.

§. 2.

På hwarje sådan Fiske-Hukare eller Jagt, bör besättningen bestå minst af 10 man, och hwarthera af them wara försedd, åtminstone med fyra fiskelinor af 60 famnars längd

hwarthera, jemte the til thetta fiske erforderlige krokar, och annan tilräckelig redskap.

§. 3.

Med thetta Fisket bör begynnelsen göras innom Aprilis Månads början, och thermed fortfaras åtminstone til September månads slut.

§. 4.

Skepparen skall wara skyldig, at wid insaltningen af then fångade fisken noga i akttaga, icke allenast, at hwart slag för sig inpackas, utan ock at tunnorne och kärillen blifwa med särskildt märcke för hwart slags fisk tecknade, innan the i rummet nedläggas, nemligen Cabeljou med C, Långor med L, Makrill med MK, och så widare: och thet wid then plikt, som I. Art. 5. §. utsätter. Wid enahanda wite ware thet förbudit, at blanda then större slags Makrillen med then smärre; utan bör thet förra slaget ansas och insaltas såsom Cabeljou och Långor, och thet sednare som Sill.

§. 5.

Likaledes, och wid thet i I. Artic. 6. §. utsatte witet, ware icke tillåtit, at blanda färsk fisk med then, som ett eller flere dygn legat oupskuren och osaltad, och kallas bunke-sur, hwilken sednare måste i särskildte käril inläggas tecknas med märket B. S. (+).

III. Articlen.

Angående Fiskerierne wid Rikets strander.

§. 1.

Den Sill, Cabeljou, Långor, Småtorsk, Makrill och Sijk, som i Hafwet, hafsstranderne eller skiären med skutor, båtar, wrak-ekor eller andra fartyg fångas, bör på enahanda sätt, som Nordsjö-fisket, ansas och saltas, hwarwid, i anseende til Sijken, thet bör i akt tagas, som om Makrillen här ofwanföre sagt är.

§. 2.

Hwar och en fiskare ware, wid plikt, som I. Art. 5. §. utsätter, skyldig, at wid inpackningen märka tunnorne med särskildt tecken för hwarje slag, såsom Sill med S, Cabeljou med C, Små Torsk med S. T., Långor med L, Makrill med M., och Sijk med S. S.

§. 3.

Ej må någon Sill i tunnor saltad warda, sedan then halft annat dygn efter upfiskandet legat oränsad och utan salt, utan bör then rimsaltad efter beskaffenheten rökas eller torkas. Then sill och fisk, som på annat sätt blifwit skadad, men är dock til insaltning tjenlig, bör ej blandas med annan sill och fisk; Och ty måste the tunnor, i hwilka sådan skadad fisk packas, med särskildt märke teknas på thet sätt och wid then plickt, som i I Art. 6. §. och II Art. 5. §. stadgat är.

§. 4.

Att the på Crono lägenheter redan inrättade eller framdeles inrättande Fiskelägen behörigen warda nyttjade, therå åligger Landshöfdingarne hwar i sin ort, at hafwa noga tillsyn, såsom ock, at upmuntra wederbörande Jord- och strand-egare till fiskelägens inrättande på the ställen, som thertil tjenlige äro; wiljandes Wi med Nådigt wälbehag anse, om Egarne, hwilka sjelfwa ej nyttja dylika lägenheter, wilja emot skälig wedergällning, uplåta the samma til andra, som äro hågade Fiskerier therstädes at idka.

§. 5.

På alla Fisklägen böra Hamn-Rätter inrättas, hwilka wid the ther förekommande målens uptagande och afgjörande hafwa at ställa sig then år 1726. under then 1. Martii utfärdade Kongl. Hamn-ordningen, eller hwad i dy mål framdeles kan stadgat blifwa, til behörig rättelse.

IV. Articlen.

Om hwad i allmänhet, i anseende til Fiskerierne så i öpna Hafwet, som wid Rikets stränder, bör i akt tagas.

§. 1.

Alla Fartyg, ware sig i Buyser, Hukare eller Jagter, som på fiske i öpna hafwet utlöpa, böra innom Sweriges gräntsor wara bögde af Ek eller Furu på Cravel; och Skepparen och Styrmannen på them skyldige, at ifrån then stunden fartyget på fisket utseglar, och til thes det hemkommer, at hålla särskilte Journaler så öfwer seglationen som fisket, och hwad annat förefalla kan.

§. 2.

Hwart och ett Fiskefartyg bör wid utseglandet på fisket i öpna hafwet wara försedt med tillräckeligit salt och nödige käril, i thet minsta tre tunnor salt och tio toma tunnor räknat på hwarje läst efter fartygets drägt.

§. 3.

Ej må Sill och annan fisk i andre, än af Tunbindaren märkte bukige hel- och halftunnor, fjerdingar och mindre käril inpackas; börandes kärilen innehålla thet mått, som Kongl. Förordningen om mått, måhl och wigt af then 29 Maj 1739. utsätter, och en hel tunna wara försedd med 14 goda band, samt the smärre fastagerne i proportion therefter.

§. 4.

Til Sill-fisket, så wäl som fisket af Cabeljou, Långor och the flere slagen i Nordsjön, böra ej andra än Ek-tunnor brukas; men i nödfall ware tillåtit, at til then sednare slags fisken jemwäl nyttja tunnor af bok. Til strandfisket böra wäl äfwen Ek- eller Bok-tunnor hälst nyttjas; dock å the orter, ther dylik skog ej finnes, och dit dylikt wirke icke utan känbar kostnad kan förskaffas, må äfwen wara lofgifwit,

at til sidstnemde slagen, och för Inrikes behofwet, nyttja behörigen märkte Gran-käril, sedan the, innan inpackningen skedt, blifwit utlakade och lak-täte gjorde.

§. 5.

Ej må Sill och annan fisk insaltas med annat än St. Ubes eller Portugisiskt salt.

§. 6.

The af Besättningen, som förrätta inpackningen, ware skyldige, at teckna theras särskildte märcke på the tunnor the insaltat, och thet wid twå Daler Silfwermynts plickt på hwarje tunna för then, som sådant försummar.

§. 7.

Besättningen ware skyldig at ansa, salta och packa fisken efter then Ordning, som Skepparen befaller. Tredskas någon härutinnan, åligge Skepparen sådant i thes Journal at anmärka, samt wid Fartygets hemkomst, behörigen anmäla, tå then brottslige bör plikta med halfwa lön sin, eller en månads hyra til tre skiptes, åkäranden, angifwaren och them fattiga Siöfarande, på sätt, som 7 Cap. Skeppmanna Balken Sjö-lagen emot ohörsamhet stadgar.

§. 8.

Skeppare och Besättning, ware icke tillåtit, at utan trängande nöd, i sjön, eller på Utländsk ort föryttra någon af them fångad Sill eller fisk, eller något af thet til fisket utförde saltet, eller hwad annat thet wara må. Bryter någon häremot, ersätte skadan, och hafwe tillika förwärkat hyran för hela resan.

§. 9.

Hwar som i sjön af illwilja eller ondt uppsåt gör skada å annars fiske-redskap och fartyg, ersättje skadan och plikte ther til Twå hundrade Daler Silf:mt. Sker skadan af wådelig händelse, eller i trängande nöd, tå känne hwarthera hälften theraf.

§. 10.

Wid Sillens inpackning i tunnor bör i akt tagas, at sillen lägges wid hwarannan med ryggen neder och buken uppåt, thet ena laget korswis öfwer thet andra: Annan fisk bör läggas lag efter lag med skinnsidan nederåt emot saltet: Brytes häremot, ware han, som fisken insaltat, til fyra Dal. Silf:mts plikt för hwarje tunna förfallen. Lag samma ware för Skepparen om han ägt kunskap, at fisken icke rätteligen blifwit inlagd, och wid thes hemkomst sådant opåtalt lemnat.

§. 11.

Som förutan hwad i thetta Reglemente til i akt tagande är föreskrifwit, åtskillige andre omständigheter wid Saltsjö fiskerierne förekomma, hwarom the fleste Fiskeri-Idkare ännu lära sakna erforderlig kundskap; så hafwe Wi dragit Nådig försorg, at en särskild beskrifning och underrättelse therom blifwer författad och genom Trycket utgifwen, hwaraf Fiskeri-Idkarne kunna efter åstundan undfå del, til närmare hjelpreda och befordran af thetta närings fång.

§. 12.

Sill och annan fisk, så snart thensamma til then Staden införd warder, i hwilken then skall föryttras, eller ock upläggas till widare försändning in i landet, bör af Stadens tilförordnade och edswurne Packare på öpet ställe undergå behörig besiktning, wräkning och packning.

§. 13.

Packare ware skyldige, at wid full-packningen noga tilse, thet ingen elak eller skämd sill warder med then goda tilhopa packad, utan god på god, och then sämre på then sämre, och thet wid 10 Dal. Silf:mts plikt för hwarje tunna: äge ock Köparen frihet, at för dylik oriktig wara hålla sig til Säljaren, och thenne åter til Packaren.

§. 14.

Ej må Packaren under packningen låta lakan, til warans förderf, bortrinna. Giör han thet, plikte twå Daler Silf:mt för hwarje tunna. Then Packare, som wid packningen brukar någon större wårdslöshet, eller ock med swek beträdes, ware til penninge bot eller arbitralt straff, efter omständigheterne, förfallen.

§. 15.

I the Städer, til hwilka then fångade fisken införes, böra Magistraterne låta förfärdiga en stämpel, med hwilken tunnorne, sedan fisken behörigen wräkt och packad blifwit, skola både på sidan och bägge bottnarne brännas af Packaren i någon af Magistraten tilförordnad Mans närwaro; kommandes af thenne stämpel, som bör innehålla Stadens märke, ett aftryck til Wårt och Riksens Commerce Collegium at insändas.

§. 16.

Enär på sätt, som förbemält är, fisken blifwit besiktigad och packad, bör Skepparen och Styrmannen til Magistraten uti en af Notario Publico bewitnad afskrift inlemna theras under resan hållne Journaler, samt the samma edeligen bestyrka. Hwarefter och sedan alla the här ofwanföre anmärkte omständigheter funnits behörigen wara i akt tagne, Magistraten thes Certificat therå utfärdar. Men therest någon til i akt tagande anbefalld omständighet wore försummad, så måste i Certificatet sådant tydeligen anteknas. Och som Certificater äfwen böra meddelas öfwer strandfisket, så skall hufwudmannen på hwarje båt, så ofta Certificat till præmii undfående begäres, inför Magistraten edeligen bestyrka riktigheten af then genom honom och thes medfölje, från then ena tiden til then andra, fångade och införde sillen och fisken, innan Certificatet therom må utfärdas.

§. 17.

På thet hwar och en må så mycket mera upmuntras, at om fiskeri sig winlägga, hafwe Wi i Nåder för godt funnit,

at icke allenast härigenom förnya innehållet af Wår then 8 September 1752 utfärdade Nådige Kundgörelse om wisse förmoner för them, som willja idka Saltsjö-fiskerierne, utan ock tillika förunna wissa præmier på Lästetalet efter Fartygets drägtighet för fisket i öpna hafwet, och efter tunnetalet för thet fisket, som wid Rikets strander idkas, hwilka præmier komma af Wårt och Riksens Commerce Collegio wid behörige Certificaters upwisande, til wederbörande at utbetalas.

§. 18.

För the Buyser, Hukare eller Jagter, som äro under thet i I. och II. Art. 1 §. utsatte minsta läste-talet, bestås endast præmium efter tunnetalet af den fångade fisken. Men äro thesse Fartyg af större drägt, än förr nämde §.§. utmärka, beräknas dock præmium icke högre, än efter thet i samma §.§. nämde största läste-tal. Hwilken Idkare af fiskeriet i öpna hafwet, som icke i akt tager, eller i akt taga låter, hwad i I. och II. Art. 2. och 3. §.§., samt IV. Art. 1, 2, 12 och 16 §.§. stadgat är, ware icke berättigad, at erhålla præmium efter läste talet, utan åtnjute allenast wid Fartygets hemkomst thet præmium efter tunnetalet, som för Strandfisket är bewilljat: Men hafwer han försummat the omständigheter, som i IV. Art. 3, 4 och 5. §.§. omrörde äro, tå bör han af sidstnämde præmium jemwäl wara förlustig.

§. 19.

Icke heller må för Strandfisket thet faststälte præmium tildelas then Fiskeri-Idkare, som antingen icke hafwer upfiskat och på en gång til Staden infördt så mycken fisk, at then wid packningen utgjordt en tunna, eller ock eftersatt hwad i IV. Art. 3, 4 och 5 §.§., samt i slutet af 16. §. befallt är. Börandes thes utan til thetta præmii åtnjutande inge andre wara berättigade, än the, hwilka antingen sjelfwe fiska, eller fiska låta, eller förlägga Fiskeri-Idkare, eller ock gitta upte thesses fullmakt, præmium för them at upbära.

§. 20.

För then Sill och Fisk, som wid wräkningen finnes sådan, at then för god Köpmanna wara ej räknas kan, utan med Wrak-stämpel tecknas måste, böra inga præmier bestås: Och må sådane käril icke brännas med Stadens märke, ej eller lemnas til ägaren, utan bör efter ett af twänne goda Män åsatt wärde, föryttras til enskylte hushåll i Staden, eller ock aflåtas til Hospitalet, Fattighuset, eller andre allmänna inrättningar.

§. 21.

Äro flere i ett fiske delägande, så böra the hwar för sig, wid præmiernes undfående, lemna theras qwitto-bref, eller ock en af Bolaget med behörig Fullmagt til præmii uttagande wara försedd, hwarförinnan præmium icke meddelas bör.

§. 22.

Til förekommande af underslef, böra Tullbetjente icke allenast wid första införslen af Sill och Fisk, som i tunnor inlagd til Städerne ankommer, meddela Fiskeri-Idkaren bewis öfwer quantiteten af samma Sill och Fisk, utan ock när waran therifrån til annan Inrikes Stad afsändes, i Passen antekna kärilens märke.

§. 23.

Likaledes åligger thet Magistraterne, at bruka en noga upmärksamhet, thet alle the omständigheter, som tjena til intygande om Fiskens godhet, rätta ansning och ricktiga wräkning, med thet mera, behörigen blifwa i akt tagne, efter then anledning, som så wäl thetta Reglemente utmärker, som the särskilte befallningar, hwilka the genom Wårt Commerce Collegium undfå, kunna innehålla. I lika måtto böra the wid Fiskelägen warande Hamn-fogdar noga efterse, om therstädes något förelöper, som strider emot hwad i thetta Reglemente föreskrifwit är, til i akt tagande wid fiskens ansning, insaltande och inpackning, med mera. Och tå the sådant förmärka, icke allenast påminna Fiskarena om theras

skyldighet, utan ock Landshöfdingen i orten eller närmaste Stads-Magistrat, sådant ofördröjeligen wid handen gifwa, så at bot och rättelse therutinnan ske må.

§. 24.

Then Fiskeri-Idkare, som på oriktig och bedrägelig grund finnes hafwa tillskyndat sig præmium, bör icke allenast genast återbära thet samma, utan ock plikta dubbelt theremot; Hafwer någor, som tillsynen therwid är anförtrodd, therutinnan warit behjelpelig, ware tå till lika böter förfallen, och efter befinnande omständigheter, miste thessutan thes tjenst på någon tid, eller ock aldeles.

§. 25.

Magistraterne i the Städer, til hwilka Sillen och Fisken til wräkning och packning införes, ware skyldige, at låta hålla en behörigen genomdragen och med Stadens Sigill stämplad Dag-bok, i hwilken Egarens namn, samt fisken til tunnetal, slag och märke bör anteknas, såsom ock dagen, när Egaren sig til Certifikats erhållande anmält, och thet samma utbekommit. Skolandes thesse Dag-böcker wid hwart års slut til Wårt och Riksens Commercie Collegium insändas.

§. 26.

Hwar och en, ej mindre Främmande och Utländsk Man, än wåre egne Undersåtare, ware tillåtit at i Fiskeri-inrättningar insticka sine penningar, och blifwa samma medel härigenom ifrån Arrester frikallade: dock i then händelse, at Borgenär söker en Gäldenär, som i något Fiskeri-bolag är delägare, böra the öfrige icke wägra wederbörande Domare, nödig uplysning, til huru mycket en sådan Gäldenärs andel i Bolaget sig bestiger.

§. 27.

Ej må i thesse Bolager utbrytning för någon delägare i synnerhet tillåtas, utan bör inrättningen osöndrad och

odeld drifwas för allas gemensamma räkning. Doch blifwer ej någon förment, at bortsälja sin andel i bolaget, til hwilken han hälst will, sedan then blifwit the öfrige delägarne hembuden, och the thensamma icke inlösa welat.

§. 28.

Ej må nägor understå sig, at, på hwad sätt thet wara må, göra Fiskeri-Idkarne hinder och uppehåll til erhållande af the bewis, som för them til præmii åtnjutande nödige äro. Hwar som thet giör af illwillja eller egennyttig afsikt, straffas arbitraliter, efter som thes förbrytelse thet befinnes förtjena.

§. 29.

Icke eller må någon wara tillåtit, at ifrån Fiskerierne tubba eller låcka, samt i sin tjenst utan behörigt afsked antaga the arbetare och män, som något Fiskeri-Compagnie til sin betjening förhyrt. Hwar som thet gör, plikte 40 Daler Silf:mt, och then utan afsked bortgångne Personen ware til 20 Daler Silf:mts bot förfallen, samt tillika skyldig, at genast åter träda til sin förra tjenst.

§. 30.

Eho, som på Buyser, Fiske-Hukare eller Jagter, hemligen i Riket inpracticerar eller inpracticera låter antingen några til införsel tillåtne eller ock aldeles förbudne waror, then samma bör, enligit Kongl. Förordningen af then 21 Maj 1739, i then förra händelsen, böta första gången, jemte Warans confiscation, thes tredubbla wärde, samt mista sin Borgerliga rätt och näring, så ock tjenst och ämbete, om han något hafwer, eller therest han Skatt-ägare eller Hemmans-brukare är, ware skatt-rättigheten förlustig och gånge ifrån Hemmanet: Och i then sednare, eller när någon med aldeles förbudne warors inpracticering beträdes, ej allenast första gången stånda dubbel Tjufs-rätt, utan ock, i brist af böter, likmätigt Kongl. Förordningen af then 6 December

1753, dömas til spö eller ris-slitande, eller, om Domaren pröfwar, at förbrytarens heder theraf spilles, tå til fängelse wid wattn och bröd, samt thes utan, antingen then brottsliga förmår böta eller ej, altid til arbete på ett eller flere år, efter målets beskaffenhet, för Manspersoner på någon Fästning, och för Qwinspersoner i något Spinhus. Befinnes Skepparen eller Styrmannen i dylikt Lurendrägeri wara delacktig; straffes han på lika sätt, och hafwe thesutan förwärkat hela hyran. Gitta the leda ifrån sig all misstanka om kundskap eller delaktighet i dylikt Lurendrägeri, plikte äntå så mycket, som Warans enkla wärde sig bestiger til, för wårdslöshet i then tilsyn och upsikt, som them åligga bordt at i akttaga om thet, som om bord sig tildrager.

§. 31.

The mål, som emot thenna Wår Nådiga Förordning kunna förelöpa, och icke röra Tull-försnillning eller Lurendrägeri, böra af Magistraterne summario processu uptagas och afgiöras, tå then, som med Magistratens utslag ej nöjes, må hos Wårt och Riksens Commercie Collegium sig beswära innom then tid och på thet sätt, som 42. §. uti Kongl. Resolutionen på Städernes Beswär år 1739 föreskrifwer.

§. 32.

Böterne efter thenne Förordning fördelas i twenne delar, hwaraf Angifwaren then ena, och nästa Sjömanshus then andra hälften skal tilfalla.

§. 33.

Slutligen är Wår Nådiga wilje och befallning, at hwar och en Skeppare å Buys, Hukare eller Jagt skal städse hafwa om bord ett Exemplar af thetta Reglemente; såsom ock at thet samma wid alla Fiskelägen och i Sjö-Städerna en gång om året Wårtiden, til wederbörandes efterrättelse allmänneligen kundgiöres. Til yttermera wisso hafwe Wi

thetta med egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit.

Stockholm i Råd-Cammaren then 8 April 1754.

ADOLPH FRIEDRICH.

(L. S.)

IX.

Kongl. Maj:ts och Riksens Commerce-Collegii Kundgörelse, af Hans Kongl. Maj:ts ytterligare Nådige Förordnande, angående Hafs- och Skär-Fiskerierne uti Götheborgs och Bohuslänske Skärgården.

Gifwen Stockholm then 27. September 1762.

Hans Kongl. Maj:t har uti Nådig skrifwelse til Thess och Riksens Commerce Collegium af then 27 Julii sidstledne funnit godt, följande, angående Hafs- och Skär-Fiskerierne i Götheborgs och Bohuslänske Skärgården, i Nåder at förordna.

Til Hafs- och Skär-Fiskeriernes widare befrämjande i allmänhet, warda af Hans Kongl. Maj:t, samtelige Rikets Innewånare, utan åtskillnad af Stånd och wilkor, än ytterligare i Nåder försäkrade, om en oinskränkt fri- och rättighet, at enskildt eller uti Bolag inrätta Hafs- och Skärgårds-Fiske, på hwad sätt hwarjom och enom beqwämligast falla kan, tå, hwad uti nu warande eller framdeles utkommande Reglementen och Författningar föreskrifwes, noga i akt tagas bör, til hwilken ända, Allmänna Fiskelägen och Strander obehindrat nyttjas måge, samt hwad enskiltas rättighet rörer, med wederbörande åsämjas kan; Äfwen ock, at med lika wilkor obehindrat få inrätta Sill-Salterier, Färsk Sill uti Götheborgs och Bohuslänske Skärgården til then ändan upköpa och til god Köpmanna wahra bereda, som

Idkaren fritt äger föryttra, i Städerne uplägga, eller widare in i Landet försända; Dock at alla, som utom Länet boende äro och ej Sjöledes med sine Farkåstar anlända, blifwa förplicktade, at aldraminst årligen på thetta sätt insalta Ett Hundrade Tunnor Sill, som ordenteligen wräkas, packas och märkas bör, och at ingen blifwer tillåtit til sig tubba andras Arbets-Folk, som icke med Laglig Orlofs-Sedel försedde äro, the redan inrättade Salterier til förfång.

I anseende thertil, at tilgång på Cabeljou, Torsk, Långor och Makrill ansenligen blifwit minskad, sedan Sill-Fisket i Bohusländske Skären, så ymnogt sig företedt och Fiskeri-Idkare thermed sysselsatte blifwit; har Hans Kongl. Maj:t i Nåder täckts förklara: At inga andra än Borgerskapet få befatta sig med insaltning af Cabiljou, Torsk, Långor och Makrill, undantagandes the, som thesse Fiske-sorter sielfwe fiska och insalta kunna, hwarföre ock thenna färska Saltsjö-Fisk, som Fiskaren ej til Köpmans wahra sielf bereda will, bör til Städernes innewånare, tå then fångad är, utbjudas, och thesse endast wara berättigade, then samma efter förra Författningar at insalta och widare försälja, så wida ej sådan ymnoghet skulle tilstöta, at therå i Städerne ingen lönande afsättning gifwas kan, eller Storm och owäder hindra thess fortkomst, i hwilket fall, thenne Fiskewahra ingalunda bör, i brist af Köpare förloras, som thet ock blifwer Fiskeri-Idkare förbehållit, at med försälgningen af thesse Fiske-wahror och hwad annan Fiske-sort the aflåta kunna, wända sig thermed til hwilken Stad och Borgerskap, som them beqwämast och mästlönande faller, och at således ingen Stad i Skärgården må tilwälla sig något wist och särskilt Handels district, hwad Fiske-wahror beträffar.

Som Landtmannen, enligit Allmänna Lagens tydeliga föreskrift uti 6. Cap. 3. §. Handels-Balken äger, at til bärgning och nödtorft sin, byta wahra i wahra, eller köpa för reda penningar, hwad annan af sin afwel aflåta kan; Altså

finner Hans Kongl. Maj:t i Nåder för godt, thet hädanefter som hitintils kunnat ske, hwarken Landtmän eller andre Städers Innewånare må wägras, at uti the wid Skärgården belägne Städer, af Borgare eller inkommande Fiskare, eller ock uti sielfwa Skärgården, alt som en hwar godt synes, förse sig med färska, blodsaltade eller aldeles färdige Fiskewahror, hwarwid en hwar äger frihet, at på hwad sätt, eller i hwad Käril thet lägligast falla kan, samma få hemföra, emedan thylike Hus-tarfwor, ej emot Ägarens wilja behöfwa undergå wräkning och märkning, såsom til Handels-wahror ej ämnade; Dock at förskämde, ruttna och stinkande sådane Fiske-wahror ej måge i Städerne, Fiske-lägen eller å allmänna wägar upläggas och föras, wid Tio Daler Silfwermynts wite för then som thermed beträdes, så ock at härunder alt Landsköp och utmånglande af ofwannämde Fiskewahror omkring Landet för andra än the, som äga tilstånd at sälja Ostron, Hummer och andra färske Fiske-wahror i Städer och på Landet, eftertryckeligen enligt Lag och Kongl. Förordningar hämmas.

Hwad Hans Kongl. Maj:t i thet ena och andra af ofwanberörde omständigheter i Nåder täckts förordna, har Thess och Riksens Commerce Collegium til alla wederbörandes efterrättelse härmed skolat kundgöra. Stockholm then 27. September 1762.

På dragande Kall och Embetes wägnar

C. G. RÅLAMB.

VULT VON STEYERN. U. RUDENSCHÖLD. J. SILFWERSKIÖLD.
J. BRUSEEN. G. HEGARDT. N. E. HOFLING.
C. L. EHRENFALK. IS. J. DRAGMAN Å. H. FRESER.
M. VALTINSON. P. D. HOLMÉR. J. HULTSTEDT.
L. ROSENBORG. A. FAXE.

CHRIST. LUD. HOLLER.

X.

Kongl. Maj:ts och Riksens Commerce Collegii Kundgörelse, angående Finske, Öster- och Wäster-Bottniske samt Wäster-Norrländske Fartygs seglation på Fiske til Giötheborgske och Bohus-Lähnske Skärgården. Gifwen Stockholm then 27 Sept. 1765.

Hans Kongl. Maj:t har, igenom Nådig skrifwelse af then 2 i thenne månad, behagat Thess och Riksens Commerce Collegio tilkänna gifwa: huruledes, i anseende til särskilte hinder, som the Norrländske orterne funnits tilskyndas wid theras Seglation på Fiske til Götheborgske och Bohus-Lähnske Skärgården; Hans Kongl. Maj:t, i anledning af Thess then 27 Julii 1762 utfärdade Nådige Bref, som förmår, thet alle Rikets Undersåtare, utan åtskilnad af stånd och wilkor, få uti Götheborgs- och Bohus-Lähnske Fisket deltaga, Nådigst för godt funnit at förklara: at the Fartyg, som ifrån Finland, Öster- och Wäster-Bottn, samt Wäster-Norrland och andra Inrikes orter, til Götheborgske och Bohus-Lähnske Skärgården, på Fiske eller Sill-Saltning utlöpa, sig therstädes med Fiskewaror låta befrackta, eller dylika waror emot theras Lands-Producter tilbyta och eljest anskaffa, måge utan någon afwäg, eller skyldighet, at i andra Hamnar inlöpa, få nyttja then för them beqwämaste fart, och til then ändan, therest ingen Sjö-Tull-Cammare gifwes, af Land-Tulls-Cammaren, ther lasten intages, blifwa Förpassade til merberörde Skärgård, om General Tull-Arrende Societeten ingen annan Betjening thertil för sin säkerhet hålla wil, samt at the wid hemkomsten, efter innehafwande Sjö-Tull Pass ifrån Götheborgs- och Bohus-Lähnske Skärgården, måge behörigen visiteras, innan lossning sker, hwarwid the then frihet i Tullen, som för Fiskewaror blifwit förund, njuta böra.

Hwad Hans Kongl. Maj:t således i Nåder behagat förordna, har Kongl. Collegium, efter undfången Nådig Befallning, härmedelst til alla wederbörandes underdånige efterrättelse skolat kundgöra. Stockholm then 27 September 1765.

På dragande Kall och Embetes wägnar

EDV. CARLESON.

J. SILFWERSKIÖLD. J. BRUSSEEN. G. HEGARDT.
N. E. HOFLING. IS. J. DRAGMAN A. H. FRESER.
M. VALTINSON. P. D. HOLMÉR. L. ROSENBORG.
A. FAXE.

JOH. HEDMAN.

XI.

Kongl. Maj:ts Nådige Allmänne Stadga och Ordning, för Rikets Hafs-, Skär-, Ström- och Insjö-Fiske.

Gifwen Stockholm i Råd-Cammaren then 14 November 1766.

Wi ADOLPH FRIEDRICH med Guds Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung, etc. etc. etc. Arfwinge til Norrige samt Hertig til Schlesswig Hollstein etc. etc. Giöre witterligt, at som Wi af inkomne berättelser med missnöje förnummit, thet en så nyttig och betydelig Handels och Närings Gren, som Rikets Fiskerier wärkeligen äro, skola misswårdas på flere ställen och emot förra tider märkeligen aftaga: Så hafwe Wi, uppå Riksens Ständers underdånige tilstyrkan, til Fiskeriernas förbättring och förkofran, i Nåder funnit godt, at therom utfärda följande Stadga och förordnande, som öfwer hela Wårt rike til allmän efterlefnad ländas skal.

1. Cap.

Om thet, som i gemen wid Fiskerierne i akt tagas skal.

§. 1.

Alla Rikes Inwånare, af hwad Stånd och wilkor the wara måge, som Fiskerier idka, skola njuta Kongl. Maj:ts Nådige hägn och förswar, och alla i gemen, samt hwar och en i synnerhet, wid theras Lagligen undfångne så enskilte som skattlagde Fiske-wattn bibehållne warda, med rättighet, at them obehindrade nyttja, på thet sätt, som bäst til Rikets och theras fördel, nu och i framtiden lända kan.

§. 2.

Inwånare i Städer och på Landet, utan åtskillnad i hwad ort thet wara må, äga then rättighet, at antingen inuti Sjö-Städerne eller wid Stranderne och Fiske-lägen på Landet, alt som thet en hwar beqwämligast falla kan, til husbehof, enskilt eller ock i Interessentskap, uphandla eller sig tilbyta och hemföra färska, blodsaltade eller helt och hållet färdige beredde Fiske-waror, af alla slag, utan någons hinder och intrång. Warandes them äfwen tillåtit, at til egit behof Fiske-waror sielfwe handtera, salta och inpacka, på hwad sätt och i hwad käril thet lägligast för them ske kan.

Then åter, som sielf fiskar eller färsk Fisk af andra til insaltning upkiöper, och til god Kiöpmanna wara bereder, äge så länge Fiske-waran är i thess hand, at then fritt föryttra, i Städerne uplägga eller inåt Landet försända; Dock med thet förbehåld, at som säkerheten om goda warors bekommande fordrar, at noga och ordentelig tilsyn wid Salterierne hålles; Altså åligger alla them, som themne Näring idka, at å sielfwa stället besörja, thet Fiske-warorne til fullkomlig godhet saltas och inpackas, så at the med trygghet och såsom en god Kiöpmanna wara å andra orter kunna föryttras.

§. 3.

Uti Handel med färska Fiske-waror, bör efter Kongl. Förordningen om Mått, Mål och Wigt, af then 29 Maji 1739, samt Förklaringen therpå af then 30 November 1756, brukas krönt och Justerad Mätare-tunna af 48 Kannors rum. Then med annat Mått säljer the Fiske-waror, som mätte blifwa, pligte Tio Daler Silfwermynt.

§. 4.

Til Fiske-warors insaltning, som til Salu ärnas, böra endast brukas hel, half, fierndels, åttondedels och sextondedels Tunnor, med stadiga Kryss och Stafrar, samt tilräckelige och goda band försedde, som alla af Tunnmätare eller Hamne-Fogdar i orten, skola Krönas och mätas, innan Fiske-waror til salu theruti insaltas, och thet wid warans förlust.

En hel Tunna för salta Fiske-waror bör innehålla emellan thess bottnar 48 Swenska Kannor, och the mindre therefter noga lämpas, som böra göras af Ek, Bok eller Gran, men ej af Furu eller Tall, såsom til Fiske-warors insaltning mindre tjenlige, och therföre wid Twå Dal. Silf:mynts wite för hwarje sådan Tunna förbiudas; Dock the orter undantagne, hwarest icke tillräckelig tilgång å Gran-käril gifwes.

Ett Tranfat skal hålla 60 kannor; ett Ostron-träd 16 kannor, och ett Hummer-träd 24 kannor.

Then Tunnemätare eller Hamnfogde, som med thess af wederbörande gillade Märke, kröner undermålige Fiske-käril, pligte för wårdslöshet Tjugu Dal. Silf:mynt och fylle skadan; Sker thet af upsåt, straffes efter 8. Cap. 3. §. Hand. Balk.

Färska, salta, rökta och torra Fiske-waror få ock efter wigt försäljas, allenast thet sker med fullgoda krönta Wigter eller Betsmare, i annat fall ware wahran til angifwaren förwärkad.

Torr Fisk kan, jemwäl stycketals försäljas, eller uti wåla, bestående af Tio Fiskar, eller wahl af åttatio stycken, som förr wanligit warit.

§. 5.

Alla Fiske-waror skola läggas i goda och täta Käril, wäl saltas och skjötas samt med laka förses och wäl fullpackas. Dock undantages Cabeljau, Torsk, Långor och Gråsidor, som utan laka uti täta Tunnor insaltas.

Säljer någon en skiämd Fiske-wara för god, eller swikeligen thermed handlar, hafwe förwärkat waran, och pligte 20 Dal. Silf:mynt, samt ersätte Kjöparens skada och kostnad. Tager Kiöpare wara emot, utan at låta henne besigtiga och packa, ware Säljaren tå utan answar,

§. 6.

Wid 10. Dal. Silf:mynts wite, skal tå Fisk antingen uti gamla brukbara eller nya Käril af Bok, Ek eller Gran inlägges, ompackas eller försäljes, noga i akt tagas, at å båda ändar af Tunnan, bottnarne lodrätt emot hvarandra, i afseende på såten eller wäxterna af trädet, blifwa insatte, och sprundet hwarigenom Lakan inlåtes, så båradt, at när then sidan af kärillet ligger öfwerst, såten af bottnarne stå rätt upp och ned, på thet sådane Tunnor med trygghet kunna i Fartyg inlastas, utan at någonthera bottn af swår tryckning gifwer sig ut eller blifwer otät.

§. 7.

På all torr Fisk, innan then försäljes, böra hufwuden aftagas och likaledes ryggbenen af Fiskar om en alns längd och therutöfwer; Men på Långor och Torsk, ifrån hufwudet till Fiske-bårran. Then häremot bryter hafwe förwärkat waran. Lag samma ware om ryggbenen qvarlemnas på rökt Fisk; Böckling och thylike smärre Fiske sorter dock undantagne.

§. 8.

Skiälar, Uttrar och andre skade-diur i Sjön, såsom fisködande, få å andras grund och wattn, när the anträffas, fångas och skjutas, undantagandes, å theras lägenheter, som för rättigheten til thylike fängden särskilt skattlagde äro.

§. 9.

Til the Fiske-lekars fredande, som intet buller tola, warder under then tid the påstå, i synnerhet tå Sillen wid Stranderne begynner wisa sig, och in til thess fångsten uphörer, samt å then ort, hwarest Fiskare tå wärkeligen sysslosatte äro, alt skjutande förbudit wid Tio Dal. Silf:mynts wite utur Hand-Gewär, och Tuhundrade Dal. dito mynt, af Canon, för hwarje skott, jemte Bergsprängning, wid lika wite; Nödskott eller skott efter Lots, härunder ej begrepne.

§. 10.

Att skjuta eller fånga Sjö- eller Flytt-fogel, som til mat eller fjäder-tägt tjena, blifwer icke till någon wiss tid inskränkt. Dock ware äggs borttagande ifrån all slags Sjöfogel, theras små Ungars utödande och Honornes ofredande under ligge-tiden, än widare förbudit, likmätigt Kongl. Maj:ts Nådige Kundgiörelse af then 28 September 1762. Likaledes ware Swanor alla årstider fridlyste på the Kronans enskildte Parker, ther the för Kongl. Maj:ts och Hofwets jagt tjena, samt ther särskilte Privilegier eller rättigheter sådant stadga, och straff för theras fällande efter ortens beskaffenhet utstakat är; Men på alle the öfrige och längre aflägsne orter måge the, lika som all annan Strand- och flyttfogel, saklöst fångas eller skjutas.

§. 11.

Wid Femtio Dal. Silf:mynts wite förbiudes alla Fartyg at segla öfwer Not, och wid Tio Dal. samma mynt, öfwer utlagt Nät, jemte skadans ersättande, för hwilket Lotsar om the tilstädes äro, böra stå i answar; Händer sådant utom

egit förwållande, i nödfall, eller af okunnoghet, ware ifrån thet wite themne §. innehåller fri. I öfrigit skal thet åligga Fiskare at hafwa wanlige Wettar och flytspån på theras Fiske-redskap, samt ej långt utkasta Not eller Nät i trångt Farwattn: Segelleder och the wanlige Ankarställen härifrån dock undantagne.

§. 12.

Bodar och beredningshus för then Fisk, som innom eller utom Skärgården fångas, Byggnings platser för Fiske Fartyg, Kiäril och redskap, samt Wåningshus för folk och arbetare, som til Hafs Fiske brukas, med hwad thertill hörer, äga alle Swenske undersåtare rättighet å allmänna Platser, och sådane Krono lägenheter, som uti 2. Capit. 1. §. förmält står, at fritt anlägga, tå thet utan andras hinder och wärkeliga intrång ske kan.

Skulle twist om nyttjo-rätt til slike Krono lägenheter, yppas, åligger thet Konungens Befallningshafwande, at efter förordnad besigtning, thess Utslag theröfwer, utan minsta uppehåll meddela.

Wil någon Torp med upodling til Jordbruk å dylika Lägenheter upsättja, eller andra förmoner af Skog och Mark jemte Fisket nyttja, och tå för Fisket några besynnerliga fördelar Kronan tilflyta kunde, äge Konungens Befallningshafwande at sådant pröfwa, och therwid Kronans rätt til thess Inkomster lagligen bewaka.

§. 13.

På allmänne Platser, eller igenom öfverenskommelse med Jordägare, tillåtes ingen inkräckta större Tomter och Lägenheter, än för thess Fiske eller Salteri-inrättning tarfwas, ej eller at förswara mera af the redan förwärfwade, än til thess handtering wärkeligen kan pröfwas nödigt, på thet flere af tillfället sig kunna gagna.

§. 14.

Wil man Fiskerie i Bolag lägga, tå skal enligit Handels Balk. XV. Cap. afhandling therom skrifteliga ske, och

alle the wilkor tydeliga nämnas, som betingade warda; Sådane Bolag böra gemensamt och för alla delägares räkning drifwas, så länge och med the wilkor, som wid inrättningen Bolagsmännen emellan öfwerenskommit är; Dock blifwer ingen förment, at sälja sin andel i Bolaget, til then sådant åstundar, och med ägaren therom åsämjas kan, sedan sådane Lotter först blifwit Bolaget hembudne, och the therföre wägra betala hwad en annan redeligen bjuder.

The medel och waror, som uti Fiskerie och Salterie Bolag, såsom wid alla tillfällen lika ansedde, instuckne blifwa, warda ock härigenom frikallade för beslag och qwarstad; dock i så måtto, at tå Borgenär söker then Gäldenär, som uti Fiskerie Bolag är delägare, böra the öfrige af Bolaget icke wägra Konungens Befallningshafwande och wederbörande Domare, nödig uplysning om Gäldenärens andel i Bolaget, hwilken ock Borgenären ej med annan rätt och wilkor får tilträda, än Gäldenären then innehaft, och således ingen utbrytning therföre söka, eller Bolaget rubba, utan the öfrige Bolagsmännens gemensamma samtycke.

§. 15.

På thet Sill, som nu mera i Riket en ömnog wara, må hållas arbetare och then fattige tilhanda för thet billigaste pris sig gjöra låter, tå the ej förmå hela Käril sig theraf förskaffa; så skal thet åligga Magistraterne i Städerne, at hwarje fjerndels år uprätta Taxa, hwarefter Hökare stycketals Sillen utsälja böra, lämpad efter inkiöps priset och en skälig förtjenst för minuteringen. Then emot sådan Taxa handlar, böte hwarje gång Tjugu Dal. Silf:mt, angifwarens ensak.

§. 16.

Emedan thet nästan alla år befinnes stor brist på nödigt Salt uti the ifrån Städerne wida aflägsne Lands orter i Finland, Savolax, Öster- och Wästerbottn samt Wäster-Norrland, hwarigenom then Insjö Fisk, som fångas, hwarken

rätt saltad eller wårdad blifwer; så warder thet hädanefter tillåtit för the Landets Inwånare, som råd och tilfälle thertil hafwa, at aflåta Salt åt andra, tå aflägsenheten ifrån närmaste Stad går öfwer Tio mil.

2. Cap.

Om Salt-sjö Fisket.

§. 1.

Alt Fiske i öpna Hafwet, wid Krono-Skär, Strander och Holmar, som egenteligen til något Hemman icke höra, eller under särskildte wilkor innehafwas, äge hwarje Rikets undersåte frihet at idka, och sig til fördel anwända.

§ 2.

Wi wele härigenom jemwäl i Nåder hafwa försäkrat, at Utsjö-Fiskerie idkarnes folk och arbetare blifwa frikallade ifrån Wärfning och prässning, så i Freds- som i Krigstider; Likaledes befrias theras Fartyg ifrån Kröning eller beslag för Kronans behof och räkning, under the tider, samma wid Fiskerierne eller til Fiskewarors afsättning behöfwas och nyttjas, utan i högsta nödfall; blifwandes ock, alla Fiskerie-idkare i gemen, för Utskrifningar, Inquarteringar, Gjärder, Skjutsning, och flere dylike besvär frikallade, så wida the icke bebo Skattlagde Hemman eller Borgerliga Näringar idka, tå the, som andre Hemmansbrukare eller Borgare anses böra.

För Mantals penningar, Personelle Utskylder och Allmänna Bewillningar, kunna the dock til förekommande af underslef, hädanefter icke frikännas; Äfwen som Fiskerie idkare ej måge skydda Legofolk, som ej med Näringen hafwa at syssla.

§. 3.

The Swenske undersåtare, som utur Riket redan afwikit, på Främmande orter sig nedsatt och icke begått så

groft brott, som med lif och ära bordt umgällas, straffet för rymmandet therunder icke begripit, såsom ifrån hwilket the härmedelst warda befriade, blifwa ifrån thenna dag i Nåder tillåtne, at uti Riket ostraffade och frie få inkomma, så wida the uti Rikets yttre Skärgårdar sig nedsättja wilja, och wärkeligit Hafs-Fiske idka, eller sig thertil bruka låta, och sedan the wist säkra prof af theras förra lefwernes förbättring, komma alla öfrige Medborgelige rättigheter at åtnjuta.

Then sökande til sidstnämde Kongl. Nåd, bör af Fiskeläget, eller Församlingen, ther han til Fiskes idkande sig nedsatt, förskaffa påliteligit wittnesbörd om thess förbättrade och ostraffbara upförande, samt flit och idoghet vid Fisket; Hwilket Kongl. Maj:ts Befallningshafwande pröfwar och honom sedan allmän säkerhet uppå Kongl. Maj:ts wägnar meddelar, om han sig thertil gjordt förtjent.

Thet skal therföre åligga Kongl. Maj:ts och Riksens Commerce Collegium, at foga anstalt, thet thenne nödige försäkran uppå Utrikes orter kan blifwa kunnig, samt Befallningshafwande i orten, at wid Riksdags Relationerne införa antalet på the Personer, som i anledning häraf uti Riket återkomma.

§. 4.

Then Salt-sjö Fiskes idkare, som sielf icke Ek eller annan tjenlig Skog äger, får emot skiälig betalning, til Fiske-Båtar och Käril, å Krono-skogar och Allmänningar, när the sådant utan känbar skada tåla kunna, af Kongl. Maj:ts Befallningshafwande, så långt thet utan saknad för nödigare behof sig gjöra låter, med utsyningar understödjas.

Skulle någon fördrista sig, at utskeppa eller til annat behof anwända thet wirke, som til Fiskeriernes tarfwor erhålles, böte dubbelt, emot hwad Lag om olofligt Skogshygge stadgar, jemte warans förlust, och ware widare betagen all rättighet, at på thetta sätt af Krono-skogar underhjelpas.

Then Ämbetsman, som sådant missbruk befrämjar eller

nedtystar, tå han å Ämbetes wägnar therå äger kära, miste Ämbete sitt.

§. 5.

Fiske Fartyg njute rätt, at til alla Hamnar, Salterier, Fiske-lägen, Skär- och Krono-lägenheter fritt in- och utlöpa. Öpna Båtar, tå the inlöpa til Städer eller sådane Hamnar, ther Tull-Kamrar finnas, med Fiskewaror eller redskap och tilbehör til Fiskerierne, skola i stöd af 44. §. uti Kongl. Maj:ts Nådige Resolution öfwer Städernes allmänna Beswär wid 1748 års Riksdag, och 8. Cap. 6. §. uti 1756 års Reglemente för Tull-Kamrarne i Riket, utan minsta uppehåll, och äfwen utan penningar eller annan wedergällning, behörige förpassningar meddelas, wid Tio Dal. Silf:mynts wite, för then Tull-Betjent, som sådant wägrar eller häremot sig förser.

§. 6.

Som til twisters undwikande och wederbörandes efterrättelse nödigt pröfwas, at något wist stadgas om rätta förståndet af jordägande rätten wid Hafs-fisket; Så warder härigenom i Nåder förordnadt, at Salt-sjö-fisket innom Skärs, bör, för theras enskylte Ägendom anses, som Strand och Holmar therom kring äga; Men wid öpna Hafs Stranden, eller ther ingen Skärgård är, såsom ock utom Skären, får Jord- och Strand-ägaren ej sträcka sin enskildta rättighet till Fiske och wattn widare, än thess Landgrund räcker, som wid Stranden ligger och therifrån utlöper*); Dock ther Konungs eller Allmännings Fiskerie af ålder, innom Skärs warit eller någor med urminnes häfd, Skattläggning, Dombref eller andra ostridige skäl kan wisa enskilt rätt til Fiske omkring Klippor, Blindskär eller å Grund utomskärs och i Hafwet, bör thet ock hädanefter therwid förblifwa**), såsom

---

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 147—148, 151—152, 154, 156, 158—159, 163—164, 165—166, 201, 205—207 amn. 2, 208, 213—216, 262, 274, 284—285, 298. (Utgifvarens anmärkning)

**) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 153, 157, 167—168, 202, 208, anm., 209, 251. (Utgifvarens anmärkning).

ock med the Fisken, hwilka lyda under Städernes donerade Jord.

§. 7.

Uti the Skärgårdar, som Fiskare oklandrat och efter gammal wana ömsom fiskat, wid hwar andras land, och följdt Saltsjö-fisken efter thess dref, förblifwer thet ock efter förra wanligheten*); Börandes i synnerhet inga Swenska undersåtare stängas ifrån nyttjandet af thet yppade ymnoga Sill-fisket i Nordsjön, wid hwars Strander thet wara må**).

Samma lag ware ock för Sill-fiske i Östersjön, hwarest någon ömnoghet theraf sig wisa kan.

§. 8.

Enligt Kongl. Maj:ts Nådige Bref af then 17 Augusti 1688. och Resolution på Allmogens allmänna Beswär wid 1731 års Riksdag §. 57, som grundar sig på Riks Föreståndaren Sten Sture then äldres författning, warder än widare tillåtit för the uti Finland boende Inwånare, såsom en ifrån äldre tider af them nyttjad rättighet, at, ther sådant wanligit warit, få oqwalde wid öpna Hafs- Skogs- Bergs- och Stenstrander, utan Lands-Lotts betalande idka med Jordägare gemensamt Strömmings Fiske, sedan Jord- och Strand-ägare under Fiske-tiden njutit sine twenne fridagar, nemligen Måndagen och Onsdagen, at draga thet första Notwarpet; Hwarifrån undantagas dock sådane Strander, hwarest Odal Åker och Äng möta, eller ther sådane Lägenheter upodlade blifwa. Lika rättighet, som Finland i thenne §. är förund, äga ock the som fiska efter Strömming i Öster- och Wästerbottn, Wäster-Norrland och Gefleborgs-Län.

§. 9.

Skulle någon wilja uprensa nya Notwarp til dref-fi-

---

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 166, 179—180. (Utgifvarens anmärkning).

**) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 148, anm., 151, 162, 164, 179—181, 203, 210, 217, 219—220, 271, 272. (Utgifvarens anm.)

skens fångande å annars Grund, bör thet icke hindras, eller then sådan kostnad gjör, ifrå deltagande i fisket therstädes utestängas; Strand-ägaren, eller therefter, then sitt Fiske til samma nya Notwarp närmast äger, förmons-rätten til uprensningen likväl förbehållen, när han thet wärkeligen förrättar, dock så at Jordägaren dymedelst ingen synnerlig skada i thess wanlige Fiske eller å thess Land tilfogas må.

§. 10.

Fiske med all slags krok och ref å djup innom yttra Skärgården och uti Hafs-bandet, warder ingen betagit, at opåtalt nyttja; Dock så, at Notdrägt ej theraf hindrad blifwer, medelst Pålars eller Stakars qwarlemnande; I annat fall pligte then brottslige En Dal. Silf:mynt för hwarje sådan ouptagen Påla eller staka.

§. 11.

Utom the omständigheter ofwanstående 7, 8, 9. och 10. §. §. innefatta, fördriste sig ingen, emot Jordägarens wilja, wid thet straff allmänna Lagen utstakar, at å annars Grund inrätta Byggnader, med flere anstalter för Fiske, ej eller at nyttja enskiltas Fiske-wattn; Then sådan rättighet sig förwärfwa wil, åligger, at therom med rätter Jordägare eller Boställsinnehafware sig förena, och gälle hwad på sådant sätt friwilligt afhandlat blifwer, så länge Fiske eller Saltning å the uplåtne Lägenheter emot betingad afgift underhållas.

§. 12.

En eller annan delägare af samfälde Fiske Lägenheter uti Skären eller Hafskanten må icke tillåta andra at therstädes Fiska, eller Fiskerie-inrättningar göra, utan the fläste Jord- eller Strandägares samtycke.

§. 13.

Som medelst fina Notar och Skjötar små Fisk uti Hafs-Wikar och Inskär oförsigtigt medtages, så åligga Fiske-

lag eller Strandägare, at sig in för Domstolen förena, på hwad sätt then tilwäxande små Fisken säkrast sparas och tilwäxa kan, samt huru Fiskelekarne mätteligen måge brukas; Och gälle hwad the fläste i thy fall pröfwa, hwilket af Domaren til efterlefnad fastställas bör, samt thermed så förfaras, som uti 15. §. 3. Capit. om Insjö-Fisket finnes förordnat, af hwad til Salt-sjön lämpeligit wara kan.

§. 14.

Ther Strömmar och Åar uti Hafwet utfalla, får Kungs-Ådran icke stängas utan för Åmunnet; eller i Sund, til hinder för Hafs-fiskens fria uppgång i friska wattnet, ej eller Bragder ther utan före så sättas, at djupaste Ådran tilsluten blifwer, wid dubbel bot emot hwad i 17. Capit. 4. §. Byggn. Balk. stadgas; Then sådan åwärkan gjordt, tage then genast up, eller gjöre thet Krono-Betjent på then brottsliges bekostnad. Sker thet annan gång böte dubbelt, och lägge Domaren större wite före. Äfwen böra Wettar, Pålar och Stockar, efter fulländat samfält fiske, genast borttagas, wid Tio Dal. Silf:mynts bot, enär the ej för ständige wärk äro at anse.

§. 15

All samling af okokad Sill, Råk och Giäl, skal så wäl Salterie innehafware, som the hwilka Sill uti Hamnar på Fartygen insalta, wid Etthundrade Dal. Silf:mynts wite, til Transjuderierne aflåta eller på Åker afföra eller ock på Landet nedgräfwa, emedan ärfarenheten bestyrkt, at Sillen skyr the ställen, ther slikt afskräde i sjön nedstörtas.

Wid andre mindre Fiske-ställen förfares likaledes, wid Tio Dal. Silf:mynts wite, tå Transjuderie icke för hand är.

Hwad wid Fiske-lägen kommer at i ackt tagas, wil Kongl. Maj:t i Thess ytterligare Nådige Förnyade Hamn-Ordning införa låta.

Och oacktadt särskild författning til Nordsjö Fiskeriernes handhafwande kan utfärdas, bör dock thenne Stadga, i hwad lämpeligit är, therstädes äfwen til rättelse lända.

3. Capit.

Om Ström- och Insjö-Fisket.

§. 1.

Kongl. Maj:ts och Kronans enskildte Fisken äro och framgent förblifwa uti the stora Älfwer, Åar, Strömmar och Insjöar, ther the af ålder warit och ännu innehafwas, antingen the för Kronans egen räkning nyttjas, Kronans Ämbetsmän på Lön, wisse allmänne Wärk til understöd, eller ock til enskilta Personer på betingad tid och wilkor uplåtne blifwit, jemte alle the Fiske Lägenheter, som Kronan efter Laga Rättegång ifrån orättmätiga innehafware återwinna kan.

Fiskar någon utan Konungens Befallningshafwandes lof i the Fiske-wattn, som Kongl. Maj:t enskilt förbehållne äro, pligte Femtio Dal. Silf:mynt och förwärke thet han fiskat, efter 18. Cap. 1. §. Byggn. Balk.

Wid Kronans Fisken, enskilte personer til nyttjande uplåtne, ware i slikt fall Bot, som uti 4. §. här nedan före stadgas.

Äro wisse Fiskeslag i Strömmar Kronan uttryckeligen förbehållne, förblifwer thet therwid; men therföre må Kronofisket icke hindra Strandägare, at i samma wattn annat fiske nyttja.

§. 2.

Allmänna Kronofisken äro the Lägenheter wid Krono-Allmänningar och Parker, Holmar och Recognitions Skogar som Kronan enskilt sig icke förbehållit.

Alla som innom Häradet eller Socknen bygga och bo, njute med Konungens Befallningshafwandes tilstånd, frihet at ther fiska och Bodar upsätta, emot then årliga afgift til Kronan, som han skälig pröfwar; äro Hemman på slike Krono Lägenheter belägne, njute the icke thess mindre, til thess delning för sig gått, fritt fiske. Then sig wid sådane Fiske Lägenheter nedsätta wil, at fiske jemte upodling idka,

anmäle sig hos Konungens Befallningshafwande, och erhålle Byggnings plats, som Lägenheten medgifwer, hwarefter thess årliga Afgift lämpas, sedan frihets åren til ända lupit. Ifrån allmänt nyttjande undantagas dock the fiske-wattn, som Kronan til enskilte uplåtit, emot någon afgift och tunga.

Fiskar någor utan lof och rättighet wid thesse Krono Lägenheter, böte hwar gång Fem Dal. Silf:mynt, och miste thet han fiskat.

§. 3.

För Allmännings Fisken förklaras alle fiske-wattn, som ligga uppå eller stöta in til Härads, Sockne- eller By- Allmänningar.

Alla the, som til sådane Allmänningar rättighet hafwa, äga ther lof at fiska, och måge the närmare boende ej therifrån utestänga the fiermare.

Utom the flästes samtycke bör ingen, som icke rättighet äger, få ther annat fiske idka, än hwad om krok fisket här nedanföre stadgadt finnes.

Åker och Äng wid Stranden ware dock fria för intrång, tå annan Lägenhet gifwes, at komma til fiske wattnet; i annat fall skal alt lidande efter Mätismanna ordom ersättas.

Then utom rätt eller lof fiskar å Allmänningar, pligte enligit Byggn. Balk. 18. Cap. 4. §.

§. 4.

Alla Fiske-wattn innom enskilte Frälse- Skatte- och Krono-Hemmans Rå och Rör, eller innom Städernas Donerade Jord belägne, eller til theras ägor hörande, nyttje Strand- och Jord-ägare, utan andras intrång.

Then efter Dombref, Privilegier, eller annan laglig rättighet fiskewattn äger, njute thet, oaktadt thet samma til andras Land stöter.

Fiskar någor utan lof i annars enskilte fiskewattn, böte Tre Dal. Silf:mynt; Sker thet med Not eller i Fiskelek, ligge i tweböte, och hafwe förwärkat hwad han fiskat.

Then Fiske-wattn äger, får saklöst taga af förbrytaren thess Båt och Fiske-redskap, til wedermäle, och behålla, til thess han rätt för sig bjuder.

Drager någor wattn och Fiske til sig, genom nya Skyrdars eller Stänkars grafwande, utur thess förra djup, annan til wärkelig skada, böte Tio Dal. Silf:mynt, fylle skadan, och lägge alt åter, som thet förr warit.

§. 5.

Kungs Åder skal, ther hon af ålder warit, i thet djup och then Arm eller Åder, hwarest all slags Fisk upstiga kan, til en tredjedel af wattnet, uti hwarje Älf, Ström, Å eller Sund, alla tider på året hållas öpen eller fri ifrån all stängsel, antingen Strömmen genast löper uti Hafwet eller på wägen infaller uti Insjöar eller andra Strömmar.

Likaledes underhålles hälften mindre öpning på the ställen, ther af ålder bewisligen ingen Kungs Ådra warit, så wida något Fiske öfwanföre ligger, eller Farled nyttjas, eller ock, at Wattudämning på ofwanföre belägne Hemmans ägor dymedelst skada förorsakar.

Härifrån undantagas sådane Priviligerade Wattuwärk och Fisken, som ifrån urminnes tider någon särskilt rättighet ägt; Äfwenwäl få the öfwerst mot Lappland, samt Ryska och Norrska Gräntsorne belägne Fiske-ställen med så grofmaskade Laxnät öfwerstängas, at annan fisk kan genomgå, dock at Farled ej hindrad blifwer.

Alla Dammar böra förses med nödige bottn-luckor, för then upp- och nedgående fisken.

§. 6.

Tå Fiske idkaren för hwarjehanda hinder icke kan inrätta Fiske bragder å båda sidor om Kungs Ådra i Ström, Å eller Sund, äge han frihet, at til Fiske byggnad intaga then ena hälften, och then andra som Kungs Åder öppen hålla, om fisken therigenom lika beqwämt framkomma kan, och Farled ej göres osäker.

Uti små wattudrag, hwarest ofwanboende ej lida i sin rätt, eller farled ej underhållas kan, må allenast Höst och Wår Fiskens upp- och nedgång genom tjenlig öpning befrämjas.

§. 7.

Uti Ström-lägenheter, ther Wattuwärk redan inrättade äro, eller framdeles til nyttige behof inrättas kunna, bör ägaren eller thess innehafware ej hindras, ther å oundwikeligen tarfwas, at anlägga Byggnader öfwer Kungs Ådran, dock med sådane wilkor och then inrättning, at flott- eller farled utan betalning öppen hålles, när någon them behöfwer nyttja, samt at Fiskens upp- och nedgång icke igenstänges.

I mindre Wattudrag, ther något angelägit Wärk drifwes, som i sträng torka nödwändigt betarfwar alt wattnet til sin drift, tillåtes i slik händelse ådrans igenstängande hel och hållen.

§. 8.

Eho sig fördristar wid Kronans enskilta Allmänning eller andra Fisken Kungs Ader stänga, ther hon enligt 5. §. i thetta Capitlet wara bör, pligte dubbelt af hwad Lagen i Byggn. Balk. 17. Capit. 4. §. stadgar. För mindre Ådras stängande, ware bot hälften mindre.

För then, som beträdes Kungs Adra, eller någon här ofwannämde mindre ådra, annan gång hafwa stängt eller åwärkat, ware Böterne fördubblade, tage ock then, som åwärkan gjordt, genast stängsel och redskap up, tå han therom påmint warder, gjör han thet ej, wärkställe thet närmaste Krono-Betjent på then brotsligas kostnad, och thet wid tjenstens förlust.

§. 9.

Som upgrundningar och Sandbanckar uti större och mindre Sund, Strömmar och Åar, men i synnerhet wid theras utlopp ganska mycket hindra Båtfart och Fiskens upgång utur Hafwet och stora Sjöar, så böra alla, som i Fi-

sket therstädes och ofwanföre i samma Älf eller Ström delägande äro, efter hwars och ens Lott och förmon theraf, sig förena, at samfält wid lägsta wattn i thet möjeligaste upgräfwa, upmudra eller på annat sätt så hjelpa slike utlopp, at Strömstråken ock Bankarne widare utskära kan, til beqwämlighet både för Fiske och Båtled: Aliggandes Konungens Befallningshafwande, at ther sådan rensning tarfwas, om wärkställigheten föranstalta.

Fördärfwar någon, eller med Sten och Grus fyller then ådra, som til Båtled, wattnets fällande eller Fiskens upgång, på Kronans eller Landets kostnad uprensad är, pligte Tiugu Dal. Silf:mynt, och sätte altsammans i sitt förra skick.

§. 10.

Jord ägare ware skyldige, wid Tio Dal. Silf:mynts wite, at tilse, thet icke något, som förorsakar dämning eller upgrundning, såsom Sågspån, Stockar, Katse- Lax- eller Pategårdar, blifwa i wattnet eller wid Älfs-bräddarne så nära liggande, at the med Wårflod kunna bortflyta; Hwarföre äfwen Pålningar och Trädwirke, med mera, som wid Fiske bragder nyttjas och icke såsom ständige Wärk äro att anse efter Fisketidens slut böra af Fiske-idkare wid ofwannämde wite utur wattnet tagas, tå Notdrägter och samfälte Fisken theraf skadas: Äfwen som alle Sågwärks ägare skola wid förlust af sin inrättning wara förbundne, att hålla kistor, hwaruti Sågspån kan falla och samlas, utan at then samma må komma i wattnet.

Wid samma wite, bör hwarje Jordägare förpligtas, alla lutande och kullfallna Träd in wid större Ström- och Älfs bräddar afhugga och borttaga.

The så kallade Rissegel å Båtar och Ekstockar, såsom ock Trän, ris och bråte, som ifrån Ängarne rödjas, ware wid lika wite förbudne at i wattnet kastas eller nedsänkas.

§. 11.

Utan för Strömmars, Åars och Sunds utlopp i Sjöar, bör ingen hemligen eller uppenbarligen så lägga Nät och Fiskeredskap, at Fisken therigenom hindras i thess fria upgång, i synnerhet i djupaste wattnet, och thet wid lika Bot som för Kungs Ådrans stängande utsatt är.

§. 12.

Til Insjö- och Ström Fiskets thesto bättre wård, åligger Befallningshafwande och Domare, hwar uti sin ort, at igenom tjenlige föreställningar förmå Strand- och delägare af samfält Fiske, ther thet sig giöra låter, fiske-wattn sins emellan skifta.

§. 13.

At hugga eller swedja bort sådane Skogsbackar och Lundar, som med sin skugga witterligen giordt Braxen eller annat Fiskestånd nytta, ware förbudit, wid dubbel pligt för hwart träd, stort eller litet, emot hwad Skogs-Ordningen stadgar om förbuden Park, ehwad thet är å egne eller Boställs ägor.

§. 14.

Konungens Befallningshafwande i hwarje Län åligge, genom allmän Kundgörelse förmå Jord- Strand- och delägare af samfälte Fiskerier, i större och mindre Insjöar och Strömmar, at sielfwe sammanträda, öfwerlägga och sig förena om sådane Fiskesätt, Redskap, Garn och Bragder, som the efter omständigheterne af hwarje fiske finna bäst och lämpeligast wara til ynglets befredande och förekommande af thess för tidiga utödande.

Hwarje delägare äge thessutom rättighet i förenämde afsigter hos wederbörande äska slikt sammanträde, om Byamännen sådant wägra, gånge sedan samfält öfwerläggning för sig, samt komme the flästes beslut, som äro för ändamålets winnande hugade, at af Dommaren skrifteligen stad-

fästas, och gälle til thess något bättre sätt af them kan widtagas och ytterligare fastställas.

Then emot sådan öfwerenskommelse bryter, pligte som delägare uti föreningen utstaka.

§. 15.

På thet Lax och Örads Afwelen, som Wårtiden i April och Höstetiden i September och October Månader åter söker Strömmarne utföre til Hafwet eller stora Siöar, icke hädanefter må under wägen uti Ale-kistor och Gårdar, wid Qwarnar och Laxfisken fångas; Så skola delägare af Strömfiske i hwarje Landsort sammanträda, och först noga utröna tiden, Höst och Wår, enär slikt yngel flåcketals går utföre, samt therefter i Krono-Betjentes närwaro wid Tinget låta stadfästa och allmänt kundgjöra the tider på året, under hwilka, alla Ål-kistor och Gårdar samt fina Mierdar, Garn och Fiskeredskap skola för ofwannämde Lax yngels friare nedgång aldeles wara tillslutne, eller uptagne och å Strand lagde, wid Tiugu Dal. Silf:mynts wite för then, som sådant försummar.

Med lika sorgfällighet skal ock all annan Fiske yngels för tidiga fångande förekommas, och täta Miärdar samt Bragder, wid samma wite, Höste-tiden, tå then sig ut för Sund, Älfwer och Bäckar begifwer, wara förbudne.

§. 16.

Jordägare ware skyldige, wid Femtio Dal. Silf:mynts wite, at, enligit Wår Nådige Förordning, af then 20 Martii 1751, Wintertiden, när stark frost eller mycken Snö infaller, wakar och öpningar uppå isen uphugga, och them öpne hålla å the Insjöar, större eller mindre, hwarest täppning kan qwäfja Fisken.

Nämde- och Fierdingsmän hafwe hwar i sin tract, efter skedd fördelning af Krono-Betjente, häröfwer inseende, och stånde til answar, om sådant försummas; Ther Ålder-

man i By finnes, blir thet hans skyldighet, at sådant efterse, wid samma answar för honom, som förut nämdt är.

§. 17.

Til befordran af Fiske-dammars anläggande, ther lägenheter gifwas, i synnerhet för Karp, Asp, Ruder och Id, skal thet åligga Landshöfdingen i hwarje Län, ther förut sådane inrättningar saknas, at genom föreställningar söka förmå en eller flere Inwånare, efter som lägenheten medgifwer, til efterdöme för andra, inrätta Fiske-dammar, Karp och andre Fiske sorter theruti sätta, samt theraf lemna Stam til Afwel för them, som widare finna nyttan af slike inrättningar; Wiljandes Kongl. Maj:t anse en och hwar, som med sådane Fiske-Dammar göra början, samt Karp, Asp, Ruder eller Id wärkeligen theruti sätta och til utspridande underhålla, med lika Nåd som andra, hwilka om nyttiga upodlingar sig winlägga.

Then Fiske-Dammar egenwilligt förderfwar eller therutur olofligen tager Fisk, mer eller mindre, böte dubbelt emot hwad för wåldswärkan och stöld i allmänhet stadgat är.

Thet alle, som wederbör, hafwe sig hörsammeligen at efterrätta. Til yttermera wisso hafwe Wi thetta med Egen Hand underskrifwit och med wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd-Cammaren then 14. November 1766.

ADOLPH FRIEDRICH.

(L. S.)

JOH. VON HELAND.

XII.

Kongl. Maj:ts Nådige Stadga, för Nordsiö Fiske- och Salterierne uti Götheborgs och Bohus Län.

Gifwen Stockholm i Råd-Cammaren then 20. November 1766.

Wi ADOLPH FRIEDRICH med Guds Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung etc. etc. etc. Arfwinge til Norrige, samt Hertig til Schlesswig Hollstein etc. etc. Gjöre witterligit, at som then wid innewarande Riksdag utfärdade Allmänna Fiskerie Stadga i alla delar icke kunna lämpas til befrämjande af the för Riket och samtelige thess Inbyggare fördelaktige Nordsiö Fiskeriers förkofran, uprätthållande och fullkomliga säkerhet, uti Götheborgs och Bohus-Länske Skjärgårdarne, i anseende til widlyftigheten af thenne handtering och the swårigheter, som gemenligen möta nya inrättningar i theras början; Så hafwe Wi i Nåder, uppå Riksens Ständers underdånige tilstyrkan, funnit för godt, at särskilt härmed, til obrottslig efterlefnad, wid samma Nordsiö-Fiskerier, förordna, som följer.

1. §.

Alla Wåra trogne Undersåtare i gemen tillåtas, at i Götheborgs och Bohus-länske Skjärgårdarne Sill fånga och bereda, med lika frihet, wilkor och förmoner, som thesse Skjärgårdars egne Inwånare thet nyttja; utom hwad om Strand-ägares förmons-rätt här nedanföre, stadgadt finnes; Äfwen som Storfisket i öpne Hafwet, enligt 2. Cap. 1 §. af Allmänna Fiskerie-Stadgan, må af hwarje Swensk Undersåtare idkas och Waran fritt försäljas.

2. §.

Wele Wi härmed alfwarligen förbjuda, at ingen utländsk Magts undersåte må Fiske-fänge idka eller Salterie

anlägga, i then under Wår Krona hörande Skjärgård, wid förlust af gods och inrättning.

3. §.

The som Fiska och salta i öpna Sjön och på klippor, ther intet nedgräfwas kan, måge få störta råk och gjäl i sjön, men the som salta på Båtar och Fartyg, i Hamnar eller på land, skola nedgrafwa i mark och åker hwad at råk och gjäl ej kan til Tran-sjuderie afföras.

4. §.

Tillåte Wi härmed the ankommande Fartyg, som hafwa Laddningar af Spanmål, Salt, Hampa, Tjära, Tunnor, Klappholts, Tunnestäfwor, bottnar och band, samt annat Trä-wircke, Flottstock, Flarn, med mera, at wid Fiske- och Salterierne anlägga, utlossa, och til Fiske- och Salteriernes behof föryttra, efter föregången anmälan på Tull-Cammaren och visitation samt Tullens erläggande, för the Waror, som äro Tullbara.

Och på thet alt Lurendrägerie och underslef må förekommas, skal then, eho thet wara må, som thermed beträdes, på Salterie- och Fiske-lägen och therunder hörande Platsar i Skjärgården, efter Lag plikta, hwaröfwer Krono-Betjente och Lands-Fiscaler äga noga och alfwarsam upsigt hålla, och på anmodan wid strängaste answar ej undandraga sig, at thess Ämbetes handräckning meddela.

5. §.

Wid Not-drägter af Sillfisket i Götheborgs och Bohuslänske Skjärgården, skal i akttagas, at, efter then ordning, som Fiskerie-Idkare til stället ankomma, draga the Warpet, dock at then strandägare, som sjelf Sille-not äger, får intaga then ordning til Notdrägt han åstundar; men ej at thermed göra hinder, eller at med hwarje not nyttja mer än et warp, i omgången med andre Notfiskare.

Then i sin not behåller Sill öfwer Dygnet, sedan han

thermed kommit til Land, så at Warpet af then theruti döda Sillen skjämmes, tå andra thymedelst hindras at Fiske idka, plikte Tuhundrade Daler Silfwermynt.

6. §.

Ingom ware betagit färsk Sill af Fiskare sig tilhandla och til afsalu kringföra, hwarföre ock the så kallade upkjöpare ej böra hindras.

7. §.

Hwar och en ware tillåtit, at Fiske-kjäril och ämnen til Fiskeriernes behof tilwärka och försälja.

8. §.

Utom thet, at Salteriets eller Salterie-Idkarens tilnamn på Fiskekjäril inbrännas böra, skal til befrämjande af god Wara, som med tjenligit salt är saltad, hwar och en äga frihet, at särskilt låta inbränna och utmärka kjärillet, hwaruti then feta Sillen är inlagd, med bokstäfwer F. S. på then blandade Sillen B. S. och then magra M. S., at thermed urskilja Waran; skulle någon therigenom söka at bedraga kjöparen, och sälja mager fisk, för fet, plikte, tå thet bewisligit göres, såsom för bedrägeri i Lagen utstakadt är.

9. §.

Tran-kokning af Sill och andra ämnen skal icke hindras, allenast then mästa Kokningen förrättas med Sten- och Fyrkol eller torf, undantagandes för them, som af wed ifrån egna skogar hafwa tilgång, och bör isynnerhet råk och skjämd Sill til Trankokning brukas; Therhos i akttages, at Tranen omkokas och klaras, utan flärd inlägges uti krönta fat, samt behörigen med ägarens märke förses.

10. §.

Enär Fartyg, som til någon wiss Stad eller Hamn i Götheborgs och Bohus Län icke destinerade och förpassade äro, för motwäder, storm, eller andra orsaker, nödgas uti

thenna Skjärgård at inlöpa, tillåtes thet Sill-Salteri-Idkare, at til Redare eller Sjöfolket försälja insaltad och behörigen beredd Sill, efter hwars och ens behof, utan skyldighet at afbida Sjötull-Cammarens frihet til thess inlastande, på thet tilfället til så fördelaktig afsättning, ej må Salteri-Idkare undgå, emedan för sådane Fartyg icke medgifwes then minsta tids utdrägt, at med tienlig wind sig til förpassad ort begifwa, och sin rätta last intaga.

11. §.

The Salterier, som äro utom Städernes Tullar, och således directe afsända sina Waror, så wäl til In- som Utrikes orter, äga frihet at nyttja egne Edswurne Packare och Wräkare; men med the Insaltningar, som innom Städerne skje, förblifwer thet efter förra wanligheten.

12. §.

At befordra en jemn afsättning på Sill til drägeligit pris, skal thet åligga Magistraterne i Städerne, antingen låta upbygga och uthyra tjenlige Bodar thertil, eller ock utwisa åt them, hwilka the hälst wara måge, som med Inländsk saltad Sill anlända, lägliga Platser, hwarå the sjelfwe kunna, emot billiga wilkor, sådane Bodar upsätta, och til Sillens uplag och fria försälgning nyttja.

13. §.

I hwad som här för öfrigit icke särskilt förordnadt finnes, bör Wår Nådige Allmänna Stadga och Ordning för Rikets Hafs- Skjär- Ström- och Insjö-Fiskerier, samt ytterligare Förnyade Hamn-ordning til underdånig efterrättelse lända. Thet alle som wederbör, hafwe sig hörsammeligen at efterrätta. Til yttermera wisso hafwe Wi thetta med Egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd-Cammaren then 20 November 1766.

ADOLPH FRIEDRICH.

(L. S.)

JOH. V. HELAND.

XIII.

Kongl. Maj:ts Nådiga Förklaring, öfwer Thes under then 14 November 1766, utfärdade allmänna Stadga och Ordning för Rikets Hafs-, Skär-, Ström- och Insjö-Fiske. Gifwen Stockholm i Råd-Kammaren then 24 Januarii 1771.

Wi ADOLPH FRIEDRICH, med Guds Nåde Sweriges, Göthes och Wendes Konung etc. etc. etc. Arfwinge til Norrige samt Hertig til Schleswig Hollstein etc. etc. Göre witterligit, huru som Wi, uppå Riksens Ständers underdåniga tillstyrkande wid sidst öfwerståndne Riksdag, hafwe i nåder för nödigt ansedt, at öfwer Wår, then 14 Novembr. 1766 utfärdade allmänna Stadga och Ordning för Rikets Hafs- Skär- Ström- och Insjö-Fiske, låta följande Wår Nådiga Förklaring utgå:

1. §.

Som Klagomål förspordts, at the som sälja Fiske-waror, hwilka mätas, skola emot 1. Cap. 3 §. uti ofwannämde Stadga, bruka okrönte Käril; altså warder sådant missbruk ytterligare, wid Tio Daler Silfwermynts böter, förbudit: Skolandes then, som andra gången thermed beträdes, plikta dubbelt, och om någon oftare sig förbryter, hwarje gång sakfällas til Fyratio Daler Silfwermynt, samt alle thesse böter Angifwaren ensamt tilfalla.

2. §.

Emedan Sill-Fisket wid the Bohuslänske Strander, igenom thet inritade sjelfswåld, at Stenar, sedan the til Barlast nyttjade blifwit, i Not-warpen utkastas, finnes wara mycket hindradt och skadadt; hwaremot Wi nu kraftige särskilte Författningar tagit; Ty hafwe Wi, til befordran theraf, at ej mindre sådane gamle Not-warp måge upprän-

sade warda, än at, såsom uti 2. Cap. 9. §. omförmäles, nya måtte uptagas, i nåder för godt funnit, härmedelst förordna, at then, som Not-warp i thenna Skärgård upränsa eller å nyo uptaga will, bör låta lägenheten uti samtelige Jord- och Strand-Ägares samt närbelägne Fiskares närwaro behörigen undersökas af Hamn-Fogden och thess Bisittjare, hwilka utröna och pröfwa, om sådane ställen ofelbart kostsam ränsning tarfwa, samt Utslag theröfwer meddela; Then Sill-Notwarp therefter, och sedan sådan undersökning föregådt, uptager å nyo eller med kostnad upränsar, njute uti lega af andre Fiskare, som thylike Notwarp nyttja wilja, hwar Trettionde Tunna, så länge the uti godt och brukbart stånd hållas; Jord- och Strand-Äganden likwäl förmons-rätten til Not-warps uptagande och ränsande förbehållen, om han, inom wiss förelagd tid, sådant fullbordar, äfwen som han frikallas för lott eller lega til then, som på hans grund thenne nyttiga upränsning förrättar, tå han för egen räkning ther gemensamt Fiske idkar.

Skades genom tramp, eller på annat sätt, Åker eller Äng af them, som Fisket idka eller Notwarp rödja, bör sådant, efter Mätismanna ordom ersättas, men gör någor egenwillig åwerckan, warde efter Lag ansedd.

3. §.

Ehuruwäl thet Tryckfel, som finnes uti 3. Cap. 5. §. samt thess andra Moment, som om Kungsådra handlar, genom Wårt och Riksens Cancellie-Collegii Kundgörelse af then 30 Septembr. 1767 blifwit wederbörligen rättadt, wele Wi dock samma Moment til Allmänhetens underrättelse, sådant som thet wara bör, här låta införa: Likaledes underhålles hälften mindre öpning, eller til en sjettedel af wattnet, i the Strömar och Åar, ther af ålder ingen Kungsådra warit, så wida något Fiske ofwanföre ligger, flottled warit nyttjad, eller wattu-dämning på ofwanföre belägne Hemmans ägor, i brist af sådan öpning, skada förorsakar.

Och althenstund uti thetta Capitel och thes 5. 6. 7. och 8. §. §. som om Kungsådra handla, och hwad therwid i akt tagas bör, icke uttryckeligen stadgas, hwarest twister om Kungsådras rätta läge, öpnande eller stängande, tå sådant Kronans egna Fiskens rättighet rörer, uptagas och afgjöras böra; Förthenskull hafwe Wi ock i nåder godtfunnit, at härigenom förklara och förordna, at, utan afseende på hwad redan kan wara stadgadt eller förut för et och annat Krono-Fiske tilgjordt, sådane mål, antingen the röra Oss och Kronan, Thess rätts Innehafware eller Enskilte, böra, tå the angå Fisken uti the wid Städerne warande Fiske-wattn, af Magistraterne, men annars wid Härads-Rätten, i then ort, ther Krono-Fisket beläget är, uptagas, och efter the bewis och skäl, som af äldre Handlingar eller andre omständigheter förekomma om Krono-Fiskens gamla Rättigheter och Kungsådrans uråldriga läge, Laglikmätigt ransakas och dömas, hwarwid Landshöfdingen förordnar then, som, jämte Kronans Rätts Innehafware, sådane twister bewakar, til afböjande af något theras lidande: Åliggandes äfwen wederbörande Landshöfdingar, at tilhålla Arrendatorer af thylike Fisken, at tidigt tilkänna gifwa, om någon anledning til förminskning i Wår och Kronans rätt och säkerhet för framtiden, therwid yppas skulle, och at sjelf, jämte underhafwande Kronobetjente, sådant noga i akt taga och lagligen bewaka.

4. §.

Som Fiskeriernes säkra bestånd i allmänhet beror therå, at under Leketiderne icke något Fiske idkas eller at thet åtminstone sparsamt nyttjas, så att små tilwäxande Fisk, genom täta och fin-maskade Redskapers bruk, icke utödes, til hwilket nyttiga ändamåls winnande uti nästbemälte 3 Cap. och thess 14. §. samt 2. Cap. och 13. §. wäl then utwäg redan i nåder widtagen blifwit, at sådant uppå föreningar imellan Delägarne i Fiske-wattnen borde ankomma; men emedan thylike föreningar på the fläste stäl-

len icke blifwit träffade; Ty hafwe Wi funnit Oss föranlåtne, at härigenom än ytterligare i nåder stadga och förordna, thet Wåre Befallningshafwande, wid samma tilfälle, som thenne Wår nådiga Förklaring allmänneligen kundgöres, tillika utsättja en wiss dag för hwarje Stad och Härad, inom hwilken the anbefalte föreningar om thet lämpeligaste och för Fisk-afwelens tilwäxt nyttigaste Fiskesätt böra träffas the Delägare imellan, hwilka samfält Fiske idka.

Eftersättes sådant, åligger Landshöfdingen, genom lämpelige witen, inom ny förelagd tid tilhålla them, som treskas, thenna Wår nådiga befallning ofelbart fullgöra.

The föreningar, som härefter uprättade blifwa, böra af Magistraterne i Städerne, efter föregången öfwerläggning med Borgerskapet, samt å Landet af Tings-Rätterne, i närwaro af Krono-Fogden och Fullmägtige för Delägare af samfälte Fisken, genast pröfwas, och, jämte theras utlåtande theröfwer, til Wåre Befallningshafwande ofördröjeligen insändas, som therefter hafwa at fastställa en sådan ordning härutinnan, som för hwarje ort pröfwes tjenlig och til ändamålets winnande lända kan, med utsatt plikt för then, som theremot bryter.

Och på thet, at alt thetta efter Wår nådiga afsigt ofelbart må blifwa werkstäldt, åligger thet jämwäl wåre Befallningshafwande, at wid answar, inom twänne år, ifrån thenne Wår nådiga Förordnings datum, med omständelig berättelse til Oss i underdånighet inkomma, om thet the härutinnan tilgjordt, hwarefter Wi i nåder therwid wele taga the mått, som ytterligare kunna i nåder pröfwas nödige.

5. §.

Til befrämjande af thet uti nästföregående §. påsyftade fredande af små och och tilwäxande fisk, warda the på en del orter ännu brukelige Not-kilar af wäf, jämte Puls- och Stöt-Notar, allmänneligen förbudne, wid wite Tjugu Daler Silfwermynt; Likaledes Ljustring med Eld-blåss, under leke-tiderne, wid lika wite, alt å Kärandens ensak.

Hwad Wi således för Fiskeriernes uphjelpande och bestånd funnit nödigt härutinnan i nåder förklara och förordna, skall thet åligga Wåre Befallningshafwande och alla öfrige Ämbetsmän, at på thet nogaste handhafwa och alle Wåre trogne Undersåtare, at sig til obrottslig efterlefnad ställa.

Til yttermera wisso hafwe Wi thetta med Wår Egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd-Kammaren then 24 Januarii 1771.

(L. S.)

Wid Högstsalig Hans Kongl. Maj:ts dödeliga frånfälle,
och under Hans Kongl. Maj:ts Wår Allernådigste
Konungs och Herres frånwaro

CLAS EKEBLAD. C. RUDENSCHÖLD.
GUSTAF ADOHPH HJÄRNE. E. v. STOCKENSTRÖM.
NILS BIELKE. ULR. SCHEFFER.
M. v. HERMANSSON. JOCHIM BECKFRIIS.
J. P. SCHWERIN. M. POSSE.
ULR. BARK. FRED. CARL SINKLAIRE.
J. v. SNOILSKIJ.

P. G. EHRENCRONA.

XIV.

Kongl. Maj:ts Nådiga Förklaring öfwer Thess under then 20 Novembr. 1766. utfärdade Stadga för Nordsjö Fiske- och Salterierne uti Götheborgs och Bohus Län. Gifwen Stockholm i Råd-Kammaren then 24 Januarii 1771.

Wi ADOLPH FRIEDRICH, med Guds Nåde Sweriges, Göthes och Wendes Konung etc. etc. etc. Arfwinge til Norrige samt Hertig til Schlesswig Hollstein etc. etc. Göre witterligt, att Wi, uppå Riksens Ständers underdånige tilstyrkande wid sidst öfwerståndne Riksdag, hafwe i Nåder ansedt nödigt, öfwer Wår under then 20 November 1766 särskildte utfärdade Stadga för Nordsjö Fiske- och Salterierne i Götheborgs och Bohus Län, låta följande Wår Nådiga Förklaring utgå:

1. §.

Til förekommande theraf, at Wåre trogne undersåtare, som wilja i then för Riket nyttige Fiskeri-Näringens idkande ingå, icke något intrång af andre Rikens undersåtare therwid lida måge, hafwe Wi i Nåder funnit nödigt wid then 2:dra §. af berörde Wår Nådiga Stadga tillägga, at, jemte thet ingen Utländsk Magts undersåte tillåtes Fiskefänge idka eller Salteri anlägga, i then under Wår Krona hörande Skärgård, må han ej heller på annat sätt, under hwad namn thet wara må, i thenna Näring deltaga, eller uti handel med färska Fiskewaror sig inblanda, wid förlust af Gods, Fartyg, redskap och inrättning.

2. §.

I anseende til then skada Sillfisket tilskyndas therigenom, at the, hwilka sallta på Klippor, enligt 3. §., ägt frihet at få störta Råk och Gäl i Sjön, hafwe Wi i Nåder

pröfwat nödigt sådant härigenom at förbjuda, så at the lika med them, som sallta på Båtar och Fartyg, samt wid ordentelige Salterier i Hamnar eller på Land, thet antingen nedgrafwa i Mark och Åker, eller til Transjuderi afföra. Och böra the, som wid then ena eller andra händelsen sådant underlåta, wara til Etthundrade Daler Silf:mts böter förfallne. Samma Lag ware för them, som fångad Sill, litet eller mycket i Sjön utkasta, och thermed Notwarp skämma.

3. §.

I anseende til the i 6:te §. af 1766 års Stadga omnämnde upköpare af färsk Sill, hafwe Wi i Nåder för godt funnit härmedelst stadga och förordna:

1:o At thet icke är någon tillåtit, Sill af Fiskare uppköpa och sedan sälja, som sjelf icke hus äger, eller är antingen Borgare i Städerne, eller Torpare, eller Strandsittare å Landet, eller ock sjelf Båt, eller theruti del hafwer, eller med intygande af Kyrkjoherde sin, eller Krono-Fogde, wisa kan, thet han, Wåhr och Sommar, förän med Sill-fångsten börjas, något slags Fiske i Skärgården eller öppna Sjön idkat.

2:o Then, som efter nästföregående Moment kan til Fiskköpare antagas, och åstundar thenna Näring idka, skal til Ordnings winnande wara förbunden hwarje år sig anmäla om tilstånd thertil hos Magistraten, eller närmaste Krono-Fogde i orten, hwilka thet samma ej wägra böra, samt theri utsätta så wäl Båtens namn och nummer, som Staden eller Häradet och Socknen hwar ägaren sitt hemwist hafwer, och skola samma nummer och initial bokstäfwerne af thess hemwist på Storseglet, i then storlek, med Tjära eller Rödfärga utsättas, at the tydligen ses kunna: Börande then, som sådant underlåter, pligta Tio Dal. Silf:mt, samt om någon, utan wederbörligt tilstånd, drifwer Sill-handel såsom Sill-upköpare, mista thess Båt och Laddning,

3:o Then Upköpare, eller hwilken thet wara må, som säljer färsk Sill til annan i thess Båt, pligte Femtio Dal.

Silf:mt hwarje gång, och ware Köpare waran eller thess wärde förlustig: Hwar och en äge dock frihet at til husbehof sitt färsk Sill i Skärgården köpa, och the, som å Landet bo, emot Landtmanna waror sig tilbyta; Men therästnågon, under namn af husbehof, skulle genom byte eller köp tilhandla sig större partier, och sedermera thermed handel drifwa, hafwe förwerkat waran eller thess wärde, samt pligte Tio Dal. Silf:mt.

4. §.

Eho, som begår thet brott, att utur Fartyg i Hamn eller Notwarp utkasta Barlast eller Sten, pligte, som i 3:dje Capitlet 7 §. i Wår förnyade Hamn-Ordning stadgas.

5. §.

Så wäl Götheborgs Stad, som the öfriga Städerne i Bohus Län, skola på theras grund utse et tjenligt och beqwämt ställe, hwarest upköpare, som sin Sill wid Salterier ej wilja eller kunna afsätta, med sina Båtar måge tillägga, at sin Sill försälja: Och ware Landtman, som slik wara i Staden upköper, förbunden, at, förän han therifrån afreser, then Sill han köpt, rensa och rimsalta, samt Gälet nedergrafwa på thet ställe Magistraten utsedt, alt wid wite af Fem Dal. Silf:mt för hwarje gång thet underlåtes.

Säljes Sill, eller köper Landtmannen then annorstädes, ware första gången waran förbruten för Köparen, och Laddningen för Säljaren; sker thet annan gång, pligte therjemte then förre Fem Dal., och then sednare Tio Dal. Silf:-mynt.

6. §.

Ingen Sillbåt skal wara förbunden anlägga til Ny-Elfsborg, antingen wid infarandet til Götheborg, eller återresan therifrån.

Alle the i thenna Wår Nådiga Förklaring utsatte Böter, komma Kronan til hälften och then andra hälften angifwaren at tilfalla. Hwilket alle, som wederbör, til under-

dånig efterrättelse länder. Til yttermera wisso, hafwe Wi thetta med Egen hand underskrifwit, och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholm i Råd-Kammaren then 24 Januarii 1771.

Wid Högstsalige Hans Maj:ts dödeliga frånfälle, och under Hans Kongl. Maj:ts Wår Allernådigste Konungs och Herres frånwaro.

(L. S.)

Clas Ekeblad. C. Rudenschöld.
Gustaf Adolph Hjärne. E. v. Stockenström.
Nils Bielke. Ulr. Scheffer.
M. v. Hermansson. Jochim Beckfriis.
J. P. Schwerin. M. Posse.
Ulr. Bark. Fred. Carl Sinklaire.
J. v. Snoilskij.
P. G. Ehrencrona.

XV.

Kongl. Maj:ts och Riksens Commerce Collegii Kungörelse, angående wisse uti Salt-Sjö-Fiskerierne inkomne missbruks och oordningars förekommande. Gifwen Stockholm then 26 Augusti 1773.

Uti skrifwelse af then 19 i thenna månad, angående wisse uti Saltsiö-Fiskerierne inkomne missbruk och oordningar, har Hans Kongl. Maj:t Thes och Riksens Commerce Collegio i Nåder förständigat, thet Kongl. Maj:t af flere inkomne berättelser inhämtat, at the serskilte så kallade Sill-upköpare, som the sednare åren tilkommit, icke tilskyndat Fiskeri-Handteringen then förmon och nytta, som thermed

warit påsyftad, utan twärtom i wissa mål skadat thenna näring och them som uti inrättning af Sill-salterier instuckit theras förmögenhet; hwarjemte af erfarenheten blifwit bestyrkt, at handelen med färsk Sill emellan Sill-Fiskarne och Salterierne samt them, som til egit husbehof haft nödigt, at sådan Sill upköpa, kunnat i början af Strand-fisket, och äfwen sedermera, tå Sill-fångsten hade stigit til thes högd, tilräckeligen bestridas, utan några serskilte Sill-upköpare, hwilkas rättighet til thenna Handels idkande, enligt 3 §. af Kongl. Maj:ts Nådiga Förklaring öfwer then under then 20 November 1766 utfärdade Stadgan för Nord-Siö Fiskerierne, icke eller kan anses såsom beständig, utan beroende på en serskilt tillåtelse, som årligen borde förnyas. I anseende thertil har Hans Kongl. Maj:t i Nåder funnit för godt, at handelen med färsk Sill bör försättas i samma stånd som then war, innan det igenom Högbemälte Stadga af år 1766 blef tillåtit för en hwar, at af Sill-fiskare upköpa färsk Sill til åter försälgning, samt at i följe theraf ej någon, såsom serskilt Sill-upköpare, må uphandla färsk Sill, at then til afsalu kringföra, så framt han ej med wederbörande Kyrkoherdes eller Krono-Fogdes intygande kan wisa, thet han Wår och Sommar, förr, än med Sill-fångsten börjas, något slags Fiske i öpna Siön idkat; öfwer hwilka betyg Öfwer-Upsyningsmannen wid Saltsiö-fiskerierne bör hålla en sådan tillsyn och controll, at underslef härmed må kunna förekommas.

I lika måtto, och som Kongl. Maj:t förnummit, at then frihet, hwilken uti 4 §. af förenämde Stadga af år 1766 om Nord-Siö-Fiskerierne är lämnad för ankommande fartyg, som finnas lastade med Spannemål, Salt, Hampa, Tiära, Tunnor, Klappholts Tunnestäfwor med flere ther upräknade waror, at wid Fiske-lägen och Salterierne anlägga, utlossa och til Fiske- och Salteriernes behof föryttra, blifwit på flere sätt missbrukad, til förminskning af Kongl. Maj:ts och Kronans Tull inkomster, til Lurendrägeriers be-

främjande och til en widsträktare Handel, äfwen med til införsel lofgifne waror, än afsigten warit; Altså har Kongl. Maj:t i Nåder förordnat, at wederbörande Sjö-Tulls-Kamrar bör åligga, at hålla en noga och allwarsam hand theröfwer, så wäl at Tull-afgifterne för hwad sålunda wid Salterierne och Fiskelägen lossas, blifwa riktigt erlagde, och ej några förbudne waror på förenämde sätt hemligen insmygde, som ock, at icke andre eller flere waror, än the som uti 4 §. af mer Högberörde Stadga af år 1766 specifice finnas upräknade, måge wid Fiske-lägen och Salterierne ifrån ankommande fartyg få utlastas; äfwen som wederbörande Fiscaler och Upsyningsmän böra noga tillse, at wid Fiske-lägen och Salterierne ej någon oloflig Landt-handel, Städerne til förfång, må idkas.

Hwad Kongl. Maj:t sålunda i Nåder godt funnit at fastställa, har Kongl. Commerce Collegium härmedelst til wederbörandes underdåniga efterrättelse skolat Kungöra. Stockholm then 26 Augusti 1773.

På dragande Kall och Ämbetets wägnar

J. Silfverskiöld. N. E. Hofling. M. Adlerstam.
Carl Hiærne. L. Rosenborg. Sven Forséen.

Dan. Wigius.

XVI.

Kongl. Maj:ts och Riksens Cammar- och Commerce-Collegiers Kungörelse, angående thet Tunnemått, som hädanefter kommer at nyttias wid försäljandet af färsk Sill och annan Fisk. Gifwen Stockholm then 31 Augusti 1773.

Til afhielpande af then olägenhet, som skal tilskyndas Sill-Fiskarne wid then färska Sillens föryttrande til Salterierne, medelst de til rymden altför stora och äfwen emot hwarannan olika Mätare-Tunnor, hwilka derwid skola nyttias samt at åstadkomma en nödig likhet uti thet mått, hwarefter en Tunna färsk Sill, til behörig säkerhet både för köpare och säljare bör beräknas, har Hans Kongl. Maj:t, i anledning af flere Sill-Fiskares therom inkomne underdåniga anhållan, igenom Bref til Thess och Riksens Cammar- och Commerce-Collegier af then 18 i thenna månaden, i Nåder pröfwadt godt at fastställa, thet then Mätare-Tunna, som wid färsk Sills försäljande hädanefter skal brukas, och hwilken Tunna säljaren sielf bör föra med sig, skal hålla Sextio Tre kannors rymd, samt wara til formen cylindrisk, dock uptil widare, än the wanliga Spanne-måls-Tunnor: åligganges thet wid answar wederbörande Landtmätare eller Stads-Justerare, at til rymdens thesto säkrare utrönande icke blott efter längde-måttet justera thesse Mätare-tunnor, utan i thet stället förrätta justeringen theraf med watten, samt tillika, medelst bränning utanpå kärilet, utmärka hwad kannetal thet innehåller: Och på thet missbruk och underslef, såsom ibland annat, med krönta stäfwers insättiande i falska Mål-Tunnor, måtte förekommas, böra Crono-märket, årtalet och Justerarens namn brännas öfwer hwarandra på hwar sin skarf, ther kimmarne äro sammanfogade, twärt öfwer kärilet, samt ofwanpå bredden en helt liten Krona,

och Initial-bokstäfwerna af ortens namn, ther kärilet är krönt, hwarjämte meranämnde Mätare-Tunna bör wara beslagen med järnband, och twenne af thesse, som sittia mitt på, och på öfwersta laggbandet, fästas med trenne net-naglar gent emot hwarandra, dock ej thet öfwersta förr, än kärilet blifwit i thet nogaste justeradt med watten. Börandes i öfrigit bottnen likaledes förses med twenne i kors öfwer hwarandra gående jern, som med net-nagel i korsset fästas, och hwilka jern böra wara af lika tjocklek med banden.

I lika måtto har Hans Kongl. Maj:t ansedt i Nåder såsom mycket bidragande til mera lätthet wid i fråga warande Mål-kärils förfärdigande, samt til större säkerhet om the sammas behöriga rymd, at de för både runda och jämntiocka samt runda och bukiga käril inrättade Måttstockar, måtte i jämnlikhet af hwad genom Förklaringen af then 30 Novemb. 1756 öfwer 1739 års Kongl. Förordning, om Mått, Mål och Wigt är stadgadt, til allmänt bruk antagas och nyttias, och nyssberörde stadgande således, mera än hittils skedt, hädanefter komma till werkställighet: I hwilket hänseende Kongl. M:t äfwen i Nåder funnit för godt, thet bör en sådan måttstock, lika som förut med the Cubiske måttstockarne skedt, inköpas af hwarje stad och Moder-Kyrka i the orter, ther Sill och annan Fisk inpackas, at wid förefallande behof tiena Tunbindare och andre til rättelse.

Sluteligen, och på thet nödigt råderum ej måtte saknas för wederbörande, at kunna förse sig med then för färska Sillen i ofwanberörde måtto faststälte Mätare-Tunnan: så will Kongl. Maj:t i Nåder icke utsätta tiden til sådane Mål-kärils nyttjande förr, än til nästinstundande October månads början, hwaremot andre kärils brukande til mätning af färsk Sill och Fiske-wahror hädanefter skal anses med lika wederhäftighet och straff, som å bruk af falskt mått är utsatt.

Och som Hans Kongl. Maj:t i Nåder anbefalt Kongl. Collegierne therom draga försorg, at hwad i ofwanberörde måtto blifwit stadgat och förordnat, måtte ofördröjeligen til wederbörandes underdåniga efterrättelse blifwa behörigen kundgiordt, samt til noga werkställighet befordradt; så hafwa Kongl. Collegierne til underdånigst följe theraf, sådant skolat härigenom til wederbörandes underdåniga efterlefnad kundgöra låta.

Kommandes, enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Förklaring af then 30 November 1756 öfwer 1739 års Kongl. Förordning, angående Mått, Mål och Wigt, the Måttstockar, som til the nu anbefalte Tunnemål böra inrättas, genom härwarande Inspectorens öfwer Mått, Mål och Wigt försorg at förfärdigas och af honom justeras, samt kunna hos honom här i Stockholm, emot öfwerenkommelse om betalningen, erhållas. Stockholm then 31 Augusti 1773.

På dragande Kall och Embetes wägnar.

PHILIP F. ROTHLIEB. J. SILFVERSKIÖLD. OL. LINDBERG.
LARS SILFVERSTOLPE. N. E. HOFLING. JS. J. DRAGMAN.
M. ADLERSTAM. L. ROSENBORG.
DANIEL AURELL.

XVII.

Kongl. Maj:ts Nådiga Stadga och Reglemente för Nordsiö-Fiskerierne samt Salterierne i Götheborgs och Bohus Lähn; Gifwen Stockholms Slott then 21 Julii 1774.

Wi GUSTAF med Guds Nåde, Sweriges, Göthes och Wendes Konung etc. etc. etc. Arfwinge til Norrige, samt Hertig til Schlesswig Hollstein etc. etc. Göre witterligit: at som Wi förnummit, thet the förre til Nordsiö-Fiskets befordran giorde författningar i åtskillige delar tarfwa at när-

mare lämpas efter närwarande tids omständigheter, til at såmedelst undanrödja hwarjehanda oordningar, som ännu finnas hindra then för Riket högt angelägna Fiskeri-handteringens widare tilwäxt; Altså hafve Wi funnit nödigt, at för Nordsiö-Fisket och Salterierne i Götheborgs och Bohus Län i Nåder stadga som följer:

I. Art.

Om allmänna Fri- och Rättigheter för them, som ingått i någon slags Fiskeri-Inrättning i Nordsiön eller hädanefter ingå wilja.

1. §.

Hwar och en af Swea Rikes Inbyggare skal utan afseende på Stånd eller wilkor, i Bolag eller för enskilt räkning, uti öpna Hafwet och wid the utom Öresund, under Sweriges Krono lydande Skärgårdar, nu och ewärdeliga tider, äga obehindrad rättighet, at fiske af hwad art thet hälst wara må idka och drifwa*), Fiskare-Fartyg med thertil hörige redskaper utreda, Fiskare och Arbetare thertil antaga, Salterier i Skärgårdarne, antingen på Kronan tilhörige tienlige Skär, som förut icke äro någon til nyttjande lagligen uplåtne, eller ock på andre lägenheter, strander och platser, som höra enskildte til, och til hwilkas nyttjande laga rättighet genom öfwerenskommelse med wederbörande Ägare redan blifwit förwärfwad, eller hädanefter kan erhållas, anlägga, then genom egna bragder fångade eller af Fiskare uphandlade Fisken ther bereda, samt til alla i Sweriges Rike warande Siö- och Stapel-Stads hamnar obehindradt afföra, lossa, uplägga och försälja, widare in i landet afsända och föryttra, eller ock til främmande orter utföra.

2. §.

Alla som i thenna Näring ingå, eller sig therwid på något sätt behörigen bruka låta, tagas i Wårt Nådiga be-

*) Om den rätta betydelsen af denna bestämmelse jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid 7, 148, 151—152, 154, 180—181, 231, 246—247, 249, 251, 262, 271, 284, 298. (Utgifvarens anmärkning).

skydd, samt warda härmedelst frikallade från Wärfning, Utskrifning, Inqwartering, Skiutsning och flere thylike beswär, så wida the icke bebo skattlagde Hemman, eller idka Borgelige Näringar, tå the såsom andre Hemmans-brukare eller Borgare anses böra. Fiskeri-Idkares Fartyg warda likaledes befriade för kröning til Kronones tienst, utan i högst trängande nödfall.

3. §.

The Swenske undersåtare, som utur Riket rymt, eller til främmande orter afwikit, men här ej bedrifwit sådant brott, som å lif och ära går, warder i Nåder tillåtit, at uti Riket återkomma, utan at theras begångne brott skal beifras, så wida the uti thessa Skärgårdar sig nedsättja och werkeligit Hafs-fiske idka, eller sig thertil bruka låta: och kommer thenna Wår Nådiga Författning at genom Wårt och Riksens Commerce-Collegii försorg, på utrikes orter kungöras.

4. §.

Ej må någon främmande Magts undersåte i the under Sweriges Krono lydande Skärgårdar, Sill eller annat Fiske idka, Salteri inrätta, eller under hwad namn thet wara må theruti deltaga, eller uti handel med färska Fiskewaror sig inblanda, wid förlust af gods, fartyg och redskaper, hwarå wederbörande skola hafwa allwarsam tillsyn; Men then Utlänning, som i Riket inflytta, sig här nedsätta och thenne näring idka wil, samt til then ändan sig hit begifwer, bo, bygger och Oss samt Riket tro och huldhet swär, skal ej allenast med the infödde niuta lika friheter, utan ock i trenne års tid ifrån alla personliga utskylder warda befriad, hwilken förmon äfwen skal sträckas til hustru och barn, om han är gift.

5. §.

Fiske-Redskaper och käril så wäl som ämnen thertil ware hwar och en tillåtit til Fiskeriernes behof tilwerka och försälja, samt Salteri-Idkare, att sådane genom egne

gerningsmän til eget behof förfärdiga låta; dock at alle käril inrättas efter thet therå faststäldte måttet och behörigen krönas, wid laga plikt för them, som sådant ur akt låta.

6. §.

Wid Salterierne måge utifrån ankommande Salt-Laddningar utlossas, sedan Skeppen i närmaste Stapel-Stad undergått tilbörlig visitation, samt Tullen och afgifterne therföre behörigen blifwit erlagde. Dock wele Wi til någon lindring i Fiskeri-Idkares Förlager Nådigst hafwa förunnat them, at ther the thet åstunda, emot säker pant eller wederhäftig borgen, niuta anstånd med Tullens och the öfrige afgifternes clarerande för Saltet, til thet årets slut, i hwilket thet inkommit: I öfrigt äga Salteri-Idkarne, at ifrån Inrikes Städerne efter behag förse sig med alla för theras Näring oundgängeliga wahror; dock så, at the icke thermed någon oloflig handel drifwa.

7. §.

Med Förpassningar och Visitationer af Fiskare och andre imellan Inrikes Städer och Skärgårdar seglande Fartyg, tå the i fram- och återresan passera Utrikes kuster, rätte sig wederbörande efter Wår therom utgångne särskilte förnyade Seglations-Ordning. Dock åligger thet Tull-Betieningen, at så wäl therwid, som vid ankommande och til Sillsalterierne ärnade Salt-laddningar noga tillse, at wederbörande med all möjelig skyndsamhet warda expedierade.

II. Art.

Om Sill-Fisket på diupet i Skärgården, och wid Bohus-Länske Stranderne.

1. §.

Som Sill-Fisket på diup blifwit märkeligen försummadt, ehuru ömnog tilgång nära wid Skärgårdarne thertil under Sommar-månaderne gifwes, samt en mera smakelig, begär-

lig och i synnerhet til Utrikes afsättning förmonlig wahra theraf beredas kan; Altså wele Wi til thetta Fiskes idkande i Nåder hafwa Wåre trogne undersåtare härmedelst upmuntrade, samt äro i Nåder benägne, at theruti understödja them med sådane förmoner och friheter, som till ändamålet, efter tid och omständigheter, finnas lämpelige.

2. §.

Thetta Fiske bör idkas med thertil tienlige Fartyg och Redskaper utom Skären, i öpna Siön, och ther så tidigt på året, som tienligit wara kan.

3. §.

Then Sill som sålunda fångas, skal efter Holländska sättet med tienligit salt i goda och och förswarlige samt krönte käril af Ek och Bok på Fartyget insaltas. Och wele Wi til upmuntran för thetta Fiske i Nåder bestå Twå Daler Silfwermynt Tunnan för then Sill, som i Junii och Julii månader, samt En Daler dito mynt Tunnan för then, som i Augusti månad til närmaste Stad införes, och ther, efter förrättad wräk- och packning, för god köpmanna-wahra pröfwad och befunnen blifwit.

4. §.

Pröfningen förrättas af Stadsens Edswurne Packare och Wräkare i när- och öfwerwaro af någon kunnog samt pålitelig Person, som Magistraten på thes wägnar thertil förordnar, hwilka, om wahran befinnes god, å kärilen inbränna Stadens namn och åratalet, samt bokstafwen J. på them, som i Junii och Julii, samt A. på them, som i Augusti månad til Staden inkommit. Och bör Magistraten, som Upsyningsmannen, Wräkaren och Packaren förordnar, stå i answar för præmierne, om befinnas skulle, att wahran icke ägt tilbörlig godhet.

5. §.

Sill-Fisket wid Stranderne börjas så tidigt, som ske kan, och idkas med thertil tienliga Notar. Wid Not-dräg-

ter drage Fiskare hwar sit hwarp, i then ordning, the til stället ankommit; Strand-ägaren likwäl förbehållit, at, sedan han med Not sin sig therstädes infunnit, intaga then ordning han sielf åstundar. Then theruti hinder gör, eller sedan, utan alla Notlagens bifall, mer än sit hwarp i omgången nyttjar, warde ifrån Fisket på thet stället genast utesluten, och plikte thes utom Et Hundrade Daler Silfwermynt, om någotthera af Not-lagen, under eller efter Fisket, therå åtal gör.

6. §.

Tå hwarpet draget är, skal Sillen genast ur Noten tagas, säljas, eller afföras, på thet Sillen ej må skadas, hwarpet genom then döda Fisken skämmas och andre ifrån Fisket hindras: Then som i sin Not behåller Sill öfwer dygnet, änskönt ej någonthera af the nu upräknade olägenheter theraf upkommer, skal äntå pikta Tu Hundrade Daler Silfwermynt.

7. §.

Som Sillsaltare sielfwe hafwa största förlusten om wahran af orätt beredning eller andre orsaker blifwer så försämrad, at then icke med förmon kan afsättas; Så wele Wi i Nåder tillåta them, at Sillen på thet sätt och med sådane Salt-sorter bereda, som hwar och en finner tienligast til erhållande af bästa wahran; dock at insaltningen sker i goda, förswarlige, och krönte Ek- Bok- och Gran-käril, som tilbörligen fullpackas.

Och på thet Allmänheten må känna wahrans art, samt weta til hwilken then sig, i händelse af underslef, hålla bör; så skal hwar och en Sill-saltare wara förbunden, at låta inbränna och märka kärilet, hwaruti then feta Sillen är inlagd, med F. S. then blandade med B. S. och then magra med M. S. samt längs efter Tunne-laggen, initial bokstäfwerne af sit förnamn, hela tilnamnet, jemte åratalet, när Sillen är saltad, och thet med rena, stora och tydeliga bokstäfwer; Hwaremot han blifwer befriad från all wräkning och

packning af Sillen, til thes then i någon Stad införes, tå then behörigen wräkas, packas och pröfwas skal, om Köparen thet åstundar, men eljest icke.

För hwar Tunna, som icke på förenämde sätt teknad är, skal Salteri-Idkaren plikta Tre Daler Silfwermynt.

Finnes Sillen af annan art än utmärkt blifwit, ware lag samma.

Then annars namn å sit käril teknar, plikte efter allmän Lag, såsom för swek.

8. §.

Til rökning bör i synnerhet then först fångade Sillen anwändas, på thet en afsättelig whara i rättan tid må til utrikes orter kunna utskeppas. Och som thenne Export kan blifwa af mycken nytta för Riket, om rökningen warder til behörig fullkomlighet upbragt; så hafwe Wi i Nåder funnit godt, at för hwarje Tunna sålunda rökt och i tienlige käril inlagd Sill, som inom December månads slut hwarje år af thet löpande årets Fiske, utskeppas til någon utom Östersiön belägen utrikes ort, tils widare, bewilja et Exportpræmium af Tre Daler Silfwermynt.

9. §.

Som Sillen oftast infinner sig i then myckenhet, at tilfälle icke gifwes, at theraf anwända alt hwad fångas til insaltning eller rökning, och thesutom nödigt är, at thet afskräde, som faller af then Sill, som blifwer insaltad, i möjeligaste måtto må komma til någon nytta, så bör thet åligga Salteri-Idkarne, at så widt tilfälle och omständigheter medgifwa, anlägga Tran-kokerier och bringa then tilwerkade Tran til möjeligaste fullkomlighet. Hwarwid i akttagas bör, at Sill-Tranen på wederbörligen krönte fat af sextio kannors rymd aftappas och förwaras, samt at å kärilet, för then Tran, som af bättre Sill blifwit tilredd, är klar och liusast til färgen, samt således af största godhe-

ten, inbrännas bokstäfwerne G. T. och för then sämre eller mörkare S. T.

Salteri-Idkaren skal jemväl på samma käril inbränna åratalet, Initial bokstäfwerne af sit förnamn och hela tilnamnet; Hwarefter han, om förenämde märken wid försäljningen saknas, eller sämre wahra för god blifwit utmärkt, kommer at plikta Tiugu Daler Silfwermynt för hwarje Fat, men om oklarnad eller på annat sätt förfalskad Tran theruti befinnes, at mista wahran.

III. Art.

Om Cabiljou och Stor-Fisket.

1. §.

Hwar och en som Fiske af Cabiljou, Långor, Torsk och Makrill idka wil, ware tillåtit, at then fångade Fisken antingen wid egne Salterier salta och bereda, eller til andra försälja. Och äger hwar och en, af hwad Stånd och wilkor han wara må, at lämna Fiskaren förlag i wahror eller penningar, och tå samma förlag hos wederbörande Magistrat eller Härads-Rätt lagligen blifwit inteknadt, niuta förmonsrätt i Fiskarens Fiskefångst, Fartyg och Fiske-redskap til sin fulla förnöjelse på samma sätt, som Förläggare til Bergsbruk och Manufaktur-werk, en sådan säkerhet och förmon åtniuta.

2. §.

Efter fångsten skal Fisken wederbörligen ansas och i tienlige krönte käril insaltas, hwarefter å kärilen kommer at inbrännas, jemte teknet, som utmärker then theruti insaltade wahrans namn, nemligen T. C. för Torsk, L. C. för Lång-Cabiljou och M. K. för Makrill, äfwen Salteri-Idkarens hela namn, tillika med insaltnings-åratalet; och har Salteri-Idkaren sedermera, at för thesse Fiske-sorter niuta samma friheter och stå i enahanda answar, som nästföregående Artikels 7:de §. för Sill-salteri-Idkare stadgar.

3. §.

Som bästa wahran erhålles, tå Fisken genast efter fångsten i öpna Siön warder på Fartygen ränsad, ansad och i Tunnor wederbörligen insaltad; Så wele Wi med särdeles Nådigt wälbehag anse så wäl alla them, som thetta Fisket och beredningssätt härefter wilja sig företaga, som at the redan inrättade Skute-lagen thet samma nyttja, och i brist af egen förmåga thertil med förlag af andre utredas. Til then ändan och som et så beskaffat rätt Stor-Fiske måste idkas i öpna Siön, samt fordrar större och heldäckade Fartyg, kostsam utredning och jemväl med mycket äfwentyr är förknippadt; Ty wele Wi, til upmuntran för them, som theruti ingå, i Nåder hafwa bewiljadt:

1:o At Wårt och Kronans Enrollerings Manskap therwid må nyttjas, och tå anses såsom stadt i werkelig Siöfart. Then Officerare, som äger frihet at permittera och för permissionen härtil tager thet ringaste, antingen af Manskapet eller Requirenten, eller ock wägrar permissionen tå Wår och Kronones tienst theraf icke lider, skal böta Tiugu Daler Silfwermynt, och thes utom wara answar underkastad.

2:o At för all Cabeljou antingen af Torsk eller Långor, som på sätt denne §. utmärker, blifwer fångad, ansad och saltad, skal för hwarje Tunna bestås et præmium af Fyra Daler Silfwermynt, sedan Fisken är pröfwad och god befunnen, samt kärilet så teknadt, som efterföljande §. §. föreskrifwa.

3:o Som thetta nyttiga Fiske ansenligen skulle förökas, om Fiskarne ej med täta hem- och återresor hindrades från Fisket, hwilket på annat sätt än genom så kallade Jagare Fartyg, som tilföra them Salt, Tunnor och andre behof, samt återhämta then fångade och beredde Fisken, swårligen står at förekommas; alltså och ehuru slike Jagare ofelbart i längden medföra en säker winning för then, som them utrustar och nyttiar, wele Wi dock bestå någon skälig upmuntran åt then som thermed början gör, enär inrättnin-

gen blifwit satt i gång, samt sådant hos Oss i underdånighet warder anmält.

4. §.

Wid insaltningen af then fångade fisken, skal noga i akttagas, icke allenast, at hwart fiske-slag för sig wäl ränsas, inpackas och saltas, utan ock, at tunnorne och kärilen genast på fartygen blifwa med sådane märken för hwarje slags fisk teknade, som 2. §. här ofwan innehåller.

I återresan från fisket skal kosan ställas til närmaste Stad, och wara förbudit, at thesförinnan taga någon annan hamn, eller med andre än Wåre Tull-Jagter och Upsynings-Fartyg lägga om bord, så framt the faststäldte præmier skola få åtniutas. Efter framkomsten och så snart Fartyget erhållit Tull-bewakning, anmäles sådant hos Magistraten, som på sätt och under thet answar 2. Art. 4. §. här ofwan stadgar, til wahrans pröfning, wräkning och packande genast förordnar en kunnog och pålitelig person, jemte wräkare och packare, hwilka, om waran befinnes fullgod, efter then art, som å kärilet utsatt är, längs efter laggen på kärilet, inbränna Stadens namn, åratalet samt Bokstäfwerne S. S. til bewis at Fisken är saltad i öpna Siön.

IV. Art.

Om bewakningen och thet mera, som wid Sill- och Storfisket kommer at i akt tagas.

1. §.

Som Wi med thenne Wår Nådiga Författning haft för afseende, at freda Wåre undersåtare från främmandes intrång, och låta them niuta all then frihet i thenne närings tilbörliga idkande, som med thet allmännas rätt och säkerhet kan förenas; men theremot alfwarligen wele hämma och beifra alt sielfswåld, så wäl som the förbrytelser, hwilka antingen emot thenna, eller Wåre Tull-Författningar therunder föröfwas kunna; Altså wele Wi i Nåder så föranstalta,

at twänne bewäpnade Krono-Fartyg sändas til Skärgården, at ther, ifrån början til slut af hwarje års fiske, qwarblifwa, och sådane stationer intaga, hwarifrån behörig upsigt kan hållas på alla them, som sig i någon måtto med Sill-fisket befattà.

The på thesse Wåre Fartyg commenderande Officerare lämnas full myndighet: at stänga utlänningar ifrån fisket: at uti alt hwad på theras åtgärd kan ankomma, söka at hindra understucken handel med förbudna waror, och skyndesamt meddela Tull-Betieningen erforderlig handräckning wid skeende requisitioner: at antaga Sill-Upköpare på sätt i nästföljande §. förordnas, hämma sielfswåld och oredor af Fiskare och Upköpare, samt i öfrigt, at uti alt underhålla en god ordning uti Skärgården och wid Fisket; Hwarwid the komma at rätta sig efter thenna Författning, samt then särskildta Instruction, som Landshöfdingen i orten och Chefen för Götheborgska Esquadren til then ändan för them hafwa at utfärda.

2. §.

Fiskaren eller wärkeliga Sill-nots Ägaren må äga frihet at then af honom fångade Sillen sielf kringföra och til Salteri-Idkare försälja, samt Salteri-Idkaren, at med eget Folk låta föra then Sill han af Fiskaren til eget behof directe uphandlar; men på thet Fiskaren icke må hindras ifrån Fisket, och fisken, så skyndesamt som möjeligit är, tagas ur noten, samt til saltning och rökning blifwa Salteri-Idkaren tilförd, wele Wi i Nåder tillåta, at the så kallade Sill-Upköpare äfwen hädanefter måge få antagas och nyttjas. Dock som ibland them sådane Personer, utan urwal och granskning, hittils sig infunnit, som sig sielfwe lämnade, dels kunnat utöfwa hwarjehanda oskick, lurendrägerier, wåldsamheter och bedrägerier, dels ock, i händelse the förblifwit wid Jordbruket och andre them egenteligen tilkommande näringar, hwar på sit sätt kunnat i theras handtering göra Samfundet större nytta än wid Sill-upköperiet; ty skole härefter

inga andra til Sill-Upköpare få antagas eller thermed i någor måtto sysselsättas, än följande personer, nemligen:

1:o Wåre och Kronones Båtsmän, som icke äro commenderade på flottan, eller til annat arbete, enär the thertil undfå sina Rotehållares tilstånd.

2:o Wårt och Kronones Enrollerings-manskap, tå thet ej behöfwes i Rikets tienst, och erhållit behörig permission.

3:o The som wilja låta sig i Wår och Rikets tienst enrollera, och thertil af Officerarne blifwa antagne.

4:o Borgare i Götheborgs och Bohusläņska Städerne.

5:o Alla the, utan skilnad af Stånd, wilkor eller näring, som låta bruka sig wid thet i föregående 3. Art. 3. §. beskrefne Stor-fisket. Hwarjemte

6:o Alla Strandsittare i Götheborgs och Bohus Läns Skärgård kunna til thenne förmons åtniutande göra sig berättigade, tå the therföre erlägga Fyra Daler Silf:mynt, hwilka medel komma at anwändas til the omkostningar, som upgå wid then förut omrörde bewakningen.

Och på thet ingen obehörig må under the twänne sidsta Classerne kunna sig insmyga, så skola för the i 5:te momentet omrörde Personer, inga andra attester gälla, än the som utfärdas af Magistraterne i the Städer, ther Fiske-fartygen om hösten ifrån Stor-fisket anlända, samt sina Fiskewaror til præmiers erhållande låta pröfwa och besigtiga, til hwilken ända Manskapet på hwarje fartyg bör, efter Skepparens eller Hufwudmannens upgifne namn-rulla, munstras af Magistraten, som, efter befunnen riktighet, utan minsta betalning, tildelar hwar och en et kort bewis theröfwer, men sielfwa Förtekningen behörigen verificerad til Landshöfdingen insänder, genom hwars försorg then sedermera tilställes Officerarne på förenämde Fartyg, til rättelse och jämförande emot Attesterne wid upköpares antagande.

The åter som efter 6:te Momentet kunna göra sig til upköpare-friheter berättigade, skola hos Kronofogden i orten erlägga förenämde Fyra Daler Silfwermynt, emot quit-

tence samt bewis at the i Mantals-Längden äro såsom Strandsittare anteknade, hwilka quittencer böra numereras i then ordning the utgifwas, och utan någon lösen meddelas wid 100 Daler Silfwermynts plikt för then som theremot bryter; Hwarefter, och enär förenämde personer med sine permissioner, intyganden och bewis sig hos någonthera af the commenderande Officerarne på Krono-fartygen infinna, samt them aflemna, honom åligger, at genast anteckna theras namn, och utan upskof, eller wedergällning, i then ordning the ankomma, tilställa them behörig frisedel, samt tekna et sådant märke på Seglet eller Fartyget, som på längre afstånd är synligit och Landshöfdingen för hwarje år pröfwar tienligast. Och må ingen, hwarken af thesse eller i the öfrige Momenter nämde personer, utom en sådan frisedel och tecken, wid confiscation af Fartyg och Last, som genast til then mästbiudande kommer at försäljas, sig med upköperiet befatta.

3. §.

Som ändamålet med Sill-upköpares antagande theruti består, at Salterierne warda med en färsk och oskämd wahra skyndesammeligen försedde, men ingalunda, som härtils skedt, at utprångla en myckenhet ofta gammal och förskämd Sill til Allmogen; Altså blifwer thet Sill-upköparne härmedelst, wid Et Hundrade Daler Silfwermynts wite, förbudit, at på andra ställen, än i Städerne och the ther, eller utom Städerne i Skärgården inrättade Salterier försälja sin färska Sill, hwarunder jemwäl begripes all handel thermed under resan, upköpare emellan, på thet at Sillen genom skoflande ur then ene båten i then andra ej må förskämmas, eller köparen bedragas thermedelst, at skämd Sill blifwer med en färskare öfwertäkt.

Theremot bibehålles Landtmannen wid thes i allmänna Lagen grundade rättighet, at på stället hos sielfwa Fiskaren eller i Städer, och wid Salterierne, antingen för contante penningar sig tilhandla, eller emot egen afwel sig til-

byta, samt på sätt hwar och en lämpeligast faller, hemföra färsk, rökt, eller insaltad Sill, dock ej til större myckenhet, än han til husbehof och nödtorft sin kan tarfwa, men ingalunda til afsalu, och thet wid laga bot. Skolandes thet på Magistraternes och Salteri-Idkares hårda answar ankomma, om förskämd eller illa ansad wahra til salu hålles.

4. §.

Thet tunnemått af sextio tre kannors rymd, som efter Wår sidsta Nådiga Författning, nu brukas wid then färska Sillens mätande, skal framgent tiena til rättelse wid all handel med färsk Sill; dock måge för mera beqwämlighet skul, the wid Salterierne tilförene brukelige och så kallade Sillwagnar äfwen hädanefter nyttjas, sedan the wederbörligen blifwit afmätte, krö nte,och innehållet til jemt, heleller halftunnetal jämkat, samt behörigen på Sille-wagnen inbränt.

Sill-upköpare warda från egne målkärils medförande befriade, hwar the ej för egen säkerhet finna them nödige, eller i Städerne til andre än Sill-saltare sin färska Sill försälja.

5. §.

Eho som kastar sten eller barlast i eller nära til Nothwarp, ehuru ringa thet ock wara må, skal therföre plikta Et Hundrade Daler Silfwermynt och genast uptaga hwad utkastadt blifwit, om sådant är möjeligt. Lag samma ware för then, som död Sill eller Sill-råk i Siön störtar.

Sker thet annan gång skal plikten fördubblas, men tredie gången skal Sill-saltaren thes utom mista Salteri-rättigheten, och upköpare för all sin tid wara sin upköpare-rätt förlustig. Börandes wid Et Hundrade Daler Silfwermynts wite, död Sill eller Sill-råk, antingen Tran theraf blifwit kokad, eller icke, nedgräfwas i jord eller åker, samt så wäl betäckas, at luften af osund stank ej upfylles.

6. §.

Af alla the Böter och Confiscationer, som i thenna Författning äro utsatte, skal then ena hälften tilfalla Oss och Kronan, samt then andra hälften angifwaren eller Beslagaren.

Sluteligen och som Wi i thetta Wårt Nådiga Reglemente stadgat och förordnat om alt thet, som Wi til befrämjande af Nordsiö-fisket, funnit nödigt och bidragande; Ty wele Wi härmed hafwa uphäfwit och afskaffat alla Förordningar, Reglementer och Författningar, som om thetta Fiske förut blifwit giorde och utfärdade. Thet alle som wederbör til underdånig och noga efterrättelse länder. Til yttermera wisso hafwe Wi thetta med Egen Hand underskrifwit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholms Slott then 21 Julii 1774.

GUSTAF.

(L. S.)

JOH. LILJENCRANTS.

XVIII.

Kongl. Maj:ts och Riksens Commerce-Collegii Kungörelse, angående Forum för Förbrytelser emot Kongl. Nordsiö-Fiskeri Reglementet af then 21 Julii 1774. Gifwen i Stockholm then 17 Julii 1775.

Som Hans Kongl. Maj:t, uti Nådigt Rescript til Thes och Riksens Commerce-Collegium af then 27 nästledne Junii, i Nåder behagat förordna, at the förbrytelser, hwilka egenteligen ske emot Kongl. Maj:ts, för Nordsiö-Fiskerierne och Salterierne i Götheborgs och Bohus Län, utfärdade Nådiga Reglemente af then 21 Julii förledit år, böra uptagas och afdömas wid then Stads Rådstufwu Rätt, under hwilkens Tull-district samma förbrytelser blifwit gjorde, såsom första

instantien, hwarifrån then, som med Rådstufwu Rättens Utslag icke åtnöjes, bör förwisas at med sina beswär wända sig til Kongl. Commerce Collegium, inom then tid, som för brottmål i 25 Cap. 5 §. Rättegångs Balken stadgas, sedan han, enligt Lag och Kongl. Förordningar, stält borgen för ådömde böter, kostnad och skada, samt bilagt bewiset therom wid sielfwa Beswärs skriften: Hwaremot Kongl. Maj:t, hwad angår Lurendrägeri- och Confiscations mål, hwilka wid Fiskerierne kunna yppas, i Nåder pröfwat, thet the hädanefter, som hittils böra gå then wanliga wäg, som i författningarne redan är utstakad: Altså warder thetta Hans Kongl. Maj:ts Nådiga Förordnande härmedelst til alla wederbörandes underdåniga efterrättelse kungiordt. Stockholm then 17 Julii 1775.

På dragande Kall och Embetes wägnar
GUSTAF CELSING.

J. Silfwerskiöld.	N. E. Hofling.	A. Lissander.
Is. J. Dragman.	Joh. J. Westberg.	Gab. Kling.
And. v. Plomgren.	M. Adlerstam.	P. D. Holmér.
C. Hiærne.	C. D. Gyllenborg.	L. Rosenborg.
A. Faxe.	S. Forseen.	C. E. Bergqvist.
		Dan. Wigius.

XIX.

Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegii Kungörelse, angående en ny och förändrad Mätare-Tunna för Färsk Sill, samt thes faststäldte Dimension och Construction. Gifwen i Stockholm then 9 Nowember 1786.

Uti Nådigt Rescript af then 27 sistledne October, har Kongl. Maj:t täkts gifwa Thes och Rikets Commerce-Collegium tilkänna, at, i anledning af Bohuslänske Sillsalteri-

och Trankokeri-Idkarnes giorde underdåniga ansökning, thet Mätare-Tunnan för Färsk Sill, i stället för thet Mått af 63 kannor, som för then samma hittils warit utsatt, hädanefter och af i underdånighet andragne skäl, må til 80 kannors rymd fastställas, har Kongl. Maj:t funnit i nåder för godt: at, som thet hittils på berörde Mätare-Tunna antagne förstnämde mått af 63 kannor, emot en tunna saltad Sill, nu mera ej skal äga sin rätta proportion, sedan Sillfångsten börjat så sent infalla, at saltningen måste förrättas under wintermånaderna, tå Sillen är frusen, stel och mager, samt följakteligen intager mera rum wid instjelpningen i Mätare-Tunnan och låter icke strax packa sig, som then feta; utan sedan then blifwit insaltad i tunnan, så krymper tilhopa och nedsiunker, at then måste genom 2 à 3 påpackningar, til 8, 12 à 15 procent fyllas, och Saltaren ändock nödgas å Inrikes försälgningsort gifwa 14 tunnor i stället för 12 på hwarje läst; Så bör ofwanberörde Mätare-Tunna, Sillkärra eller Flaka, ifrån thes hittils hafda innehåll af 63 kannor, nu förhöjas til 80 kannors rymd, såsom, i anseende til nyssnämde, emot förra förhållandet, ändrade omständigheter, närmare svarande emot en insaltad och behörigen conditionerad tunna Sills rätta innehåll.

Likaledes och på thet någon skiljaktighet i thetta Silltunne mått, genom olika construction eller dimension ej måtte kunna upkomma, har Kongl. Maj:t i nåder behagat förordna, at thet, tå thertil brukas tunna af 80 kannor, efter för thetta fastständ cylindrisk form, bör til sin dimension

I. II. III. IV.

hafwa en diameter af 2. 1. 6. 8, thet är 2 geometriska fot, 1 tum, 6 linier och 8 gran, och halftunna af 40 kannor i

I. II. III. IV.

proportion therefter af 1. 7. 2. 1, alt inwändigt räknadt, och hwartil behörig måttstock är förfärdigad; samt tå thertill nyttjas Sillkärra eller Flaka, thes högd utgöra 1 fot, bredden 2 fot och längden 4 fot; eller om Flakan med thesse

dimensioner skulle wara något för bred, at sätta på en wanlig dragkärra, må thet alternatif antagas, at högden utgör 1 fot och 5 tum, bredden 1 fot 8 tum, och längden 2 fot, 9 tum, 6 linier och 3 gran.

Widare har Kongl. Maj:t i nåder befalt, thet wederbörande skola wara förbundne, wid 200 Daler Silf:mts, eller 33 Riksdaler 16 skill. Specie wite, at thessa och inga andra mätekäril för färska Sillen nyttja. Och at, på thet the runda Måtten ej måge kunna göras större, genom bredare, eller flere stäfwers insättande, böra the med et tunt jernband omkring öfra kanten blifwa försedde, hwarå Salteri Idkares namn, jämte justeringen skal wara inhuggen: Likaledes at å Sillkärran eller Flakan bör, til Fiskarens säkerhet, kärilets dimensioner, jämte Salteri Idkarens namn, wara utsatte.

Hwad Kongl. Maj:t behagat i så måtto i nåder förordna och fastställa, har Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium, efter therom erhållen Nådig befalning, härmed skolat, til alla wederbörandes underdåniga efterrättelse, almänneligen kungöra. Stockholm then 9 November 1786.

På dragande Kall och Embetes wägnar
GUSTAF CELSING.

Jos. Cederhielm.	Gab. Kling.	G. v. Körning.
M. Adlerstam.	P. D. Holmér.	P. Printzsköld.
C. D. Gyllenborg.	S. Forseen.	L. Rosenborg.
A. Faxe.	C. E. Lagerheim.	J. J. Osængius.
J. Jernberg.	G. A. Gyllenborg.	
		G. A. Kahl.

XX.

Kongl. Maj:ts Nådiga Kungörelse, om förbud emot fiskande och försäljning af hummer ifrån början af Julii til medlet af September månad hvarje år; Gifven Stockholms Slott den 21 April 1837.

Wi CARL JOHAN, med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Göthes och Wendes Konung, göre veterligt: att, sedan allt hummerfiske i Götheborgs och Bohus Läns skärgårdar från början af Julii intill medlet af September månad årligen blifvit af Oss under den 31 Augusti 1833 tills vidare förbudet, och Wi nu, uppå förekommen anledning, ansett angeläget för hummerfiskets bestånd och förkofran ej allenast i förberörde skärgårdar, utan ock vid Rikets öfriga kuster, der hummer finnes, att allmänt förbud utfärdas så väl att fånga, som att försälja hummer under den tid af året, då densamma vanligen fäller rommen och ombyter skal, Wi alltså velat härmed i nåder förordna, att ifrån och med den 1 Julii till och med den 15 September hvarje år, hummer icke må vid Rikets kuster och i Rikets skärgårdar fångas, och ej heller till salu hållas eller utbjudas, vid påföljd för den, som i ena eller andra fallet deremot bryter, att böta Sex Riksdaler Tretiotvå skillingar Banco, åklagarens ensak. Det alle, som vederbör, hafve sig hörsammeligen att efterrätta. Till yttermera visso hafve Wi detta med Egen Hand underskrifvit och med Wårt Kongl. Sigill bekräfta låtit. Stockholms Slott den 21 April 1837.

CARL JOHAN.

(L. S.)

C. D. SKOGMAN.

XXI.

Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegii Kungörelse, angående rättighet att för insaltning och försäljning af sill, fångad i Bohuslänska skärgården, begagna tunnor af Norskt tunnemål; Gifven i Stockholm den 10 April 1843.

Wi, President, Vice-President och Ledamöter uti Kongl. Maj:ts och Rikets Commerce-Collegium, göre veterligt: Sedan, i anledning af derom gjord hemställan, Kongl. Collegium, uti skrifvelse till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Götheborgs och Bohus Län af den 14 sistlidne Mars, förklarat, att den sill, som fångas i Bohuslänska skärgården, finge tills vidare insaltas och försäljas i Norska silltunnor, under vilkor att å tunnorne inbrändes orden: *Norskt tunnemål*, äfvensom att, för saltning af sill, tunnor af Norskt tunnemål finge här i landet under enahanda vilkor förfärdigas och begagnas, dock att säljaren sedermera skulle vara köparen ansvarig för rigtigheten af det uppgifne tunnemålet; så har, uppå Kongl. Collegii underdåniga anmälan härom, Kongl. Maj:t, enligt Dess till Kongl. Collegium aflåtne Nådiga Bref af den 1 innevarande månad, funnit godt bifalla, att hvad Kongl. Collegium, genom ofvannämnde skrifvelse till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Götheborgs och Bohus Län, i berörde afseende förklarat må lända till allmän efterrättelse; hvilket Kongl. Collegium, på nådig befallning, skolat härigenom kungöra, med tillkännagifvande derjemte, att förhållandet emellan den Norska och Svenska tunnan i det närmaste bör vara sådant, att 13 Norska tun-

nor motsvara 12 Svenska eller att den Norska tunnan innehåller $44^1/_4$ Svenska kannor. Stockholm den 10 April 1843.

C. D. SKOGMAN.

B. C. QVIDING. A. P. v. SYDOW. E. W. BRANDEL.
J. N. BORELIUS. ROB. ENGELKE.

(L. S.)

A. BRÄNDSTRÖM.

Handlingar, rörande åtgärder till samfärdselns förbättrande inom bohuslänska skärgården.

I.

Till Göteborgs och Bohus läns Landsting).*

Enär Landstingets ekonomi, genom det oafbrutet sig ökande beloppet af den Landstinget tillfallande andelen af bränvinsmedlen, kommit uti en så god ställning, att Landstingets verksamhet uti dess hittills varande omfång kan fortgå utan någon direkt landstingsskatt; så synes det som tiden nu vore inne för Landstinget, att kraftigare, än hittills kunnat ske, befrämjande ingripa uti länets ekonomiska och andliga utveckling, och detta i afsigt bland annat att dymedels i någon mon hela de sår, som tvifvelsutan tillfogas länet just genom den på den menskliga svagheten och lasten väsentligen grundade näring, som tillskyndar Landstinget dess hufvudsakligaste inkomst. En vidgad verksamhet i nämnda riktning bör sålunda af Landstinget utöfvas och det icke blott på grund af hennes gagnlighet, utan äfven som en moralisk skyldighet, ja endast genom en sådan kan Landstinget i verkligheten uppfylla sin bestämmelse till länets fromma; ty hur vill man väl kunna tänka på skörd, om man icke först arbetar och sår. Bland förhållanden åter, som hastigt befrämja den ekonomiska utvecklingen, torde samfärdseln, denna mäktiga häfstång för både välmågans och odlingens höjande, böra sättas i främsta rummet.

---

*) Motion, införd uti Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1878, n:o 9, sid. 10—11. (Utgifvarens anmärkning).

I.

Det finnes visserligen knappast något af rikets län, som är så gynnadt af naturen som Göteborgs och Bohus län, derigenom att det utmed sin östra gräns har Göta elf och utmed hela sin vestra gräns eger ett oftast hela året om isfritt haf, hvars våldsamhet under inträffande stormar brytes af en bred, på farleder rik skärgård, så att man med fartyg och båtar kan färdas längs hela kusten största delen af vägen uti lugnt vatten inomskärs, ett samfärdssätt som för såväl personer som varor är både snabbt och billigt, ja kanske till och med det billigaste som finnes. Hvad är nu emellertid gjordt för förbättrandet af denna naturliga samfärdsled? — Nästan intet! — Det hittills åstadkomna inskränker sig nemligen till kanaliseringsarbetena uti Albrektssund och Malösund samt det otillräckliga fördjupandet af Hjerterörännan, helt visst arbeten som verkat mycket godt, men som dock långt ifrån äro att anse för det enda, som kan och bör göras för att bereda en äfven under stormigt väder trygg samfärdsel utmed kusten.

II.

Vidare behöfva ännu månge af länets landsvägar att omläggas samt äfven flere helt nye sådane anläggas, och detta senare särskildt med fästadt afseende derpå att farbara vägar erhållas till flere af länets bästa uthamnar.

III.

Slutligen kunde ock ifrågasättas, huruvida icke en eller annan af den bohuslänska skärgårdens uthamnar möjligen framdeles kunde bringas i samband med rikets jernvägsnät, en tanke som hittills vid behandlingen af frågan om jernvägsförbindelser för länet helt och hållet fått stå tillbaka för förslagen om de vida svårutförligare, längre och kostsammare, längs igenom länet gående jernvägslinierne.

Den synnerliga nytta, som en underlättad samfärdsel inom och med skärgården skulle föra med sig i händelse af ett fortfarande rikt sillfiske, är allt för sjelfklar för att här behöfva vitsordas.

Att framställa några särskilda förslag till de arbeten, som uti ifrågavarande hänseende vore att utföra, skulle vara föga lämpligt, i synnerhet som ännu inga undersökningar och kostnadsförslag af sakkunnige personer föreligga till ledning för omdömet; men då af det föregående torde framgå, att tiden nu är särskildt läglig åtminstone för förberedande åtgärders vidtagande till samfärdselns förbättring inom länet; så vågar jag föreslå, det Landstinget måtte besluta,

> att ställa en summa af 30,000 kronor till dess förvaltningsutskotts förfogande att användas till undersökningar i och för samfärdselledernas förbättrande *).

Sundsby på Tjörn den 27 augusti 1878.

CARL LJUNGMAN.

II.

Till Göteborgs och Bohus läns Landsting.

Undertecknade, af Landstinget utsedde kommiterade för utredande af den vid 1878 års Landsting af landstingsmannen CARL LJUNGMAN från Tjörn väckta motion om anslag till undersökningar för samfärdselns förbättrande inom länet, få härmed aflemna följande utlåtande **).

*) Hänvisades till förberedande behandling af en utaf fem ledamöter bestående kommitté genom beslut den 16 september 1878. (Utg. anm.)

**) Infördt uti Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1879, n:o 15. (Utg. anm.)

I.

Motionens i afseende på betydelsen vigtigaste förslag afser beviljandet af anslag till förberedande undersökningar af föreslagna jernvägar inom länet. Första blicken på en nyare karta öfver vårt fosterland visar oss genast, att landskapet Bohus län, ehuru betydande genom både folkmängd, odling, fruktbarhet och andra herrligheter, dock är så vanlottadt på den stora ekonomiska förmon, som menniskosnillet skapat uti jernvägarne, att detsamma endast kan ställas framför eller jemföras med Öland, Herjeådalen, Vesterbotten och Lappland, det vill säga med sådane delar af riket, hvilka antingen liksom Öland icke behöfva eller såsom Herjeådalen, Vesterbotten och Lappland, till följd af sin ringa fölkmängd och odling samt hårda klimat och vidsträckthet, svårligen kunna erbjuda en anläggnings- och driftkostnaderna betäckande trafik. Då förmonligheten äfven för Bohus län, att komma i åtnjutande af detta vår tids främsta samfärdsmedel, icke torde behöfva af oss vitsordas, och då det är klart, att den ort, som i slika hänseenden icke följer med sin tid, måste finna sig uti, att stå tillbaka för och blifva öfverflyglad af andra, som vetat bättre se sig till godo; så har för oss hufvudsakligen återstått, att taga i öfvervägande, hvilka af de många hittills alls icke eller otillräckligt undersökta förslagen till jernvägsförbindelser inom länet, som kunde hafva största utsigt, att blifva förverkligade, på samma gång som de så vidt möjligt bäst tillfredsstälde länets behof. I afseende på dessa de båda vigtigaste synpunkterne erbjuda sig vid första påseendet genast tvänne helt olika hufvudförslag, nemligen 1:o) en jernbana längs igenom hela länet i riktning från norr till söder och 2:o) flera kortare jernbanor från öster till vester, som med minsta kostnad och så gent som möjligt sammanbinda rikets inre jernvägsnät med våra bästa och isfriaste hamnar vid vesterhafvet. Med hänsyn till möjligheten af dessa båda förslags förverkligande framstår genast tydligen, att det sist-

nämnda skulle erbjuda icke blott lokala fördelar åt landskapet Bohus län, utan äfven allmänna sådane för en stor del af riket, till följd hvaraf man för detsamma bör kunna påräkna icke blott aktieteckning utom länet, utan äfven bidrag från statens sida. Jernvägar, som hafva utsigt att erhålla frakt icke blott af ortens egna alster, utan äfven af hela det inre landets exportartiklar, böra ock hafva långt större utsigt att bära sig. Det bidrag från Norge i aktieteckning och trafik, som för en längsgående jernbana kan påräknas, torde icke vara betydligt, sedan norrmännen nu uti Dalslands-banan redan erhållit en gen och fördelaktig förbindelse med södra Sveriges jernvägsnät. Den längs genom hela landskapet gående jernvägen skulle för öfrigt hafva att under största delen af året utstå en för honom antagligen tillintetgörande täflan med våra vattenkommunikationer. De föreslagna tvärgående banorna, hvilkas undersökning af kommiterade förordas, och som hvar för sin del af länets skärgård komma att erbjuda för trafiken passande ändpunkter, innehålla ock tillsammantagne endast en ringa väglängd i jemförelse med en bana längs igenom hela länet. Det är vidare klart, att det af kommitterade nu till undersökning förordade förslaget, är det enda, som åt vår stora skärgård med dess rika fisken kan erbjuda någon förmon, och att dess förverkligande skulle, enligt hvad utlandets erfarenhet i talrika fall gifvit vid handen, blifva en den mäktigaste häfstång till fiskerinäringens höjande. Då såsom bekant de redan befintliga jernvägarne inom länet, hvilka samtliga gå uti den af oss förordade riktningen, dock lida af den betydande olägenheten, att de hafva sine ändpunkter belägne vid den inre ändan af längre fjordsträckningar, som under vintern isbeläggas och som då, äfven när ränna uti isen med stora kostnader hålles öppen, erbjuda, i synnerhet för båtar och smärre fartyg, betydliga svårigheter och faror; så torde ock förslaget om dessa banors fortsätt-

ning ut till närheten af öppna hafvet vara fullt befogadt*). Hvad kommitterade här i största korthet anfördt, må vara tillräckligt för att ådagalägga, att, med de redan på Kongl. Hushållningssällskapets bekostnad utförda jernvägsundersökningarna för en längs igenom länet gående jernbana, de förberedande åtgärderne för jernvägars åstadkommande inom länet på intet vis kunna anses vara fullständigt och nöjaktigt afslutade, enär de alla icke afsett just det förslag, som synbarligen har de största utsigterna för sitt förverkligande. Af sådana tvärgående bansträckningar äro visserligen trenne undersökte, nemligen en från Bergslagsbanan öfver Kungelf

*) Den tanke, som ligger till grund för utlåtandets motivering, men som vid tillämpningen af denna motivering i yrkandet ej förmådde mer än till en del göra sig gällande hos kommitterade, har senare fullständigt genomförts i det förslag, som framlagts dels af utgifvaren uti två motioner till Hushållningssällskapet den 12 och 16 maj 1883 samt i en vördsam pro-memoria till statsrådet och chefen för Kongl. Civildepartementet den 12 december 1881, dels af de bohuslänske riksdagsmännen i andra kammaren under åren 1882—1884 uti tvänne riksdagsmotioner samt en petition till Kongl. Maj:t. Detta förslag afser nemligen, icke blott att "med minsta kostnad och så gent som möjligt sammanbinda rikets inre jernvägsnät med våra bästa och isfriaste hamnar vid vesterhafvet," utan äfven att åstadkomma en "de redan inom länet befintliga jernvägarnes fortsättning ut till närheten af öppna hafvet" från deras nuvarande "vid den inre ändan af längre fjordsträckningar belägne ändpunkter", d. v. s. från Göteborg och Uddevalla. Förslaget måste sålunda fullt konseqvent genomfördt afse, dels de i Göteborg utmynnande båda stora jernvägarnes fortsättning ut till hafvet med en gemensam linea utmed endera af Göteborgs yttre hamns sidor, dels den i Uddevalla ändande Uddevalla—Venersborg—Herrljunga—jernvägs fortsättning ut emot hafvet medels tvänne grenlinier, den ena (hufvudgrenen) till mellersta och den andra (bigrenen) till norra skärgården. Den förstnämnda grenen når "genaste vägen och med minsta kostnad" hafvet öfver Dragsmark uti någon af Morlanda sockens många uthamnar, under det att den andra grenen måste gå till endera af norra skärgårdens tre uthamnar, d. v. s. till Bottnafjorden, Grebbestad—Krosspkärr eller Strömstad. Af dessa tre uthamnar har den mellersta, centralt belägna, gemenligen gifvits företrädet. Den sistnämnde grenlinien bör vidare, på samma gång som den tjenstgör såsom uthamnsbana för norra skärgården, äfven till större eller mindre part af sin längd kunna ingå såsom del uti och utgöra en första begynnelse till en framtida längdbana genom hela länet. Skulle någon af de nämnde två sydligare uthamnarne väljas till ändpunkt för den norra grenlinien, medgifver dennas riktning dock alltid en framtida utsträckning äfven till den eller de nordligare hamnarne. — Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 32—41, 107—108, 119, 133, 135—137. (Utg. anm.)

och Lycke till Marstrand samt tvänne från Bergslagsbanan till Strömstad och Krossekärr*). För kommitterade hafva nu ytterligare trenne bansträckningar föreslagits, en för norra, en för mellersta och en för södra delen af länet, nemligen 1:o) från Bäckefors station på Dalslandsbanan till Strömstad, 2:o) från Uddevalla till Oxevik och 3:o) från Göborg till Juthamn eller annan lämplig hamn vid Hisingens sydvestra hörn.

Af de undersökningar, som utförts för förslaget om Bergslagsbanans dragande till Strömstad, torde emellertid de, som afse sträckan från Strömstad till Långevall kunna användas, hvadan kommitterade sålunda få föreslå:

att Landstinget beslutar, det undersökningar utföras och kostnadsförslag upprättas, dels för bredspårig (4,83 fots) jernväg från Långevall till Bäckefors station på Dalslandsbanan**) och från Göteborg till lämplig uthamn vid Hisingens sydvestra hörn, dels för en smalspårig (3 fots) jernväg från Uddevalla till Oxevik***), samt för detta ändamål stäl-

---

*) För Bergslagernes jernväg eller, såsom den då kallades, Stora bergslagsbanan hade ursprungligen föreslagits och undersökts en riktning från Kil öfver Billingsfors, Vestra Ed, Sundshult och Grebbestad till Krossekärr (deraf det då äfven vanliga namnet Falun—Krossekärrs jernväg) med de alternativa förslagsriktningarne från Vestra Ed öfver Vassbotten till Grebbestad och öfver Långevall till Strömstad. (Utg. anm.)

**) Vid nästföljande (d. v. s. 1880 års) Landsting öfvergafs riktningen Bäckefors—Långevall—Strömstad för linien Mon—Ellelien—Strömstad, till hvilken sistnämndas undersökning med anledning af motion (Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar 1880, n:o 3) från en af kommitterade, herr W. T. Lundgren, af Landstinget den 21 september (anf. handl., n:o 32, sid. 5) beviljades ett anslag af 3,000 kr., på den grund att det uppgafs, att kapitalister, särskildt i utlandet, voro benägne, att bringa banan till utförande, blott den förut blefve undersökt, samt att Strömstad, som egentligen komme att skörda gagnet af denna bana, till följd af de två stora eldsvådor, som öfvergått staden, vore oförmöget att sjelf bekosta undersökningarna. (Utg. anm.).

***) Spårvidden är här synbarligen felaktigt uppgifven, då det väl ej kan antagas, att man skulle valt ett smalare spår, än det Uddevalla—Venersborg—Herrljunga-jernväg eger eller 4,10 fot. (Utg. anm.).

ler 5,000 kronor till förvaltningsutskottets förfogande *).

II.

Vidare har motionären föreslagit undersökningar för åvägabringandet af en mer tryggad samfärdsel uti farlederna utmed länets hafskust. Såväl för att de ofvan anförda, till ändpunkter uti skärgården gående jernbanorna skola för landskapets befolkning fullt motsvara sin bestämmelse, som för att Bohus läns hittills varande främsta samfärdselssätt eller kustfarten må än vidare utvecklas derhän, att man åtminstone med båtar och de den dagliga trafiken ombesörjande smärre ångbåtarne må, oberoende af stormig väderlek, kunna färdas i lugnt vatten utmed hela länets kust, är det nemligen af vigt, att dels åtskilliga grundare sund uppmuddras eller rätas, dels några nya farleder bildas genom kanaliseringsarbeten. Det torde vara öfverflödigt att här framhålla vigten, i synnerhet för den norra och i afseende på samfärdslägenheterna ojemförligt mest vanlottade delen af länet, af att erhålla en säker sådan, på hvilken den kan med billiga kostnader bringa de vigtigaste af sina produkter i marknaden, eller den knappast ens öfverskattbara fördel, som vår skärgård och särskildt vårt rika sillfiske skulle kunna draga af en sammanhängande, skyddad inomskärsfarled. Så länge nemligen sillen icke med trygghet kan utan dröjsmål forslas till afsättnings- och beredningsorten, kan sillfiskebedriften svårligen nå sin rätta utveckling, och från vårt broderland Norge ega vi också talande exempel på det gagn, som för sillfisket vunnits genom att med nya farleder sammanbinda förut under stormig väderlek af hafvets våldsamhet åtskilda fjordar.

---

*) Samtliga förslagen förkastades den 16 september 1879, men nästföljande års Landsting beviljade, såsom i en föregående not anmärkts, 3,000 kr. till undersökning af linien Mon—Ellelien—Strömstad, hvarefter jernvägsfrågan inom Landstinget fick hvila, tills den vid 1884 års Landsting upptogs uti icke mindre än fyra motioner (Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar 1884, n:o 11, sid. 3—11, n:o 13, sid. 3). (Utg. anm.).

För åstadkommandet af en sådan möjligast oafbruten farled inomskärs längs länets hafskust kräfves utförandet af följande arbeten, nemligen:

1:o) för undvikandet af Koster- och Ramsöfjordarne dels omkring 500 sträckfot muddring vid och 100 sträckfot kanal öfver Starö-edet, dels omkring 3,000 sträckfot muddring öfver den så kallade Elgö-lera;

2:o) för undvikandet af den farliga färden förbi Tjurpannan en omkring 3,000 sträckfot lång kanal mellan Sannäsfjorden och Isvikskile;

3:o) för undvikandet af färden öfver den så illa beryktade Soten dels muddring emellan fasta landet och Homborgsön, Hornön med flera öar, dels en kanal emellan Skuteviken och Ålstenshamn, tillsammans innefattande omkring 10,000 sträckfot muddring och 5,000 sträckfot kanal;

4:o) för underlättandet af passerandet af Marstrandsfjorden omkring 800 sträckfot muddring af sundet emellan Tjörn och Tjörns kalf;

5:o) rensning och rätandet af den nyanlagda farleden innanför Hjerteröfjorden *), samt

6:o) rensning af Albrektssunds kanal.

På grund häraf få kommitterade föreslå,

> det Landstinget måtte, för utförandet af fullständiga undersökningar och utarbetandet af behöriga kostnadsförslag öfver ofvananförda, för fartyg af intill 10 fots djupgående afsedda kanalarbeten och farledsrensningar, ställa 4,000 kronor till sitt förvaltningsutskotts förfogande **).

---

*) På grund af häradshöfding TH. BERGER's förslag hade Landstinget den 17 september 1867 beslutat ingå till Kgl. Maj:t med framställning om åtgärder för tillgängliggörande för kustfarten af segelleden innanför Hjerterön, hvilken framställning ledde till utförandet af åtskilliga muddringsarbeten i nämnda segelled. (Utg. anm.).

**) För undersökning af de föreslagna farledsrensningarna och kanaliseringsarbetena beviljade Landstinget den 16 september 1879 ett belopp af 3,000 kr., hvilket på grund af motion från utgifvaren genom beslut den 21 september 1882 tillöktes med ytterligare 1,000 kr. — Jfr i afseende på

Kommitterade, hvilka ej kunna annat än på det högsta loforda det sätt, hvarpå Kongl. Lotsstyrelsen under senare åren genom prickar utmärkt de farligaste och flesta grunden uti de yttre farlederne, få emellertid, då uti de inre fjordarne och farlederne flera för den lifliga samfärdseln högst farliga grund ännu sakna prickar, föreslå Landstinget,

att ingå till Kongl. Lotsstyrelsen med en skrifvelse om önskvärdheten att erhålla prickar utsatta äfven å de uti de inre farlederne befintliga grunden*).

III.

I motionen är slutligen föreslaget, det Landstinget skulle bevilja anslag till utförandet af behöfliga undersökningar i och för anläggandet af nya eller omläggandet af förut befintliga men backiga landsvägar, och har med anledning deraf framhållits, att sådana undersökningar borde ske, dels

a) för anläggandet af ny landsväg:

från Amboseröds gästgifvaregård till Kungshamns kapell,

„ Stenungssund till Grössbacke i närheten af Smedseröds gästgifvaregård, dels

b) för omläggningar för backars undvikande af landsvägen:

emellan Videsgärde och Åker,

„ Oxevik och Gästgifvareberg,

„ Uttersåker och Åkersström,

„ Halen och Fjell på Stångenäs,

„ Kållekind och Strömstad med flere, dels

c) för byggandet af en bro öfver Nordre-elf, som skulle ersätta den vid Kornhall befintliga, men med i år upphörande färjinrättningen.

---

de ifrågasatta arbetenas olika betydelse utgifvarens: Om offentliga åtgärder med hänsyn till det rika bohuslänska sillfisket, Göteborg 1882, sid. 6—8. (Utg. anm.).

*) Bifölls af Landstinget den 16 september 1879 och föranledde aflåtandet af en nedan införd svarsskrifvelse från Kongl. Lotsstyrelsen. (Utg. anm.).

Kommittén, som fullt erkänner både nyttan och behofvet af både desse och andre här ej uppräknade landsvägars anläggning eller förbättring, anser sig dock, med anledning deraf *att* Landstinget, efter att år 1863 hafva beviljat anslag för dylika undersökningar, redan året derpå återkallade detta sitt beslut och *att* Kongl. Maj:t tillförordnat en kommitté för utarbetandet af förslag till förändrade grunder för byggande och underhåll af landsvägarne i riket, af hvilkens framställningar möjligen förhållanden helt olika de nu rådande kunna blifva följden och hvars utlåtande det sålunda torde vara klokt att afvakta, innan man skrider till uppoffringar, samt *att* möjlighet lär finnas, det vederbörande kommuner kunna för af behofvet påkallad anläggning eller omläggning af landsväg erhålla äfven undersökningarna i väsentlig mon utförda genom Kongl. Väg- och vattenbyggnadskårens officerare på statens bekostnad, böra tillstyrka,

det denna del af motionen icke måtte till någon Landstingets åtgärd föranleda*).

Uddevalla den 16 juli 1879.

Rob. Thorburn.

W. T. Lundgren. A. P. Hylander.

L. Hansson. Carl Ljungman.

III.

Till Göteborgs och Bohus läns Landsting.

I anledning af en vid 1878 års Landsting väckt motion om bidrag af Landstinget till undersökningar i och för samfärdselns förbättrande inom länet, tillsatte samma års

*) Återförvisades genom beslut af Landstinget den 16 september 1879 till förnyad behandling af kommittén, som med två nye ledamöter förstärktes. (Utg. anm.)

Landsting en kommitté, bestående af fem ledamöter, med uppdrag att till följande årets Landsting inkomma med utlåtande i ämnet, hvilket ock skedde; och hade kommitterade uti sitt afgifna utlåtande fördelat frågan i trenne afdelningar, nemligen:

a) rörande nödiga ansedda jernvägsundersökningar,

b) angående åtskilliga förbättringar af farlederna till sjös, och

c) ifrågasatta undersökningar i och för anläggande af nya eller förbättring af förut befintlige men backige landsvägar. Landstinget, som afgjorde de under punkterna a) och b) här ofvan anmärkte delar, på sätt senaste sammandraget af dess förhandlingar visar, beslutade i anledning af kommitterades hemställan i sista punkten, att ärendet i denna del skulle uppskjutas och återremitteras till kommittén, som, förstärkt med tvänne ledamöter från de fögderier, hvilka hittills icke varit inom kommittén representerade, anmodades att taga ärendet uti förnyad ompröfning och med nytt utlåtande derom till detta års Landsting inkomma.

På grund af det sålunda till den förstärkta kommittén lemnade uppdraget, få undertecknade kommitterade hafva äran till Landstinget afgifva följande betänkande*).

Hvar och en som gjort bekantskap med Göteborgs och Bohus läns ortförhållanden och naturbeskaffenhet känner, att likasom bohuslänska skärgården är genom en mängd vikar, fjordar och sund sönderdelad uti en mångfald öar, holmar och skär, så är ock kustlandet genomskuret af en mängd trånga dalar, som begränsas af mer eller mindre höga, irreguliera bergåsar samt enstaka bergkullar. Någon afvikelse härifrån eger visserligen rum i de något fjellika trakter, som gränsa intill Elfsborgs län och Norge, der berg-

*) Infördt uti Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1880, n:o 9. (Utg. anm.).

sträckningarna blifva högre och mer reguliera, men detta förändrar icke landskapets skaplynne i det hela. Såsom en följd af denna landets natur, i förening med bristen på passande vägfyllnadsgrus, som flerstädes förefinnes, är det påtagligt, att såväl vägbyggnads- som vägunderhållningsbesväret skall i allmänhet falla sig kostsamt och svårt. Också finnes på de oftast smale och krokige bohuslänske vägarne en rik tillgång på större och mindre branta backar, hvilka försvåra framkomsten, anstränga dragarne och fresta på åkdonen, ehuru endast lättare lass kunna forslas. Orsaken hvarföre vägarne inom länet äro af dylik eller i allmänhet mindre god beskaffenhet får dock icke endast sökas uti förenämnda omständigheter utan jemväl uti sättet, hvarpå de blifvit anlagda eller hafva tillkommit. Man var förr ej synnerligt hemmastadd i konsten att afdika mark, och följaktligen undvek man sorgfälligt att lägga vägarne i dalgångar eller nedom bergen, der ofta sankare mark och källsprång anträffades. Derföre föredrog man, följande fästigar, rid- och gångvägar, att klättra högt upp på berg och backar för att få torr, fast mark för sine gångare*). En kännbar brist på farbare vägar rådde också inom länet allt intill senare tider. Så veta ännu äldre personer att omtala, huru i deras barndom flerstädes, der man numer färdas fram med åkdon, icke funnos annat än obanade rid- eller gångvägar. Öfver bristen på farbara vägar inom provinsen klagar ock år 1663 länets dåvarande guvernör, Harald Stake, hvilken uti en då om länets förhållanden afgifven berättelse härom förtäljer följande: "Eftersom icke heller här å landsorten tillförene hafver varit några sådana landsvägar, att man med

*) Häraf kan förklaras, hvarföre man till och med å lifligt befarne landsvägar — som t. ex. den till kommitterade öfverlemnade utredningen af stignings- eller lutningsförhållandena å allmänne landsvägen genom Säfvedals härad förbi Landvetter visar — erhöll backar, som hafva en stigning eller lutning af från 1 : 15, 1 : 10 ända till 1 : 7, då deremot nu för tiden Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen endast i nödfall tillåter en stigning af 1 : 20.

vagnar eller kärror väl hafver kunnat färdas, utan måst mestadels landet igenom allt rida, — ty hafver man för en tid tagit sig före att låta göra och upprödja landsvägar, som snart skola blifva merendels färdige gjorde."

Af dessa korta allmänna antydningar om beskaffenheten af de landväga kommunikationsförhållandena inom länet anse kommitterade redan framgå, att flerstädes behöfves, om ej anläggning af nya, dock förbättringar å redan befintlige backige vägar. Men om det än medgifves, att vägförbättringar flerstädes äro nödiga och nyttiga, så kan dock ifrågasättas, huruvida det kan vara skäl uti, att den större kommunen eller landstingsområdet dertill medverkar, helst skyldigheten att bygga, bättra och underhålla allmänne vägar ännu företrädesvis åligger de mindre kommunerne eller staden, häradet, socknen. Om tvekan i detta hänseende skulle af någon hysas, så vilja kommitterade för sin del endast erinra, att som alla allmänna vägar, hvilket benämningen redan betecknar, äro nödiga och vigtiga föreningslänkar i den beröringskedja, menniskorna måste hafva sinsemellan och således tjena ej blott till förbindelse- och framkomstmedel för dem, som inom ett härad eller en socken bo, utan för alle som trafikera dem; så betingar redan detta, helst vägarne kunna vara ojemnt fördelade, så att den ena trakten blir mer betungad än den andra, att hjelp eller bidrag till kostsamma vägförbättringar erhållas från de mindre betungade eller från dem, som, ehuru de icke inom ett härad eller en socken bo, dock af vägarne derinom kunna hafva större, kanske största nyttan. Att kommunikationsväsendet, i stort betraktadt, utgör eller fyller ett vigtigt statsändamål, torde icke heller kunna bestridas. Också föreskrifver allmänna lagen, huru vägar skola anläggas, vara beskaffade och huru de skola underhållas. Åt Landstingen är äfvenledes öfverlemnad rätt, att rådslå och besluta bland annat om "anstalter för kommunikationsväsendet," och än vidare är bestämdt, huru vägrödjnings- och vägunderhållningsbe-

sväret skall fullgöras af kommuner och hemman. Kändt är också, att statsverket årligen bidrager med rätt ansenliga belopp till väganläggningar och vägförbättringar, och lärer statens uppoffringar till sagda ändamål från 1841 till och med 1878, enligt Kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsens senaste embetsberättelse, bestiga sig till icke mindre än 7,967,341 kr. Att jemväl åtskilliga Landsting till samma ändamål anvisat medel, kan inhemtas af landstingstidskriften, och kommitterade tveka icke heller att såsom sin uttala den mening, att äfven detta Landsting i någon mon borde söka understödja de sträfvanden, som än här än der inom länet göras för att få de landväga kommunikationsförbindelserna förbättrade och satte i ett tidsenligare skick. Emot en sådan åsigt torde möjligen komma att invändas, att då Kongl. Maj:t på grund af riksdagens derom gjorde framställning tillsatt en s. k. vägkommitté, som fått i uppdrag att undersöka, hvilka förändrade stadganden som kunna vara af nöden i och för utgörandet af vägunderhållningsbesväret på landet, så torde den tidpunkt böra afvaktas, då detta kommittéarbete blifver färdigt samt Kongl. Maj:t och riksdagen derom hunnit fatta beslut. Häremot torde få erinras, att då riksdagen icke uti ifrågavarande framställning ifrågasatt, att vägunderhållnings-, ännu mindre vägbyggnadsbesväret skulle af staten öfvertagas, utan endast ansett, att billigheten syntes fordra, att deltagandet i vägunderhållet i någon viss skälig mon jemväl ålades sådan fast egendom, som nu är derifrån befriad, äfvensom med fastighet förenad industriel rörelse jemte grufvor; så torde det förslag, som från sagda kommitté är att förvänta, om det af Kongl. Maj:t och riksdagen bifalles, i ingen eller åtminstone i högst ringa mon komma att inverka eller utöfva inflytande på de anordningar, vi möjligen komma att föreslå. När som redan är antydt, kommitterade således anse, att Landstinget i någon mon bör understödja de sträfvanden, som inom länet göras för vägförbättringar, så återstår för oss att utreda, i huru stor

omfattning, till huru stort belopp och under hvilka vilkor bidrag till ändamålet bör lemnas. Kunde kommitterade tyda sitt uppdrag eller inskränka sina undersökningar härvidlag till endast *landsvägar*, som Landstingets beslut omtalar, så hade undersökningen kunnat blifva lätt och kort; men kommitterade föreställa sig, att Landstinget med uttrycket "landsvägar" vill säga detsamma som "allmänne vägar", och då till kommitterade blifvit inlemnade en del ansökningar om bidrag från Landstinget till undersökning jemväl af förut befintliga men backige härads- och sockne-vägar, så hafva vi ej kunnat gå dem förbi, och detta desto mindre som å många folkrika trakter inom länet, nemligen på de stora öarne Hisingen, Orost och Tjörn, icke finnas några landsvägar *), men deremot härads- och sockne-vägar, som trafikeras fullt ut så mycket som visse landsvägar. Att, om och när dylika trakter behöfva vägförbättringar, utesluta dem från erhållande af bidrag, i fall Landstinget skulle lemna sådant, kan icke vara hvarken billigt eller rättvist.

De allmänne vägarne indelas och benämnas, som bekant, uti lands-, härads- och sockne-vägar, och utgöra desse i längd inom länet enligt Statistiska Centralbyråns sammandrag öfver Konungens Befallningshafvandes senaste femårsberättelse:

		Deraf indelade och med skjutsstationer försedda:
Landsvägar,	mil 40,40	40,40.
Häradsvägar,	„ 75,10	66,30.
Sockne-vägar	„ 12,70	4,30.
Summa	mil 128,20	111,00.

Som man af förestående finner, utgöra landsvägarne inom länet icke fullt $^1/_3$ af de allmänne vägarne i sin helhet. Af landsvägarne äro flere redan omlagda eller förbätt-

*) Å Hisingen finnes visserligen ett stycke landsväg emellan Bohus gamla fästning eller Vedbacka till Nyebro färjeplats, men större delen af densamma gagnas numer endast som byväg.

rade, hvarföre detta icke så mångenstädes hädanefter torde ifrågakomma. Hvad öfrige allmänne vägar angå, så är det omöjligt, att för närvarande kunna uppgifva, huru många af dem kunna tarfva undersökning i och för nyanläggning eller förbättring; men kommitterade föreställa sig, helst få förslag till anläggning af nye vägar till dem inkommit, att för flere än en fjerdedel af de äldre allmänne vägarne i sin helhet kunna icke i den närmaste framtiden dylika undersökningar ifrågakomma. Gifven sak är också, att dylika undersökningar icke böra verkställas annorstädes, än der de äro af behofvet påkallade och der, hvarest en mer allmän och allvarlig mening förefinnes, att åvägabringa de vägförbättringar, som undersökningarna afse.

Beträffande undersökningskostnaderne, så hafva kommitterade af sakkunnige personer inhemtat, att dessa lära bestiga sig från 300 till 500 kr. per mil, beroende af terrängförhållandena och undersökningarnas omfattning. Under förutsättning alltså, att 32 mil komma att undersökas på skilda ställen och med svårare terrängförhållanden, så att undersökningskostnaden komme att blifva den högsta eller 500 kr. per mil, skulle denna i sin helhet blifva 16,000 kr. Bidrag till bestridande af undersökningskostnaderna hafva dock för närvarande icke äskats för mer än 16 mil. Enligt kommitterades åsigt bör dock Landstinget icke ensamt bestå undersökningskostnaderna, utan jemväl de härader eller kommuner, som hafva största intresset och gagnet af en vägförbättring, böra visa sitt nit genom några uppoffringar. För öfrigt torde Landstinget eller väghållare böra hänvända sig till Konungens Befallningshafvande inom länet för att genom dess bemedling söka att, som hitintills ibland skett, till vägundersökningar bekomma någon andel af de medel, som riksdagen årligen till detta ändamål anvisar, hvarföre Landstinget endast till sådana vägundersökningar, som icke kunna komma i åtnjutande af statsbidrag, borde lemna understöd. Huru stort understöd, Landstinget i

förhållande till kommunerne skulle lemna, är svårt att bestämma, men i betraktande deraf, att inom kommunerne ofta tvistigheter uppstå, då dylika afgifter skola beviljas, och då summan icke ändock lärer blifva afskräckande stor för Landstinget; så våga kommitterade hysa den åsigt, att Landstinget borde till bestridande af undersökningskostnaderna för nödiga ansedda vägförbättringar bidraga med $^2/_3$ och kommunerna med $^1/_3$ af kostnaderna. Kunde, som kommitterade föreställa sig, bidraget af staten beräknas till $^1/_4$ af förenämnda belopp, skulle Landstingets bidrag alltså komma att bestiga sig till 8,000 kr.

Att Landstinget, som hitintills på ett så verksamt och prisvärdt sätt lemnat rikliga bidrag till åstadkommande af goda och tidsenliga sjukvårdsanstalter samt till befrämjande af folkbildningens stora och vigtiga sak, numer kan och bör, utan att derför behöfva åsidosätta omvårdnaden af dessa humanitetsföremål, egna sin uppmärksamhet åt upphjelpandet af länets ekonomiska välstånd och utveckling medels försök att åstadkomma bättre och tidsenligare kommunikationsförbindelser, derom äro kommitterade förvissade. Täflan med andra orter och hvarför ej tillägga nationer, som hafva goda och lätta kommunikationsförbindelser, hvilka alltjemt utvecklas, manar till efterföljd och ansträngningar jemväl på vår ort, helst icke något medel torde mer verksamt förmå att höja och i första hand befrämja ett folkförvärf och välstånd än beqväma och lätta samfärdsmedel. Kommitterade behöfva icke erinra om det kostsamma och vidtomfattande jernvägsnät, som för omnämnda ändamål på senare åren tillkommit inom vårt land. Att detta län fått ringa del af dessa jernvägar och har föga utsigt att få mer deraf i den närmaste framtiden, torde bero af länets läge; men visst är, att detta län med sin talrika befolkning är lika mycket som andra orter i behof af och lika berättigadt att erhålla, om ej kostbare jernvägar, så beqväme andre vägar, som skulle bespara såväl tid som pennin-

gar*). Då, som sagdt, Bohus län icke kan ega någon utsigt att inom sitt område bekomma något jernvägsnät, har på aldra senaste tiden ifrågasatts, att genom utläggande å landsvägarne af smala, lätta jernvägsspår, som kunna befaras af nätta, ej bullrande lokomotiv, få en sorts ändamålsenliga spårvägar till stånd. Denna idé förtjenar nog uppmärksamhet och kan nog blifva till stor praktisk betydelse, der rörelsen kräfver sådana kommunikationsanstalter; dock torde det enskilda intresset eller spekulationen böra öfvertaga denna affär, som emellertid bör betydligt underlättas, om en sorts föregående planering eger rum, dymedels att svårare backar borttagas och vägarne göras bredare, der så behöfves.

Med vägundersökningarna, om de skola tjena till någonting, stå vägomläggningarna i ett oafvisligt samband, och kommitterade kunna derför ej undgå att jemväl om dessa yttra några ord, helst de icke äro utan farhoga, att de fleste kommuner torde afskräckas från vägförbättringar för de dryga kostnader, som dermed äro förknippade. Prisbilliga äro de icke heller, men farhogan för kostnadernes storlek torde ofta öfverdrifvas, måhända af bristande sakkännedom. Af denna anledning vilja kommitterade, ehuru det naturligtvis endast kan tillkomma undersökningsförrättaren att angifva den riktiga, här upplysningsvis medela, att enligt Kongl. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens senaste embetsberättelse medelkostnaden för en fots omlagd eller nyanlagd väg (i allmänhet landsväg) af de, som under de senaste sex åren med bidrag från staten blifvit bygde, utgjorde för hela riket i det närmaste 66 öre, hvarför en mils ny- eller omlagd landsväg skulle i medeltal kosta circa 23,000 kr. Statsbi-

*) Exempelvis torde böra nämnas, att enligt Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens senaste embetsberättelse har inom det närbelägna Elfsborgs län 35 mils väg omlagts eller nyanlagts från 1841 till 1878 års slut, hvartill 676,255 kr. erhållits i statsbidrag. Under samma tid har inom Göteborgs och Bohus län ny- eller omlagts 5 mil, hvartill 155,432 kr. erhållits i statsbidrag. I det förra länet är ytterligare under senare tiden nära 50 mil jernvägar bygda, i det senare circa 4 mil.

draget har i allmänhet motsvarat $^2/_3$ eller närmare 64,79 % af beräknade kostnaden. Så gynsamma ställa sig dock icke kostnaderna för Göteborgs och Bohus län, ty här äro de inom hela riket, med undantag af Blekinge, störst och uppgå till respective 2 kr. 23 öre per löpande fot för de vägar, som blifvit under omnämnda tiden härstädes ny- eller omlagda, hvilket utgör icke mindre än 80,280 kr. per mil. Orsaken hvarföre kostnaderna ställa sig så höga inom detta län, torde få sökas deri, att arbetet utfördes 1874, då alla arbetspriser ännu stodo höga, att anläggningen utgjordes till största delen af nyanlagd landsväg, att terrängen var svår, då en del berg måste bortsprängas, den exproprierade jorden dyr, hvartill torde kunna läggas ovanan vid dylika arbetsföretag. Troligt är dock, att omkostnaderna för blifvande vägförbättringar kunna betydligt nedbringas, helst om man passar på, då arbetslönerne äro låge, och vidare emedan icke alle vägar behöfva utläggas till landsvägsbredd eller i sin helhet omläggas, utan endast backarne undvikas genom att behändigt kringgås. Likaså skola vägarne kunna anläggas billigare, der de kunna framdragas öfver utmark, såväl som der hvarest i närheten godt vägfyllnadsgrus finnes. Äfven under dessa förutsättningar blifva dock kostnaderne beaktansvärde, men om man erinrar sig, hvad några mil bredspårig jernväg kostar i anläggning, och man jemför denna kostnad och gagnet af densamma med den kostnad och det gagn för hela länet och alle dess innevånare, som några och trettio mils förbättrade vägar skulle åstadkomma, alltid med fästadt afseende på länets topografiska och näringsförhållanden; så torde man icke länge stadna i villrådighet om, hvilket som borde föredragas. Kommitterade föreställa sig äfven, att detta läns innevånare icke böra sakna förhoppning om, att till nödigt ansedda vägförbättringar undfå dess mer bidrag från statsverket, som de icke kunna komma i åtnjutande af några anslag till jernvägsanläggningar. Dessutom torde länets Landsting och Hushållnings-

sällskap, såsom målsmän för länets behof och näringar, ifall dessa korporationer fortfarande få behålla sina andelar af bränvinsförsäljningsafgifterna, möjligen blifva i tillfälle räcka en hjelpsam, understödjande hand åt så nyttiga, för all framtid gagnliga företag som förbättringar af samfärdsmedlen äro. Med tillhjelp af sådana understöd, med en god vilja och fast öfvertygelse om nyttan af vägförbättringar skola kommunerne helt visst lätt öfvervinna svårigheterne och utgöra kostnaderne, helst de förra snart öfvergå och de senare återgäldas uti fördelen att ega goda, jemna, väl banade vägar. Då för öfrigt vägarbete är af den beskaffenhet, att det mycket väl kan verkställas af länets egne innevånare, så blifva utgifterna härför endast en omflyttning af penningar från den ena handen till den andra. Om och när vägförbättringar i mer omfattande skala skola företagas, är det dock alltid skäl uti att de fördelas på en något längre tidrymd.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, få kommitterade vördsamt föreslå och hemställa:*)

1:o) att Landstinget måtte besluta ingå till Konungens Befallningshafvande med anhållan, att Konungens Befallningshafvande behagade hos Kongl. Maj:t göra en underdånig framställning derom att Göteborgs och Bohus län måtte, till bestridande af för nödiga ansedda vägförbättringar, undfå så stort belopp som möjligt af de medel, riksdagen till sagda ändamål anvisat;

2:o) att Landstinget måtte bevilja ett reservationsanslag af 4,000 kr., att, efter bepröfvande af det utskott eller den kommitté, tinget dertill utser, för bestridande af $^2/_3$ af undersökningskostnaderna och för uppgörande af kostnadsförslag till nödiga ansedda nya väganläggningar och omläggningar af

---

*) Kommitterades hemställanden biföllos af Landstinget genom beslut den 20 september 1880 (Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1880, N:o 32, sid. 4—5). (Utg. anm.).

förut befintlige men backige vägar inom länet på derom gjord framställning tilldelas de härader eller kommuner, hvilka ej till sagda ändamål kunna erhålla statsbidrag och som sjelfve äro villige att tillskjuta $^1/_3$ af berörda kostnad.

För att kunna komma i åtnjutande af de bidrag, Landstinget till vägundersökningar anvisar, torde ytterligare bestämmas:

3:o) att alle de, som söka få del af Landstingets bidrag till vägundersökningar, böra visa, att vigten och nödvändigheten af ifrågasatta vägförbättringar äro vitsordade och godkända antingen inför häradsrätten eller inför en eller flere kommuners kommunalstämmor, äfvensom att de böra uppgifva hvilka vägförbättringar som afses, vägarnes längd och rörelsen å desamme.

Som Landstinget ej torde medhinna eller ens kunna, då tilläfventyrs besigtning på stället ibland torde vara behöflig, pröfva inkommande ansökningar; så torde vara nödigt, att tinget uppdrager, antingen åt sitt förvaltningsutskott eller åt särskilde kommitterade att pröfva och afgöra ansökningarnas befogenhet. Af denna anledning framställes slutligen:

4:o) att Landstinget måtte uppdraga åt sitt förvaltningsutskott eller åt en särskild dertill utsedd kommitté att mottaga och pröfva inkommande ansökningar om bidrag af beviljade landstingsmedel till vägundersökningar och, derest dessa befinnas befogade, tilldela de sökande, under vilkor som i punkterne 2 och 3 här ofvan sägs och sedan undersökningarna blifvit verkstälda, den andel, hvartill de kunna anses berättigade.

Slutligen få kommitterade äran meddela, att till dem inkommit följande ansökningar med begäran om bidrag af

Landstinget till undersökningar i och för omläggning af förut befintlige men backige vägar. Då emellertid flera af dessa ansökningar varit åtföljda af vidlyftiga bilagor, så intages här nedan endast en kortfattad redogörelse för deras innehåll, under det samtliga handlingarna tillika med det vid kommitterades sammanträde förda protokollet bifogas detta betänkande. Till lättnad för öfversigten och Landstingets blifvande beslut hafva vi indelat ansökningarna i nedanstående grupper, nemligen sådana som afse:

A. **Landsvägar.**

Från förra året uppskjutna.

1. Från Uttersåker till Åkersström .... mil 1,5.
2. „ Strömstad till Kållekind .... „ 0,8.

Nya inkomna.

3. „ Rabbalshede till Hud .... „ 0,3.
   Förordad och begärd af kommunalstämman i Tanum.
4. „ Dynestrand till Svinesund .... „ 1,3.
   Förordad och begärd af kommunalstämman i Hogdal.
5. „ Kallebäcksbro till Elfsborgs läns gräns ... „ 2,5.
   Begärd och förordad af kommunalstämmorna i Härryda, Råda och Örgryte socknar samt af Göteborgs fögderis kretsafdelning af Hushållningssällskapet, af ett par för denna vägförbättring tillsatte kommittéer och af flere landtbrukare från Landvetters socken. 500 kr. äro redan beviljade som bidrag till undersökningskostnaden. Genom omläggningen skulle de branta från 1 : 15,

1:10 till 1:7 lutande backarne vid Kallebäck, Donsered och Hufdaby m. fl. försvinna. Ansökan åtföljd af nio bil.

Summa mil 6,4.

B. **Häradsvägar.**

Från förra året uppskjutna.

1. Från Amborseröd till Kungshamn, ny väg ...... mil 0,8.
2. „ Stenungsund „ Grössbacken, d:o ...... „ 0,8.
3. „ Videsgärde „ Åker .... „ 1.
4. „ Oxevik „ Gästgifvareberg .... „ 1.
5. „ Hallind „ Fjell på Stångenäs ...... „ 0,3.

Nya inkomna.

6. „ Mollösund till Stensbo å Orost, ny......... „ 0,9.
Förut undersökt, men som vägens bredd genom Konungens Befallningshafvandes beslut skall inskränkas till 12 fot, fordras nytt kostnadsförslag.
7. „ Henån till Lerklef å Orost .... „ 1.
8. „ Tegneby till Bua d:o .... „ 0,8.
N:o 6, 7, 8 förordade af kommunalstämman i Morlanda.
9. Vägar i Stenkyrka socken å Tjörn: a) från Bäckevik till Ropekullen, b) från Utäng, mellan gästgifvareg. Kollekärr och Stockevik, till Skärhamn, c) från Sibräcka backe till Djupevik, d) ett par backar invid gästgifvareg. Kollekärr, tillsammans .... „ 1,3.
10. Kommunalstämman i Klöfvedal föreslår ock borttagandet af åtskilliga backar å de under N:o 9 anmärkte vägar samt på ett par andra ställen.................................. „ 0,4.

C. **Sockneвägar.**

1. Björlanda norra och södra sockenväg......... mil 1,3.
Anses böra blifva häradsväg. Förordad af kommunalstämman i Björlanda.

Summa S:rum mil 16,00.

Uddevalla den 15 Juli 1880.

Rob. M. Thorburn.

W. T. Lundgren. A. P. Hylander. L. Hansson.
Carl Ljungman. A. G. Ehnebom. J. Rundbäck.

IV.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län.

Sedan länets Landsting hos Eder anhållit, det I villen fästa Kongl. Lotsstyrelsens uppmärksamhet derå, att flera väl behöfliga prickar till sjöfartens tjenst borde utsättas å de i de inre farlederne befintliga grunden i länets skärgård, hafven I uti skrifvelse den 1 innevarande December anhållit, att Kongl. Styrelsen ville i saken vidtaga de åtgärder, som funnes vara af nödvändigheten påkallade.

Med anledning häraf vill Kongl. Lotsstyrelsen fästa Eder uppmärksamhet å det förhållande, som för Landstinget synes hafva varit obekant, att Kongl Maj:t uppå riksdagens framställning genom nådig kungörelse den 28 September 1869 förklarat, det inrikes orter emellan gående fartyg skulle från den 1 Januari 1870 varda tills vidare befriade från skyldigheten att erlägga fyr- och båkafgift; hvadan och då hela bördan af fyr- och båkbyggnaders samt sjömärkens anbringande och underhåll uteslutande hvilar på den utrikes sjöfarten, men de inre fjordarnes och farledernes utprickande nästan uteslutande skulle lända den inrikes sjöfarten till gagn, Kongl. Lotsstyrelsen måste, intill dess

antingen den inrikes sjöfarten ånyo åläggcs att betala fyr- och båkafgift eller tillgångar för ändamålet på annat sätt kunna beredas, anse sig förhindrad, att i vidsträcktare mon, än redan skett, tillgodose den inrikes sjöfartens särskilda behof i förevarande afseende.

Stockholm den 9 December 1879.

C. v. Otter.

Anton Granlund.

Angående ifrågasatt utmärkande af grund i de inre farlederna inom länet*).

V.

OSCAR med Guds nåde Sveriges, Norges, Götes och Vendes Konung.

Vår ynnest och nådiga benägenhet med Gud allsmäktig! Sedan Vi genom nådigt bref den 18 November 1870 gillat uppgjord plan för öppnande af en farled innanför Hjerterön och Toftön emellan Klädesholmen och Kyrkesund i Bohus läns skärgård samt för arbetets utförande beviljat ett anslag af 4,000 kr. att utgå af de medel, som riksdagen för år 1871 ställt till Vårt förfogande till understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt upprensning af åar och farleder, och arbetet, hvarmed afsågs åstadkommande af en vid dagligt vattenstånd 12 fot djup segelled med en bottenbredd af femtio fot, blifvit, enligt behörigt af Eder med dispachören i Göteborg Th. Berger, lotsfördelningschefen i Marstrand A. F. Ouchterlony och vice konsuln A. M. Widell ingånget kontrakt, utfördt och af Eder den 10 December 1872, efter afsyning, godkändt samt I, med föranledande deraf att distriktsadjutanten, majoren Palm, som å Edra vägnar

---

*) Infördt uti Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1880, N:o 14. (Utg. anm.).

inspekterat denna farled, hos Eder anmält, att densamma i Toftesund numer icke hölle större djup än 8 à 9 fot samt mellan Bönkullarne och fastlandet 10 à 11 fot, hos Vår Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län anhållit om vederbörande intressenters förständigande, att genom uppmuddring låta undanrödja den skedda uppgrundningen af circa 2 fot i Toftesund, och i anledning häraf dispachören Berger, å egne och öfrige arbetsverkställares vägnar, förklarat sig icke enligt det ingångna kontraktet hafva någon skyldighet att underhålla nämnda farled; så hafven I uti underdånig skrifvelse den 30 Mars 1878 öfverlemnat ett af distriktsadjutanten, kaptenen m. m. Ph. Oterdahl, på uppdrag af Eder uppgjordt kostnadsförslag för segelledens upprensning till det ursprungligen afsedda djupet af 12 fot vid dagligt vattenstånd, hvilken beräkning slutade å 5,497 kr., men tillika, då någon skyldighet att underhålla nämnda segelled ej skäligen kunde arbetsverkställarne åläggas och farledens underhåll ej torde kunna åstadkommas utan understöd af allmänna medel samt behofvet af ett dylikt underhålls verkställande genom farledens uppmuddring till mer eller mindre fullständigt djup åtminstone för det närvarande icke hade gjort sig gällande, förmält Eder anse några medel dertill ej för närvarande böra anvisas.

Sedermera hafva ej mindre Vår Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län med infordradt underdånigt yttrande af den 5 Oktober nästlidet år inkommit och dervid insändt Chefens för södra lotsdistriktet infordrade yttrande i ämnet, än äfven Lotsstyrelsen, uti afgifvet infordradt underdånigt yttrande af den 8 November sistlidet år, biträdt hvad af Chefen för södra lotsdistriktet och Vår Befallningshafvande blifvit i ärendet anfördt och förty tillstyrkt, att ifrågavarande farled måtte få på allmän bekostnad uppmuddras till förut föreskrifvet djup af 12 fot vid dagligt vattenstånd; hvarefter Vår förbemälde Befallningshafvande med anledning af nådig befallning att utreda huruvida, i

händelse anslag af allmänna medel blefve till större eller mindre del af det beräknade kostnadsbeloppet anvisadt för utförande af de i kaptenen Oterdahl's kostnadsförslag upptagna muddringsarbeten uti nu ifrågavarande segelled, vederbörande kommuner eller enskilde personer kunde finnas villige att ej mindre verkställa nämnda arbeten enligt samma plan, än äfven utan vidare tillskott från det allmännas sida framgent underhålla 12 fots segeldjup vid medelvattenhöjd i samma farled, äfvensom för fullgörandet af åtagandet så i ena som andra hänseendet ställa den säkerhet, som kunde af Oss föreskrifvas, uti underdånigt memorial den 1 December innevarande år anmält, att, som skäl ej förefunnits till antagande, att några enskilde personer skulle finnas villige att åtaga sig ifrågavarande arbete eller att någon eller några af länets kommuner voro framför öfrige intresserade att ikläda sig någon ansvarighet i berörda hänseende, ärendet, såsom rörande en länets gemensamma angelägenhet, för så vidt densamma befunnes vara af vigt för samfärdseln emellan länets skilda delar, blifvit öfverlemnadt till länets Landsting, hvilket uti skrifvelse den 8 nästlidne November meddelat, att detsamma för sin del ansåge ifrågavarande segelled för allmänna sjöfarten vara af sådan betydelse, att den borde underhållas, icke af en eller annan kommun, utan af staten, och alltså funne sig icke böra åtaga sig verkställigheten af nämnda arbete och icke heller kunna ikläda sig ansvar för framgent underhållande af 12 fots segeldjup vid medelvattenhöjd i sagda farled.

Detta ärende hafve Vi nu låtit Oss föredragas; och då, efter hvad upplyst blifvit, hvarken enskilde personer i orten eller vederbörande kommuner finnas villige, att, enligt den af kaptenen Ph. Oterdahl uppgjorda plan verkställa de erforderliga muddringsarbetena uti omförmälda segelled, äfven om anslag af allmänna medel dertill beviljas, samt Göteborgs och Bohus läns Landsting jemväl ansett sig icke böra åtaga sig verkställandet af nämnda arbeten eller ikläda

sig ansvar för framgent underhållande af visst segeldjup af farleden, hafve Vi funnit Eder underdåniga anmälan i ämnet icke för närvarande till vidare åtgärd föranleda. Hvilket Vi, som härhos återställe kaptenen OTERDAHL's plan, Eder härigenom till svar och vederbörandes förständigande i nåder tillkännagifva.

Stockholms slott den 19 December 1879.

OSCAR.

C. J. THYSELIUS.

Till Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, angående uppmuddring af farleden emellan Klädesholmen och Kyrkesund innanför Hjerterön och Toftön i Bohus läns skärgård *).

VI.

Till Göteborgs och Bohus läns Landsting **).

Ehuru på grund af Landstingets underdåniga hemställan år 1867 till Kongl. Maj:t om "åtgärder för tillgängliggörandet för kustfarten af segelleden innanför Hjerterön" en betydande förbättring i denna farled åvägabragts, så hafva dock resultaten af det utförda arbetet icke kunnat motsvara behofvet med hänsyn särskildt till segelfarten, *enär* södra ändan af den nyöppnade farleden, Jungfruhålet kallad, genom sin trånghet och krokighet nästan omöjliggör för segelbåtar att under mindre gynsamma vindförhållanden taga sig fram derigenom, och *enär* denna segelled behöfver fullständiggöras och förlängas söder ut genom den redan för flera årtionden sedan ifrågasatta upprensningen af det korta sundet mellan Tjörns hufvud och Tjörns kalf. För

---

*) Infördt uti Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1880, N:o 15. (Utg. anm.).

**) Motion, införd uti Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1882, N:o 11, sid 3. (Utg. anm.).

"det yppade ymniga sillfisket" skulle nämnda farleds förbättring medföra de största förmoner. Hela den talrika massan af norr ifrån kommande till Göteborg gående eller söderifrån till nordligare delar af länet återvändande båtar skulle nemligen derigenom vinna en sammanhängande och trygg inomskärsfarled från Soten till Göteborg, de fiskande skulle vinna en stor lättnad vid flyttandet med sina vadar efter sillens dref inom just den del af skärgården, der sillfisket under fiskeperioderne enligt sju århundradens erfarenhet varit ymnigast, och en af länets bästa uthamnar, Kalfvehamnen, skulle varda tillgängliggjord äfven söder ifrån. En blick på kartan visar snart både vigten af nämnda inomskärsfarled och orsaken, hvarför just denna trakt städse vunnit en sådan betydelse för det periodiska sillfisket och hvarför den under förre fiskeperioden egde största antalet sillberedningsverk inom skärgården.

På grund häraf får jag alltså vördsammast föreslå,

det måtte Landstinget i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om åtgärders vidtagande för fullständiggörandet af inomskärsfarleden utmed vestra Tjörn emellan Krossefjorden och Marstrandsfjorden *).

Tjörn den 24 Augusti 1882.

Axel Vilh. Ljungman.

---

*) Motionens hemställan biföll af Landstinget sålunda att *dels* 1,000 kr. beviljades till undersökning af de för förbättring af den redan befintliga segelleden innanför Hjerterön nödiga arbetena, *dels* en framställning skulle aflåtas till Kongl. Maj:t om vidtagandet af åtgärder för upprensningen af sundet mellan Tjörns hufvud och Tjörns kalf (Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1882, N:o 22, sid. 22, 29—30, 32). (Utg. anm.).

VII.

OSCAR med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes Konung.

Vår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud allsmäktig! Uti en till Oss ställd af Eder den 30 Oktober 1882 insänd och förordad ansökning har Göteborgs och Bohus läns samma år församlade Landsting i underdånighet anhållit, att Oss täcktes låta vidtaga åtgärder för upprensning till erforderligt djup af sundet mellan Tjörns hufvud och Tjörns kalf i närheten af Marstrand, i anledning hvaraf Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uti infordradt underdånigt utlåtande af den 29 sistlidne Januari anfört: att som några undersökningshandlingar, angående den ifrågasatta upprensningen, hvarken vore ansökningen bifogade*) eller, såsom i densamma antyddes, funnes i styrelsens arkiv förvarade, styrelsen icke vore i tillfälle att bedöma frågan med hänsyn till möjligen blifvande kostnader för arbetets utförande; att emellertid den ifrågasatta upprensningen antagligen komme att blifva af nytta för fiskerirörelsen å närmast varande kustorter, hvadan ock, då betviflas kunde, att undersökningen skäligen borde på allmän bekostnad verkställas, det syntes vara billigt, att de, som åstundade segelledens åstadkommande och deraf komme att draga nytta, äfven bekostade de förberedande arbetena derför, samt att derjemte det torde vara angeläget, att på förhand utreddes, hvilken eller hvilke de voro, som ville åtaga sig att utföra och ansvara för underhållet af arbetet, i fall detsamma komme att med bidrag af statsmedel verkställas, äfvensom att tillskjuta den andel af kostnadssumman, som komme att ifrågasättas.

*) Sådant kunde och borde dock hafva egt rum, då de på Landstingets bekostnad utförda undersökningarna faktiskt långt förut blifvit verkställda. (Utg. anm.).

Vid underdånig föredragning af detta ärende hafve Vi, med afseende å hvad Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört, funnit den underdåniga framställningen icke i ärendets närvarande skick föranleda någon vidare åtgärd. Hvilket Vi Eder till svar och Landstingets förständigande härigenom i nåder meddela.

Stockholms slott den 2 Mars 1883.

OSCAR.

Fredrik Hederstierna.

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län angående ifrågasatt upprensning af sundet mellan Tjörns hufvud och Tjörns kalf *).

VIII.

Till Göteborgs och Bohus läns Landsting.

Landstingets Förvaltningsutskott får angående sin verksamhet under arbetsåret 1883—1884 afgifva följande berättelse **).

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Under åberopande af hvad Utskottet i årsberättelse till 1883 års Landsting (Landstingets tryckta handlingar 1883, N:o 17) andragit rörande verkställighet af Landstingets beslut i fråga om undersökningar och kostnadsförslag öfver åtskilliga kanalarbeten och farledsrensningar vid länets kuster, får Utskottet härmed anmäla, att herr majoren och riddaren E. Atterbom nu fullbordat äfven arbetet med undersökningen och kostnadsförslag för vidgandet af södra ändan af den med anslag af allmänna medel upprensade

---

*) Infördt uti Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1883, N:o 7, sid. 1—2. (Utg. anm.).

**) Införd uti Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1884, N:o 16, sid. 1—2. (Utg. anm.).

farleden innanför Hjerteröfjorden. För detta arbete har majoren ATTERBOM uppburit hela anslagsbeloppet, 1,000 kr.

Ur de särskilda alternativa kostnadsförslagen må här upplysningsvis meddelas endast följande:

Företag:	Beräknad kostnad.			
	högst		lägst	
Kanal genom Starö-edet med muddringar	22,400	—	14,600	—
Muddring å Elgö-lera	77,000	—	54,600	—
Kanal mellan Sannäsfjorden och Isvikskile	394,100	—	355,300	—
Muddring mellan Homborgön och fastlandet	10,200	—	5,300	—
Muddring mellan Hornön och fastlandet	8,400	—	5,300	—
Muddring mellan Flatholmen och Qvarnmyre	5,200	—	2,300	—
Kanal mellan Skuteviken och Ålstens hamn med muddringar	359,000	—	277,950	—
Muddring mellan Tjörn och Tjörns kalf	14,900	—	8,800	—
Förbättring af farleden genom Hjerterösund	52,550	—	16,550	—
Förbättring af farleden genom Toftösund	2,700	—	300	—

Med afseende å de belopp, som sålunda ifrågasättas *), och då för vinnande af statsanslag till det ena eller andra af berörda företag torde erfordras en garanti för blifvande underhåll, som Landstinget antagligen ej vill ikläda sig, saknar Utskottet, som emellertid fullgjort Landstingets upp-

*) De ifrågasatta beloppen utgöra, fördelade på de särskilda fögderierna, för *Norrvikens* fögderi: högst 512,100 kr., lägst 435,100 kr., för *Sunnervikens* fögderi: högst 364,200 kr., lägst 280,250 kr. och för *Orosts* och *Tjörns* fögderi högst: 70,150 kr., lägst 25,650 kr. (Utg. anm.).

drag i ärendet, anledning att i sakens närvarande skick hos Landstinget göra annan hemställan, än den att Landstinget behagade besluta*):

dels att de af majoren ATTERBOM upprättade kostnadsförslagen skola tryckas bland Landstingets handlingar innevarande år, för att såmedels bringas till allmänhetens kännedom, och

dels att originalkostnadsförslagen med tillhörande ritningar och kartor skola förvaras i Landstingets arkiv och der hållas tillgängliga för de myndigheter, kommuner eller enskilde, som önska af desamme taga del.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Göteborg den 6 September 1884.

På Utskottets vägnar:

ALB. EHRENSVÄRD.

LUDV. ESSÉN.

---

*) Denna hemställan bifölls genom beslut den 15 september 1884 (Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar, 1884, N:o 23, sid. 4). (Utg. anm.).

Om fiskrökning.

Utdrag ur cand. pharm. S. A. Buch's berättelse till Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme öfver en af honom 1880 företagen resa för studiet af fiskrökeriers anläggning och drift *).

I.

Holländska rökerier.

De ställen, jag besökte för att sätta mig in uti rökeriernas inrättning och drift, voro i Holland Nieuwediep, Scheveningen, Rotterdam, Vlaardingen, Maassluis, Kralingen och Pernis samt i England Harwich, Lowestoft, Yarmouth, Grimsby och Hull.

Det holländska sillfisket försiggår såsom bekant hufvudsakligen i Nordsjön och idkas der med drifgarn. Vlaardingen och Maassluis äro de vigtigaste stapelplatserna och beredningsorterna för saltad sill („pekelharing"), under det att Scheveningen är så godt som det enda tillverkningsstället för rökad sill („bokking"). Nieuwediep utgör deremot hufvudmarknaden för färsk fisk, som derifrån nedlagd i is exporteras till de stora städerna på kontinenten. Hollands främsta kund för såväl rökt som färsk fisk är Belgien, som förbrukar omkring 70 procent af den holländska rökta sillen.

De holländska bokking-rökerierna äro alla af samma konstruktion, och man kan nästan säga, att man sett samtliga, när man sett ett sådant. Till ett välinrättadt rökeri hör förutom sjelfva rökhusen också en egen byggnad för sillens utvattning, upplag af bränsle, korgar och annat

*) Med författarens begifvande öfversatt af A. V. L.

tillbehör samt bostad för förmannen. Mellan byggnaderne har man helst en rymlig gårdsplan, som kan tjena såsom upplagsplats för den saltade sillen, tomma tunnor m. m. Rökerierna äro naturligtvis af olika storlek allt efter affärens omfattning. I regeln bestå rökhusen af två jemnsides hvarandra liggande envånings tegelstensbyggnader med en gemensam mellanvägg, men med hvar sitt skilda tak. Den ena af dessa byggnader är delad i särskilda rökningsrum („sassen“), som i regeln äro 4—5 meter djupa och 3—5 meter breda samt åtskilda af en ända upp till taket gående tunn vägg af 1 eller 1/2 tegelstens tjocklek. Höjden från golfvet till takets nedersta del är i regeln 3 1/2—5 meter. Yttermurarne äro i allmänhet af 1 1/2 tegelstens tjocklek. Den andra långa byggnaden eller rummet kan närmast betraktas som en svalgång. Der försiggå de arbeten, som företagas med sillen före rökningen, samt afkylning, inpackning och lagring af den färdiga varan.

Takpannorna ligga på läkten, utan något vattentak af bräder under dem. Å svalgångens tak äro alla öppningar mellan takpannorna tillkittade med cement, och är sammalunda förfaret å sjelfva rökhusets tak med undantag blott af de 3—4 öfversta pannraderne för luftvexlingens skull. Golfvet består i båda husen af tegelsten. Sjelfva svalgången är försedd med ett par dörrar och så många fönster, att tillräckligt ljus för arbetet erhålles. Från svalgången förer vidare en dörr in till hvart och ett af rökningsrummen. Denna dörr är efter bredden delad i två delar ungefär som å logdörrar brukas. Ändamålet dermed är att kunna reglera draget genom att mer eller mindre öppna den nedersta halfvan under rökningen. Dels med hänsyn till luftvexling, dels för att erhålla ljus äro rökningsrummen äfven försedda med gluggar, hvarförutom i hvarje sådant rum finnes en gaslåga.

I hvarje rökningsrum finnes i 2 meters höjd öfver golfvet en rad bjelkar, som uti ett inbördes afstånd från

hvarandra af 1 meter löpa parallelt med skiljeväggarne mellan rummen. Då man erinrar sig, att hvarje rökningsrums bredd är 3—5 meter, måste i ett rum af förstnämnda dimension bjelkarnes antal blifva 4, i ett af sistnämnda deremot 6, och blifva sålunda i förhållande dertill 2 eller 4 bjelkar fritt liggande, under det att de 2 öfriga ligga omedelbart intill panelningen. På hvar och en af dessa bjelkar äro resta uppståndare med ett inbördes afstånd från hvarandra af ungefär 1,2 meter, hvilka gå alldeles upp till taket, och på båda sidor af dem äro vågrätt liggande breda läkten fastspikade, mellan hvilka sistnämnda afståndet är 25 centimeter. På detta spjelverk läggas de omkring 1,1 meter långa pilkäppar eller spett, på hvilka sillen under rökningen hänger. Äfven svalgången är försedd med liknande spjelverk, hvilket användes såsom förvaringsställe för den färdigberedda varan.

De holländska rökeriernas hufvudprodukt, "bokking", tillverkas, såsom ofvan nämnts, af lindrigt saltad, ogälad sill. Efter det silltunnan uppslagits och den i tunnan rörda (ej packade) sillen störtats ut på golfvet i det rum, der utvattningen försiggår, kastas hon i utvattningskaren, dervid noga tillses, att sillen ej hänger tillsammans. Karen äro i allmänhet af 6 tunnors rymd. Vid utvattningen brukas aldrig kemikalier utan blott rent färskt vatten till i regeln samma myckenhet som sillen. Utvattningen kräfver olika tid efter de olika marknaderna. För Antwerpen, Brüssel och Tyskland samt inre landet vattnas sillen uti 40 till 48 timmar, för Gent och Italien blott 24 timmar utan vattenskiftning. Starkt saltad islandssill vattnas först i 24 timmar, lägges derpå i pilkorgar i 12 timmar, så att vattnet må rinna väl af, och bringas derefter åter i vatten under 24 timmar, innan utvattningen må anses tillräcklig. Under utvattningen omröres massan flera gånger dagligen med en träspade för att sillen må blifva qvitt lösa fjäll och all vidhängande orenlighet, hvilken efter hand samlar sig vid karets botten.

Stundom brukas att sill, som måste hålla sig länge, i synnerhet då den är ämnad för Italien, alldeles icke utvattnas utan blott tvättas. Efter slutad utvattning tappas vattnet från karen, och sillen upptages i öppna pilkorgar, uti hvilka den slutliga aftvättningen, som gör den vidhängande orenlighetens aflägsnande fullständig, försiggår. Derefter sorteras sillen och tömmes uti korgar af ungefär $^1/_2$ tunnas storlek samt bringas in uti rökhusets svalgång. I dessa korgar får sillen i regeln stå 18—24 timmar för att vattnet genom sillens egen tyngd skall pressas af henne; ty hängde man upp henne genast efter utvattningen, skulle vattnet samla sig uti sillens stjert, och torkningen göras vansklig. Utvattningen verkställes städse af karlar, under det att nästa åtgärd i ordningen, uppträdandet på rökspetten, besörjes af fruntimmer. Dessa sitta i svalgången vid de sist nämnda korgarne och hålla hvar sin litet mer än 1 meter långa, i båda ändarne tillspetsade pilkäpp i venstra handen snedt uppåt och utåt med den nedersta ändan hvilande på korgens kant. Sillen fattas med högra handen öfver ryggen nästan alldeles invid hufvudet, med samma hands tumme öppnas venstra gällocket och på detta sätt trädes hon in på käppen. Sillens rygg är alltså derunder städse vänd mot den arbetande och buken snedt utåt till venster. Allt efter som uppträdningen försiggår, föres sillen in uti rökningsrummen, der hon tillsvidare placeras på dertill inrättade lösa ställningar, intill dess hon kan upphängas uti spjelverket. Den som lägger käpparne upp i detta, tillser noga, att de särskilda sillarne icke må vidröra hvarandra. Det är en sjelfklar sak att den sill, som skall rökas starkast, samt öfverhufvudtaget fet sill hänges öfverst. Skola sålunda i ett rum samtidigt upphängas islandssill och nordsjösill, hänges den förstnämnda öfverst, enär den behöfver 3—4 gånger så lång rökningstid som till dömes sill, som är bestämd för Antwerpen och Brüssel. Ett rökningsrum af

4×5 meters storlek rymmer omkring 14,000 nordsjösillar eller vid pass 20 tunnor sill.

All affallssill (f. ex. hufvudlös sill samt sill, som faller ned från spjelverket) hänges upp på krokar, som äro fästade uti fyrkantiga käppar. Denna sillsort försäljes genom gatumånglare i de större inländska städerne.

Rökningsmaterialet är så godt som uteslutande ekstickor, som fås från skeppsvarfven. Priset å detsamma är 30—40 kr. för vagnslast, innehållande 30—40 korgar af $^3/_4$ tunnas rymd. Ekstickorna blandas med sågspån af ek, och begagnas särskildt denna sistnämnda på småbålen för att hindra, det dessa flamma upp, och för att gifva fyllig rök. Stickorna hållas gerna längre tid under tak, för att de skola vara fullständigt torra, när de skola brukas. Jemte ekstickor begagnas äfven stundom en tillsats af stickor af åtskilliga andra löfträd såsom asp, alm, ask och björk; men detta sker blott, när tillgången å ekstickor är knapp. Stickorna läggas uti småhögar i rökningsrummen på tegelstensgolfvet under den upphängda sillen till ett antal af 14—16 i ett 4×5 meters rum, och de antändas medels furustickor. Gluggen och dörrens nedersta del hålles efter antändningen öppna, dels för att vattenångan från den torkade sillen må kunna aflägsnas, dels för dragets skull. Hvarje timme, så snart bålen blott glöda och stickorna äro nedbrända, pålägges nytt bränsle. Efter ett par timmars förlopp torde sillen vara torr och börja antaga en svag gulaktig färg. Då nu fuktigheten afdunstat från sillen, slutes gluggen och likaledes dörren till, för så vidt tillräckligt drag finnes genom öppningarne i de öfversta takpanneraderna. Till tio tunnor sill åtgå under tolf timmars rökning 5—6 tunnor stickor. Har rökningsrummet längre tid stått obegagnadt, plägar man, innan sillen upphänges, först afbränna ett bål af vanlig ved, på det att väggarne må slå sig och fuktigheten aflägsnas förr, än den egentliga rökningen begynnes.

Det är af vigt, att under rökningen vidmakthålla en jemn temperatur. Skulle den blifva för hög, bör gluggen öppnas, så att tvärdraget må bringa den åter ned. Det är att märka, att sillen efter erfarne rökares påstående under jemn temperatur vida lättare släpper ifrån sig fettet.

Jag utförde i Scheveningen fjorton mätningar af temperaturen under rökningen med följande resultat:

18 ° C.	20,5 ° C.	17,1 ° C.	18,2 ° C.
18,7 „	19,6 „	18,3 „	19 „
19 „	18,2 „	17,5 „	
21 „	18,9 „	17,7 „	

som gifva en medeltemperatur af 18,69 ° C. Den lägsta temperaturen utgjorde nemligen 17,1 °, den högsta 21 ° C.

Den rökta sillens färg, hvilken beror på rökningens långvarighet, måste lämpas efter de olika marknadernas kraf. De två belgiska hufvudmarknaderna fordra en ljusrökt, blank, bronsfärgad sill, som i regeln kan färdigrökas på 12 timmar. Det inre landet samt det öfriga Belgien, Tyskland och Italien föredraga mörkrökad sill, som behöfver underkastas omkring 24 timmars rökning. Islandssillen rökas till och med 56—70 timmar.

Efter slutad rökning öppnas rummets dörr och glugg, så att röken må kunna draga bort och askan bäras ut. Afkylningen upptager ett par timmars tid och försiggår antingen i sjelfva rökningsrummet, så framt detta icke genast skall tagas i anspråk för en ny rökning, eller också uti svalgångens spjelverk, till hvilket sillen i sådant fall flyttas qvarhängande på rökspetten. Derefter är den färdig till inpackning, men det händer dock att den längre tid kan blifva hängande i svalgången, och skulle derunder fuktig väderlek inträffa, torde den mest salta sillen lätt slå sig, till följd hvaraf den åter måste flyttas in i rökningsrummet för rökning under en timmes tid till torkning före inpackningen och afsändningen.

Såsom packkärl (emballage) användas dels korgar

för de närmaste marknaderna, dels lådor och tunnor för de aflägsnare. Äfven bleckaskar hafva användts, men de visade sig vara opraktiska. Korgarne flätas af pil och hafva en längd af 70 centimeter, bredd ofvantill af 45 och i bottnen 30 centimeter samt en höjd af 18 centimeter. Locket är hvälfdt och fastsys med en 20—25 centimeter lång krokig nål. På begge långsidorna finnes en böjd hank. Korgarne rymma 200 stycken sillar, ehuru för Antwerpen och Brüssel efter gammal plägsed dock blott 198 inpackas uti dem, men för de andra belgiska marknaderna kräfves fulla talet. Under det att dessa korgar uteslutande användas för de inländska, belgiska och tyska marknaderna, sändes sillen deremot till Italien uti lådor och småtunnor af fur eller gran, hvilka träslag föredragas framför löfträd, emedan de äro mer porösa och sålunda lättare genomsläppa den fuktighet, som afdunstar under sillens transport och lagring och som eljes kunde utsätta sillen för att blifva mucken. Tunnorna äro 50 centimeter höga och 31 centimeter i diameter. Lådorna äro 54 centimeter långa, 30,5 centimeter breda och 24 centimeter höga af ungefär 1½ centimeter tjocka bräder. Uti lådorna inpackas i regeln 200 stycken sillar, under det att tunnorna rymma från 310 till 400 stycken.

Sillen packas i hvarf efter lådans eller korgens bredd. På bottnen bredes ett halmlager. Sillen lägges på skrå, i de nedersta hvarfven med buken men i de två nästöfversta med ryggen vänd uppåt. Öfverst läggas vanligen 8 till 10 utvalda sillar på flatsidan och derofvanpå en porös papp-skifva.

För den italienska marknaden finnas tre sorteringar, nemligen: *prima*, d. v. s. stor rom- eller mjölkefyld sill, af hvilken 310 st. gå på en tunna af ofvan nämnda dimensioner, *secunda*, d. v. s. mindre sill af samma beskaffenhet, af hvilken 400 st. gå på en tunna, och *ylen*, d. v. s. tom sill eller spents, af hvilken 370 st. gå på tunnan. För de öf-

riga marknaderna användas i regeln blott två sorteringar, nemligen full sill, oafsedt storleken, och ylen.

De belgiska hufvudmarknaderna för ljusrökad sill äro, som förut nämnts, Antwerpen och Brüssel, för brunrökad åter Gent, Brügge, Malines, Lüttich och Löwen.

Prisen för korg vexlade i år på de belgiska marknaderna från 3 till 6 gyllen*), och likväl sades att prisen i år voro särdeles låga och hela rökeriaffären dålig.

I regeln uppnår "full" sill högre pris på de olika marknaderna än den tomma och betingar följaktligen också högre pris, än sill af de olika norska fetsillmärkena skulle kunna, enär denna under rökningen torde förlora sitt mesta fett och derigenom i det närmaste få utseendet af tom sill, hvilken alltid betraktas såsom secunda vara. I Frankrike, som för öfrigt får blott högst obetydlig tillförsel från Holland, föredrages mjölkefyld sill framför romfyld sådan. Islandssill fås allestädes hos minuthandlare i de större städerna, men man hörde städse klagomål öfver att hon var för stor och kräfde så lång rökningstid, att priset för hvarje särskild sill blef oproportionerligt högt. För islandssill betaltes i år hos rökare i Scheveningen från 7 till 10 gyllen för en låda med 100 stycken sillar; detaljpriset var 12 till 15 cent för stycket. Den norska sillsort, som är bäst passande för rökning, är visserligen "Vaarsilden", men äfven hon faller sig väl stor för de marknader, som hittills hafva varit försedda med den mer småväxta nordsjösillen.

Katolikerne förtära mest rökad sill, och fastan kan räknas för hufvudtiden för denna vara. Efter den 15 April kan ingen afsättning påräknas å någon marknad. Uti Italien bör all sill finnas i marknaden före den 15 Mars.

Ljusrökad sill, som har utvattnats i 48 timmar, håller sig ungefär 14 dagar, brunrökad åter, som blott har utvatt-

---

*) En holländsk gyllen motsvarar 1 kr. 50 öre och en holländsk cent $1^1/_2$ öre. (Öfvers. anm.).

nats i 24 timmar, ända till 6 eller 7 veckor, men om hon, för att kunna afsättas till mer aflägsna marknader, icke utvattnats utan blott afsköljts, 3—4 månader.

Förutom den här nämnda nordsjösillen fångas inomskärs å olika tider å året, i synnerhet under Januari och Februari, större och mindre småsill, den s. k. Zuiderzeesillen. Denna föres färsk till rökerierna, lägges 1 timme uti så stark lake, att sillen flyter i densamma, torkas derefter i korgar och rökas 3—4 timmar. Denna vara håller sig under vintern blott i högst 8 dagar och förtäres i de holländska och belgiska städerna.

Till arbetsomkostnader, rökning och emballering åtgå $3^1/_2$ gyllen (eller 3,75 kr.) för 1 tunna sill. Rökeriförmannen får i regeln 12 till 14 gyllen i veckan samt fri bostad, de vanlige arbetarne 10 gyllen i veckan, hvartill komma 25 cent i drickespengar för 3 man dagligen, men då äro de också förpligtade att turvis arbeta om natten under den brådaste tiden. Qvinnorna, hvilka, såsom ofvanför nämnts, blott användas för att träda sillen upp på rökspetten, arbeta på ackord och få i regeln 15 till 18 cent för tunnan.

De holländska bokking-rökerierna användas äfven för rökning af skarpsill och makrill. Den saltade skarpsillen utvattnas i en lösning af 1 tunna salt till 5 tunnor vatten. Färskt vatten törs man ej begagna, emedan gällocken derigenom skulle så försvagas, att de icke skulle kunna bära fisken å rökspetten, hvilka naturligtvis äro långt smalare än de som användas för sillen. Rökningen medtager en tid af 3 till 4 timmar. Den färdigrökta skarpsillen lägges uti med hyssing ombundna småpaketer på 25 till 50 stycken och finner afsättning på samma ställen som den rökta sillen. Varan håller sig 3 till 4 veckor.

Makrill erhålles tillsammans med sillen, och då den fångas med sillgarn, så säger det sig sjelf, att den är blott helt liten, närmast som små höstmakrill. Man får i allmänhet ett par tunnor på resan. Makrillen sprättes upp,

utvattnas i 20 till 24 timmar och rökas mörkbrun i 48 timmar. Fisken uppsprättes. utan att fläckas, men buksidorna hållas under rökningen öppna medels inskjutna spjelor. Sålunda behandlad kan den hålla sig uti 2 till 3 månader. Försändningen sker i vanliga sillkorgar med 100 stycken i hvarje. Det vanligaste priset är 7 till 9 gyllen för korg. Till hufvudmarknaderna Berlin, Frankfurt am Main, Augsburg och Bremen afsändes den under namn af "Lachsforellen", till Krefeld åter under det verkliga namnet.

De rika laxfiskena i Maas hafva framkallat en stor affär med export af både färsk och rökt lax. Den sistnämnda tillverkas i synnerhet uti Rotterdam, Pernis, Kralingen och Krimpen. Hufvudmarknaden för den färska laxen är Kralingen, hvarest den bortauktioneras hvarje morgon. All försäljning sker styckevis. "Lefvande lax", d. v. s. sådan som ännu är så spänstig i köttet, att en stark tryckning med fingern icke kan i detsamma åstadkomma en qvarstående fördjupning, exporteras uti is, 2 till 3 stycken i hvarje korg. Det norska beteendet att lägga många stycken i hvarje låda är efter erfarne holländske exportörers mening alldeles förkastligt. Den "döda" fisken, d. v. s. den hvars kött förlorat sin spänstighet, går uteslutande till rökerierna.

Laxrökeriet är ett långsträckt rum, omkring $1^1/_2$ meter bredt och $3^1/_2$ meter långt och högt med vågrätt liggande loft. I det ena hörnet finnes en träpipa med spjell, hvarigenom rök och ånga kan tränga ut. Motsvarande sillrökeriernas spjelverk finnas 2 genom husets hela längd löpande läkten, som äro upphängda 6 till 8 tum under loftet och på hvilka de med lax behängda käpparne under rökningen hvila. Laxen behandlas på följande sätt: den afstrykes, uppskäres i ryggen och bibringas på insidan af buken en längsgående inskärning, som går ända ut till skinnet; hufvudet klyfves likaledes bakifrån och lemnas qvarsittande å fisken både af hänsyn till utseendet och för upp-

hängningens skull; allt blod aflägsnas omsorgsfullt, insidan af bukhålan skrapas noggrannt med en skarp knif och aftvättning eger flera gånger rum. På utsidan genomskäres huden längs sidolinien och på hvar sida af denna skåra göras flera små sneda tvärinsnitt, hvilka dock blott gå genom skinnet. Detta sker för att saltet lättare skall intränga och saltningen varda jemn samt derföre att den mörka muskelranden längs ofvannämnda linie är mer utsatt för att förderfvas. Saltningen försiggår i källaren, hvarest laxen torrsaltas på bord, som löpa längs väggen och hvilkas skifva är snedstäld, så att saltlaken kan rinna bort. Sex laxar läggas på hvarandra med köttsidan upp. Fisken beströs med fint ljust Lissabon-salt, och för att icke buken skall bilda någon fördjupning, uti hvilken laken kan blifva stående, lägges mellan hvarje fisk ett tunnt krumböjdt ekbräde. Rummets fönster tillslutas med träluckor, emedan man påstår, att ljuset skall gifva fisken en smutsigt röd färg. Laxen saltas efter storlek, fetma och marknad från 2 till 10 dagar. Skulle marknaden vara öfverfyld, lägges den torrsaltade laxen i korgar och nedsättes uti iskällare, der den kan hålla sig intill 3 månader. Före rökningen tvättas den och hänges ut till torkning i fria luften. Skulle luften deremot vara fuktig, försiggår torkningen i sjelfva rökningsrummet sålunda att laxen hänges upp på dertill inrättade pinnar längs väggarne, ett bål af askgrenar tändes midt på golfvet och, när detta brändt $^1/_2$ timmes tid, är fisken tillräckligt torr och hänges upp under taket på de ofvan nämnda läktena. Längs hela golfvets medellinie lägges nu ett bål af ekstickor, beströdt med sågspån af ek, och det hela öfvertäckes med aska. Bålet antändes om aftonen i den ändan, som är närmast dörren, och förbränningen kommer sålunda att försiggå stycke efter stycke hela bålets längd igenom samt varar en natt. Temperaturen är derunder densamma som i sillrökerierna. För några marknader är laxen färdigrökad på en natt, för andra åter först

efter tre till fyra dygn, och bålen måste då naturligen förnyas. Rökt lax afsändes i regeln styckevis uti flata korgar eller lådor af poröst trä. De vigtigaste marknaderna äro södra Tyskland och Österrike. Priset för rökad vinterlax är 3 till 5 mark för skålpundet.

II.

Engelska rökerier.

Liksom det holländska är också det engelska sillfisket väsentligen ett drifgarnsfiske i öppna hafvet. Fartygen äro dels luggert- dels smackriggade med från 15 till 40 tons drägtighet och utrustas företrädesvis från Yarmouth och Lowestoft. Hufvudfisket eger rum under senhösten. Vårfisket är af mindre betydelse, enär sillen under våren och särskildt under Mars månad är mager och föga tjenlig för att förädlas.

De engelska rökerierna äro i allt väsentligt konstruerade såsom de holländska och åtskilja sig från dessa hufvudsakligen genom sin storlek och genom fiskens behandling. Detta härrör deraf att de engelska fartygen söka in till sina hamnar med en färsk råvara, som ögonblickligen underkastas behandling i rökerierna. Blott undantagsvis nedsaltas sillen för rökning, nemligen då fisket utfallit så rikt, att rökning af hela fångstmyckenheten på en gång är omöjliggjord.

De engelska rökerierna äro i regeln 2 till 3 gånger så stora som de holländska, betydligt högre och hafva ett vida större antal rökningsrum. Spjelverket börjar i samma höjd öfver golfvet som i de holländska rökerierna, men läktenas antal är naturligen större och rummen kunna derigenom lemna plats åt en långt större mängd sill. Längs sjelfva rökeribyggnaden går en med halftak försedd tvåvå-

ningars utbyggnad, som motsvarar de holländska rökeriernas svalgång, men som saknar spjelverk och sålunda icke begagnas för upplagring utan endast till de för rökningen nödiga arbetena samt till inpackning. Två genom en vågrät afskärning i två halfparter delade dörrar leda, en från hvar af utbyggnadens våningar, in uti hvarje rökningsrum. Genom den nedersta dörren föres sillen in uti rökningsrummet från utbyggnadens nedre våning, genom den öfversta dörren tages den färdigrökta sillen ut i utbyggnadens öfre våning. Hvarje rökningsrum är försedt med 2 till 3 gluggar, den ene öfver den andre. Takets form kan emellertid vara olika.

I de engelska rökerierna tillverkas tre slag af rökad sill, nemligen "bloaters", "kippers" och "reds"*). Bloaters, som äro en knappt femtio år gammal Yarmouth-uppfinning, tillverkas hufvudsakligen af färsk sill, som under 6 till 7 timmar lägges i stark lake af Liverpool-salt uti stora trälådor, aftvättas ordentligt uti rent vatten för att befrias från lösa fjäll och orenlighet, trädes på rökspett såsom i Holland, tvättas åter och upphänges i rökningsrummet utan föregående torkning. Flera stora bål anbringas på tegelstensgolfvet. Rökningsmaterialet utgöres af tjocka grenar af ek, alm, bok, björk eller ask, i regeln uti blandning. Det är mer fråga om att uppvärma denna sillsort, än att röka henne. Hon skall blott gifvas en svag gul färgskiftning. Medeltemperaturen i sex bloaters-rökerier var 25,6 ° C., rökningstiden 10 till 12 timmar.

Bloaters äro beräknade för ögonblicklig förbrukning, enär de svårligen hålla sig längre än 2 till 3 dagar. London är främsta marknaden. De afsändas uti smålådor, innehållande från 60 till 80 stycken.

---

*) Med "bloaters" menas hel och ogälad, lättrökt sill, med "kippered herrings" fläckt, lättrökt sill och med "red herrings" hel och ogälad, hårdrökt sill. Den engelska liksom den holländska rökta sillen rökas uti *kall* rök, men i Tyskland är brukligt röka (eller kanske rättare rökkoka) sillen uti *varm* rök. (Öfvers. anm.).

Bloaters faktureras under märkena:

best full	bloaters per	100.
„ „	„ „	box.
mixed	„ „	„
shot (utlekt)	„ „	100.
tent (nedfallen eller hufvudlös)	„ „	half-box.

Stundom rökas bloaters äfven af saltad sill. I sådant fall måste sillen rökas (värmas) i 20 timmar efter 48 timmars utvattning. Denna sort finner hufvudsakligen afsättning uti de fattigare distrikten i vestra England.

Kippers, äfven kallade Newcastle-kippers, emedan de i senare tider skola vara uppfunna af en sillsaltare uti denna stad, tillverkas uteslutande af färsk sill, och utväljas i regeln de största och friskaste dertill. Sillen behandlas först uti fläckningsrummet, ett rymligt, ljust rum, som i allmänhet stöter intill rökeriet och är försedt med ett bredt bord, som sträcker sig längs den ena väggen, samt två kar, det ena fyldt med lake till saltning, det andra med vatten till aftvättning. Fläckningen verkställes af fruntimmer. Dessa lägga sillen före sig på bordet med sillens rygg vänd emot fläckerskans bröst och med hufvudet åt venster. Med venstra handen hålles sillen fast å bordet, med den högra föres den korta eneggade knifven, hvilken liknar de skotska gälningsknifvarne, in uti sillen midt på hennes rygg och derpå vågrätt åt venster genom sillens rygg och hufvud ända ut till nosspetsen. Knifven vändes derefter om och föres mot höger genom sillens bakdel, hvarefter gälar och inelfvor aflägsnas. En rask fläckerska kan på detta sätt under dagen behandla 2,200 stycken. När en större mängd fläckts, afsköljes sillen omsorgsfullt, lägges derpå under 15 minuter i stark lake af Liverpool-salt och är dermed färdig för upphängning. Sålunda behandlad sill hänges ej upp på vanliga rökspett utan på fyrkantiga käppar, som äro försedda med krokar. Hvarje sill hänges upp på två krokar, som stickas in under gälbågarne. Käpparne läggas

under uppbängningen på en jernställning, som står på ändstyckena af det tråg, uti hvilket sillen ligger. Trågets botten är genomborrad, på det att vattnet må rinna af. Vidare torkning kommer ej i fråga.

Kippers rökas i allmänhet 12 timmar, men, om de skola hålla sig längre tid, i 24 timmar. Hvar tredje timme förnyas bålen, som utgöras af en blandning af björk, bok, alm, ek och lärkträd. Medeltemperaturen var 28 ° C. Liksom fallet är med bloaters, förbrukas denna sillsort blott uti det inre landet och ätes rostad på samma sätt som bloaters.

De faktureras under märkena:

best selected kippers pr box } à 70 stycken.
second quality d:o „ „ }

Välrökade kippers skola på skinnsidan vara blekgula, på insidan åter ljusbruna.

Reds motsvara holländsk bokking och hafva i England varit i bruk sedan forntiden. De rökas i regeln af färsk sill, som torrsaltas med Lissabon-salt på golfvet i 2 till 5 dagar, allt efter som de skola hålla sig i kortare eller längre tid. Efter saltningen sköljas de och upphängas liksom bloaters utan någon torkning till rökning på samma sätt som i de holländska rökerierna. Till rökningen användas ekstickor och sågspån, och då rökningen medtager betydligt längre tid än i de holländska rökerierna, påstår man sig ock kunna åstadkomma en långt hållbarare vara än holländarnes. Reds rökas vanligen i 4 veckor, ehuru man blott en gång om dygnet fyrar på med samma slags småbål som i Holland. Skall sillen beredas till "high drieds", rökas hon till och med under ända till 6 veckor. Temperaturen under rökningen vexlar mellan 14 och 19° C. Laksaltad sill, som är afsedd för rökning, saltas icke uti tunnor utan i stora cementerade cisterner, som äro nedsänkta uti salteriets golf. Sillen utvattnas sedan liksom i Holland och behandlas i öfrigt på ofvan beskrifna sätt. Den färdiga

varan kallas "scotch reds" och betalas alltid med lägre pris än high drieds och reds, som äro beredda af torrsaltad sill.

Förut använde man som rökningsmaterial halm, hvilken gaf sillen en vacker glans, men då densamma derjemte förlänade sillen en obehaglig arom, blef den ock öfvergifven af nutidens rökare och begagnas på sin höjd blott till att tända bålen med.

Ljusrökad "redherring" finner i synnerhet afsättning uti fabriksstäderna och vestra England, den mörkrökade, "hamcured reds" och "blackherring" deremot mest uti London och kolonierna. Denna sistnämnda vara är ovanligt mörk, nästan svartbrun. Vanlig brunrökad sill går hufvudsakligen till Italien. Nedfallen och hufvudlös sill, hvilken rökas på samma slags käppar, som användas för rökningen af kippers, går i handeln under namn af "red tenters" och "plucks".

Reds faktureras under märkena:

best selected reds	per	keg (80—100 st.)
d:o	"	box
second quality reds	"	d:o
d:o	"	half-barrel (180—200 st.)
red tenters & plucks	"	d:o

Den för Italien bestämda sillen packas i regeln uti furutunnor, som rymma från 500—550 stycken. Tunnorna ("the barrels") äro 66 centimeter höga och 40 centimeter i diameter. Halftunnan ("the half-barrel"), hvilken också begagnas såsom emballage vid försändning till Italien, rymmer från 180—200 sillar och har en höjd af 40 och en diameter af 30 centimeter. Afsändningen till Medelhafvet sker öfver Liverpool och derifrån med snabbgående fartyg till Medelhafvet, hvarest de vigtigaste marknaderna äro Genua, Livorno, Neapel, Palermo, Messina, Catania, Bari, Ancona, Fiume, Venedig, Triest samt Smyrna, Syra och Constantinopel. Kaggen ("the keg"), hvilken användes för inländska

försändelser, är 25 centimeter hög med en diameter ofvantill af 34 och nedtill af 28 centimeter. Med "box" menas en låda af gran- eller furubräder, 29 centimeter lång, 12 centimeter hög och 23,7 centimeter bred. Ändstyckenas tjocklek är 1,7 centimeter, sidostyckena och lockets omkring 5 millimeter. Bloaters och kippers afsändas uteslutande i dylika smålådor*).

Under skarpsillfisket (från 1 December till 15 Januari) rökas åtskilligt af dess fångst. *Skarpsillen* torrsaltas 1 till 2 dagar med fint Liverpool-salt och rökas utan föregående aftvättning i 2 till 3 dagar. Rökad skarpsill afsändes uti samma slags smålådor, som begagnas för bloaters och kippers.

Äfven något *makrill* rökas under den tid, denna fisk erhålles. Den behandlas fullständigt som kippers, då man undantager att den ligger uti stark lake i $^3/_4$—1 timme. Rökt makrill liksom rökt skarpsill afsättes endast inom landet.

Rökad *kolja*. Rökerierna för denna vara, af hvilka de flesta finnas uti Grimsby och Hull, hafva rundt omkring det egentliga rökhuset en utbyggnad, uti hvilken fiskens aftvättning och saltning eger rum och hvarifrån fisken sedan föres in uti rökeriets rökningsrum (i regeln 2 till 3), hvilka hafva ingångar från båda sidor. För öfrigt är inredningen densamma som i ett sillrökeri. Fisken, som ilandföres rensad (d. v. s. befriad från inelfvorna), behandlas i rökeriets försal på följande sätt. Först afslites hufvudet, och fisken tvättas nöjaktigt uti något ljummet vatten, bukhålan rensas och befrias från allt blod med en styf borste, och fläckning eger rum. Af ryggbenet borttages icke något. Efter att hafva på nytt afsköljts, bringas den i lakelådan, hvilken är försedd med dubbel botten af spjelar, å hvilka slem m. m. dyl. kan samla sig, samt delad uti 2 rum, som vexelvis fyl-

---

*) Uti de stora engelska rökerierna rökas under fisketiden omkring *åtta* niondelar af den för rökning använda sillmängden till kippers och bloaters samt *en* niondel till reds.

las med ren stark lake, uti hvilken koljan blifver liggande 10—15 minuter. När det ena rummet är tomt, är koljan i det andra färdig till upphängning på de med krokar besatta käpparne. Koljan är färdigrökt i loppet af en natt och kan under kylig väderlek hålla sig intill 8 dagar. Rökningsmaterialet, furustickor och eksågspån, lägges uti ett enda långt bål på golfvet under hvarje spjelverk på samma sätt som i de holländska laxrökerierna. Temperaturen vexlar från 20—22 ° C. Afsändningen sker uti tunnor och korgar, och är afsättningen hela England öfver liflig. God rökt kolja skall vara någorlunda lös i köttet och ljust gulbrun på köttsidan.

Obs. De till författarens berättelse hörande fullständiga ritningar å holländska, engelska och tyska fiskrökerier åtfölja tidskriften såsom bihang, utgifne i ett särskildt häfte.

Berättelse öfver Föreningens till bohusiänska fiskeriernas främjande instiftande och verksamhet under första året af dess tillvaro.

Den omfattande undersökning („enquête") af de britiska hafsfiskeriernas tillstånd med hänsyn till medlen att främja fiskerinäringen genom lagstiftning och andra offentliga åtgärder, som utfördes under 1863—1865 af en särskild regeringskommission, bestående af James Caird (ordförande), Thomas Henry Huxley och George Shaw Lefevre med E. W. H. Holdsworth såsom sekreterare, och hvars resultat offentliggjordes uti en storslagen berättelse, hade äfven ledt uppmärksamheten på den stora fördel, britiska fiskerinäringen skulle kunna skörda af periodiska utställningar och af offentliggöranden från en åt fiskeriernas främjande särskildt egnad inflytelserik förening*). Genom ordförandens i denna fiskerikommission, den nämnde James Caird's intime vän brukspatron James Robertson Dickson, då för tiden en nitisk ledamot af Göteborgs och Bohus läns Hushållningssällskaps förvaltningsutskott, gjordes de nya åsigter, som uttalats af bemälda fiskerikommission, bekante äfven bland de i afseende på fiskerinäringens offentliga främjande ledande männen inom vårt Hushållningssällskap, och följden deraf blef såsom bekant dels åtskilliga försök med syfte att införa fiske med bomsläpnät („beamtrawlnet") samt förslag till att göra fiskerilagstiftningen mindre prohibitiv m. m. liknande, dels fiskerimötet d. 2—4 september 1868 i Lysekil och åter-

---

*) Report by the commissioners appointed to inquire into the sea fisheriers of the united kingdom. I. London 1866, sid. XVII.

upprepandet i samband dermed af förslaget om bildandet af en förening, egnad särskildt åt fiskeriernas förkofran*). Detta återupprepande af den berömda engelska fiskerikommissionens förslag lemnades emellertid fullständigt utan afseende, i hvad det rörde bildandet af en förening med syfte att verka för fiskerinäringens främjande, men efterliknades så mycket mer med hänsyn till deltagandet uti de tid efter annan följande utställningarna i utlandet, hvilka också beledsagades af mycket uppseende väckande skildringar i pressen samt fåfängan mer tilltalande belöningar och utmärkelser**). Tiden var väl ej heller ännu inne för en dylik förenings bildande, då intresset för bohuslänska fiskerinäringen dertill ej var nog betydande hos de mer bildade och förmögne inom länet, utan hvilkas bistånd naturligen en dylik förening, under första början af sin tillvaro åtminstone, knappast torde vara möjlig att upprätthålla på ett sådant sätt, att den kan medföra något gagn och uträtta något af värde. Att för tidigt hafva bragt en slik förening till stånd, ja t. o. m. att, då frågan derom först bragtes å bane, hafva allt för starkt yrkat derpå, att en sådan bildades, kunde för öfrigt hafva åt bohusIänska fiskerinäringen medfört icke obetydliga olägenheter. Sedan emellertid en ny sillfiskeperiod åter begynt med vintren 1877—78 och derigenom allmänhetens intresse i nödig omfattning dragits till bohusIänska fiskerinäringen och sedan en förening af ifrågavarande beskaffenhet kommit till stånd i Norge och der visat sig kunna utöfva ett gagnande inflytande***) samt sedan det visat sig vara af behofvet i högsta grad påkal-

---

*) Göteborgs och Bohus läns Hushållnings-Sällskaps qvartalsskrift, April 1868, sid. 53. — Berättelse öfver fiskerimötet i Lysekil den 2, 3 och 4 september 1868. Göteborg 1868, sid. 2.

**) Om dessa utställningars verkliga betydelse för bohusIänska fiskerinäringen lemnas åtskilliga antydningar uti den af utgifvaren författade broschyren: Sveriges deltagande i internationela fiskeriutställningen i London 1883. Genmäle. Stockholm 1883.

***) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 61—68.

ladt, att åvägabringa en kraftigare, mer planmessig och på verklig yrkeserfarenhet möjligast grundad verksamhet till bohuslänska fiskeriernas och skärgårdens förkofran, än den man redan hade; så återväcktes af utgifvaren förslaget om en dylik förenings bildande uti bohuslänska tidningspressen*), hvarefter till den vid det den 6—8 september 1883 hållna s. k. fiskerimötet i Lysekil närvarande allmänheten uti samma tidningspress utfärdades följande

inbjudning**).

"Den ofantiga betydelse för Bohus läns hela utveckling i både ekonomiskt, moraliskt och socialt hänseende, de stora periodiska sillfiskena städse haft, och det så synbarligen trängande behofvet af en den kraftigaste verksamhet, både till det med vintern 1877—78 ånyo yppade ymniga sillfiskets snarast möjliga förkofran derhän, att den i sillens ymniga kustbesök sig teende förvärfsmöjligheten varder i största omfattning och på bästa sätt begagnad, och till förekommandet af de ett sådant fiske enligt förflutna tiders erfarenhet städse åtföljande talrika olägenheterna och svåra rubbningarne uti länets eljes lugna utveckling samt till bohuslänska skärgårdens höjande i välstånd och hela fiskerinäringens främjande i öfrigt, mana till åvägabringandet af en sådan allmänt väl inom länet åsyftande verksamhet äfven af rent *enskild* natur jemte och fullständigt oberoende af den offentliga verksamheten i samma syfte, i likhet med hvad redan egt rum och visat sig vara i hög grad gagnande uti Storbritannien och i Norge. På grund häraf inbjudes och uppmanas den för bohuslänska fiskerierna intresserade allmänheten att under *fiskerimötet i Lysekil* å der närmare tillkännagifven tid och plats sammanträda för bildandet af en förening, hvars syfte och verksamhetsart synes af följande förslag till

---

*) Bohusläningen. Uddevalla, 1883, N:o 52 (A).

**) Bohusläns Tidning, Uddevalla, 1883, N:o 104. — Bohusläningen, 1883, N:o 71 (A).

Stadgar för Föreningen till främjande af de bohuslänska fiskerierna.

§ 1.

Föreningens ändamål och verksamhet.

1. Föreningens *ändamål* är att verka för de bohuslänska fiskeriernas samt den bohuslänska skärgårdens förkofran.

2. Föreningen söker att understödja alla sträfvanden till bohuslänska fiskeriernas och den bohuslänska skärgårdens icke blott höjande utan äfven skyddande mot de olägenheter, som åtfölja „det yppade ymniga sillfisket“, samt lägger sig derföre ock särskildt vinn, dels om det sakkunniga utredandet af alla i samband med fiskebedriftens och skärgårdens ändamålsenliga utveckling stående frågor, dels om spridandet af ökade kunskaper i näringsutöfningen och af en möjligast riktig uppfattning af samtliga bohuslänska fiskebedriften rörande förhållanden.

§ 2.

Föreningens medlemmar.

1. *Arbetande medlem* af föreningen är en hvar välfrejdad person, som deltager i föreningens verksamhet och till föreningen erlägger antingen en årsafgift af 5 kronor eller ock en gång för alla en ständig ledamots afgift af 80 kronor.

2. Föreningen kan äfven genom styrelsen till *hedersledamöter* eller till *korresponderande medlemmar* kalla för fiskerierna nitälskande män, som genom sin samhällsställning eller verksamhet kunna främja förverkligandet af föreningens syfte.

§ 3.

Föreningens säte och allmänna organisation.

1. Föreningens *säte* är i Uddevalla.

2. Föreningens gemensamma angelägenheter handhafvas dels af en *styrelse* jemte af denna utsedde *embetsmän*, dels af de fyra särskilda *arbetsafdelningarna* för de olika hufvudgrenarne af föreningens verksamhet, dels af föreningens samtlige medlemmar vid de allmänna *föreningsmötena* i Uddevalla.

3. Föreningens medlemmar sammanträda under hvarje förvaltningsår, hvilket räknas från och med 1 september till och med näst derpå följande 31 augusti, till *ordinarie allmänna föreningsmöten* uti Uddevalla första gången i början af hösten, då styrelse, arbetsafdelningarnas medlemmar och revisorer jemte suppleanter utses samt berättelse om föreningens verksamhet under förflutna året framlägges, och andra gången i början af våren, då revisorernas berättelse föredrages. Extra-ordinarie föreningsmöte hålles, när styrelsen sådant finner nödigt. Tiden för föreningsmötes hållande

bör vara minst 14 dagar förut kungjordt uti den inom länet mest spridda tidningen.

4. *Alla* val inom föreningen verkställas med slutne sedlar, och skilje lotten vid lika rösttal.

§ 4.

Föreningens styrelse och embetsmän.

1. Föreningens *styrelse* utgöres af arbetsafdelningarnes ordförander samt fem på första ordinarie föreningsmötet under förvaltningsåret utsedde medlemmar.

2. Styrelsen utser inom sig *ordförande* och *vice ordförande* att under förvaltningsåret leda förhandlingarne vid både föreningsmöten och styrelsesammanträden.

3. Styrelsen sammanträder på kallelse af ordföranden, och måste minst hälften af dess medlemmar vara tillstädes, för att beslut må kunna fattas. I händelse af lika rösttal vid öppen omröstning, fälle ordförandens röst utslaget, men vid sluten omröstning skilje lotten.

4. Styrelsen eger att för omfattande större frågors behandling utse särskildt *beredningsutskott*.

5. Styrelsen handhafver ledningen af föreningens hela verksamhet samt eger för den skull att utfärda instruktioner för föreningens embetsmän och vaka öfver desses förvaltning, för hvilken styrelsen står i ansvar.

6. Styrelsen utser en sekreterare och en skattmästare att såsom föreningens *embetsmän* under styrelsens inseende handhafva hvar sin afdelning af styrelsens förvaltning.

§ 5.

Föreningens arbetsafdelningar.

1. Föreningens allmänna verksamhet förberedes genom följande fyra *arbetsafdelningar*, nemligen:

afdelningen för fiskevård.
" " fiskfångst.
" " fiskafsättning.
" " fiskarevård och skärgårdens förkofran.

2. Hvarje arbetsafdelning utgöres af tre å förvaltningsårets första ordinarie föreningsmöte utsedde medlemmar, hvilke ega att, om de sådant finna nödigt, tillkalla två medlemmar att såsom extraordinarier deltaga uti afdelningens arbeten. Afdelning utser sjelf under första ordinarie föreningsmötet sin ordförande samt en dennes ställföreträdare bland sina ordinarie medlemmar.

§ 6.

Föreningens kretsafdelningar.

1. För det ytterligare befrämjandet af föreningens syfte och för utförandet eller underlättandet af dess verksamhet inom länets skilda delar

kunna med styrelsens begifvande *kretsafdelningar* af lämplig omfattning bildas utaf de inom en trakt boende medlemmarne af föreningen.

2. Kretsafdelningen bör till styrelsen afgifva dels årlig redogörelse för sin verksamhet, dels yttranden öfver till henne från styrelsen hänskjutna frågor samt draga försorg om eller vaka öfver utförandet inom sitt område af föreningens eller styrelsens beslut.

§ 7.

Föreningens samlingar och ekonomi.

1. Föreningens *arkiv* vårdas af sekreteraren, föreningens *bibliotek* och öfriga *samlingar* åter af sekreteraren eller den person, styrelsen dertill förordnar.

2. Föreningens *kassa* förvaltas och föreningens *räkenskaper* föras af skattmästaren. Räkenskapsåret börjar med den 1 september.

3. Föreningens samlingar och ekonomiska förvaltning *granskas* årligen af tvänne vid förvaltningsårets första ordinarie föreningsmöte utsedde *revisorer*, hvilke i god tid före andra ordinarie föreningsmötet böra till styrelsen öfverlemna fullständig berättelse öfver sin granskning, hvilken berättelse derefter jemte de anmärkningar från styrelsen, hvartill den kunnat föranleda, på sistnämnda möte meddelas föreningens medlemmar, som i anledning deraf besluta.

§ 8.

Föreningens stadgar.

Förslag till *ändring af föreningens stadgar* måste, skriftligen affattadt, vara till styrelsen inlemnadt minst en månad före det ordinarie föreningsmöte, å hvilket det skall första gången föredragas. Förklaras detsamma å detta möte för hvilande, må det å näst följande förvaltningsårs första ordinarie föreningsmöte till afgörande företagas. För att ett hvilande förslag till ändring i stadgarne skall anses antaget, kräfves bifall af minst tre fjerdedelar af de närvarande medlemmarne.

Tjörn den 1 september 1883.

Axel Vilh. Ljungman."

Den under det så ytterst talrikt besökta mötet strängt upptagna tiden medgaf emellertid icke hållandet af något sammanträde för den uti ofvan införda inbjudning föreslagna föreningens bildande, men planen dertill var dermed icke uppgifven, och då densamma omfattats med välvilja af allmänheten, så utfärdades fjorton dagar senare följande nya såsom annons i flera af länets tidningar införda

inbjudning.

"Genom det vid slutet af 1870-talet åter började stora periodiska sillfisket har en af länets vigtigare inkomstkällor, hafsfisket och dermed sammanhängande näringar, mer och mer trädt i förgrunden och tilldragit sig ökad uppmärksamhet, ej endast inom länet utan af hela landet."

"Det gäller nu för oss bohusläningar att genom ändamålsenliga åtgärder kunna draga största möjliga förmon af den rikedomskälla, som erbjudes, och härtill erfordras en kraftig medverkan från såväl det allmännas som den enskildes sida."

"Men just derföre och då det är alldeles tydligt, att först vid en vexelverkan emellan dessa båda krafter ett godt resultat kan ernås, gäller det ock att försöka till ett helt samla de spridda krafterna af för näringen i fråga intresserade personer inom länet för samverkan till gemensamt bästa och för att kunna kraftigare uttala sig rörande de åtgärder från det offentligas sida, som befinnas önskvärda och af behofvet påkallade."

"Uti vårt broderland Norge, att icke nämna andra länder, har ett sådant sällskap eller förening sedan längre tid framgångsrikt verkat i berörda syfte, hvarföre vi redan ega förebilder för en dylik verksamhet."

"För att nu, om möjligt, föra denna angelägenhet öfver ifrån önskningarnas till verklighetens område, hvarom nyligen en offentlig uppmaning utgått från en för vår fiskerinäring varmt nitälskande, framstående vetenskapsman, så våga undertecknade vördsamt inbjuda intresserade personer inom länet att, för åstadkommande af en

Förening till främjande af de bohuslänska fiskerierna, sammanträda i Uddevalla å stora rådhussalen tisdagen den 2 nästa oktober kl. 5 efterm.

Uddevalla den 14 september 1883

Fredr. Cöster.	C. W. Collander.	Rob. M. Thorburn.
R. W. Bley.	John Peterson.	Svante Natt och Dag.
A. W. Rydholm.	Axel Wallström.	Eric Peterson.
J. N. Sanne.	P. E. Bergius.	Reinh. Brattberg.
P. Malmberg.	E. G. Lange.	Joh. Anderson."

Den *2 oktober 1883* sammanträdde med anledning af sistanförda inbjudning ett större antal personer å rådhussalen i Uddevalla, hvarefter, sedan herr Robert Thorburn utsetts att leda förhandlingarna, den föreslagna Föreningen konstituerade sig och efter en längre öfverläggning antog stadgar i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det förslag, som med ledning af det ofvan i första in-

bjudningen utfärdade förslaget utarbetats af de senare inbjudarne, och skulle de sålunda antagne stadgarne underställas Konungens Befallningshafvandes i länet stadfästelse. Derefter skreds till val af en interimsstyrelse att intill Föreningens första ordinarie föreningsmöte i maj månad 1884 leda Föreningens hela verksamhet, och utsågos till ledamöter i densamma herrar M. Backelin (Fjellbacka), C. W. Collander (Uddevalla), F. L. Cöster (Uddevalla), A. Hagberg (Södra Grundsund), A. V. Ljungman (Tjörn), W. T. Lundgren (Strömstad), A. Macfie (Lysekil), J. Peterson (Uddevalla), M. Rubenson (Göteborg), A. N. Widell (Marstrand), G. J. von Yhlen (Lysekil) och C. J. Ödman (Fiskebäckskil). Till ordförande i denna interimsstyrelse valdes herr C. W. Collander, till vice ordförande och skattmästare herr F. L. Cöster samt till sekreterare herr A. V. Ljungman.

Sedan Konungens Befallningshafvande emellertid uti den 6 november 1883 afkunnadt utslag förklarat sig icke kunna meddela stadfästelse å Föreningens stadgar, sammankallades Föreningens ledamöter till nytt möte i Uddevalla den 4 derpå följande december, då med anledning af nämnda utslag en obetydligare förändring vidtogs uti Föreningens stadgar, hvilka sålunda slutligen erhöllo följande lydelse:

Stadgar för Föreningen till bohuslänska fiskeriernas främjande*).

§ 1.

Föreningens ändamål och verksamhet.

Mom. 1. Föreningens *ändamål* är att med samfälda krafter verka för de bohuslänska fiskeriernas samt den bohuslänska skärgårdens förkofran.

Mom. 2. Föreningen söker att understödja alla sträfvanden till bohuslänska fiskeriernas och den bohuslänska skärgårdens icke blott hö-

*) Särskildt tryckta och äfven meddelade i dansk öfversättning uti: Fiskeritidende, udgivet af A. Feddersen, 1884, N:o 7, sid. 45—47.

jande utan äfven skyddande mot de olägenheter, som åtfölja det "yppade ymniga sillfisket", samt lägger sig derför ock särskildt vinn, dels om det sakkunniga utredandet af alla i samband med fiskebedriftens och skärgårdens ändamålsenliga utveckling stående frågor, dels om spridandet af ökade kunskaper i näringsutöfningen och dels om att, när sådant pröfvas lämpligt, uttala sig rörande de åtgärder från det offentligas sida, som befinnas önskvärda eller af behofvet påkallade.

§ 2.

Föreningens medlemmar.

Mom. 1. Föreningen utgöres af de personer, som äro eller varda till *arbetande ledamöter* antagne och för sådan delaktighet till Föreningens kassa erlägga antingen en årsafgift af fem kronor eller ock en gång för alla en ständig ledamots afgift af åttio kronor.

Antagande af ledamöter sker genom styrelsen efter anmälan från arbets- eller kretsafdelnings ordförande.

Mom. 2. Föreningen kan äfven genom styrelsen till *hedersledamöter* eller till *korresponderande medlemmar* kalla för fiskerierna nitälskande personer, som genom sin samhällsställning eller verksamhet kunna främja förverkligandet af Föreningens syfte.

§ 3.

Föreningens säte och allmänna organisation.

Mom 1. Föreningens *säte* är i Uddevalla.

Mom. 2. Föreningens gemensamma angelägenheter handhafvas dels af en *styrelse* jemte af denna utsedde *embetsmän*, dels af de fyra särskilda *arbetsafdelningarna* för de olika hufvudgrenarne af Föreningens verksamhet, dels af Föreningens samtlige medlemmar vid de allmänna föreningsmötena.

Mom. 3. Föreningen har under hvarje förvaltningsår, hvilket räknas från och med den 1 augusti till och med den 31 derpå följande juli, tvänne ordinarie *föreningsmöten*, det första under maj, det andra under september månad, å dagar som styrelsen utsätter.

Vid mötet i maj utses styrelse och arbetsafdelningar för kommande året samt två revisorer och en suppleant för granskning af det löpande årets förvaltning. Vid mötet i september föredrages styrelsens redogörelse öfver Föreningens verksamhet under förflutna året samt revisorernes berättelse för samma tid, hvarjemte utgifts- och inkomstsförslag för löpande året framlägges. Vid båda dessa möten behandlas i öfrigt andra ärenden, som styrelsen finner anledning framlägga, eller som en-

skilde medlemmar skriftligen till styrelsen inlemnat före början af nämnde månader.

Extraordinarie föreningsmöte för behandling af visst i kallelsen dertill utsatt ärende hålles, när styrelsen så finner nödigt eller kretsafdelning derom gör hemställan.

De ordinarie mötena hållas i Uddevalla; extraordinarie möte kan, om skäl dertill förefinnes, äfven utsättas å annan ort.

Kallelse till föreningsmöte sker genom minst 14 dagar förut införd annons uti ett par af länets mer spridda tidningar.

Val inom Föreningen verkställas med slutna sedlar, om ej öppen omröstning enhälligt beslutas. Vid lika rösttal för olika meningar skilje lotten. Alla beslut afgöras genom enkel röstöfvervigt utom vid fråga om Föreningens upplösning.

§ 4.

Föreningens styrelse och embetsmän.

Mom. 1. Föreningens *styrelse* utgöres af arbetsafdelningarnes ordförander samt fem särskildt utsedde ledamöter, för hvilka samma antal suppleanter skall finnas.

Mom. 2. Styrelsen utser inom sig *ordförande* och *vice ordförande* att leda förhandlingarne vid såväl föreningsmöten som styrelsesammanträden.

Mom. 3. Styrelsen sammanträder på kallelse af ordföranden, och måste minst fyra ledamöter tillstädeskomma, för att beslut må kunna fattas. I händelse af lika rösttal, fälle vid öppen omröstning ordförandens röst utslaget, men vid sluten omröstning skilje lotten.

Mom. 4. Styrelsen utser en sekreterare och en skattmästare att såsom Föreningens *embetsmän* under styrelsens inseende handhafva hvar sin afdelning af styrelsens förvaltning.

Mom. 5. Styrelsen handhafver ledningen af Föreningens hela verksamhet, utfärdar instruktioner för Föreningens embetsmän och öfvervakar dessas förvaltning, för hvilken styrelsen står i ansvar.

Mom. 6. Styrelsen eger att för omfattande större frågas behandling utse särskildt *beredningsutskott*.

§ 5.

Föreningens arbetsafdelningar.

Mom. 1. Föreningens allmänna verksamhet förberedes genom följande fyra *arbetsafdelningar*, nemligen:

afdelningen för fiskfångst och fiskeredskap.

" " fiskberedning och fiskhandel.

afdelningen för fiskevård.
" " fiskarevård och skärgårdens förkofran.

Mom. 2. Hvarje arbetsafdelning utgöres af tre å ordinarie föreningsmötet i maj utsedde ledamöter, af hvilke en nämnes till ordförande och en till dennes ställföreträdare. Afdelning eger att, om den sådant finner nödigt, tillkalla tvänne ledamöter att såsom extraordinarier deltaga uti afdelningens arbeten.

§ 6.

Föreningens kretsafdelningar.

Mom. 1. För det ytterligare främjandet af Föreningens syfte och för utförandet eller underlättandet af Föreningens verksamhet inom länets skilda delar, kunna med styrelsens begifvande *kretsafdelningar* af lämplig omfattning bildas utaf de inom en trakt boende medlemmarne af Föreningen.

Mom. 2. Kretsafdelning bör till styrelsen afgifva dels årlig redogörelse för sin verksamhet, dels yttranden öfver till henne från styrelsen hänskjutna frågor samt draga försorg om eller vaka öfver utförandet inom sitt område af Föreningens eller styrelsens beslut.

§ 7.

Föreningens samlingar och ekonomi.

Mom. 1. Föreningens *arkiv*, *bibliotek* och öfriga *samlingar* vårdas af sekreteraren eller af annan person, som styrelsen dertill förordnar.

Mom. 2. Föreningens *kassa* förvaltas af skattmästaren, hvilken skall hafva räkenskaperna för förvaltningsåret afslutade senast den 15 augusti, så att revision af dem derefter kan ega rum, och bör berättelse öfver revisionen vara till styrelsen inlemnad före den 1 september. Revisorerne ega äfven att före den 15 augusti taga del af räkenskaperna.

§ 8.

Föreningens stadgar och upplösning.

Mom. 1. Förslag till *ändring af stadgarne* måste skriftligen affattadt vara till styrelsen inlemnadt senast före medlet af april eller augusti, för att kunna å något af årets ordinarie föreningsmöten behandlas. För att ett ändringsförslag skall anses bifallet, måste det antagas på tvänne efter hvarandra följande ordinarie eller extra ordinarie föreningsmöten.

Mom. 2. Vid Föreningens *upplösning*, hvilken kan på tvänne efter hvarandra följande ordinarie föreningsmöten med två tredjedelars röstöfvervigt beslutas, skola Föreningens alla tillhörigheter öfverlemnas åt någon inom länet varande institution, som har fiskeriernas befrämjande till ändamål.

Redan den 23 november 1883 hade herr M. Rubenson såsom ledamot af Föreningens interimsstyrelse till ett möte å börsen i Göteborg sammankallat för fiskerinäringen intresserade personer i denna stad för bildandet af en kretsafdelning af Föreningen. De tillstädeskomne utsågo för ändamålet en interimsstyrelse, bestående af herrar J. Ellerhusen, P. A. Hagberg, J. Johansson (firma Johansson & Carlander), Th. Plass och M. Rubenson med herrar A. Magnus och T. Simmingsköld såsom suppleanter, och utkorades bland desse styrelseledamöter den 30 samma månad herr M. Rubenson till ordförande och herr J. Johansson till skattmästare. Herr C. W. Malm erhöll uppdrag att tjenstgöra såsom sekreterare. Denna interimsstyrelse utfärdade kort derefter följande i Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning för den 20 december införda

inbjudan.

"Då hvarje nyttigt och godt företag i Göteborg alltid har att påräkna välvilligt understöd och uppmuntran, finnes icke tvifvel om att en förening med sådant syftemål som den, hvartill undertecknade härmed tagit sig friheten inbjuda, också der skall finna en tacksam jordmon. Till de näringar, som äro särskildt utmärkande för Bohus län, är jemförelsevis ingen af den betydelse som fisket. Och detta varder ännu mera fallet, då vi nu, om ej alla tecken svika, stå framför en ny period för ett stundande sillfiske. Hvad detta har att betyda, derom vitna historiens blad, som tälja om, huru under svunna tider och särskildt vid medlet af näst föregående århundrade skärgårdsbefolkningen lefde in uti en glansperiod af vidgad affärsverksamhet med ökad välmåga, men de visa ock huru hastigt denna välmåga försvann, då efter ett halft sekels förlopp inkomstkällan började utsina för att till slut alldeles upphöra. Skärgårdens lyckliga dagar hade varit, armod och elände trädde in, der förr lycka och trefnad rådde. Sillen var borta, men fisket hade mycket annat att bjuda, som rätt skött gaf, om ej så stora inkomster som sillfångsterna, dock tillräckligt att föda sin man. Hafvets arbetare tillkämpade sig å nyo en någorlunda tryggad tillvaro. Såväl från statsmakterna som från länsstyrelsen egnades fisket tillbörlig omvårdnad. Hushållningssällskapet lemnade frikostiga anslag och vetenskapens män kommo näringen till hjelp för utredande af många svårlösta frågor. För fiskarenas ekonomiska förhållanden drog man ock försorg på sådant sätt att försäkringsbolag bildades, hvarigenom de kunde trygga sig mot de förluster af egendom, hvarför de som oftast äro utsatte."

"Senaste årens ökade affärsverksamhet sträckte sig äfven till fiskerinäringen, och med de snabbare och talrikare förbindelser, som framkallades dels genom ångbåtarne och dels genom jernvägarne, trädde fiskerinäringen in i ett nytt skede. Förbättrade fångstmetoder och ännu mera förädlande af råvaran gällde det nu att åstadkomma, och snart stod man vid början af ett ymnigt sillfiske. Från flera håll kom man nu till hjelp och de lofvande fiskena under senaste åren hafva gjort, att en mängd personer äfven i städerne egnat sig åt denna länets å nyo började näringsgren. Men för att hålla jemna steg med andra sillfiskeidkande nationer är det ett oeftergifligt vilkor, att följa med sin tid och inrätta sig på enahanda eller bättre sätt än konkurrenterne. Inseende detta hafva de offentliga myndigheterne för sin del egnat mycken uppmärksamhet åt denna näring, men ännu återstår icke så litet för den enskilda företagsamheten och offervilligheten att uträtta."

"En yttring häraf är den nu i Uddevalla bildade "Föreningen till bohuslänska fiskeriernas främjande."

"För att lättare och snabbare nå sitt syftemål hafva Föreningens stiftare vågat räkna på deltagande och uppmuntran från länets skilda delar. De hafva icke heller misstagit sig härutinnan, i det "kretsafdelningar" dels redan bildats och dels äro under bildande här och hvar inom länet."

"Bildandet af en dylik kretsafdelning i Göteborg sätter emellertid kronan på verket, och här, der den största företagsamheten finnes, der fiskaffärerna hafva sin förnämsta härd och der man är vand att se allt, som är nyttigt, frikostigt gynnas, hoppas man att vinna tillslutning för denna länets kanske vigtigaste lifsfråga, höjandet af den näring, som är egnad att, om allt går väl, gifva riklig ersättning för allt hvad man för densamma offrat "

"Det är under denna förutsättning, som undertecknade härmed våga inbjuda för fiskerinäringen intresserade personer inom Göteborg att teckna sig som medlemmar af "Kretsafdelningen i Göteborg."

Göteborg i december 1883.

Interimsstyrelsen:

MAURITZ RUBENSON.

JENS ELLERHUSEN.	T. SIMMINGSKÖLD.
AD. MAGNUS.	JOH. JOHANSSON.
P. A. HAGBERG.	TH. PLASS."

Den 28 mars 1884 konstituerade sig den nya kretsafdelningen och omvalde medlemmarne af interimsstyrelsen till ledamöter af afdelningens styrelse samt till desses suppleanter herrar G. EKMAN och T. SIMMINGSKÖLD,

den förstnämnde i stället för herr A. MAGNUS, som undanbad sig omval.

Den 12 maj 1884 sammanträdde Föreningens medlemmar till ett allmänt första “ordinarie föreningsmöte“ i Uddevalla för val af ledamöter i Föreningens arbetsafdelningar och styrelse, dervid följande vordo utsedde, nemligen:

i arbetsafdelningen för fiskfångst och fiskeredskap

F. CARLSON (Lysekil), ordförande.
J. PETERSON (Uddevalla), vice ordförande.
N. OLSSON (Glimsås, Morlanda socken).

i arbetsafdelningen för fiskberedning och fiskhandel.

C. W. COLLANDER (Uddevalla), ordförande.
B. FRIDDMANN (Göteborg), vice ordförande.
A. HAGBERG (Grundsund).

i arbetsafdelningen för fiskevård

G. J. VON YHLEN (Lysekil), ordförande.
W. GIBSON (Jonsered), vice ordförande.
A. MACFIE (Lysekil).

i arbetsafdelningen för fiskarevård och skärgårdens förkofran

A. V. LJUNGMAN (Lilldal, Tjörn), ordförande.
C. J. ÖDMAN (Fiskebäckskil), vice ordförande.
P. MALMBERG (Uddevalla).

samt till ledamöter i styrelsen jemte de fyra arbetsafdelningarnes ordförander

M. BACKELIN (Fjellbacka).
F. L. CÖSTER (Uddevalla).
W. T. LUNDGREN (Strömstad).
M. RUBENSON (Göteborg).
J. N. SANNE (Uddevalla).

Till styrelsesuppleanter jemte arbetsafdelningarnas vice ordförander utsågos

R. W. Bley (Uddevalla).
C. S. Lilliehöök (Lysekil).
A. W. Rydholm (Uddevalla).
O. E. Sandegren (Uddevalla).
A. N. Widell (Marstrand).

Till revisorer af Föreningens ekonomiska förvaltning utsågos herrar A. Wallström (Uddevalla) och A. Åhman (Uddevalla), med herr K. Pettersson (Uddevalla) såsom suppleant.

Den 19 följande juli utvaldes inom den nya styrelsen till ordförande herr C. W. Collander (Uddevalla), till vice ordförande herr F. L. Cöster (Uddevalla), till skattmästare herr C. W. Collander (Uddevalla) och till sekreterare herr A. V. Ljungman (Tjörn).

Vid Föreningens andra allmänna "ordinarie föreningsmöte" i Uddevalla den 30 sistlidne september beslöts vidare, att det första räkenskapsåret skulle omfatta tiden intill den 1 augusti 1885, enär Föreningens inkomster först börjat i nämnvärd omfattning inflyta *efter* den 31 juli innevarande år, med hvilken sistnämnda dag första räkenskapsåret eljes skulle afslutats.

Föreningens **ekonomi** utgör obestridligen hennes på det hela taget svagaste sida. Antalet ledamöter, som sökt inträde uti Föreningen, har nemligen till följd bland annat af det misslyckade sillfisket under vintern 1883—84 blifvit långt mindre, än man hoppats*), och den årsafgift, som de skola erlägga, har först kunnat beqvämligen indrifvas genom postförskott för tidskriften, hvars första häfte kunde utsändas först i början af sistlidne september. Föreningens ut-

*) Förteckning öfver Föreningens ledamöter skall meddelas uti Bohuslänsk Fiskeritidskrift i början af nästa år. I jemförelse med de öfriga skandinaviska föreningarna, som omfatta mångfaldigt större och folkrikare områden, är dock den bohusländska provinsföreningens ledamotsantal ej ringa.

gifter före årsafgifternas inflytande hafva sålunda måst förskotteras af Föreningens embetsmän, hvilke *icke* för sin verksamhet i Föreningens tjenst åtnjuta något arvode*), utan genom hvilkas uppoffringar och arbete Föreningens utgifter tvärt om icke obetydligen minskats.

Föreningens utgifter hafva utom utbetalningarne för annonser, tryckning af inbjudning och stadgar, m. m. liknande hufvudsakligen utgjorts af kostnaderna för utgifvandet af Bohuslänsk Fiskeritidskrift samt bidragen till de äfven medels enskild teckning af Föreningens ledamöter understödda fiskeförsöken.

Då Föreningens egna inkomster emellertid snart visade sig skola blifva alldeles otillräckliga äfven för en den mest begränsande verksamhet, så vände sig Föreningens styrelse den 5 sistlidne juni till Hushållningssällskapets Förvaltningsutskott med anhållan om bidrag "för såväl möjliggörandet af tidskriftens utgifvande som understödjande af Föreningens öfriga uppgifter såsom anskaffande af lämpliga modeller, utdelande af mindre stipendier åt yrkesmän, anordnande af snabbare underrättelser för allmänheten från fångstplatserne under sillfisketiden samt verkställande och anteckning under samma tid af vissa iakttagelser**) m. m.", hemställande "att Förvaltningsutskottet ville af innevarande års anslag till fiskerinäringen lemna Föreningen till bohusläska fiskeriernas främjande ett understöd af 3,000 kr. att mot redovisningsskyldighet användas till ofvan uppgifna ändamål, äfvensom att Förvaltningsutskottet ville hos Hushållningssällskapet göra framställning om sådant understöds utgående till Föreningen äfven under nästa år"; och blef denna hemställan så till vida bifallen, att Förvaltningsutskottet beviljade ett anslag för 1884 mot redovisningsskyldighet af

*) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 62, 70. — Anspråken böra derför ej ställas för höga å dem vid en jemförelse med verksamheten inom de andra skandinaviska föreningarne.

**) Jfr Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 141—142.

3,000 kr.*), hvaremot det för 1885 begärda anslaget afslogs, enär enligt Förvaltningsutskottets förmenande "det alltid stode Föreningen till bohusländska fiskeriernas främjande öppet att, sedan redovisning inkommit för det belopp af 3,000 kr., som Förvaltningsutskottet af årets anslag till "fiskerinäringen" till nämnda Förening beviljat, och, om det då visade sig, att hon fortfarande hade användning för ett sådant anslag, derom hos Förvaltningsutskottet göra framställning**)." — Erfarenheten från f. ex. Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme***) visar emellertid, att man icke med fördel kan eller lämpligen bör hvarje år förbruka en dylik förenings hela inkomst och att endast flera års besparingar kunna möjliggöra en mer storartad verksamhet, när medlen hunnit vexa till det för en sådan verksamhet nödiga beloppet, hvadan de af Hushållningssällskapets Förvaltningsutskott för dess bidrag till Föreningen bestämda vilkoren måste hållas för ganska hårda och i rätt väsentlig mon hindrande både för ett tillfredsställande bruk af detta bidrag och för en förnyad framställning om anslag för år 1885 förr, än anslaget för 1884 i sin helhet användts.

Föreningen har äfven börjat att skaffa sig **samlingar** af fiskerinäringen rörande literatur och materiel, hvilka samlingar äro ämnade att jemte hvad som förut redan finnes af samma slag i Uddevalla museum en gång kunna vexa ut till ett lärorikt fullständigt fiskerimuseum; men det är klart, att hvad Föreningen med sina små tillgångar ännu förmått i den vägen åstadkomma, måste vara jemförelsevis mycket obetydligt.

Föreningens **verksamhet** har naturligen måst vara mycket begränsad med hänsyn till Föreningens så obetydliga ekonomiska tillgångar. Då Föreningen icke har vare sig någon aflönt personal eller några tillräckligt stora pen-

---

*) Detta anslag har under nu innevarande oktober månad utbekommits.

**) Göteborgs och Bohus läns Hushållnings-Sällskaps qvartalsskrift 1884, sid. 293—294.

***) Jfr Bohusländsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 63.

ningebelopp till sitt förfogande, utan hennes verksamhet hufvudsakligen måste vara grundad på hennes egna ledamöters frivilliga arbete och uppoffringar, på samma gång som den inom länet befintliga fiskeriadministrationen har att förfoga öfver jemförelsevis mycket rikliga både anslagsbelopp och understödsmedel; så torde det ock vara tydligt, att Föreningens verksamhet hufvudsakligen måste gå ut på att gifva nya uppslag till gagnande åtgärder till fiskerinäringens främjande genom hemställanden till vederbörande myndigheter och korporationer samt genom spridandet medels öfverläggningsmöten och offentliggöranden af ökade insigter uti näringsutöfningen samt en sannare uppfattning af den riktning, i hvilken näringen måste utvecklas för att nå en mer tillfredsställande ståndpunkt och betydenhet. Genom att sjelf med sina så ytterst otillräckliga tillgångar söka åstadkomma de åtgärder till fiskerinäringens förkofran, som det tydligen är den nämnda fiskeriadministrationens uppgift att med dess aflönta personal och så mångfaldigt rikligare medel utföra, skulle Föreningen endast utsätta sig för att misslyckas samt för att dessutom kanske äfven råka ut för obehagliga sammanstötningar med bemälda fiskeriadministration. Skulle Föreningen emellertid framdeles från Hushållningssällskapet eller annat håll få emottaga sådana anslag, som medgåfve henne att i likhet med "Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme" sjelf anställa den personal och utföra de arbeten, som äro af nöden för en tillfredsställande verksamhet till bohuslänska fiskeriernas främjande, men som det ännu här i Bohus län tillkommer Hushållningssällskapets Förvaltningsutskott att draga försorg om, då skall Föreningen säkerligen icke heller svika sin uppgift i detta hänseende, utan visa, det hon på grund af tillgång till verklig sakkännedom och yrkeserfarenhet måste kunna uträtta vida mer, än man hittills förmått i saknad af dessa förutsättningar. Men om nu än en dylik utveckling af Föreningens verksamhet aldrig skulle komma till stånd,

utan, såsom äfven i Bohuslänsk Fiskeritidskrift föreslagits*), hela den i egentlig mening offentliga liksom den med allmänna medel understödda verksamheten inom länet till fiskerinäringens förkofran i stället kommer att koncentreras i en lokal fiskeristyrelses händer; så bör dock Föreningen genom sin verksamhet hafva i väsentlig mon banat väg för en sådan fiskeristyrelse, på samma gång som hon äfven efter denna fiskeristyrelses tillkomst likväl fortfarande får en vigtig uppgift att fylla uti den medverkan från *enskilde*, som tvifvelsutan alltid är oumbärlig såsom både ett vigtigt komplement till och i viss mon äfven en god kontroll å den offentliga verksamheten.

Föreningen har derföre dragit försorg om utgifvandet af en tidskrift för behandlingen särskildt af de för bohuslänska fiskerinäringens utveckling vigtigaste frågorna och derjemte genom enskilde ledamöters frikostighet lyckats anskaffa mönster för förbättrad yrkesmateriel (såsom amerikansk vadbåt för fiske med snörpvad, skotska gälnings- och sillmätningskorgar m. m.) samt i allmänhet sökt lända till gagn genom upplysningars meddelande och sådana åtgöranden, som varit möjliga att åvägabringa utan tillgång å aflönt personal och rikliga penningmedel.

Föreningens **ställning utåt** i förhållande till allmänheten har, till följd af dels det under vintren 1883—84 misslyckade sillfisket, dels de tryckta konjunkturerne för näringarne i allmänhet och sillfisket i synnerhet och dels åtskilliga andra omständigheter, som ej här kunna närmare vidröras, ehuru god dock ännu ej blifvit sådan som den under gynsammare förhållanden bort blifva. Med regeringen, länsstyrelsen eller andra embetsverk har Föreningen såsom sådan ännu icke trädt i någon beröring af den beskaffenhet, att den kunnat utöfva ett främjande inflytande å Förenin-

---

*) Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 142—143. — Jfr Göteborgs och Bohus läns Landstings handlingar. 1882, N:o 11, sid 4; N:o 22, sid. 22 (§ 58), 30—31.

gens verksamhet. Göteborgs och Bohus läns Hushållningssällskaps Förvaltningsutskott har deremot, såsom ofvan nämnts, lemnat Föreningen ett anslag mot redovisningsskyldighet för år 1884 af 3,000 kronor*). Af utländska föreningar med samma eller liknande syfte som Föreningen hafva "Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme" samt "Foreningen til Fiskeriernes Fremme i Danmark og Bilande" trädt i förbindelse med Föreningen.

Axel Vilh. Ljungman.

*) Bohuslänsk Fiskeritidskrift 1884, sid. 376—377.

Anslag till åtgärder för fiskerinäringens främjande i Norge

under budgetterminen 1884—85 *).

1.	Nya sjömärken i fiskeridistrikten	kr. 45,000.
	af hvilka kr. 30,000 utgå ur Hamnfonden **)	
2.	Nya förtöjningsinrättningar i fiskedistrikten	„ 21,850.
	af hvilka kr. 14,567 utgå ur Hamnfonden.	
3.	Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme	„ 12,000.
4.	Hamnarbeten	„ 377,846.
	af hvilka kr. 233,232 utgå ur Hamnfonden och kr. 8,246 af enskilda bidrag.	
5.	Uppmätning af hafsbankarne	„ 19,000.
6.	Praktiskt-vetenskapliga undersökningar. . .	„ 4,800.
7.	Fisketelegrafister	„ 18,000.
8.	Tillsyn („Opsyn“):	
	Loddefisket . . . . , ... kr. 7,200.	
	Lofotfisket . . . . „ 31,950.	
	Torskfisket i Namdalen . . . „ 1,000.	
	„ i Söndmör . . . „ 3,600.	
	Vårsillfisket . . . . „ 12,000.	
	Makrillfisket . . . . „ 200.	„ 55,950.

---

*) Öfversättning ur Norsk Fiskeritidende, 1884, sid. 253—254. — Åtskilliga utgifter för administrationen m. m. under de stora eller s. k. „vidlyftiga“ fiskena samt för sundhetsväsendet under dessa och annat dylikt, som är en direkt följd af fiskebedriften, äro dock ej upptagne uti de anförda summorna (jfr Dahl, W. S., Norges Landnæringsret. Christiania 1882, sid. 361. — Norsk Fiskeritidende, 1883, sid. 46—47). (Utg. anm.).

**) Hamnfonden är på grund af förordningen den 24 maj 1873 bildad dels af den tiondeafgift, som erlägges af fisket, dels af statsbidrag (Dahl, Norges Landnæringsret, sid. 362). (Utg. anm).

9.	Sötvattensfiskerierna:		
	Tillsyn ("Opsyn")	„ 19,040.	
	Utkläckning och märkning	„ 1,600.	
	Aaensires aktiebolag	„ 2,000.	
	Fosmofossens aktiebolag . .	„ 500.	kr. 23.140.
10.	Religionsvård å fiskelägena		» 5,300.
		Tillsammans	kr. 582,886.

Göteborgs och Bohus läns Hushållningssällskaps uppoffringar för de bohuslänska fiskeriernas förkofran under åren 1856—1884.

Sedan genom kongliga förordningen den 18 januari 1855 bestämts, att en femtedel af de afgifter, som årligen inflöto för minuthandel med eller utskänkning af bränvin inom länet, skulle utgå till länets Hushållningssällskap att användas till ändamål, som för länet nyttiga äro, beslöt nämnda Sällskap den 3 september 1855*) att af dessa medel anslå **750 kr.** "till fiskerinäringens uppmuntrande" genom "utdelningar af belöningar åt de fiskare, som visat sig hafva på ändamålsenligaste sätt idkat saltsjöfiske och dervid tillvägagått i enlighet med gällande fiskeristadga, i afseende på redskapens beskaffenhet," och ifrån denna tid räknar Hushållningssällskapets sträfvanden för bohuslänska fiskeriernas främjande sin början. För de anslag Sällskapet derefter beviljat eller de utgifter, det i verkligheten gjort för fiskerinäringens förkofran, skall här nedan efter Sällskapets tryckta handlingar och qvartalsskrift meddelas en kort redogörelse, i afsigt att dymedels göra omfattningen af Sällskapets uppoffringar för våra fiskerier känd för den för dessas höjande intresserade allmänheten.

Den 9 juli 1856 beviljades af Sällskapet "till fiskerinäringens befrämjande i allmänhet 1,000 kr. att användas dels till premier för fiskare, som visat sig hafva på ändadamålsenligaste sätt idkat saltsjöfiske och beredt storfisks insaltning, och dels till betäckande af kostnader och apparater för den artificiela fiskodlingens bedrifvande och spri-

*) Götheborgs och Bohus läns Kongl. Hushållnings Sällskaps handlingar. 1855, sid. 6.

dande af kännedom derom inom länet" *). De följande tre åren (1857—1859) beviljades af Sällskapet för samma ändamål årliga anslag af 1,500 kr. **). Åren 1860 och 1861 beviljades årliga anslag af blott 1,000 kr., af hvilka en belöning af 300 kr. årligen för visadt berömvärdt nit om spridandet af kännedom om förbättrad beredning af storsjöfiskarenas fångst tilldelades åt danske undersåten C. Lintrup, som af "Göteborgs aktiebolag för storsjöfiske" inkallats såsom instruktör uti fisksaltning efter den vid Island använda torrsaltningsmetoden ***). År 1862 beviljade Sällskapet dock allenast 750 kr. till "fiskerinäringens och fiskodlingens" främjande under 1863, men sistnämnda år beviljades för 1864 "till fiskerinäringens befrämjande" 1,000 kr., hvilket belopp för år 1865 ökades till 2,000 kr. †). För åren 1866—1867 beviljades årliga anslag af 3,500 kr. med 2,000 kr. till storsjöfisket och 1,500 kr. till sötvattensfisket äfvensom fiskodling ††). För åren 1868—75 beviljades årliga anslag af 4,000 kr., dervid anslaget till storsjöfisket höjdes till 2,500 kr. med anledning af behofvet "att bringa till användande ett af statsmedel inköpt trawlnet" †††). För år 1871 beviljades 5,000 kr., af hvilka 3,500 kr. "till befrämjande

---

*) Götheb. o. Boh. läns K. Hush. Sällsk. handl. 1856, sid. 4.

**) Götheb. o. Boh. läns K. Hush. Sällsk. handl. 1858, sid. 23—24; 1859, sid. 10; 1860, sid. 13.

***) Götheb. o. Boh. läns K. Hush. Sällsk. handl. 1861, sid. 12, 32; 1862, sid. 12.

†) Götheb. o. Boh. läns K. Hush. Sällsk. handl. 1862, sid. 33; 1863, sid. 38; 1864, sid. 47. — Uppgiften i Bohuslänsk Fiskeritidskrift, 1884, sid. 146, anm. 2, må derför ej misstydas derhän att Hushållningssällskapets anslag vid slutet af förre landshöfdingen Ol. Im. Fåhræi tjenstetid skulle utgått med 2,000 kr., hvilket, såsom af ofvanstående synes, ingalunda var förhållandet. Under åren 1858—60 belöpte sig dock det för fiskerinäringens förkofran beviljade anslaget till **1,500 kr.** för året, hvilket utgjorde det maximum, till hvilket Sällskapets förmåga och offervillighet höjde sig under de 17 år, Fåhræus såsom ordförande ledde dess verksamhet.

††) Götheb. o. Boh. läns K. Hush. Sällsk. handl. 1865, sid. 51. Göteborgs och Bohus läns Hushållnings-Sällskaps qvartalsskrift. Oktober 1866, sid. 69; Juli 1867, sid. 43

†††) Götheb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. Januari 1868, sid. 49; Oktober 1868, sid. 61; Oktober 1869, sid. 66.

af hafsfisket“ och 1,500 kr. “till sötvattensfiskets upphjelpande samt till försök med fiskodling“ *). För åren 1872—78 beviljades årliga anslag af 7,000 kr. till fiskerinäringen, hvilken förhöjning i förstone motiverades ur kongl. förordningen den 5 maj 1871 om utländingars uteslutande från fisket å svenska hafsområdet **). För åren 1879—83 beviljades årliga anslag af 7,000 kr. “till fiskerierna i allmänhet“ och “förslagsvis“ 3,000 kr. “till undersökningar och tillsyn, i händelse att större storsillfiske skulle förekomma“ ***). För år 1880 beviljades dessutom särskildt 5,500 kr. till betäckande af kostnaderne för deltagandet uti fiskeriutställningen i Berlin och utsändandet till densamma af fiskeritillsyningsmannen samt 10 yrkesmän †). Vid Sällskapets allmänna sammanträde den 12 juli 1881 beviljades vidare på grund af tvänne motioner från utgifvaren m. fl. 4,000 kr. till undersökning af en föreslagen jernväg från Uddevalla till uthamn i Orosts vestra härad (Skaftölandet eller Ellös) samt 1,500 kr. för undersökning af en ny jernvägslinie ned till Grebbestad från lämplig punkt inom Tunge härad å den förut på Sällskapets bekostnad undersökta linien från Uddevalla till gränsen emot Norge ††). För år 1883 beviljades dessutom vid 1882 års allmänna sammanträde 3,000 kr. till betäckande af kostnaderne för deltagandet uti fiskeriutställningen i London och 10,000 kr. till ett fiskerimöte i Lysekil samt vid 1883 års allmänna sammanträde 5,000 kr. till anläggningen af en telegrafledning till Mollösund och 500 kr. till betäckandet af kostnaderna för

*) Göteb. o. Boh läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. Oktob. 1870, sid. 68.

**) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. Okt. 1871, sid. 54, 66; Okt. 1872, sid. 58; 1873, sid. 249; 1874, sid. 272; 1875, sid. 275; 1876, sid. 274; 1877, sid. 278.

***) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. 1878, sid. 280; 1879, sid. 282; 1880, sid. 264; 1881, sid, 284; 1882, sid. 296.

†) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. 1880, sid. 257—258 (§ 15).

††) Göteb. o Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. 1881, sid. 270—273. — Ljungman, A. V., Bohus läns hafsfiske och dess framtid. Göteborg 1882, sid. 31—40.

offentliggörandet och spridandet af skrifter rörande sillfisket och sillberedningen*). För åren 1884 och 1885 beviljades, på grund till dels af motion af herr C. W. Collander, 10,000 kr. "till fiskerierna i allmänhet" och "förslagsvis" 5,000 kr. "för tillsyn vid och befrämjandet af sillfisket" **). Å allmänna årssammankomsten innevarande år beviljades extra anslag till en telegrafledning till Kungshamn och till utgifvandet af fem planscher öfver fiskrökerier***).

Från och med år 1868 börja revisionsberättelserna äfven att införas uti Sällskapets qvartalsskrift, och af dem framgå hvilka belopp som i verkligheten förbrukats för fiskerinäringen af de till densammas upphjelpande beviljade anslagsbeloppen. Dessa belopp utgöra för *1867* kr. 3,084,33; för *1868* kr. 5,649,70, af hvilka kr. 2,000 för första fiskerimötet i Lysekil; för *1869* kr. 3,992,06; för *1870* kr. 3,817,35; för *1871* kr. 4,950,28; för *1872* kr. 11,152,65, af hvilka kr. 2,152,65 till laxodlingsanstalter och kr. 2,000 till den förestående verldsutställningen i Wien; för *1873* kr. 7,241; för *1874* kr. 6,584,62; för *1875* kr. 6,234; för *1876* kr. 6,491,53; för *1877* kr. 5,992,39; för *1878* kr. 6,994,74; för *1879* kr. 8,526,15; för *1880* kr. 14,355,42, af hvilka kr. 5,500 för fiskeriutställningen i Berlin; för *1881* kr. 9,948,46, af hvilka kr. 2,700 reserverats för fiskeriutställningen i Edinburgh; för *1882* kr. 10,670,15 jemte kr. 6,680 till jernvägsundersökningar med hänsyn särskildt till hafsfisket (summa kr. 17,350,15) och för *1883* kr. 25,802,22, af hvilka 3,000 kr. till fiskeriutställningen i London och 10,000 kr. till andra fiskerimötet i Lysekil, förutom 5,000 kr. till telegrafledningen från Uddevalla öfver Ljungskile och Svansund till Mollö-

---

*) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. 1882, sid. 298; 1883, sid. 257, 262.

**) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. 1883, sid. 272; 1884, sid. 301.

***) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. 1884, sid. 280—281 (§ 6), 290—291 (§ 18).

sund (summa kr. **30,802,22**). Med sistnämnda år synas sålunda Hushållningssällskapets utgifter för fiskerinäringen hafva nått sitt maximum *).

Ej blott genom direkta uppoffringar utan äfven genom låneunderstöd på förmonliga vilkor har Hushållningssällskapet sökt befrämja fiskerinäringen inom länet. Så beviljades redan 1865 för år 1866 "till fiskeriernas upphjelpande i norra delen af skärgården" 2,000 kr., "hvaraf lån, räntefria under tre år, skulle beviljas personer inom nämnda skärgård, som för storfiske utrustade och använde tjenliga fartyg och redskap" **). För år 1867 beviljades såsom lån, dels 2,000 kr. "till fiskeriernas upphjelpande i norra skärgården" på samma vilkor som föregående året, dels 6,000 kr. "till tvänne ostronodlingar, den ena i Norrviken och den andra vid Ljungskile" ***). För åren 1868—70 beviljades årligen 4,000 kr. såsom lån "till fiskeriernas upphjelpande" †). Derefter beviljades årligen för 1871 och följande år såsom lån 5,500 kr. "till fiskeriernas upphjelpande" ††).

A. V. L.

---

*) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr., Juli 1868, sid. 54; Juli 1869, sid. 40, 41; Juli 1870. sid. 38; Juli 1871, sid. 62; Juli 1872, sid. 55; 1873, sid. 184, 185; 1874, sid. 201, 1875, sid. 204; 1876, sid. 197; 1877, sid. 204, 1878, sid. 196; 1879, sid. 189; 1880, sid. 196; 1881, sid. 208, 210; 1882, sid. 218; 1883. sid. 205; 1884, sid. 217, 219.

**) Götheb. o. Boh. läns K. Hush. Sällsk. handl. 1865, sid. 51.

***) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. Okt. 1866, sid. 71; Juli 1867, sid. 44.

†) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. Januari 1868, sid. 57; Okt. 1868, sid. 63; Okt. 1869, sid. 67.

††) Göteb. o. Boh. läns Hush. Sällsk. qvartalsskr. Okt. 1870, sid. 69; Okt. 1871, sid. 67; Okt. 1872, sid. 59; 1873, sid. 250; 1874, sid. 274; 1875, sid. 277; 1876, sid. 276; 1877, sid. 290; 1878, sid. 283; 1879, sid. 285; 1880, sid. 267; 1881, sid. 287.

Försök med släpnätsfiske i Kattegat.

Fiskeriassistenten doktor F. TRYBOM har såsom bekant under innevarande år gjort försök med införande af fiske med släpnät i södra Kattegat. Enligt den i Köpenhamn utkommande fiskeritidningen *), hvars framställning här följes, begagnades vid dessa försök icke ett vanligt engelskt bomsläpnät ("beamtrawlnet") utan ett sådant mindre släpnät efter tyskt mönster (en s. k. "Kurre"), som kunde dragas af en båt af 8—10 tons drägtighet**). Den af doktor TRYBOM begagnade båten var af 12 tons drägtighet. Fiskeförsöket utföll sämre, än man väntat, ty både sjökortets och fiskarenas upplysningar om hafsbottnens beskaffenhet voro otillräckliga. Man behöfde derför mycket ofta taga upp redskapet, emedan det huggit sig fast uti stenar eller uti på annat sätt oren botten. På de bättre fiskeplatserna hade dessutom hopat sig hvarjehanda, som gjorde fisket besvärligt. På de djupare ställena åter, der släpnätet kunde hållas ute i omkring 3 timmar, syntes tillgången å flundrefiskar deremot vara mycket liten.

Äfven i norra Kattegat utfördes för flera år sedan dylika försök med engelskt bomsläpnät samt med understöd af Göteborgs och Bohus läns Hushållningssällskap under ledning af fiskeritillsyningsman VON YHLEN***), öfver hvilkas

*) Fiskeritidende, udgivet af A. FEDDERSEN, 1884, n:o 23, sid. 178.

**) Jfr i afseende på de tyska släpnätens beskaffenhet m. m.: Amtliche Berichte über die internationale Fischerei-Ausstellung zu Berlin 1880. II. Seefischerei von M. LINDEMANN. Berlin 1881, sid. 17—18. — TRYBOM, F., Fiskeristudier i Danmark, Tyskland och Holland sommaren 1881. Lund 1883, sid. 29—30, 74—75.

***) Jfr Bohusläns Fiskeritidskrift, 1884, sid. 234. Försöken föregingos af en uppsats af fiskeritillsyningsmannen i Hushållningssällskapets qvartalsskrift (Oktober 1866, sid. 24—39), uti hvilken bomsläpnätet äfven

resultat man fick höra synnerligt lofvande berättelser, till dess doktor JOSUA LINDAHL af landshöfdingen grefve EHRENSVÄRD sändes ut med släpnätsfiskarena för att göra vetenskapliga undersökningar vid fisket, då det kom i dagen, att fiskarena hufvudsakligast *köpte* sin fångst af danske vadfiskare. Sedan dess hafva ej några nämnvärda försök med släpnätsfiske i norra Kattegat egt rum från Bohus län förr än under början af innevarande höst, då de å nyo återupptogos af nämnde fiskeritillsyningsman. Enligt ett tillkännagifvande i tidningarne*) skola de med ångbåt under sistlidne september månad utförda försöken visserligen hafva lemnat "ganska riklig fångst af olika slags flatfisk"(?), men deremot skulle "fiskpriserna i Göteborg vara för låga för att det skulle löna sig att trawla". Att fisket med bomsläpnät uti Kattegat och östra Skagerack i verkligt stor omfattning åtminstone ej, såsom man dock förment, för den närmaste framtiden har några synnerliga utsigter för sig, var ock redan för länge sedan af utgifvaren förutsagdt**).

I Danmark har "Foreningens til Fiskeriernes Fremme" konsulent, premierlöjtnant CARL TROLLE, nyligen föreslagit användningen för fiske i såväl Nordsjön som Kattegat af både flatfiske med släpnät och sillfiske med drifgarn af sådana fartyg, som de af fiskarena från Blankenese i närheten af Hamburg numer allt allmännare begagnade, af bygg-

---

omnämnes såsom fångande sill (anf. st. sid. 27), en uppgift som kanske senare föranledde Kgl. Commerce Collegium att begå ett liknande misstag uti ett den 14 juni 1872 afgifvet utlåtande i bohuslänske sillfiskefrågan, då bomsläpnät och sillvad förvexlats med hvarandra (Nya handlingar rörande sillfisket i bohuslänska skärgården. I. Göteborg 1874, sid. 51—52). Sillvaden benämnes emellertid i Scotland vanligen "herringtrawl" eller blott "trawl", och denna namnlikhet med det i England med namnet "trawl" gemenligen benämnda redskapet torde väl vara första upphofvet till den nämnda uppgiften i fiskeritillsyningsmannens uppsats.

*) Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning, 1884, N:o 239 (B). — Bohusläningen, 1884, N:o 83.

**) Nordisk Tidsskrift for Fiskeri. II. Kjöbenhavn 1874, sid. 10—14. — Jfr vidare Bohuslänsk Fiskeritidskrift 1884, sid. 118.

mästare E. Kühl konstruerade nya kuttrarne*). Till utgångshamn för fisket i Nordsjön skulle Tyborön och till utgångshamn för fisket i Skagerack och norra Kattegat Fredrikshavn anlitas. Samma fartyg skulle vidare begagnas för fisket med skäddevad („Snurrevaad") i Kattegat och vestra Östersjön. — Skulle de ifrågasatta hamnanläggningarna vid Tyborön och Hirtshals komma till stånd, men lämpa sig hufvudsakligen blott för grundgående fiskefartyg, torde det möjligen kunna ifrågasättas huruvida icke en fiskefartygsform sådan som Blankenesarnes nya s. k. „Kutterever" förtjente att bringas till användning äfven af bohuslänske storsjöfiskare. Detta slags fiskekutter kan nog i sådant fall om behöfligt äfven begagnas för backefisket å jutska refvet.

A. V. L.

*) Fiskeritidende. Udgivet af A. Feddersen. 1884, n:o 25, sid. 192. — Öfver den ifrågasatta fartygsformens beskaffenhet m. m. lemnas utförligare redogörelse uti: Amtliche Berichte über die internationale Fischerei-Ausstellung zu Berlin 1880. II, sid. 15—17.

Hvarjehanda.

Vetenskapliga hafsfiskeundersökningar i Scotland. Enligt i skotska tidningspressen offentliggjordt meddelande från skattkammarsekreteraren till skotska fiskeristyrelsen (the Fishery Board for Scotland) hafva 1,000 £ beviljats till fortsättning af de begynta naturvetenskapliga fiskeriundersökningarna, hvilka hittills såsom bekant hufvudsakligast afsett sillen. På uppdrag af nämnda fiskeristyrelse har vidare prof. COSSAR EWART afrest till Canada för studiet der af fiskerilagstiftningen, fiskodling och dermed beslägtade fiskerifrågor, för att sedan deröfver afgifva berättelse till fiskeristyrelsen. För såväl de hittills utförda som de blifvande skotska fiskeriundersökningarnas resultat skall i följande häften af Bohuslänsk fiskeritidskrift lemnas redogörelse.

Skotska silltunnan. I Scotland äro såsom bekant silltunnans rymd samt beskaffenhet, med hänsyn till stäfvernas tjocklek och bandens antal m. m., noga faststälda genom särskilda förordningar, som sorgfälligt efterlefvas till sillfiskebedriftens synnerliga fromma. Knappast något år går heller förbi, utan att fiskeritjenstemännen konfiskera påträffade olagliga silltunnor, och så skedde äfven i år, då ett mindre parti tunnor lades beslag på uti Stornoway. Härigenom hållas ock de rörande silltunnorna faststälda bestämmelserna fortfarande i full kraft, då ryktet om hvarje dylikt beslag, om än aldrig så obetydligt, dock hastigt sprider sig till alla sillfiskestäderne öfver hela Scotland, medförande en helsosam påminnelse om faran af fusk.

Med anledning af svårigheten att erhålla tillräcklig mängd fullgoda tunnband af trä, hafva nu salteriidkarne i Peterhead utsett en kommitté att låta utreda, huruvida

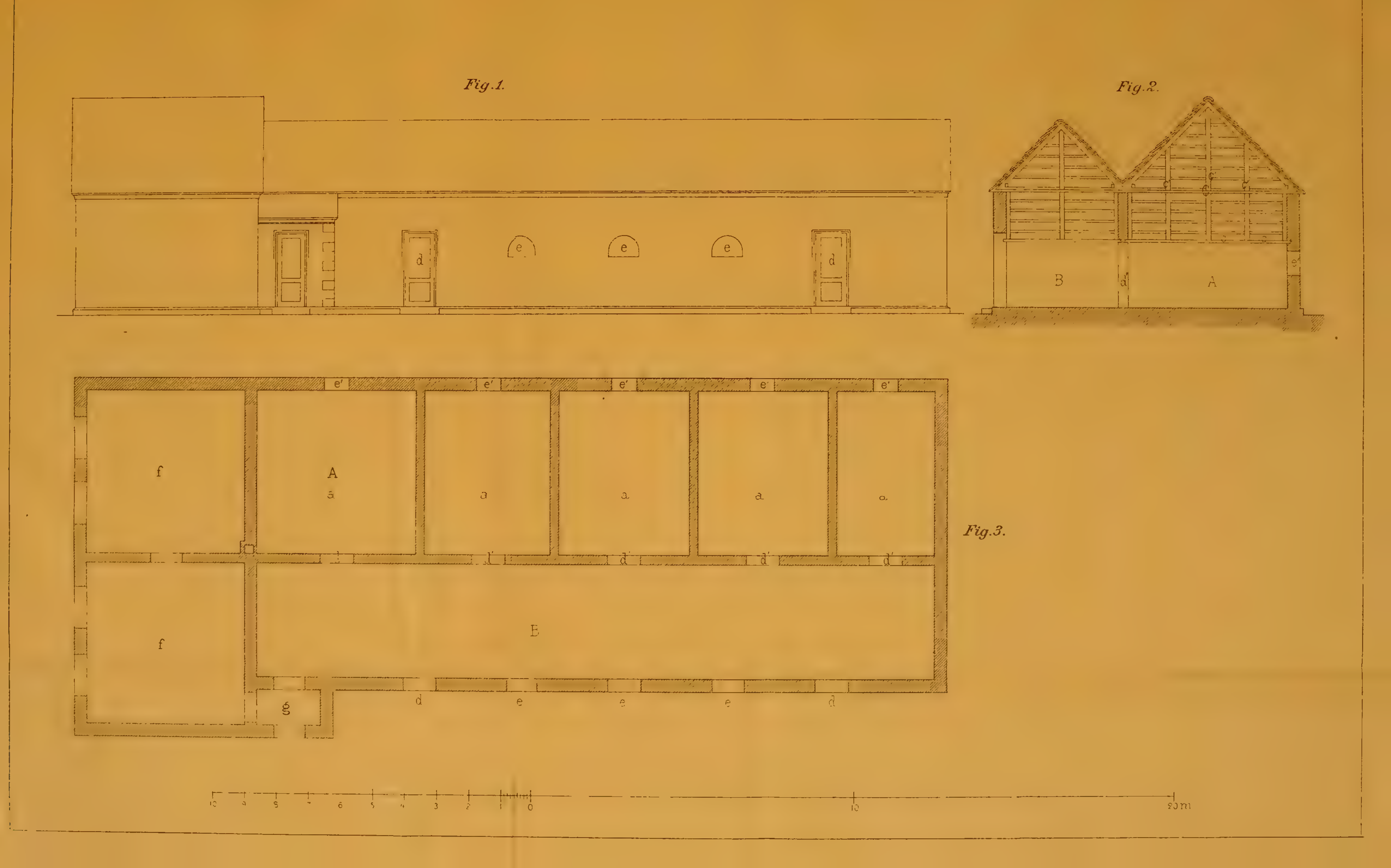
ej de nu stadgade träbanden kunde med förmon utbytas mot sådana af jern. Man har nemligen föreslagit att banda tunnorna med blott fyra jernband, af hvilka de tvänne laggbanden skulle hålla 2 tums och de tvänne bukbanden $1^1/_2$ tums bredd. — I Norge har man såsom bekant i rätt stor omfattning begagnat 6 jernband af högst $1^1/_2$ tums bredd i stället för träband, men funnit jernbanden vara mindre lämpliga än goda träband i tillräckligt antal.

Rättelser och tillägg.

A sid. 5 rad. 18 uppifrån står: partecipera läs: participera.
„ „ 55 „ 28 & 33 „ „ "Speitschen" läs: "Speitzken".
„ „ 80 „ 30 „ „ fiske ändtligen läs: fiske inuti skärgården ändtligen.
„ „ 98 „ 33 „ „ sid 32—38 läs: sid. 32—33.
„ „ 111 „ 28 „ „ Kattegat icke läs: Kattegat sådant som det skotska icke
„ „ 116 „ 39 „ „ följa bottnen läs: följa bottnen, ehuru sådant väl blott ytterst sällan brukats.
„ „ 117 „ 7 „ „ ännu fullständigt läs: ännu nästan fullständigt.
„ „ 124 „ 24 „ „ djup äro läs: djup vid eller under ytan äro.
„ „ 131 „ 31 „ „ utomskärs, Stockholm läs: utomskärs, II, Stockholm.
„ „ 132 „ 15 & 17 „ „ hemmansegare läs: jordbruksidkare.
„ „ „ „ 20 „ „ för fiskare läs: för yrkesfiskare.
„ „ 140 „ 30—31 „ „ fångsten i t. o. m. den aldra största omfattning läs: sillfångsten i t. o. m. den aldra största omfattning äfven i östra Skagerack.
„ „ 152 „ 23 „ „ 1 § läs: 1 § (I art.).
„ „ „ „ 40 „ „ å samma dag läs: å nära nog samma dag.
„ „ „ „ 42 „ „ dess 6 § läs: dess afslutning.
„ „ 180 „ 23 „ „ ett dylikt hafsfiskets läs: en dylik hafsfiskets.
„ „ 216 „ 21 „ „ Gifwen läs: Gitwit.
„ „ 259 „ 35 „ „ 284—285, 298 läs: 288—289, 302.
„ „ 265 „ 17 „ „ öfwanföre läs: ofwanföre.
„ „ 289 „ 35 „ „ 284, 298 läs: 288, 302.

Pl. I.

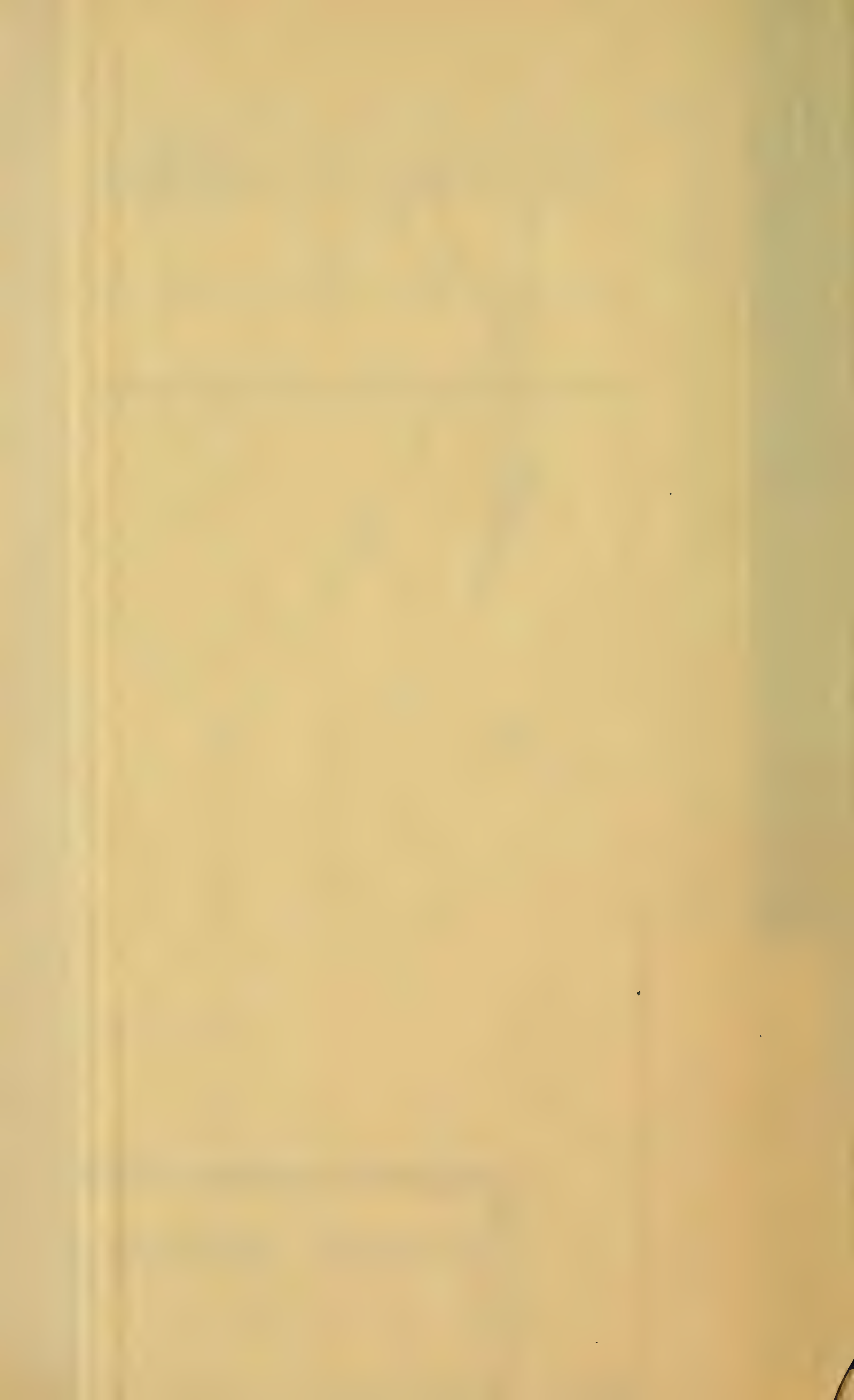

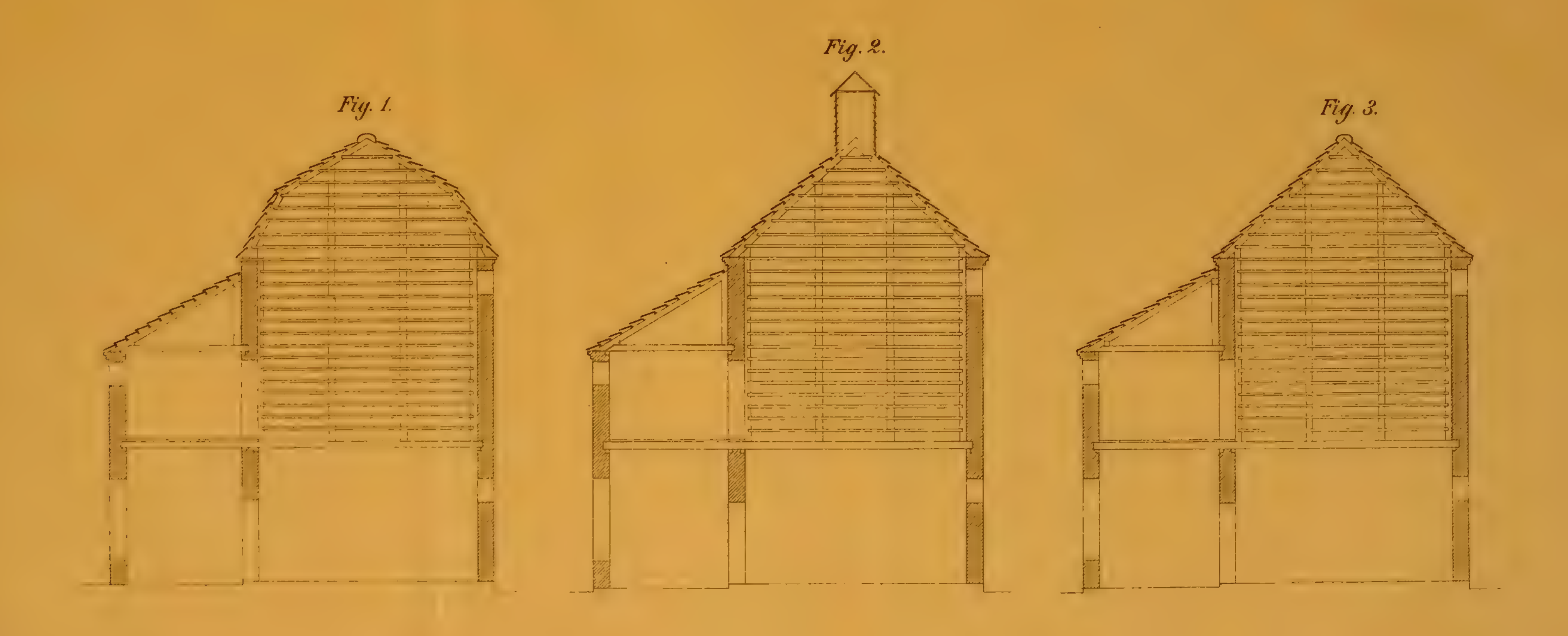
Pl. II.

Fig. 1.

Fig. 2.

Pl. III.

Pl. IV.

Fig. 1.

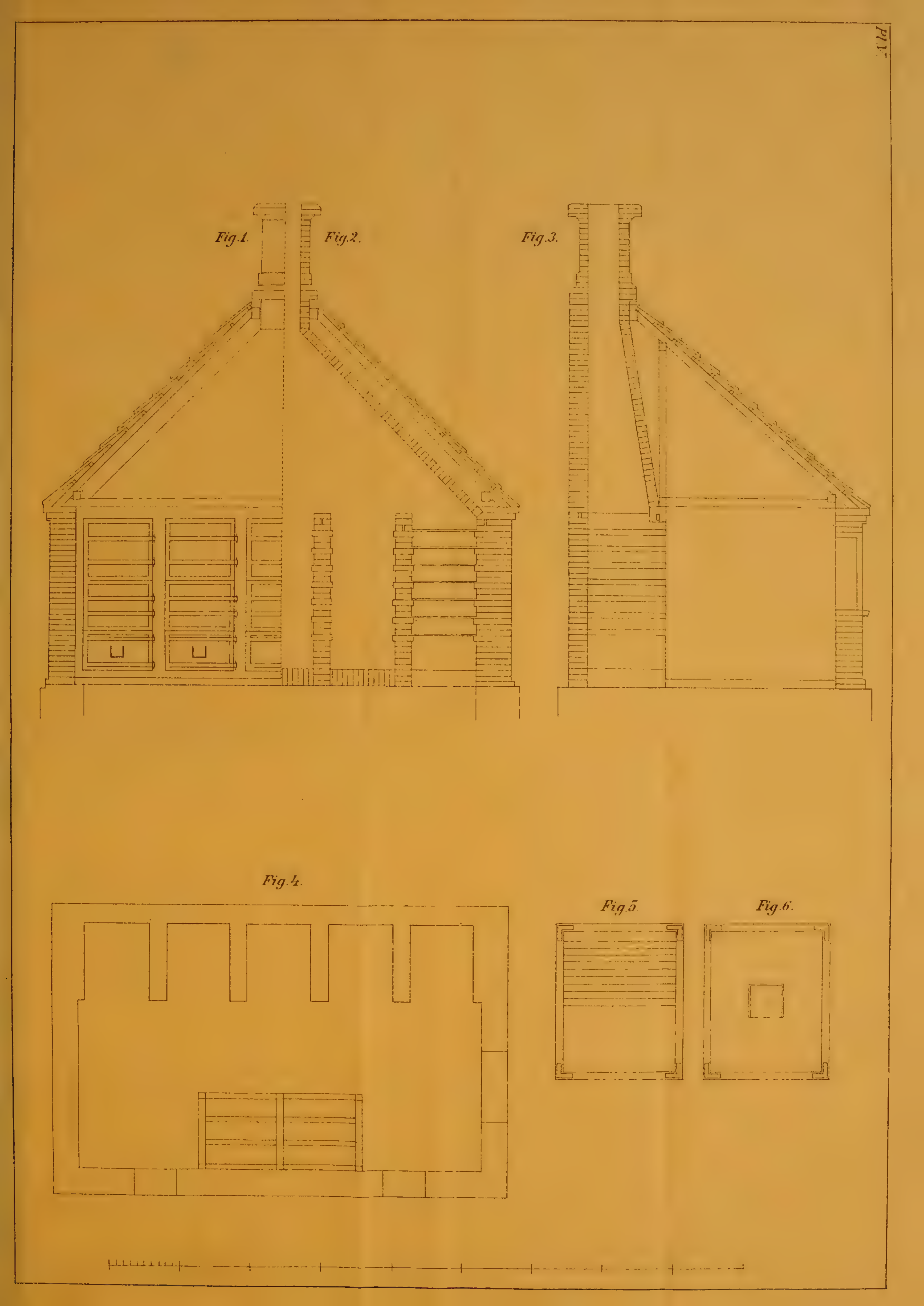
Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 5.

Pl.V.
Fig.1.
Fig.2.
Fig.3.
Fig.4.
Fig.5.
Fig.6.

BOHUSLÄNSK FISKERITIDSKRIFT.

UTGIFVEN

AF

AXEL VILH. LJUNGMAN.

N:o 1—3. Juni—Augusti. 1884.

Tillkännagifvande från Redaktionen.

Då utgifvandet af Bohuslänsk Fiskeritidskrift måst taga sin början först omkring medlet af året, har det varit nödigt, att gifva det första häftet en större omfattning, än de eljes bestämda tre arken, och att sålunda låta det innesluta tre vanliga häften.

Den nära förestående behandlingen inom både civildepartementet, högsta domstolen och riksdagen af den särskildt för Bohus län så vigtiga fiskerilagstiftningen nödgar Redaktionen att egna de närmast utkommande häftena af Tidskriften åt dels offentliggörandet af alla för en riktig

uppfattning af nämnda lagstiftning oumbärliga äldre stadgar och handlingar, dels framläggandet af en mer tillfredsställande och fullständig utredning af denna lagstiftning, än som hittills åstadkommits af de för sådant ändamål tillförordnade offentlige komitéerne eller hörda myndigheterna.

Då det äfven ligger i Bohuslänsk Fiskeritidskrifts syfte, att samla och genom offentliggörande både meddela åt samtiden och bevara åt efterverlden allt, som är af vigt för främjandet af Bohus läns fiskerier och skärgård eller som är upplysande för dessas historia och utveckling; så vänder sig derför ock Redaktionen härmed till allmänheten med anhållan om att en hvar, som dertill är i tillfälle, benäget måtte till Redaktionen för sagda ändamål insända 1:o) äldre handlingar, som lemna upplysning om fiskerinäringens forna utöfning och betydelse, 2:o) domar, angående enskild eganderätt till fiske eller rörande fiskets utöfning och beskattning, 3:o) uppgifter, beträffande fiskens beredning till handelsvara och användning i hushållningen (fiskmatlagning m. m.) samt 4:o) upplysningar, angående fiskhandeln, fraktfarten å salt-export- och sillimporthamnarne m. m. dylikt. — De emottagna handlingarne skola efter begagnandet i oskadadt skick återställas.

Redaktionens adress är:

Doktor Axel Vilh. Ljungman.

Tjörn.

Med nu utsända häfte indrifves medels begärdt postförskott den till *5 kr.* bestämda *årsafgiften* åt Föreningen till bohuslänska fiskeriernas främjande.

Tidskriften utlemnas endast till ledamöterne af nämnda Förening, i hvilken inträde kan vinnas genom insändandet af anförda årsafgift till Föreningens ordförande och skattmästare, herr C. W. Collander (adress: Uddevalla), eller ock till Redaktionen.

Uti nästa häfte af Tidskriften skall meddelas en fullständig *redogörelse* för Föreningens till bohuslänska fiskerierna främjande instiftande och organisation samt verksamhet under det första året af dess tillvaro.

BOHUSLÄNSK
FISKERITIDSKRIFT.

UTGIFVEN

AF

AXEL VILH. LJUNGMAN.

N:o 4—8. September—December. 1884.

Tillkännagifvande från Redaktionen.

Bohuslänsk Fiskeritidskrift afslutar med nu utsända häfte sin första årgång. Den nära förestående behandlingen af den särskildt för Bohus län så vigtiga *Fiskerilagstiftningen* jemte behofvet af en genomgående grundlig utredning af de inom nämnda län befintliga fiskerättsförhållandena, af den beskaffenhet att den så vidt möjligt kunde förekomma de eljes sinneupprörande fiskerättsprocesserna, har nödgat Redaktionen att påskynda utgifvandet af sådana handlingar och

äldre stadganden, som äro oumbärliga att ega kännedom om, såväl för att rätt kunna uppfatta och tillämpa nu gällande fiskeristadga, som för utarbetandet af en tidens ökade kraf och olika förhållanden mer motsvarande sådan. Utan verklig kännedom om både äldre stadganden och de utredningar, som ligga till grund för den befintliga lagstiftningen, är det nemligen omöjligt, icke allenast att för dennas rätta uppfattning och tillämpning inse hennes verkliga syfte, utan äfven att tillgodogöra sig för hennes tidsenliga förbättring den värdefulla erfarenhet, de föregående stadgarnes innehåll och tillämpning lemnat. Rätt bjuda derför obestridligen domarereglerne: »domaren akte i all lag, hvad hans uppsåt var, som lagen gjorde, annars varder den missbrukad och vändes till ett annat sinne, än hans mening var som lagen gjorde», samt »den vränger lagen, som icke blifver vid hans mening, som lagen gjorde»; men hur vill väl vare sig domaren eller lagstiftaren, hvilken sistnämnde äfven har att tillse, det bestående rättsförhållanden ej lättsinnigt kränkas, utan tillräcklig kännedom om både den äldre lagstiftningen och den till grund för den nu gällande stadgan liggande utredningen förmå att i hvarje fall inse dennas verkliga syfte. Det är derför ock hög tid, att den brist, som finnes i här åsyftade stadgars och handlingars svårtillgänglighet, varder snarast afhjelpt och att ett slut göres på den ty värr ej ovanliga oseden, att man åberopar sig på stadganden, om hvars innehåll och syfte man är i okunnighet eller åtminstone icke vill ärligt begagna, i den förhoppning att slikt må, till följd af den allmänna okunnigheten om nämnda innehåll och syfte, kunna gå för sig alldeles oanmärkt. — Äfven i de följande häftena af tidskriften kommer Redaktionen derför att, i mon af tillgång till dylika stadgar och utredningar, fortsätta med deras offentliggörande, för att slutligen, sedan derigenom medel lemnats allmänheten i händer att kontrollera en lemnad utredning, i sin tur sjelf framlägga en sådan, som skall från alla synpunkter möjligast genomträngande, fullständigt och systematiskt belysa det svåra ämnet.

